

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

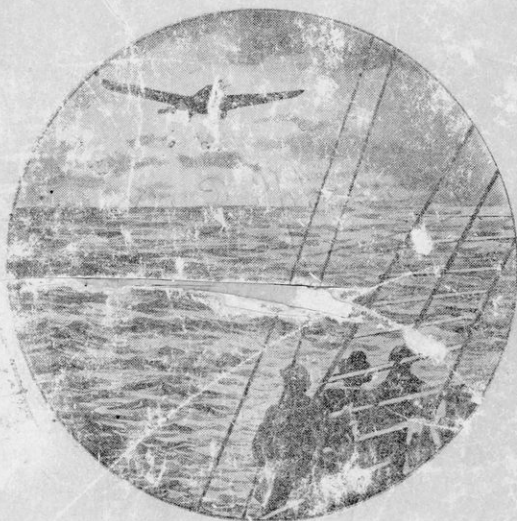
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλίου καὶ φόρον δραχ. 42.50
Βιβλιόσημον καὶ φόρος Ἀντ. Λανείου δραχ. 14.50
Ἄ. ἰθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως, 41781
Ἄριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 60995, 22-8-35

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α. Ε.
1935

419

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Αρ. εισ. 45106

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 1.500

Αριθμός εγκριτικής απόφασεως 44781/15303

1932

ΑΘΗΝΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "Ε

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

46α—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—46α

1935

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἐστίας».

Ε. Μάρδα

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ Η "ΘΕΜΙΣ",
Ι. Α. ΜΟΥΣΙΑΔΟΥ & Β. Π. ΜΑΡΔΑ
ΦΑΒΙΕΡΟΥ 45 - ΑΘΗΝΑΙ

ΑΣΙΑ

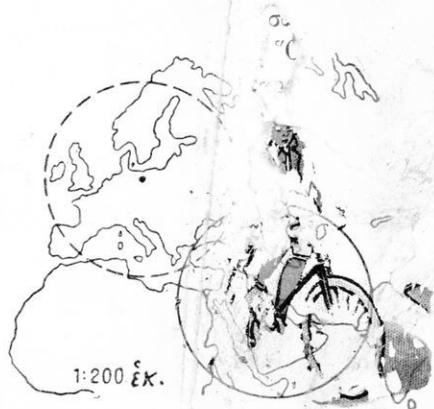
Α) ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος ἀκτὴν τοῦ Αἰγαίου, εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τῶν νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου ἀπόστασιν, ἐκτείνεται μεγάλη χερσόνησος, ἡ **Μικρὰ Ἀσία**. Αὕτη, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός της συνάγεται, εἶναι τμήμα πολὺ μεγάλης ἡπείρου, τῆς **Ἀσίας**. Εἰς τὴν ἰδίαν ἡπειρον ἀνήκουν καὶ δύο ἄλλαι ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, ἡ **Συρία** καὶ ἡ **Παλαιστίνη**. Αὗται μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι αἱ **ἀσιατικαὶ χῶραι τῆς Μεσογείου**.

Ὅπισθεν αὐτῶν ἐκτείνονται πρὸς ἀνατολὰς εὐρεῖαι χῶραι, γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἱστορίας, ἡ **Μεσοποταμία**, ἡ **Ἀραβία**, ἡ **Περσία**, ἡ **Ἀρμενία**, ἡ **χώρα τοῦ Καυκάσου**. Αἱ χῶραι αὗται,

ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀρχαῖοι λαοὶ (Ἀσσύριοι, Βαβυλώνιοι) ἀνέπτυξαν τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμόν, ἤλθον ἐνωρὶς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ὅθεν ἡ ἑλλην. περισχὴ, θεωρουμένη ἀπὸ εὐρωπαϊκῆς ἀπόψεως, λέγεται **πρόσθεν Ἀσία**, ἐξεταζομένη ὅμως ὡς μέρος τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου διακρίνεται ὡς **Νοτιοδυτικὴ Ἀσία**. Θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς μεσογειακὰς χῶρας τῆς Ἀσίας καὶ κατόπιν τὰς λοιπὰς.

Σύγκριε κατὰ τὸ ἄνωθι σχῆμα τὴν ἑκτασιν τῆς πρόσθεν Ἀσίας μετὰ τὴν περιοχὴν τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν κέντρον τὸ Βερολίνον. Εἰς τὴν ἀσσυριακὴν γλῶσσαν ἐρέμπ σημαίνει δύσιν, ἀσὸν ἀνατολήν· τίνα ὀνόματα προήλθον ἐκ τῶν λέξεων τούτων;

Εἰκ. 1.

1. Μικρὰ Ἀσία.

1. Τὸ ἀτμόπλοιον πλέον ἐκ Πειραιῶς πρὸς Ἀ φθάνει εἰς τὴν Σμύρνην εἰς 20 ὥρας. Ποία θάλασσα βρέχει τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας; ποία τὴν νοτιαν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποία τὴν βορειαν; 2. Ὀνόμασε τὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι διατρέχουν τὴν βορειαν καὶ τὴν νοτιαν πλευρὰν τῆς χερσονήσου. 3. Ποία ὄροσειρὰ διευθυνομένη πρὸς ΒΑ συνδέει τὸν Ταῦρον μὲ τὰ Ποντικὰ ὄρη; Αἱ ἀνατολικαὶ ὄροσειραὶ τοῦ Ἀντικαύρου θεωροῦνται ὡς τὸ πρὸς Ἀ ὄριον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. 4. Εὔρε τὴν πόλιν Καισάρειαν. Πλησίον αὐτῆς ὑψοῦται τὸ ὄρος Ἀργαῖον (Ἐριζιάς ντάγ) εἰς ὕψος 4000 μ. Εἶναι ἠφαίστειον ἐσβεσμένον. 5. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὰ ἐρείπια τῆς Τροίας, τῶν Σάρδεων καὶ τῆν Προῦσαν. Ὀνόμασε τὰ πλησίον αὐτῶν ὑψούμενα ὄρη. 6. Δεῖξε τὸν Μαίανδρον, τὸν Ἐρμον, τὸν Γρανικόν, τὸν Εὐρουμέδοντα ποταμόν. Ὀνόμασε τοὺς ἄλλους μεγαλυτέρους ποταμοὺς τῆς χερσονήσου. 7. Ποῖον τὸ ὄνομα τῆς μεγάλης λίμνης εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου; 8. Ὀνόμασε πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γνωστὰς εἰς σὲ ἐκ τῆς ἱστορίας. Ὅρισε τὴν θέσιν τῶν κατὰ τὸν χάρτην. 9. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν Σινώπης-Ταρσοῦ καὶ Ἰωνικίνην μὲ τὴν ἀπόστασιν Φλωρίνης-Ταινάρου.

1. Θέσις.

Εἰκ. 2.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον προσεγγίζει μέχρις 1 χιλιομέτρου τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, διὰ τῆς ἀνατολικῆς δ' αὐτῆς πλευρᾶς συνάπτεται πρὸς τὴν Ἀσίαν. Ὅθεν ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου γέφυραν μεταξὺ Ἑuropῆς καὶ Ἀσίας. Ἐπειδὴ δὲ κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς λοιπῆς Ἑuropῆς λέγεται καὶ Ἀνατολή (γαλλ. Λεδάντε). Διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπῆρξεν

ἀπ' αἰώνων σταθμὸς διαβατικὸς ἔλων τῶν κατακτητῶν, οἱ ὅποιοι ἐκινήθησαν ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην (Ξέρξης, Ἀραβες, Τοῦρκοι) καὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν (Μέγας Ἀλέξανδρος, Σταυροφόροι). Τὴν ἰδίαν σπουδαιότητα ἐνέχει καὶ σήμερον ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο ἡπείρων (σιδηρόδρομος Βαγδάτης).

2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

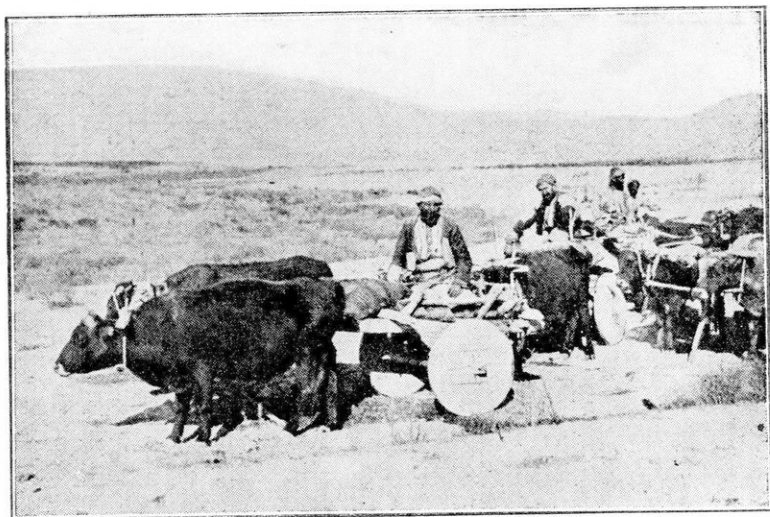
Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ὑψηλὴ χώρα, ἣ ὁποία ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου περιβάλλεται ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν. Αὗται ἐγείρουν τὰς κορυφάς των μέχρις ὕψους 3500 μ. καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν ἢ πρὸς στενὰς παραλίους πεδιάδας. Ἐντὸς τῶν παρακτίων τούτων ὄροσειρῶν περικλείεται ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλύτερον μέρος ἔχει τὸ ὕψος τοῦ Ὑμητοῦ (1000 μ.). Τοῦτο καὶ ἀπ' ἀνατολῶν περιφράσσεται ὑπὸ τοῦ Ἀντιταύρου ὡς δι' ὑψηλοῦ τείχους, τὴν δυτικὴν ὅμως πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου κατέχουν πολλὰὶ παράλληλοι ὄροσειραὶ, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ προεκτεινόμεναι μέχρι τοῦ Ἀργαίου ἀπολήγουν εἰς καλῶς διαμελιζομένας χερσονήσους. Ἐκ τούτου καὶ ἔλη ἡ χώρα ἀνοίγεται μόνον πρὸς δυσμὰς. Ὅθεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διακρίνομεν τὸ ὄροπέδιον καὶ τὰς παραλίας ζώνας.

3. Φυσικαὶ περιοχαί.

Α) **Τὸ ὄροπέδιον** διασχίζεται καθ' ἕλας τὰς διευθύνσεις ὑπὸ βουνοσειρῶν. Μεταξὺ αὐτῶν ἐκτείνονται λεκάναι, ἄλλαι μικραὶ καὶ ἄλλαι μεγάλαι, αἱ ὁποῖαι σκεπάζονται ἀλλοῦ μὲ ἄμμον καὶ ἀλλοῦ μὲ πηλόν. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου ὕψους καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦς θαλασσίους ἀνέμους, τὸ ὄροπέδιον ἔχει τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμὸν καὶ ξηρὸν. Δυτικῶς τοῦ ὄρους Ἀργαίου μεγάλη ἔκτασις εἶναι ἔρημος μὲ ἄλμυρον ἔδαφος καὶ πολλὰς ἄλμυρὰς λίμνας. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος τοῦ ὄροπέδιου ἔχει ὅπωςδήποτε ἀρκετὴν βροχὴν, ὥστε νὰ συντηρῆται κάποια βλάστησις. Ἡ πτωχὴ αὐτὴ βλάστησις ἐπιτρέπει τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι ὀνομασταὶ αἱ αἰγες τῆς Ἀγκύρας καὶ τὰ «Καραμάνικα πρόβατα», μὲ τὸ μακρὸν καὶ πυκνὸν τρίχωμα. Τρέφονται δὲ καὶ κάμηλοι, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰς ἐρήμους ἐκτάσεις εἶναι ὡς «θεῖον δῶρον».

Ἄλλοτε ἔλη ἡ χώρα ἦτο δασώδης, ἀλλ' εὐρεῖται ἐκτάσεις ἔχουν ἀποφιλωθῆ τῶν δασῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τὰ νεαρὰ δενδρύλλια κατατρώγονται ἀπὸ τὰς αἰγας· ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ τώρα εἰς

τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ εἰς τὸν κτηνοτρόφον Τοῦρ-
 κὸν ἀρεστὴ στέππη. Διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως θὰ ἡδύνατο ἀρκεταὶ
 περιοχαὶ νὰ μεταβάλουν ὄψιν, ἐπειδὴ εἰς εὐρείας λεκανοειδεῖς ἐκτά-
 σεις οἱ ποταμοὶ ἔχουν ἐπισωρεύσει ἕλυν, ὡς εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ

Εἰκ. 3. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

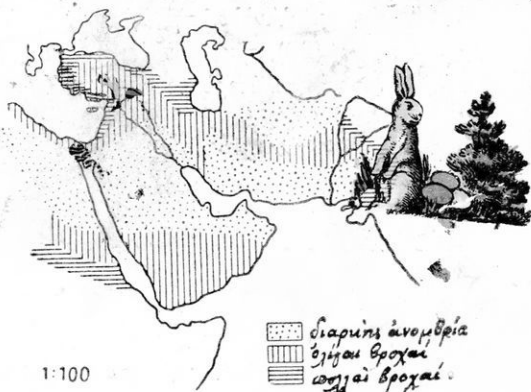
Ἰκονίου. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον κεῖται ὑψηλότε-
 ρον, κατάλληλος διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Καισα-
 ρείας εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Ἀργαίου.

Διὰ ταῦτα τὸ ὄροπέδιον κατοικεῖται ἀραιῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ
 περιλαμβάνει πολλὰς ἀποκεκλεισμένας περιοχάς, εἰς ἐκάστην ἐξ
 αὐτῶν ἀνεπτύχθη καὶ ἓν ὠρισμένον κέντρον. Τοιαῦτα εἶναι : ἐν
 τῇ ἀρχαίᾳ Γαλατίᾳ ἡ **Ἄγκυρα** (70), ἡ ὁποία διὰ τὴν ὀχυρὰν
 καὶ κεντρικὴν αὐτῆς θέσιν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1918 πρωτεύουσα τῆς
 νέας Τουρκίας καὶ ἤρχισε νὰ στολίζεται μὲ ὠραίας οἰκοδομὰς
 καὶ κήπους· ἐν τῇ Λυκαονίᾳ τὸ **Ἰόνιον** (50), τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε
 πρωτεύουσα τῶν Σελτζούκων Τούρκων· ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ ἡ **Και-
 σάρεια** (40), ἡ πατρίς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἡ **Ναζιανζός**, ἡ
 πατρίς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡ **Νίγη**, ἡ **Νεάπολις**,
 κέντρα ἀκμάζοντος ἄλλοτε ἑλληνισμοῦ, ὡς καὶ βορειότερον ἡ **Σε-
 βάστεια** (Σιδᾶς 30), ἡ **Ἀμάσεια** (15) κλπ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Φρυ-

γία τὸ **Δορύλαιον** (Ἔσκι Σελήρ 30), τὸ **Κοινάσιον** (Κιουτάχεια 17) καὶ τὸ **Ἄφιδιον Καραχισὰς** (23) εἶναι κέντρα συγκοινωνίας σπουδαῖα, διότι κείνται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Χρυσουπόλεως (Σκούταρι)—Ἰκονίου καὶ διὰ διακλαδώσεων τοῦ σιδηροδρόμου συνδέονται μὲ τὴν Ἄγκυραν καὶ τὴν Σμύρνην. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τούτων ἔχουν συνδεθῆ μετὰ τὴν μικρασιατικὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ στρατοῦ μας.

Β) Αἱ παράλια χῶραι.

α) Ἡ **περιοχὴ τοῦ Πόντου** ὁμοιάζει κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὰς χῶρας τῆς Μέσης Εὐρώπης· ἄνεμοι ὑγροὶ πνέοντες ἐκ τοῦ Εὐξείνου φέρουν βροχὰς καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Ὅθεν οἱ ποταμοὶ διήνοιξαν εἰς τὰ ὄρη στενάς καὶ βαθεῖας χαράδρας καὶ πολλαχοῦ σχηματίζουν καταρράκτας. Δάση πεύκης, ἐλάτης, δρυὸς καὶ ὀξύας καλύπτουν τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν ἐστραμμένους κλιτύς τῶν βουνῶν, ἐν ᾧ εἰς τὰς κοιλάδας πλάτανοι καὶ καρύαι βρίσκονται βαθεῖαν σκιάν. Εἰς τὰ χαμηλὰ παράλια φύεται καὶ ἡ ἐλαία, ἔχει δὲ ἔχει τὴν πατρίδα

Εἰκ. 4. Χάρτης βροχῶν τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

τῆς ἡ κερασέα. Ἐπειδὴ τὰ Ποντικὰ ὄρη ὀρθοῦνται συνεχῆ καὶ πτυχῶδη πρὸς τὴν παραλίαν ἢ συγκοινωνία πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν παρέχει μεγάλας δυσκολίας. Διὰ τοῦτο ὀλίγοι μόνον λιμένες ἐπὶ τῆς στενῆς καὶ ἐπιμήκους παραλίας ἀπέκτησαν σπουδαιότητα. Ἡ **Τραπεζοῦς** (25), ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς, τραπεζοειδοῦς ἐκτάσεως, διενεργεῖ σπουδαῖον ἐμπόριον μεταξὺ Περσίας καὶ Εὐρώπης. Ἐπὶ δύο αἰῶνας ὑπῆρξεν ἕδρα Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας, καταλυθείσης τὸ 1461 ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β'. Αὕτη, ὡς καὶ ἡ ὅλη περιοχὴ τοῦ Πόντου, κατοικεῖτο μέχρις ἐσχάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν ἄλλων

λιμένων της παραλίας (Κερασούντος, Ἀμισού (Σαμφούν), Πάφρας) ἐξάγονται ὀπώραι, ξυλεία, καπνὸς κλπ. ἐκ δὲ τῆς **Ποντοηρακλείας** γαϊάνθρακες.

β) Ἡ ὄρσειρά τοῦ Ταύρου, ὑψηλὴ καὶ ὀγκώδης, ἐκτείνεται κατὰ τὴν νοτιὰν πλευρὰν τῆς χερσονήσου, ὁμοιάζουσα κατὰ τὴν ἀγρίαν ὠραιότητα πρὸς τὰς Ἀλπεις. Στεναὶ Πύλαι, αἱ λεγόμεναι Κιλίκιαι, ἀνοίγεισαι ὑπὸ ποταμῶν εἰς τὸ δυσδιάβατον ὄρος, ὀδηγοῦν πρὸς τὸ μικρὸν, ἀλλ' ἠλιόλουστον καὶ εὐφορον **βαθύπεδον τῆς Κιλικίας**, τὸ ὁποῖον ἀρδεύουν οἱ ποταμοὶ Σάρος καὶ Πύραμος. Διὰ κανονικῆς ἀρδεύσεως παράγεται πλουσία συγκομιδῆ σιτηρῶν, βάμβακος, ὀπωρικῶν. Ἐδῶ καὶ ὁ φοῖνιξ ὠριμάζει τοὺς καρπούς του. Ἡ **Ταρός**, ἡ γενέτειρα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο παράλιος, σήμερον κεῖται 20 χλμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἀντ' αὐτῆς ἀνεπτύχθη ὡς λιμὴν εἰς τὴν παραλιάν ἢ **Μεσσίνα** (20), ἣτις συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τὰ **Ἄδανα** (70), τὸ μεγαλύτερον κέντρον τῆς περιοχῆς. Δυτικῶς αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Παμφυλίᾳ ἢ **Ἀτιάλεια** (17) κατοικεῖτο ἄλλοτε κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

γ) **Τὰ δυτικὰ παράλια** τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Ἰωνία, Αἰολίς, Καρία) διατελοῦν ὑπὸ ὄλως εὐνοϊκᾶς συνθήκας. Κανὲν ὄρεινὸν περιτείχισμα ἐδῶ δὲν ἐμποδίζει τοὺς θερμούς ΝΔ ἀνέμους νὰ εἰσχωρήσουν βαθέως εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἀρδεύονται καὶ ὑπὸ ἀρκετὰ μεγάλων ποταμῶν. Τόση εἶναι ἡ εὐφορία των, ὥστε λέγονται «κῆπος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας». Συκαῖ, πορτοκαλλέαι καὶ ἐλαῖαι θάλλουν εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν· ἀμπέλια καὶ κῆποι μετὰ κερασέας, βερυκοκκέας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα κατέχουν τοὺς πρόποδας τῶν ὑψωμάτων· χωράφια μετὰ ἀραβόσιτον, βαμβάκι καὶ ρύζι ἐκτείνονται εἰς τὰ βαθύπεδα, ὅσα πλημμυρίζονται μετὰ νερὰ τῶν ποταμῶν. Ἄλλ' οἱ ποταμοὶ διὰ τῶν ἐπιχώσεων των σμικρύνουν ὀλονὲν τοὺς κόλπους καὶ μεταβάλλουν τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας. Οὕτως οἱ λιμένες τῆς Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου εἶναι σήμερον κεχωσμένοι δι' ἰλύος, ὑπῆρχε δὲ κίνδυνος νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης, ἂν δὲν μετεστρέφετο διὰ τεχνικῶν ἔργων ὁ ροὺς τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. Οὕτως ἡ **Σμύρνη** (150) διεφύλαξε τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα τῆς καὶ ἀπέθη ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς χερσονήσου. Εἰς αὐτὴν συγκεντροῦνται ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὡς σῦκα,

σταφίδες, λάδι και τάπητες. Πλήθος άλλων πόλεων, όλων Ἑλληνικῶν, ὑπῆρχον εἰς τὴν παραλίαν, ὡς αἱ Κυδωνίαί, ἡ Φώκαια, ἡ Κρήνη, τὰ Βουρλά, ἡ Ἐφεσος, ἀλλ' ὅλαι ἐρημώθησαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οὕτω καὶ νέα ἐρείπια πλησίον εἰς τὰ πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πόλεων μένουσιν ἐκεῖ, διὰ νὰ μαρτυροῦν περὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ ἰδίᾳ εὐφορία ἀπαντᾶται καὶ βορείως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντιδος· ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐκτεταμένοι μορεωνες, διὰ τῶν ὁποίων ἡ σιροτροφία ἀκμάζει, ἰδίᾳ εἰς τὴν Προῦσαν (60). Πολ-

Εἰκ. 5. Χάρτης καλλιεργείας καὶ συγκοινωνιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

λαὶ δ' εἶναι καὶ ἐδῶ αἱ πόλεις μὲ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ὡς ἡ Νίκαια, ἡ Νικομήδεια, ἡ Πάνορμος καὶ νοτιώτερον ἡ Μαγνησία καὶ ἡ Πέργαμος, ἡ περιώνυμος πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου ἀρχαίου βασιλείου.

4. Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ ἱστορία των.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χώρα Ἑλληνική, ἂν καὶ σήμερον μόνον Τούρκοι κατοικοῦν εἰς αὐτήν. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμή-

ρου "Ελληνες κατόικουν εἰς τὰ δυτικά αὐτῆς παράλια, ἀργότερα δὲ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἦτο Ἑλληνική. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οἱ Τούρκοι εἰσέβαλον ἐξ Ἀνατολῶν καὶ μὲ σφαγὰς ὠλιγόστευσαν τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς. Ἀρκετοὶ ὅμως παρέμενον εἰς ἕλα τὰ παράλια (Πόντον, Προποντίδα, Ἰωνίαν, Κιλικίαν) ὡς καὶ εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀντιταύρου (Καππαδοκίαν). Οὗτοι μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἶδον ἡμέρας ἐλευθερίας καὶ χαρᾶς, ὅταν ὁ στρατὸς μας κατεῖχε τὴν Σμύρνην καὶ μέγα μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ὅμως τοῦ στρατοῦ μας οἱ Τούρκοι κατέσφαξαν ὅσους ἠμπόρεσαν Ἑλληνας Μικρασιάτας. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐσώθησαν κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ εὗρον νέαν κατοικίαν. Κανεὶς ὅμως μικρασιάτης δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ τὴν παλαιὰν ἀγαπητὴν πατρίδα, ὅπου εἶναι οἱ τάφοι τῶν πατέρων των.

5. Τὸ Κράτος.

Ἐκτὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει σήμερον καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Κουρδιστάν, ὡς καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Ἀδριανούπολιν. Οὕτω ἡ ὅλη ἔκτασις αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 760000 τ. χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 13,5 ἑκατομμύρια ἦτοι ἀναλογοῦν σχεδὸν 18 κάτοικοι εἰς 1 τ. χμ. Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι δημοκρατικόν.

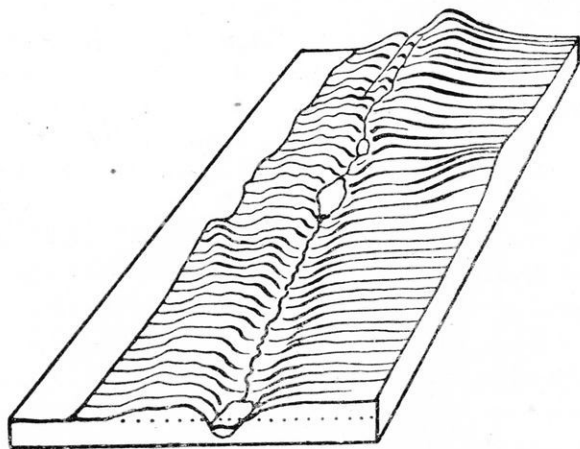
Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀνήκουν φυσικῶς αἱ παρ' αὐτὴν νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὡς καὶ ἡ νοτίως αὐτῆς κειμένη Κύπρος. Ὅλαι κατοικοῦνται ὑπὸ ἀμιγροῦς ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ μόνον αἱ βόρειοι (Λέσθος, Χίος, Σάμος, Ἰκαρία) ζοῦν ἐλεύθεροι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος. Αἱ νότιοι Σποράδες, ἡ ταλαιπώρος Δωδεκάνησος, κατακρατεῖται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἡ δὲ ἑλληνικωτάτη Κύπρος ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Διὰ τὸν Ἑλληνικὸν τῶν πληθυσμὸν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν τῶν ἱστορίαν τὰς νήσους ταύτας πραγματεύομεθα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου. Εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπέμειναν ἡ Ἰμβρος, ἡ Τένεδος καὶ αἱ νῆσοι τῆς Προποντίδος, κατοικοῦμεναι ἐπίσης ὑπὸ Ἑλλήνων.

2. Συρία και Παλαιστίνη.

1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάριτος τὸν ἀνατολικὸν σιδηροδρόμον ἐντεῦθεν τῶν Κιλικίων πυλῶν. Ἀφοῦ διέλθῃς τὰς πύλας τοῦ Ἀμανοῦ ὄρους, εἰσέρχουσαι εἰς τὴν Συρίαν. Ποία σπουδαία μάχη ἔγινε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τὴν πεδιάδα τῆς παραλίας; 2. Τί δεικνύει ὁ χάριτης διὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης; 3. Πῶς ὠνομάζετο τὸ πάλαι ἡ παραλία τῆς Συρίας; Τίνες φοινικικαὶ πόλεις σοῦ εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας; 4. Δεῖξε τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ τόπους τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, τοὺς ὁποίους γνωρίζεις.

1. Μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ διαίρεσις τῆς χώρας.

Ἄν ἐκ τῆς παραλίας τῆς Συρίας ταξιδεύσωμεν πρὸς ἀνατολάς, ἀναβαίνομεν κατ' ἀρχὰς κλιμακωτὴν χώραν καὶ κατόπιν φθάνομεν εἰς ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον διατέμενεται ἀπὸ βουνὰ ἀσβεστολιθικά. Τὸ ὑψηλότερον τούτων εἶναι ὁ **Λίβανος**, τοῦ

Εἰκ. 6. Διάγραμμα τῆς Παλαιστίνης.

ὁποίου μόνῃ ἡ δυτικὴ κλιτὸς εἶναι δασώδης (πεύκη καὶ κέδρος), ἡ δὲ κορυφή (3400 μ.) καθ' ὅλον τὸ ἔτος χιονοσκεπής. Ἄν προχωρήσωμεν ὀλίγον, φθάνομεν εἰς βαθεῖαν ταφροειδῆ κοιλάδα, ἡ ὁποία ἐπιμηκύνεται καὶ πρὸς βορρᾶν μὲν διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρὸντου ποταμοῦ, πρὸς νότον δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου. Πέραν

της κοιλάδος τὸ ὄροπέδιον συνεχίζεται, ἀλλ' εἶναι πλέον ξηρὸν καὶ ἄγονον καὶ μόνον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου δυνάμεθα νὰ τὸ διαδῶμεν. Ἐν καὶ τὸ τμήμα τοῦτο διαδῶμεν, καταβαίνομεν ἀποτόμως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Λιθάνου χώρα ὀνομάζεται **βόρειος Συρία**, ἡ δὲ πρὸς νότον αὐτοῦ **νότιος Συρία** ἢ **Παλαιστίνη**. Ἡ στενὴ καὶ χαμηλὴ παραλία τῆς βορείου Συρίας ἐλέγετο τὸ πάλαι **Φοινίκη**.

2. Φυσικαὶ περιοχαί.

α) Ἡ **παραλιακὴ ζώνη** μετὰ τῆς παρ' αὐτὴν κλιμακωτῆς χώρας ἔχουν κατὰ τὸν χειμῶνα ἀρκετὰς βροχάς, ἐπειδὴ τότε πνέουσιν ἄνεμοι ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐνεκα τούτου καὶ αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν βουνῶν δέχονται ἀφθονωτέρας βροχάς· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, διὰ τοῦτο ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐδάφους εἶναι πλουσία. Οἱ καλύτερον καλλιεργούμενοι τόποι εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λιθάνου· οἶνοι, βαμβάκι, ῥύζι, ἐλαῖαι, πορτοκάλια, κίτρα καὶ σῦκα παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ παραλία αὕτη κατῴκειτο πυκνά. Ἄλλ' ἐν τῇ εἰς τὸ νότιον αὐτῆς μέρος οἱ **Φιλιισταῖοι** κατεγίνοντο εἰς μόνην τὴν γεωργίαν, εἰς τὸ βόρειον οἱ **Φοίνικες** εἶχον ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέβησαν ἔμποροι καὶ μεσίται μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Αἱ πόλεις τῆς Φοινίκης **Τύρος** καὶ **Σιδῶν** ἦσαν ἐξ ἄλλου τὸ τέρμα, εἰς τὸ ὅποιον κατέληγον μεγάλαι ἐμπορικαὶ ὁδοὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράκ καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες οὗτοι εἶναι χωσμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ πηλοῦ, τοὺς ὁποίους ἕνα βεῦμα θαλάσσιον φέρει ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ Νείλου πρὸς ΒΑ. Οἱ μόνον λιμένες, οἱ ὅποιοι σήμερον διατηροῦν ἀξίαν τινα διὰ τὴν ναυτιλίαν, εἶναι ἐκεῖ ἡ **Ἰόπη** (Γιάφα 40), τὸ ἐπίνειον τῆς Παλαιστίνης (πορτοκάλια Γιάφας) καὶ ἡ **Βηρυτὸς** (150), τὸ ἐπίνειον τῆς βορείας Συρίας.

β) Ἡ **Βορεία Συρία** λέγεται καὶ «Κοίλη Συρία» διὰ τὸ μακρὸν καὶ βαθύ ὄρυγμα, τὸ ὅποιον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας διατέμνει τὴν χώραν. Εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀντιλιθάνου ἐκτείνεται ὡς «ἄσας» ἐν μέσῳ ξηρᾶς στέππης ἡ χώρα τῆς **Δαμασκοῦ**, πλουσίως ἀρδευομένη ἀπὸ τὰς πηγὰς καὶ τὰ ποτάμια τοῦ ὄρους. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ὠραιότητά

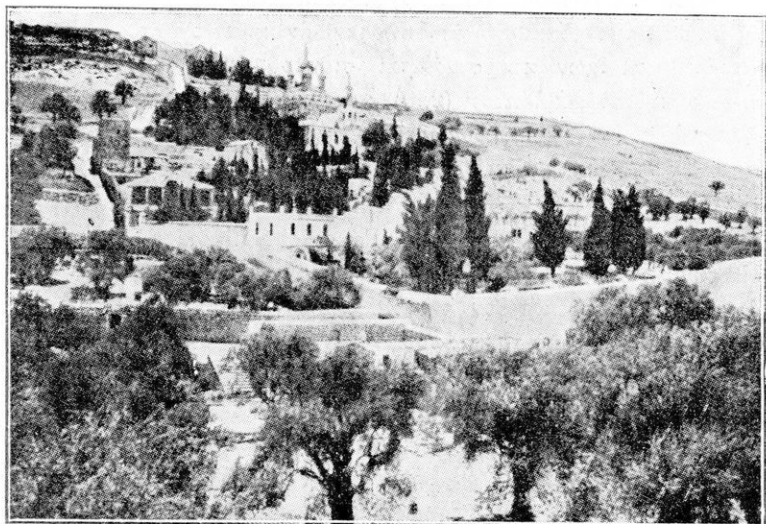
της οἱ Ἄραβες τὴν ἀποκαλοῦν «ὄφθαλμὸν τῆς Ἀνατολῆς» καὶ «ἐπίγειον παράδεισον». Κρυμμένη μέσα στοὺς κήπους ἡ Δαμασκὸς προδίδεται ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς μιναρέδες τῶν τζαμιῶν της. Φοῖνικες καὶ πορτοκαλλέαι, συκαὶ καὶ μορέαι εἶναι τὰ δένδρα τῶν κήπων. Ἡ πόλις εἶναι ἀρχαιστάτη· τὰ ὑφάσματά της καὶ τὰ σπαθιά της (δαμασκηνά) ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν ὀνομαστά. Ἔχει 250 000 κατοίκων καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν **Βηρυτιὸν** καὶ τὸ **Χαλέπιον** (200), κέντρα σπουδαῖα ἐμπορίου. Ἐξ αὐτῆς ὁ σιδηρόδρομος προχωρεῖ πρὸς νότον εἰς τὴν Ἀραβίαν.

γ) **Νοτία Συρία ἢ Παλαιστίνη**. Ὁ Ἰορδάνης πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀντιλιβάνου στρέφεται πρὸς νότον, διαρρέει τὴν ἐλώδη λίμνην Μερὸμ καὶ τὴν πολύϋχθον Γενησαρέτ καὶ κατόπιν χύνεται εἰς τὴν **Νεκρὰν Θάλασσαν**, τῆς ὁποίας ἡ μὲν ἐπιφάνεια κεῖται 400 μ. ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ βυθὸς 800 μ. ὑπ' αὐτὸ (Εἰκ. 6). Ἀπὸ τὸ θεῖάφι καὶ τὸ πολὺ ἀλάτι, ποὺ τὰ νερά της περιέχουν, κανὲν εἶδος ψαριοῦ δὲν ζῆ εἰς αὐτήν, καὶ ποτὲ ἕνα πουλὶ δὲν σταματᾷ εἰς τὰς ἀποτόμους καὶ γυμνάς ὄχθας της.

Δυτικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται ὑψηλὸν ἀσβεστολιθικὸν ὄροπέδιον, ἡ **Γῆ Χαναάν**. Βροχὰς ἔχει μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα· ἔθεν ἡ Χαναάν εἶναι χώρα ξηρὰ καὶ ἄγονος. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κατήκουν αὐτήν, συνέλεγον τὰ νερά της βροχῆς εἰς βαθεῖς λάκκους, ὡς καὶ εἰς δεξαμενάς, καὶ μὲ τὴν φιλεργίαν των μετέβαλον τὸ ξηρὸν ὄροπέδιον εἰς γῆν, ἐξ ἧς «ἔρρεε μέλι καὶ γάλα». Ὅπου δὲν ἦτο δυνατὴ καμμία καλλιέργεια, ἐκεῖ κατεγίνοντο εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Οὕτως ἐξηγεῖται πῶς ἠμποροῦσεν ἡ Χαναάν νὰ τρέφῃ τόσας γενεὰς Ἰουδαίων. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κκοδοσικῆσιν ἡ Χαναάν ἠρημώθη. Μόνη μεγάλη σχετικῶς πόλις ἐν αὐτῇ ἀπέμεινε ἡ **Ἱερουσαλήμ** (90), ἡ ὁποία κεῖται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων χριστιανῶν, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων. Κατ' ἔτος πολλὰ χιλιάδες χριστιανῶν ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον συρρέουσιν ἐκεῖ, διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ προσευχηθοῦν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὁ Πανάγιος Τάφος ἀνήκει κατὰ παράδοσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἄλλοι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας γνωστοὶ τόποι εἶναι μικρὰ χωρία, π. χ. ἡ Βηθλεὲμ (7000), ἡ Ἱεριχὼ (3000), ἡ Ναζαρέτ (7500), ἡ Γεσθημανή. Ἡ Ἱερουσαλήμ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ ἐπίνειόν της, τὴν **Γιάφαν**. Εἰς

τὰ νότια τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου ὑψοῦται τὸ ὄρος **Σινᾶ**, γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως.

Ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται στέππη ἔρημος, ἣ ὁποία εἰς τινὰς μεμονωμένους τόπους παρουσιάζει μετρίαν βλά-

Εἰκ. 7. Κῆποι τῆς Γεθσημανῆς.

στησιν. Ἐκεῖ ἄραβες βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν προβάτων.

3. Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἐπειδὴ ἡ Συρία κατέχει θέσιν διάμεσον μεταξὺ Μεσοποταμίας καὶ Αἰγύπτου, πολλοὶ λαοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας ἐπέρασαν δι' αὐτῆς. Ἐκ νότου ἤλθον Αἰγύπτιοι καὶ Ἀραβες, ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν Βαβυλώνιοι, Ἀσσύριοι, Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι, ἐκ δυσμῶν Ρωμαῖοι, Σταυροφόροι, Γάλλοι καὶ Ἀγγλοὶ. Διὰ τοῦτο μίαν μόνον φοράν, ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν, ἡ Συρία ἀπετέλεσεν ἰσχυρὸν, ἀνεξάρτητον κράτος. Καὶ ὅμως τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον δύο μικροὺς, ἀλλ' ἐξόχως πολιτισμένους σημαντικοὺς λαοὺς, τοὺς Φοίνικας καὶ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ **Φοίνικες** ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λαὸς τῆς Μεσογείου· οἱ **Ἰουδαῖοι** δὲ ὁ λαὸς, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεπτύχθησαν αἱ δύο θρησκείαι,

αί όποιαί ώς βάσιν τής διδασκαλίας των έχουν τήν πίστιν εις τόν ένα Θεόν, ό 'Ιουδαισμός και ό Χριστιανισμός.

Σήμερον τήν Συρίαν κατοικούν πολλά φύλα σημιτικής κατά τò πλείστον καταγωγής, τὰ όποια κοινήν έχουν τήν άραβικήν γλώσσαν και τήν μουσουλμανικήν θρησκείαν. 'Επικρατέστεροι είναι οί **Δροῦσοι**. Είς τήν Παλαιστίνη υπάρχουν 'Αραβες χριστιανοί, από τινος δέ ήρχισαν νά εγκαθίστανται 'Ιουδαίοι άποικοι, ποθοῦντες νά επανιδρύσουν εκεί έθνικόν Ιουδαϊκόν κράτος.

Μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου ή Συρία και ή Παλαιστίνη ήσαν εις χείρας των Τούρκων. 'Από τοῦ τέλους αὐτοῦ τήν μέν βόρειον Συρίαν με 2,5 έκ.ατ. κατοίκων κατέχει ή Γαλλία, τήν δέ νότιον με 1 έκ.ατ. κατοίκων ή 'Αγγλία.

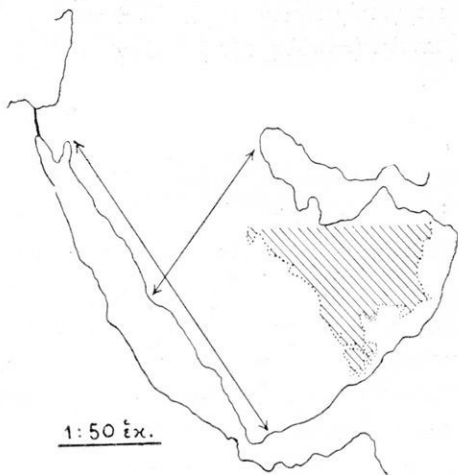
3. 'Αραβία.

1. Ποῖον τò σχήμα και ή έκτασις τής 'Αραβίας εν συγκρίσει πρòς τήν Βαλκανικήν; 2. 'Ονόμασε τὰς θαλάσσας, αἱ όποιαί περιβρέχουν τήν 'Αραβίαν. 3. Ποῖα μέρη αὐτῆς κατέχονται υπό έρήμων; ποῖα διασχίζονται υπό όροσειρῶν;

1. Μορφή τοῦ εδάφους.

'Η Συριακή έρημος συνεχεται πρòς νότον με τò όροπέδιον τής 'Αραβίας. Τοῦτο, όπως και ή γειτονική 'Αφρική, είναι ύψηλή, (600—900 μ.) τραπεζοειδῆς χώρα, ή όποια συνίσταται από γρανιτικά

πετρώματα και πανταχόθεν περιβάλλεται υπό όροσειρῶν. Αὐται κλιμακηδόν κατέρχονται πρòς στενήν παραλιακήν ζώνην. 'Η

Εικ. 8. Σύγκρισις τής 'Αραβίας πρòς τήν Βαλκανικήν.

Ἄραβία εἰς ἕκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 ἑκατομμύρια ψυχῶν.

2. Φυσικαὶ περιοχαί.

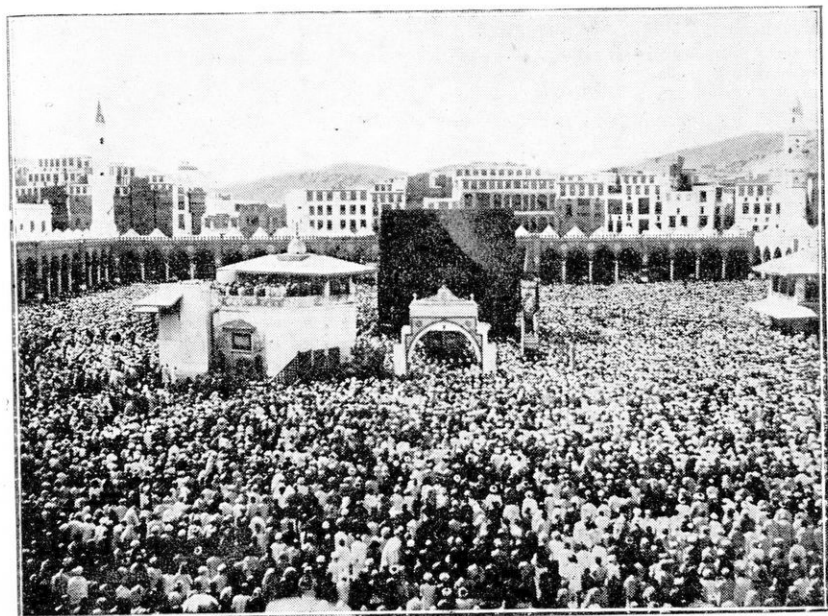
α) Ἡ **κλιμακωτὴ ζώνη τῆς παραλίας**. Οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοί, οἱ ὅποιοι πνέουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, φέρουν βροχὰς εἰς τοὺς κλιμακωτοὺς τόπους· τὸναντίον τὰ πεδινὰ μέρη τῆς παραλίας εἶναι θερμαί, ἀνδροὶ καὶ γυμναὶ περιοχαί. Πλουσίας βροχὰς δέχεται ἰδίᾳ ἡ κλιμακωτὴ παραλία κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς χερσονήσου. Ἐκ τούτου ἡ βλάστησις ἐκεῖ εἶναι πλουσία καὶ δικαίως ὁ τόπος οὗτος ἐπονομάζεται «**Εὐδαίμων Ἄραβία**» (**Ἰεμένη**). Τὰ χωρία τῶν Ἀράβων περιστοιχίζονται ἀπὸ φοίνικας, πορτοκαλλέας καὶ ἀμπέλους, εἰς δὲ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν ἐκτείνονται φυτεῖαι καφέας. Ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς ἐξαγωγῆς **Μόκα** ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ εὐώδης καφὲς τῆς Ἰεμένης. Ἀπὸ τὴν ῥητίνην διαφόρων δένδρων αὐτῆς προέρχονται τὸ θυμίαμα καὶ ἄλλα ἀρώματα. Ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἡ **Χοδείδα** (25) διενεργεῖ ἐμπόριον καφέ. Ἐπὶ τοῦ στενοῦ δὲ πορθμοῦ Μπαμπ-ἐλ-Μπαντέμ (= πύλη τῶν δακρῶν) τὸ **Ἄδεν** (20), τὸ ὁποῖον κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀνθρακείσεως ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας.

Βορείως τῆς Ἰεμένης ἡ παραλία εἶναι ἐπίσης κλιμακωτὴ, ἀλλ' εἶναι πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον εὐφορος καὶ ἀραιότερα κατοικημένη ὀνομάζεται **Πετραία Ἄραβία** ἢ **Χετξάζ**. Αὕτη εἶναι κοιτίς τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ χιλιάδες πιστῶν κατ' ἔτος ἀποδημοῦν εἰς τὴν «μητέρα τῶν πόλεων», τὴν **Μέκκαν** (70) διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἱερὸν λίθον (μετεωρόλιθον), ὁ ὁποῖος εἶναι ἐντειχισμένους εἰς κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, τὸν **Κααβά**. Ἐκτὸς τούτου προσκυνοῦν εἰς τὴν **Μεδινὰν** (10) τὸν τάφον τοῦ προφήτου Μωάμεθ. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν **Δαμασκόν**.

Ἡ παραλία τῆς **νοτίου** Ἀραβίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπίπεδος, ἀμμώδης καὶ ἄγονος. Τὸναντίον τὸ παρά τὸν Περσικὸν κόλπον βαθύπεδον, ἐπειδὴ λαμβάνει δι' ὑπογείων πηγῶν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἀναπτύσσει εἰς πολλὰ μέρη πλουσίαν βλάστησιν καὶ εἶναι προσοδοφόρον ἀραβόσιτος, ῥύζι, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον

καὶ διάφορα ὀπωρικά εἶναι τὰ προϊόντα τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ὀμάν, μὲ τὴν **Μασκάτην** (25) ὡς σπουδαῖον ἐμπορικὸν λιμμένα.

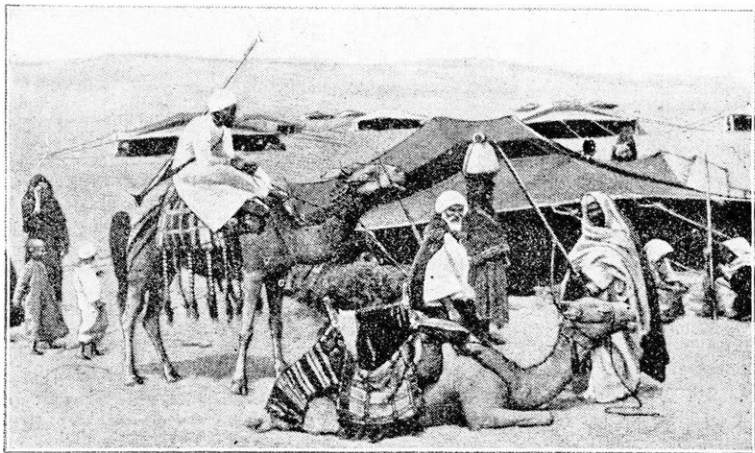
β) **Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας.** Αἱ ὄροσειραὶ τῶν κρασπέδων τοῦ ὄροπέδιου ἀποκλείουν αὐτὸ ἀπὸ τοῦς ὑγροῦς θαλασ-

Εἰκ. 9. Προσκύνησις τοῦ ἱεροῦ λίθου ἐν Μέκκῃ.

σίους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας περιλαμβάνει ἐρήμους ἐκτάσεις μεγίστης ξηρότητος καὶ γυμνότητος. Ἐνῶ τὴν ἡμέραν καίονται ἀπὸ ἀφόρητον καύσωνα, τὴν νύκτα καταλαμβάνονται ἀπὸ παγωνιᾶν (ἡπειρωτικὸν κλίμα). Τὸν χειμῶνα ὅμως αἱ καταιγίδες εἶναι συχναί· τότε τὰ νερὰ συρρέουν εἰς τὰς βαθυτέρας λεκάνας τοῦ ἐδάφους, ὥστε ἐκεῖ δύναται νὰ υπάρξῃ βλάστησις φυτῶν. Εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς ζοῦν οἱ ὀλίγοι κάτοικοι, οἱ **Βεδουῖνοι**. Ἐπειδὴ δὲ ἀποζοῦν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Διὰ τοῦτο δὲν κατοικοῦν εἰς οἰκίας, ἀλλ' εἰς σκηνάς, τὰς ὁποίας εὐκολὰ ἀποσποῦν καὶ στήθουν ἐκ νέου (**νομά-**

δες). Ἡ κάμηλος, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ ταξιδεύῃ ἀρκετὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό, εἶναι διὰ τὸν Ἄραβιν ὡς «πλοῖον ἐν

Εἰκ. 10. Σκηναὶ Βεδουίνων.

τῇ ἐρήμῳ». Οἱ Βεδουῖνοι ζοῦν κατὰ φυλάς, αἱ ὁποῖαι ὑπακούουν εἰς ἓνα ἀρχηγόν (Σεῖχηγν).

3. Πληθυσμὸς καὶ πολιτικὴ κατάστασις.

Οἱ Ἄραβες ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλὴν, καθὼς καὶ ἡμεῖς, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι εἶναι κάπως μελαψοί. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ ἐτράπησαν εἰς κατακτήσεις καὶ, ἀφ' οὗ κατέλαβον τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔβησαν τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἐπέερασαν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου ὡς εἶδομεν, παρέμειναν ἐπὶ 800 ἔτη καὶ ἀφήσαν ἀρκετὰ ἔχνη τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ των. Ὅμοίως εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ τὴν Βαγδάτην ἐπὶ αἰῶνας ἠχμαζεν ὁ ἀραβικὸς πολιτισμὸς, ἀλλ' οἱ Τούρκοι, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον τὰς ἀραβικὰς χώρας, τὸν ἐξηφάνισαν. Ἀπὸ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρύθησαν ἀνεξάρτητα Ἀραβικὰ κράτη, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Μᾶλλον ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν Ἀγγλων εἶναι ὁ σουλτᾶνος τῶν Μωαβιτῶν, ὁ κύριος τῆς περιοχῆς **Νετζέδ**, ὅστις ἐπεξέτεινε τὴν κατοχὴν του καὶ ἐπὶ τῆς ἑρᾶς γῆς τῆς Χετζάζης. Ἀνεξάρτητον εἶναι ἐπίσης τὸ μικρὸν σουλτανᾶτον τῆς **Υεμένης** μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σανά** (20). ✓

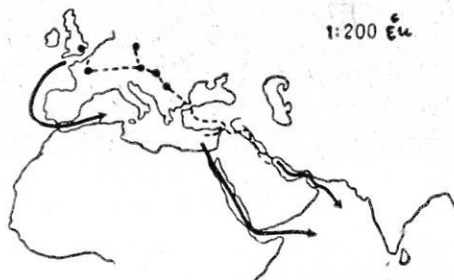
4. Μεσοποταμία.

1. Ποιοι ποταμοί προσέδωκαν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν χώραν ;
2. Πόθεν πηγάζουν καὶ ποῦ ἐκβάλλουν οὗτοι ; Τὸ δέλιτα των προχωρεῖ 50 μ. κατ' ἔτος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον ;
3. Ποίας πόλεις καὶ ποίους τόπους τῆς Μεσοποταμίας γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας ;
4. Διὰ ποίας ὁδοῦ ἤμπορεῖς νὰ ταξιδεύσης ταχύτερον καὶ ἀναυπαντικώτερον ἐκ τῆς πατρίδος σου πρὸς τὴν Βαγδάτην ;

1. Θέσις καὶ ἔκτασις.

Ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, ἡ χώρα αὕτη περικλείεται ἐν μέσῳ ποταμῶν, τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλ' ἐκτείνεται καὶ πέραν αὐτῶν, ἀνατο-

λικῶς μὲν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Περσικῶν ὀρέων, δυτικῶς δὲ μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Συραραβικῆς ἐρήμου. Ἡ Μεσοποταμία εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ δυτικώτατον αὐτῆς ἄκρον δὲν ἀπέ-

Εἰκ. 11.

χει πολὺ ἀπὸ τὸν μυχὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἡ χώρα αὕτη ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς νοτίου Εὐρώπης καὶ τῆς νοτίου Ἀσίας.

2. Κλίμα καὶ ἔδαφος.

Υψηλὰ καὶ ξηρὰ ὀροπέδια περικλείουν ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν τὴν Μεσοποταμίαν· διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αὕτη πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ ἔχει ἐξαιρετικῶς θερμὰ θέρη, τὰ ὅποια καθιστοῦν τὴν Βαγδάτην μίαν ἐκ τῶν θερμοτάτων πόλεων τῆς γῆς (Μέση θερμοκρ. Ἰουλίου 34°, ἐν Ἀθήναις 27°. Εἰς τὴν ἀμμώδη ἔρημον πλησίον τῆς Βαγδάτης σημειώνεται ἡ ὑψίστη θερμοκρασία τῆς γῆς μὲ +78°). Κατὰ τὸν χειμῶνα βροχαὶ πίπτουν μόνον εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ εἰς τὰ ὀροσειρὰς τῆς περιφερείας. Ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἡ Βαγδάτη ἔχει δι' ὀλίγας ἡμέρας τὸν χορὸν τῶν χιονονιφάδων. (Μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 9°, ὅση καὶ ἐν Ἀθήναις).

Κατὰ ταῦτα τὰ βορειοδυτικὰ τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα εἶναι ὑψηλότερα καὶ συνίστανται ἐξ ἀσβεστολίθου, ἀποτελοῦν πενιχρὰν στέππην, εἰς τὴν ὁποίαν νομάδες Βεδουῖνοι μὲ τὰς καμήλους, τοὺς ἵππους καὶ τὰ πρόβατά των ζοῦν ἐστερημένην ζωὴν. Τὰ νοτιοανατολικά ὅμως εἶναι ἐπιστρωμένα μὲ παχεῖαν ἰλὸν καὶ ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας πλημμυροῦνται ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Ὄταν δηλαδὴ τὸν Μάρτιον τὰ χιόνια ἐπὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὄρεων ἀρχίζουσι νὰ λειώουσι, τότε τὸ ρεῦμα τῶν ποταμῶν ἐξογκοῦται· καὶ πλημμυρεῖ τὴν πεδινὴν χώραν. Ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν ἀπομένει παχὺ στρῶμα ἰλύος, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἄριστον λίπασμα.

3. Ἄλλοτε καὶ τώρα.

Ἄλλοτε διὰ διωρύγων τὰ νερά τῶν ποταμῶν διωχετεύοντο καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα καὶ οἱ ἀγροὶ ποτιζόμενοι ἐλάμβανον τὴν ὄψιν κήπου· τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ ρύζι, ὅπως καὶ τὰ δένδρα τῶν φοινίκων, ἔδιδον πλουσίαν συγκομιδὴν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὸ ἔδαφος ἦτο εὐφορον καὶ ἡ θέσις τῆς χώρας εὐνοϊκὴ διὰ τὸ ἐμπόριον, πολλὰ καὶ μεγάλα πόλεις παρήχθησαν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὡς ἡ μυθώδης **Νινευτ** καὶ ἡ κραταιὰ **Βαβυλῶν**, κατὰ τοὺς παλαιολάτους χρόνους. Ἄλλ' ἡ μεγάλη εὐπορία ἔκαμε τοὺς κατοίκους μαλθακοὺς, γείτονες λαοὶ τοὺς ἐνίκησαν καὶ κατέρριψαν τὰς πόλεις των εἰς ἐρείπια. Νέαν ἀκμὴν εὗρεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν ἐπὶ τῶν Ἀράδων Χαλιφῶν, διαδόχων τοῦ Μωάμεθ. Ἐπὶ τῶν Ἀράδων ἡ **Βαγδάτη** εἶχε 2 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ ἔθεωρεῖτο ὡς ἡ λαμπροτάτη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ὅτε ἀργότερα ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, παρήκμασε καὶ αὐτή· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα παρημελήθησαν, ὅλη ἡ χώρα μετεβλήθη εἰς στέππην, ἐπὶ τῆς ὁποίας τώρα πλανῶνται ποίμνια προβάτων καὶ караβάνια καμήλων. Σήμερον ἡ Βαγδάτη ἔχει 280 χιλιάδας κατοίκων καὶ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ εὕρῃ νέαν ἀκμὴν μὲ τὸν σιδηρόδρομον, ὃ ὁποῖος συνέδεσε δι' αὐτῆς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τὸν Περσικὸν κόλπον. Καὶ ἡ **Μοσούλη** (60), ἡ ὁποία ἄλλοτε ἐφημίζετο διὰ τὰ λεπτὰ ὑφάσματα της (μουσελίνας), ἀρχίζει ν' ἀποκτᾷ νέαν σημασίαν, ἐπειδὴ πλησίον αὐτῆς εὗρέθησαν πετρελαιοφόροι πηγαί.

Ἄλλως τε καὶ διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἡ χώρα

ἀπεσπίασθη ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπετέλεσεν ἴδιον βασίλειον, τὸ τοῦ Ἰράκ (τριπλάσιον σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος μὲ 3 ἑκατ. κατοίκων), ἀλλ' ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν. Ὅθεν, ἂν διοικηθῆ καλῶς, ἡμπορεῖ ν' ἀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της εὐδαιμονίαν. Νέα ἀρδευτικὰ ἔργα ἀπέδωκαν ἤδη

εἰς τὴν καλλιέργειαν 40000-50000 τ. χλμ.

Ὡς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος χρησιμεύει ἡ **Μπάσρα** (50), μέ-

χρι τῆς ὁποίας ἀναπλέουν καὶ ἀτμό-

πλοια. Ὡς σωροί, σκεπασμένοι μὲ ἄμμον, φαίνονται σήμερον αἱ πόλεις, οἱ ναοὶ καὶ οἱ πύργοι τῶν ἀρ-

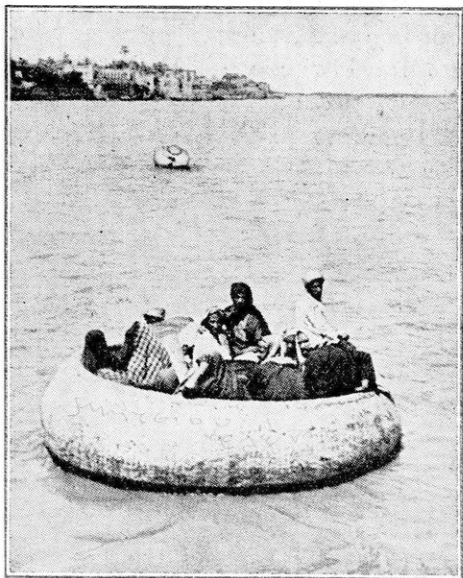
χαίων Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων ἀλλ' ἢ σκαπάνη, τῶν ἀρ-

χαιολόγων ἀνασκάπτει τοὺς τόπους τού-

τους τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ καὶ ἐρευνᾷ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱ-

στορίαν τῆς Βαβυλωνίας. Οἱ σημερινοὶ

κάτοικοι εἶναι μουσουλμᾶνοι ὁμιλοῦντες τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν.

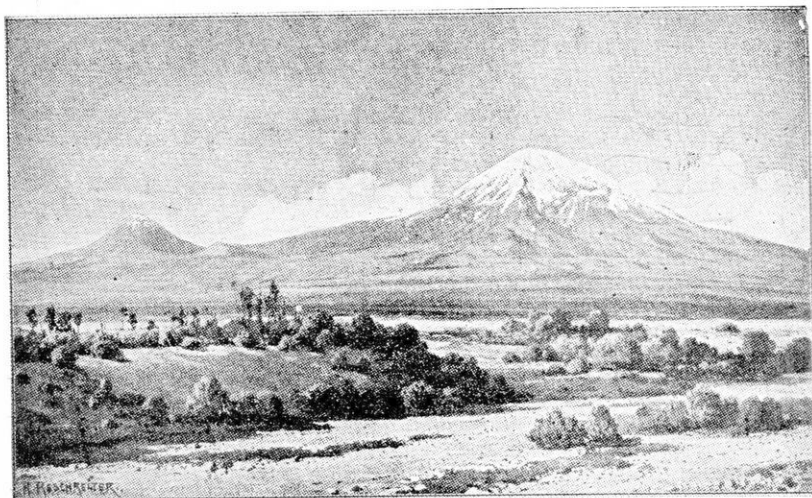
Εἰκ. 12. Διαπόρθμεοι ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ὡς λέμβοι χρησιμεύουν μεγάλα στορογγύλα καλάθια, τὰ ὁποῖα πλέκουν μὲ λεπτὰς ράβδους καὶ κατόπιν ἐπαλείφουν μὲ πίσσαν.

5. Ἀρμενία.

1. Εὗρε τὸ ὄρος Ἀραζὰτ καὶ σύγκρινε τὸ ὕψος αὐτοῦ μὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς ἰδιαιτέρας σου πατρίδος.
2. Ὀνόμασε τοὺς ποταμούς, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας, καὶ τὰς θαλάσσας, εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουν οὗτοι.
3. Ὀνόμασε τὰς δύο μεγαλυτέρας λίμνας.
4. Ὅρισε τὴν ἔκτασιν τῆς Ἀρμενίας.
5. Ποῖα κράτη διανέμονται μεταξὺ τῶν τὴν Ἀρμενίαν;

1. Ἡ χώρα.

Αἱ ὄροστοιχίαι τοῦ βορείου καὶ νοτίου κρασπέδου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας προχωροῦσαι πρὸς ἀνατολὰς προσεγγίζουσι ἀνατολικῶς τοῦ Εὐφράτου ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' εὐθὺς ἀποχωρίζονται πάλιν ἀλλήλων λαμβάνουσαι νοτιοανατολικήν διεύθυνσιν. Οὕτω σχηματίζεται μεταξὺ τῶν ὄροπεδίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Ἰράν ἐν σύμπλεγμα ὄροσειρῶν, ἡ Ἀρμενία. Αὕτη πρὸς βορρᾶν μὲν φθάνει μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Καυκάσου, πρὸς νότον δὲ μέχρι τοῦ βαθυπέδου τοῦ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑπάρχουσι μεμονωμένα λεκανοπέδια, ὡς τὸ τῆς

Εἰκ. 13. Τὸ Ἀραράτ τῆς Ἀρμενίας.

Ἐρζερούμ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς τῆς Δίρφυος. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ προβάλλουσι μεταξὺ τῶν βράχων τῶν βουνῶν λίμναι, ὡς ἡ Βάν, τῆς ὁποίας ἡ κοίτη εὐρίσκεται εἰς ὕψος 1700 μ. Πολλὰ τῶν ὄρέων τῆς χώρας εἶναι ἠφαιστεια, μεταξὺ δὲ ἔστων ἐξέχει, ὡς πανύψηλος κῶνος μὲ ἀιωνίας χιόνας, τὸ Ἀραράτ (5200 μ.), τὸ γνωστὸν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε ὄρος.

Ὅπως εἰς τὰς ὑπερρείας τοῦ Βεζουβίου, οὕτω καὶ ἐδῶ τὸ ἔδαφος, προελθὼν ἀπὸ τὴν ἀποσάθρωσιν ἠφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἶναι γονιμώτατον· ἐπειδὴ δὲ δέχεται πλουσίας βροχᾶς

καὶ πολλαχοῦ ἀναβλύζουσι ὕδατα, καλύπτεται ἀπὸ παχῶν τάπητα ἀλπεῖων χόρτων καὶ ἀνθέων, ὃ ὁποῖος διατηρεῖται πάντοτε καταπράσινος. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας ἔχουσι τὴν πηγὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν (Τίγρης, Εὐφράτης, Ἀράξης).

2. Οἱ κάτοικοι. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἡ Ἀρμενία δὲν ἔχει φυσικὰ ὄρια καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει καὶ ἐνότητα πληθυσμοῦ. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος κατοικοῦν Ἀρμένιοι, τὸ δὲ νότιον Κοῦρδοι. Οἱ Ἀρμένιοι ἀνήκουσι εἰς Ἰνδο-γερμανικὴν φυλὴν, ἣ ὁποία ἐν μέσῳ μουσουλμανικῶν λαῶν διετήρησε τὴν γλῶσσαν τῆς καὶ τὸν χριστιανισμὸν (Κοπτικὴ Ἐκκλησία). Εἶναι φιλόπονος καὶ μὲ πολλὰς ἀρετὰς προικισμένος λαός.

Κατοικοῦν εἰς τὰς κοιλάδας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι κλίμα γλυκὺ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν. (Ἡ Ἀρμενία εἶναι πατρίς τῆς βερυκοκκέας). Ἄλλ' ἢ τουρκικὴ κακοδιοίκησις καὶ ἡ παντελής ἔλλειψις συγκοινωνιῶν ἐκράτησαν εἰς μακροσμὸν τὰ εὐφορώτατα ταῦτα μέρη, ὥστε οἱ Ἀρμένιοι χωρικοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατοικοῦν εἰς χαμηλὰς οἰκίας ἐσκαμμένας κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν κλιτὸν τῆς κοιλάδος, ὅπως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐπειδὴ κατεφρονοῦντο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ συχνὰ ἐσφάζοντο, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΝΑ Εὐρώπην, ὅπου εὐδοκίμοι ὡς ἔμποροι καὶ τραπεζίται.

Οἱ Κοῦρδοι εἶναι μωαμεθανοί, οἱ θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων κατοικοῦν ἐπὶ τῶν ὀρέων ἀποζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀρπαγῆς τὸν χειμῶνα καταβαίνουν χαμηλότερα, διὰ νὰ διαχειμάσουν.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἀρμενία ὑπῆρξε τὸ θέατρον σφοδρῶν ἀγῶνων μεταξὺ Ῥώσων καὶ Τούρκων. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρύθη ἀνεξάρτητος Ἀρμενία, ἀλλ' οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Ῥῶσοι δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατέχουσι τὴν χώραν. Σήμερον τὸ ΒΑ τμήμα μὲ τὴν πρωτεύουσαν Ἐριβάν (65) ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσικὴν ὁμοσπονδίαν, τὸ ΝΔ μὲ τὴν Ἐρζερούμ (30) εἶναι Τουρκικὸν καὶ τὸ Ἀνατολικὸν μὲ τὴν Ταυρίδα (180) κατέχεται ὑπὸ τῆς Περσίας.

6. ΚΑΥΚΑΣΙΑ.

1. Ποῖα ὄροσειρὰ διατέμνει ἀπὸ Δ πρὸς Α τὴν Καυκασίαν;
2. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς ὄροσειρᾶς ταύτης καὶ εὔρε τὸ ὕψος τῶν

κορυφῶν της εἰς τὸν χάοτην. Σύγκρινε μὲ ὄρη τῆς Εὐρώπης. 3. Ποῖον ἀρχαῖον μῦθον γνωρίζεις, συνδεόμενον μὲ τὸν Καύκασον;

Καυκασία εἶναι ἡ μεταξὺ τῆς Μαύρης καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης χώρα, τὴν ὁποῖαν διατέμνει ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Καυκάσου. Διὰ ταύτης ἡ Καυκασία διαιρεῖται εἰς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν Καυκασίαν.

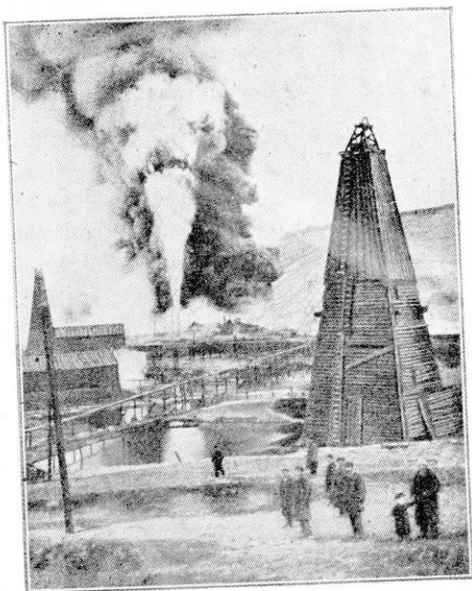
1. Ὁ **Καύκασος** ἔχει μὲν τὸ μῆκος τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' εἰς ὕψος υπερβάλλει αὐτάς· διότι πλῆθος κορυφῶν φθάνουν μέχρι 4500 μ., ἡ ὑψηλοτέρα δὲ ἐξ αὐτῶν, τὸ παλαιὸν ἠφαίστειον Ἑλμπρους, ἐξέχει ὡς ἀπομεμονωμένος κῶνος πολὺ ὑπεράνω ἀπὸ αὐτάς (5600 μ.). Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς Ἑλλήνας ὁ Καύκασος δὲν ἔχει καμμίαν ἐγκαρσίαν κοιλάδα καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τείχος ἀδιάβατον. Μόνον μία δίοδος, κειμένη εἰς ὕψος 2400 μ., διεσκευάσθη εἰς καλὴν ὁδὸν καὶ φέρει ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς εἰς τὴν νοτίαν (Βλαδικαυκάς—Τυφλίς). Τὸ δυτικὸν ἥμισυ τῆς ὄροσειρᾶς παρουσιάζει μεγαλοπρεπεῖς παγετῶνας καὶ ὠραία δάση· διότι ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης καὶ εἶναι φορτωμένοι ὕδατιμούς. Τοῦναντίον τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης ξηρασίας εἶναι πτωχὸν εἰς δάση. Ἄγρια ζῷα ἐπὶ τοῦ Καυκάσου διαιτῶνται ἀκόμη ὁ βίσων, ἡ δορκὰς καὶ ἡ αἶγαγρος.

2. **Πέραν Καυκασία** (θεωρουμένη ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας) εἶναι ἡ πλατεῖα καὶ βαθεῖα ζώνη, ἡ μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὀρέων. Αὕτη δι' ἑνὸς χαμηλοῦ ἐγκαρσίου ζυγοῦ (ὕψους 900 μ.), συνδέοντος τὴν ὀρεινὴν Ἀρμενίαν μὲ τὸν Καύκασον, διαιρεῖται εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Τὸ δυτικὸν εἶναι μικρὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ (**Γεωργία**), τὸ ἀνατολικὸν τριπλάσιον αὐτοῦ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κύρου (**Αἰξερμπεϊτζάν**). Θερμαὶ πηγαὶ καὶ σεισμοὶ ἐνθουμίζουσιν ἀκόμη καὶ σήμερον, ὅτι ὀλόκληρος ἡ αὐλακοειδὴς ζώνη πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εἶχε πάθει καθίζησιν.

Ὁλόκληρος ἡ Πέραν Καυκασία διὰ τῆς ὑψηλῆς ὄροσειρᾶς προστατεύεται κατὰ τῶν βορείων ἀνέμων· ἐκ τούτου ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ γλυκὺ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης ἀνέμων διατελεῖ μόνον ἡ περιοχὴ τοῦ Φάσιδος (ἀρχ. Κολχίς). Τοῦναντίον ἡ περιοχὴ τοῦ Κύρου, ὅσον προχωρεῖ πρὸς Α, τόσον γίνεται ξηροτέρα.

Πλουσία βλάστησις διακρίνει τὴν χώραν τοῦ Φάσιδος, ἧς καὶ τὴν παραλίαν τοῦ Πόντου. Καρύαι, καστανάει, δάση δρυὸς καὶ ὄξυας καλύπτουν τὰ βαθύτερα μέρη· ἐδῶ καὶ ἡ ἄμπελος αὐτοφυῆς αναρριχᾶται μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων· ἐδῶ ἔχει τὴν πατρίδα του καὶ ὁ φασιανός. Πέραν τοῦ ὄριου τῶν δασῶν ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀκολουθεῖ ζώνη κυκνῶν καὶ κιτρίνων ἀλπειῶν ῥόδων. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τὸ τμήμα τοῦτο ἔχει σχετικῶς πυκνὸν πληθυσμὸν, ὡς λιμὴν δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου χρησιμεύει τὸ **Βατούμ** (50).

Ἡ περιοχή τοῦ Κύρου, ὡς εἶπομεν, πάσχει ἀπὸ ξηρασιᾶν παρὰ τὴν Κασπίαν μάλιστα μεταβάλλεται εἰς ἄλμυράν στέππην. Ἐκεῖ ὅμως ὑπάρχουν πλουσιώταται πηγαὶ πετρελαίου καὶ ἐκ τούτου τὸ **Βακού** ἀπέδη πολυάνθρωπος πόλις (450). Κέντρον ἐμπορικὸν εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἡ **Τυφλὶς** (200), ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἐκ τῶν παρ' αὐτὴν θερμῶν πηγῶν. Εἰς παραγωγὴν πετρελαίου ἡ Καυκάσια κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν. Σιδηρόδρομος διερχόμενος διὰ τῆς Τυφλίδος συνδέει τὸ Βακού μὲ τὸ Βατούμ. Ἄλλὰ τὸ πετρέλαιον

Εἰκ. 14. Πετρελαιοπηγαὶ τοῦ Βακού.

διοχετεύεται τώρα ἀπὸ τὸ Βακού εἰς τὸ Βατούμ διὰ σωλῆνων (πρὸς ὁμοίαν διοχέτευσιν ἀπὸ Πλοῆστι εἰς Κωνσταντῆσαν).

3. **Ἡ ἐντεῦθεν Καυκάσια** εἶναι λοφώδης στέππη, ἡ ὁποία κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐδάφους (κτηνοτροφία καὶ γεωργία) ὁμοιάζει μὲ τὴν στέππην τῆς νοτίου Ῥωσίας.

4. Τὸ δυσπρόσιτον ὄρος ὑπῆρξε κατὰ καιροὺς τὸ καταφύγιον πολλῶν μικρῶν λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔφευγον πρὸ τῶν ἐξ ἀνατολῆς καὶ νότου ἐπιδρομῶν. Ἐκ τούτου **οἱ κάτοικοι** τῆς Καυκασίας διαφέρουν πολὺ μεταξύ των κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑσραβες τὸν Καύκασον ὀνομάζουσι «ὄρος τῶν γλωσσῶν». Εἰς μίαν περιοχὴν μικροτέραν κατ' ἑκτασιν ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν ὁμιλοῦνται 70 γλῶσσαι καὶ διάλεκτοι! Ἡ χώρα των μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος ἐν Ῥωσίᾳ ἀπετέλεσε μικρὰς αὐτονομίους πολιτείας, αἱ ὅποιοι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἑνωσιν τῶν Ῥωσικῶν Σοβιέτ.

7. Ἰράν.

1. Ἐὖρος τὰ Σοῦσα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τῶν Περσῶν. Ἀκολούθησε ἐξ αὐτῆς τὴν πορείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μέχρις αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ἱρανικὸν ὄροπέδιον. 2. Ἀκολούθησε ἐκ τοῦ ὄρους Ἰνδοκούχου τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὅποιοι περιβάλλουν τὸ ὄροπέδιον ποῦ συναντᾷς ὑψηλότατα ὄρη; 3. Μὲ ποίαν ὑψηλὴν χώραν συνεχονται αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Ἰράν πρὸς δυσμᾶς; μὲ ποίαν πρὸς ἀνατολᾶς; 4. Ποῖα κράτη ὑπάρχουν σήμερον ἐπὶ τοῦ ἱρανικοῦ ὄροπέδιου; Μὲ ποῖα κράτη συνορεύουν;

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ Ἰράν εἶναι ὄροπέδιον ἴσον μὲ τὸ Ἀραβικὸν κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλ' ὑψηλότερον αὐτοῦ (μέσον ὕψος 1300 μ.). Ἐξ ἑλων τῶν πλευρῶν τὸ ἱρανικὸν ὄροπέδιον περιτοιχίζεται ἀπὸ μακρὰς ὄροσειρᾶς, κατὰ τὰ βόρεια δ' αὐτοῦ ἄκρα συνάπτεται μὲ ὑψηλότατα ὄροπέδια, τὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ τοῦ Παμίρ.

Καὶ ἐσωτερικῶς τὸ ὄροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ διαφόρους ὄροσειρᾶς, αἱ ὅποιοι οὕτω περικλείουσι μεταξύ των διάφορα λεκανοπέδια. Ταῦτα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἶναι σκεπασμένα ἐν μέρει μὲ ἄμμον, ἐν μέρει μὲ πηλόν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ περικλειστοὶ οὗτοι τόποι δὲν ἔχουσι διεξόδους πρὸς τὴν θάλασσαν, αἱ λεπταὶ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποταμοὶ συμπαρασύρουσι ἀπὸ τὰ βουνά, δὲν ἐκφεύγουσι πρὸς τὴν

θάλασσαν, ἀλλὰ παραμένουν καὶ πληροῦν τὰς λεκάνας τοῦ ἐσωτερικοῦ· οὕτως αὐταὶ μὲ τὸν καιρὸν ἐτάφησαν ὑπὸ στρώματα πηλοῦ καὶ ἄμμου ἕως τὰς ράχεις τῶν βουνῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖ ἐπικρατεῖ, ὡς θὰ ἴδωμεν, μεγίστη ξηρασία, ὁ ἀνεμὸς ἀνασηκώνει τὴν λεπτὴν ἄμμον εἰς σωρούς, τοὺς ὁποίους μετακινεῖ, καὶ οὕτω μεταβάλλει τὸν τόπον εἰς ἀμμώδη ἔρημον.

Τὰ ὑψηλότερα ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἰράν εἶναι ὁ **Ἄλμπους** παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας μὲ τὸν γιγαντιαῖον ἠφαιστειακὸν κῶνον Ντεμαθὲντ (5760 μ.) καὶ τὸ **Ἰνδοκοῦχον** εἰς τὸ ΒΑ ἄκρον (7750 μ.) πρὸς τὸ Παμίρ.

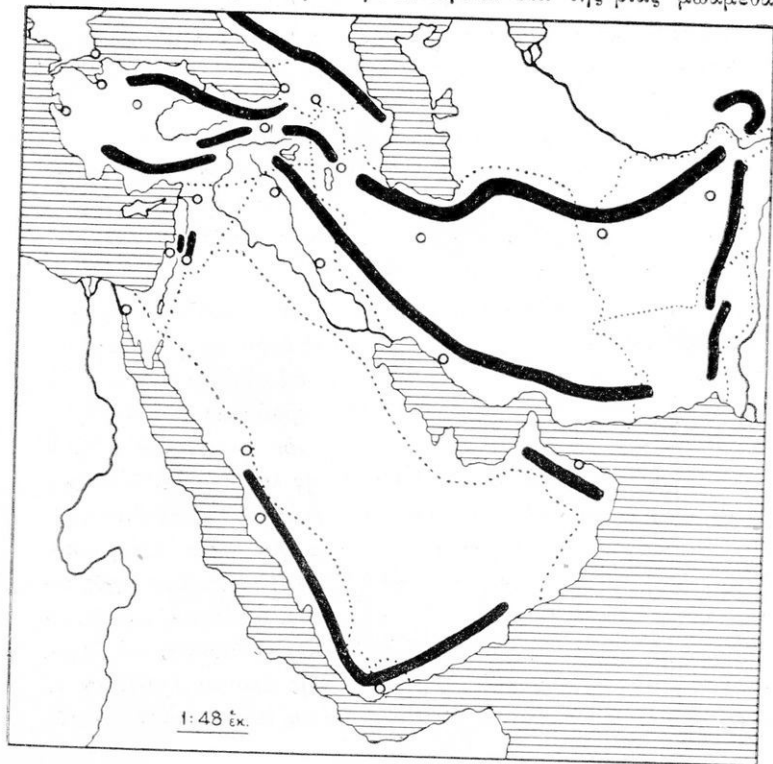
2. Κλίμα καὶ προϊόντα.

Αἱ κλιτύες καὶ αἱ ὑπώρειαι τῶν βουνῶν δέχονται συνήθως πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τεχνητῶς τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται, ὑπάρχουν ἐκεῖ εὐφοροὶ ἀγροὶ δημητριακῶν, ὀπίου, καπνοῦ καὶ βάμβακος, ἀμπέλια καὶ κῆποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ κερασεὰ εἶναι αὐτοφυής. Ὅθεν οἱ τόποι οὗτοι εἶναι πυκνὰ κατοικημένοι· ἐν ᾧ δὲ μέρος τῶν κατοίκων καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κηπουρικὴν, ἄλλοι ὑφαίνουν πολύχρωμα μεταξιώτὰ καὶ τάπητας, οἱ ὅποιοι εἶναι ὀνομαστοὶ καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Εἰς τὰ εὐρέα ὅμως λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα περικλείονται μετὰ τῶν βουνῶν, ἐπικρατεῖ ἀφόρητος καύσων καὶ τὴν ξηρασία, ὥστε καὶ ἐπὶ μῆνας ἀν' ἀφεθῆ σιδηροῦν σκευὸς εἰς τὸν ἀέρα, δὲν ὀξειδοῦται. Ἐν ᾧ δὲ τὸ θέρος τὸ θερμόμετρον δεικνύει ὑπὸ σκιᾶν τὴν μεσημβρίαν 70 Κ., τὰς νύκτας καταβαίνει καὶ μέχρι τοῦ 0° (κλίμα:). Οἱ ὀλίγοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται ἐκ τῶν ὀρέων, ἢ καταπίνονται ἀπὸ τὴν ἄμμον ἢ σταματοῦν εἰς ἔλη καὶ λίμνας ἀλμυράς. Οἱ περικλειστοὶ δηλ. οὗτοι τόποι καὶ ἐδῶ, ὅπως καὶ εἰς τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔχουν ἐπίστρωμα ἀλμυρᾶς ἄμμου, τὸ ὁποῖον ἀντιφεγγίζει καὶ κάμνει τὴν ἔρημον νὰ φαίνεται ὡσάν χιονισμένος ἀγρὸς (ἀλμυρὰ ἔρημος). Θὰ ἦσαν κάποτε πυθμὴν θαλάσσης, διὰ νὰ εἶναι ἐπίστρωμένοι μὲ ἄλας! Ὅθεν καὶ τὰ ρέοντα ὕδατα περιέχουν πάντοτε ὀλίγον ἄλας καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς λίμνας, ὅπου χύνονται, ἢ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἢ ἀλμυρὰ σύστασις τῶν ὑδάτων διαρκῶς ἐνισχύεται. Ἐννοεῖται τὴν ὥρα ὅτι αἱ ἀλμυραὶ αὐταὶ στέππαι εἶναι ἄγονοι καὶ μόνον μερικὸς ἀκανθώδεις θάμνους παράγουν. Πλάνητες ποιμένες μὲ τὰ ἄλογα, τὰ βόδια καὶ τὰς καμήλους τῶν εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἐρήμων τούτων.

3. Πολιτική διαίρεσις.

Ὅροσειραὶ τινες κατερχόμεναι ἀπὸ Β πρὸς Ν διαιροῦν τὸ Ἰρانيκὸν ὄροπέδιον εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν μέρος. Τὸ δυτικὸν περιλαμβάνει τὸ **Βασίλειον τῆς Περσίας** μὲ 9 ἑκατομμύρια κατοίκων. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, συγγενεῖς τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν καιρὸν, ὅπου οἱ Ἄραβες εἶχον κατακτήσει τὴν Περσίαν ἔγιναν διὰ τῆς βίας μωαμεθα-

Εἰκ. 15. Αἱ χῶραι τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

νοί. Ἄνεμείθησαν ὅμως πολὺ καὶ μὲ τουρκικῆς καταγωγῆς φύλα. Ὁ βασιλεὺς τῶν ὀνομάζεται **Σάχης** καὶ διαμένει εἰς τὴν **Τεχεράνην** (210) (θέσις;) μὲ τοὺς στενοὺς καὶ ἀκαθάρτους δρόμους καὶ τὰς εὐρείας πλατείας καὶ ἀγορὰς (χαλιὰ καὶ μεταξωτά). Ἀπὸ τὴν Τεχεράνην μία παναρχαία ὁδὸς διὰ τῆς **Ταυρίδος** (180) ἄγει πρὸς τὴν Τραπεζοῦντα. Εἰς εὐφορον ὄρεινῇ κοιλάδα τῆς νοτίου

Περσίας ἢ **Σχιράς** (30) εἶναι περίφημος διὰ τοὺς κήπους τῶν ῥόδων καὶ τὸ κόκκινο κρασί. Μεγάλην ἀξίαν ἀρχίζει νὰ προσλαμβάνῃ ἢ χώρα μὲ τὴν ἀνακάλυψιν πετρελαιοπηγῶν εἰς τὸ ΝΔ ἄκρον αὐτῆς. Ὁ κύριος λιμὴν τῆς Περσίας εἶναι τὸ **Ἄβουσιρ** ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Τὸ ΒΑ μέρος τοῦ Ἰράν κατέχεται ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ **Ἀφγανιστάν** (12 ἑκατ. κάτοικοι, συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας, Μωαμεθανοί). Ἡ κοιλάς τῆς **Καβούλ** (140) συνδέει τὸ Ἰράν μὲ τὰς Ἰνδίας, ἐν ᾧ ἄλλη ὁδὸς διὰ τῆς **Χεράτ** (20) φέρει πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Τουράν. Τὸ ΝΑ τμήμα τοῦ Ἰράν εἶναι ἡ ἔρημος **Γεδρωσία**, τὴν ὁποίαν ἐπέρασε μὲ τὸν στρατὸν τοῦ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν. Σήμερον λέγεται **Βελουχιστάν** καὶ ἔχει ἀραιότατον πληθυσμὸν. Οἱ κάτοικοι (500 χιλ.) ζοῦν ὡς νομάδες, ἢ δὲ χώρα των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διαίκτησιν τῶν Ἰνδιῶν.

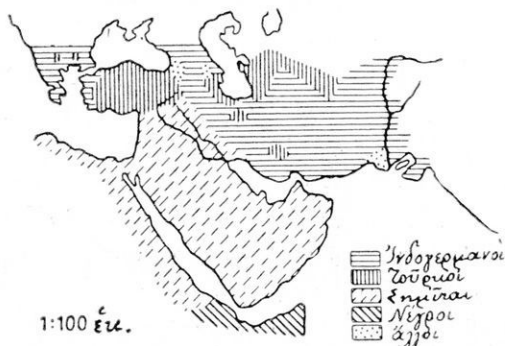
Ἀσκήσεις. 1. Τίνας χώρας σοῦ δεικνύει ὁ ἀπέναντι χάριτος ; 2. Κάμε μεγέθυνσιν αὐτοῦ καὶ ἐπίγραψε τὰ ὀνόματα τῶν σημειωμένων ὁρέων, ποταμῶν, πόλεων κλπ. 3. Διὰ τὰ ὄροπέδια τῆς ΝΔ Ἀσίας εἶναι στέπαι ἢ ἔρημοι ; 4. Πόθεν προέρχονται αἱ ἄλμυραὶ λίμναι ; 5. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάριτος τὸν ἀνατολικὸν σιδηροδρομὸν ἀπὸ Χρυσουπόλεως μέχρι Βαγδάτης καὶ ἀπὸ Ἀδάνων μέχρι Μεδινᾶς. Σημείωσε τὰς γραμμὰς αὐτὰς εἰς τὸ σχέδιόν σου. 6. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάριτος τὴν θαλασσίαν ὁδὸν Πειραιῶς-Σουέζ-Ἀδεν. Ποία ἢ σημασία τοῦ Ἀδεν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ Γιβραλτάρ ; 7. Ταξείδιον ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Τεχεράνην. 8. Ποῖαι πόλεις ἐπὶ τοῦ χάριτος τῆς εἰκόνας 5 συνδέονται μεταξύ των διὰ καρβανίων ; 9. Εἰς ποίους τόπους κατὰ τὸν αὐτὸν χάριτην εὐδοκιμεῖ ὁ φοῖνιξ ;

Ἐπισκόπησις τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

Μεταξὺ τοῦ Ἰνδοκούχου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκτείνεται ἄλλωσις πτωχῶν ὁρέων, ἐπεκτεινομένη, ὡς εἶναι φανερόν, καὶ πέραν αὐτῆς εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν χερσόνησον τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν ἄρεινὴν ταύτην ζώνην συνάπτεται ἐκ νότου ὡς ὑψηλὴ τραπεζοειδῆς ἐπέκτασις ἢ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς γῆς, ἡ Ἀρα-

βία. Οὕτω συγκροτοῦνται τρία μεγάλα ὄροπέδια, τὸ ἱρανικόν, τὸ μικρασιατικόν καὶ τὸ ἀραβικόν, μεταξύ δ' αὐτῶν περικλείεται ἓν ἐπίμηκες βαθύπεδον, σχηματισθὲν διὰ τοῦ ἔργου μεγάλων ποταμῶν (βλ. τὸν ἀνάγλυφον χάρτην εἰκ. 18).

Εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦτο, τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαιοτέρου πολιτισμοῦ, ἐπικρατοῦν τώρα, ὡς καὶ εἰς τὴν συνεχομένην μετ' αὐτοῦ Συρίαν καὶ Ἀραβίαν, σημιτικὴ ὁμοεθνία, ἀραβικὴ γλῶσσα καὶ ἰσλαμισμός. Εἰς τὰ βόρεια ὄροπέδια κατοικοῦν λαοὶ ἰνδογερμανικοί, Ἀφγανοί, Πέρσαι, Ἀρμένιοι (καὶ Ἑλληγες μέχρις ἐσχά-

Εἰκ. 16. Χάρτης ἐθνολογικὸς τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

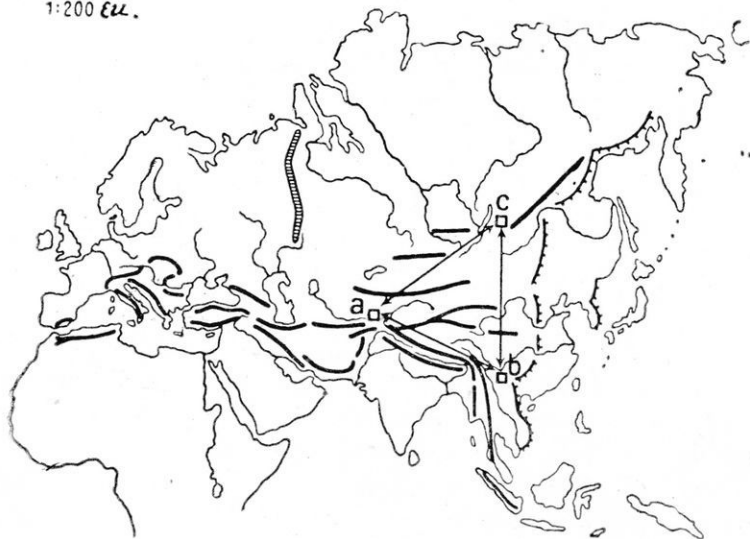
των), οἱ ὅποιοι διατηροῦν τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἐπαφὴν μεταξύ τῶν Ἰνδῶν, τοῦ ἀκμαίου πρὸς ἀνατολὰς μέλους τῆς ἀρίστης ὁμοφυλίας, καὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀδελφῶν λαῶν. Οἱ μωαμεθανοὶ Τούρκοι ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ εἶναι ἐνσφηνωμένοι ὡς ξένον στοιχεῖον μεταξύ τῶν ἀρίων χριστιανῶν, τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἑλλήνων.

Κάποια ἀντίθεσις παρατηρεῖται μεταξύ τῶν δύο βορείων ὄροπέδιων ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν: τὸ Ἰράν εἶναι τμῆμα τῆς ζώνης τῶν ἐρήμων τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἀνατολικὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν πέραν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συνεχιζομένην ἔρημον τῆς βορείας Ἀφρικής. Ἡ Ἀρμενία τοῦναντίον, ἡ Καυκασία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τοῦ κλίματος καὶ τῆς χλωρίδος τῶν ἐνθυμίζουσαν ζώνας τινὰς τῶν δασῶν καὶ τῶν στεππῶν τῆς νοτίας καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Β) ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον εἰς τὸ ΒΑ αὐτοῦ ἄκρον συνάπτεται πρὸς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ (Εἰκ. 17, α). Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τούτου, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀσίας καὶ ἐπονομάζεται «στέγη τοῦ κόσμου» (4 000 μ.) ἐκπέμπονται πρὸς Α ἀκτινοειδῶς μακρόταται ὄροσειραί, τῶν ὁποίων αἱ μὲν νότιαι (Ἰμαλαΐα) στη-

1:200 ἔμ.

Εἰκ. 17.

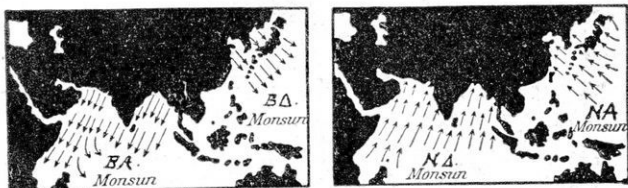
ρίζονται εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βιττέμ, (b) αἱ δὲ Βόρειαι (Ἀλταΐα) εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Γιουνάν. (c). Μέτρησε τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν τοῦ σχηματιζομένου τριγώνου). Οὕτως ἀπεχωρίζεται εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου μία ὑψηλὴ τριγωνικὴ περιοχὴ, ἣ ὁποία περιβάλλεται ὑπὸ ὄρέων καὶ ἀποτελεῖ τὴν **Κεντρικὴν Ἀσίαν**. Εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς αὐτῆς ἀπλώνεται ἡ **Νοτία**, ἡ **Ἀνατολικὴ** καὶ ἡ **Βορειοδυτικὴ Ἀσία**.

Είκ. 18. Χάρτης ανάγλυφος τῆς Ἀσίας.

Α') ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Ἡ νοτιὰ Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο μεγάλας χερσονήσους, αἱ ὁποῖαι προσφύονται εἰς τὴν νοτιάν πλευράν τοῦ κεντρικοῦ ὑφιπέδου τῆς Ἀσίας. Ἡ μὲν δυτικὴ ὀνομάζεται Ἰνδικὴ ἢ Ἰνδία, ἡ δὲ ἀνατολικὴ Ἰνδοκίνα. Εἰς τὴν νοτιάν Ἀσίαν ἀνήκουν καὶ αἱ Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι, καίμενα: ΝΑ τῆς Ἀσίας. Ποῖος κύκλος τῆς γῆς διέρχεται διὰ τῶν νήσων τούτων; Ποῖος βορειότερον διὰ τῶν Ἰνδικῶν χερσονήσων; Αἱ Ἰνδία, ἢ Ἰνδοκίνα καὶ αἱ Μαλαϊκαὶ νῆσοι ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα καὶ ὁμοίαν τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν ἀποτελοῦν μίαν γεωγραφικὴν ἐνότητα, τὰς τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ἐπειδὴ δὲ διατελοῦν, ὡς καὶ ἡ

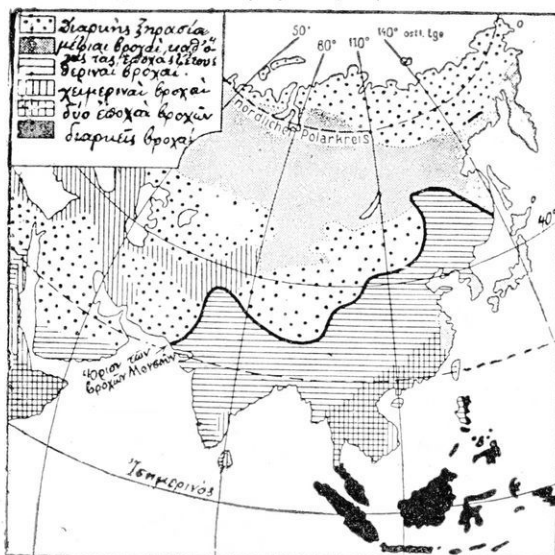
Εἰκ. 19. Οἱ ἄνεμοι Μονσοῦν.

Ἀνατολικὴ Ἀσία, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν περιοδικῶν ἀνέμων, οἱ ὁποῖοι λέγονται Μονσοῦν, διακρίνονται καὶ ὡς Χῶραι Μονσοῦν.

Κλίμα. Κατὰ τὸ θέρος τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας θερμαίνονται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τὴν θερμότητα αὐτοῦ τὸ ἔδαφος μεταδίδει εἰς τὸν ἀέρα, οὗτος δὲ θερμαίνόμενος γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἀνέρχεται εἰς ὑψηλότερα στρώματα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος βγαίνει ἀπὸ τὴν καπνοδόχον. Τότε θαλάσσιος ἀήρ ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν καὶ Εἰρηγικὸν Ὠκεανὸν ὀρμᾷ, διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν τὸ κενόν, πρὸς τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Οὕτω προέρχονται οἱ **Θερινοὶ Μονσοῦν**, τ. ἔ. ἐτησίαι. Οὗτοι εἶναι θερμοὶ καὶ φορτωμένοι ὕδατμούς, συναντῶντες δὲ τὰς πρῶτας πρὸς τὴν παραλίαν ὑψηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χιονοσκεπεῖς, ψύχονται ἀποτόμως. Κατακλυσμαῖαι βροχαὶ πίπτουν τότε ἀπὸ τὰ νέφη. Ὅθεν εἰς τοὺς τόπους τούτους ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μέγιστων ποταμῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι στρέφονται πρὸς νότον καὶ ἄλλοι πρὸς ἀνατολὰς (ὀνομάσατέ τους). Ὅσον ὅμως τὰ νέφη προχωροῦν, τόσον οἱ ὕδατμοὶ των

ἀραιούνται. Διὰ τοῦτο ὀπισθεν τῶν ὄροσειρῶν τούτων τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας εἶναι ἀνυδρα καὶ κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμους (Εἰκ. 20).

Κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων καὶ ὁ ὑπεράνω αὐτοῦ ἀῆρ φύχονται εἰς μέγαν βαθμόν. Τούναντίον ἐπὶ τῆς

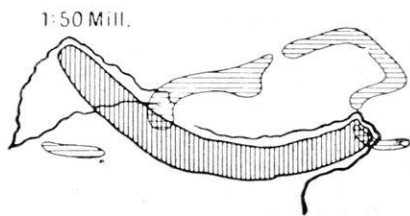
Εἰκ. 20. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀσίας.

ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν ἢ θερμοκρασία πίπτει ὀλίγον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς ὁ ἀῆρ εἶναι θερμότερος καὶ ἀραιότερος ἀπὸ τὸν ψυχρὸν καὶ πυκνὸν ἀέρα τῶν ὄροπεδίων τῆς Ἀσίας, ἀνεμοὶ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς ἐξορροῦν τὸν χειμῶνα πρὸς τὰ παράλια· οὗτοι εἶναι οἱ **χειμερινοὶ Μονσῶν**. Τόσον ψυχροὶ εἶναι οὗτοι, ὥστε ἡ Κιτρινὴ Θάλασσα (ΒΑ τῆς Κίνας) εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας σκεπάζεται τὸν χειμῶνα μὲ πάγον, τὸ δὲ Πεκίνον (ἐπὶ τοῦ παραλλήλου τῆς Θεσσαλονίκης) ἔχει χειμῶνα ψυχρότερον ἀπὸ τὴν Στοκχόλμην!

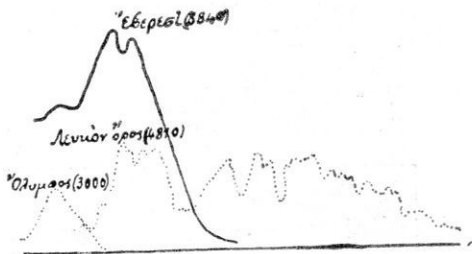
Οὕτως οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἀνεμοὶ τοῦ θέρους διαδέχονται τοὺς ψυχροὺς καὶ ξηροὺς ἀνέμους τοῦ χειμῶνος, ἢ δὲ κανονικῆ των διαδοχῆ βοηθεῖ σπουδαίως τὴν ναυτιλίαν. Μὲ τοὺς θερινοὺς ἔτησίαις τὰ ἱστιοφόρα πλέουν ταχέως καὶ ἀσφαλῶς πρὸς τὰς βορείαις χώρας, μὲ τοὺς χειμερινοὺς πρὸς τὰς νοτίας.

1. Αἱ Ἰνδίαι.

1. Ποία ὄροσειρά χωρίζει τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν; Μέτρησε μὲ τὴν κλίμακα τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ σύγκρινε αὐτὸ μὲ εὐρωπαϊκὰ ὄρη, ὅπως παριστάνονται εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 21. 2. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὴν ὑψηλοτέραν κορυφὴν τῶν Ἰμαλαίων καὶ σύγκρινε αὐτὴν πρὸς εὐρωπ. ὄρη κατὰ τὴν εἰκ. 22. 3. Παράβαλε τὴν Ἰνδικὴν μὲ μίαν εὐρωπαϊκὴν χερσόνησον, (Ἰμαλαΐα - Ἀλπεις, Γάγγης-Πάδος), ἀλλὰ σύγκρινε τὰ μεγέθη αὐτῶν! (Εἰκ. 23).

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 22.

4. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰνδικῆς ἀνέρχεται περίπου εἰς $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. τ. χμ. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλάδα! 5. Πῶς ὀνομάζεται ἡ νῆσος εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς Ἰνδικῆς; Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 66000 τ. χμ. Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλυτέρα τῆς νήσου Κρήτης, ἔχουσης ἐπιφάνειαν 8287 τ. χμ.; 6. Ὄνόμασε τοὺς πο-

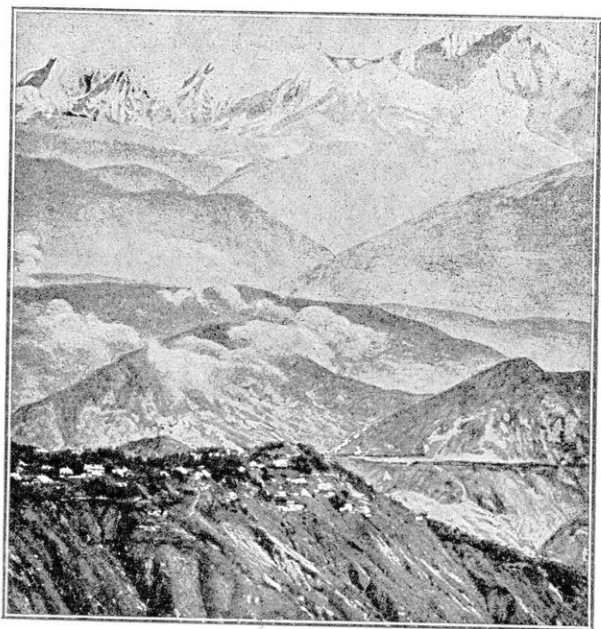
Εἰκ. 23.

ταμοὺς τῆς Ἰνδικῆς. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ Γάγγου καὶ σύγκρινε μὲ τὸν Ἑβρον, ἔχοντα μῆκος 550 χμ. 7. Ποῖον εὐρωπαϊκὸν κράτος κατέ-

χει την Ἰνδικήν ; Ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν περιλαμβάνει καὶ μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Ἰράν. Ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 5 056 570 τ.χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 358 000 000. Πόσοι κάτοικοι ἀναλογοῦν κατὰ 1 τ.χμ. ; Σύγκρινε πρὸς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἣ ὅποια ἔχει ἔκτασιν 11 300 000 τ.χμ. καὶ πληθυσμὸν 492 000 000. 8. Τίνα προϊόντα γνωρίζεις προερχόμενα ἐξ Ἰνδιῶν;

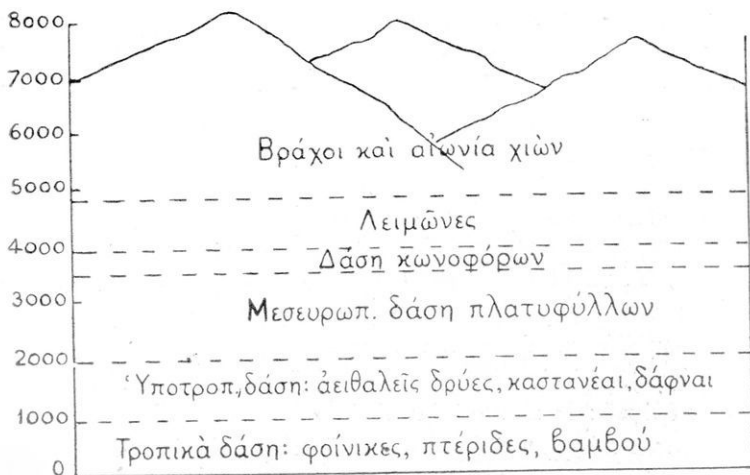
Αἱ Ἰνδίαι ἔχουν σχῆμα τετραγώνου, τὸ ὁποῖον διὰ γραμμῆς ἐνούσης τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ διακρίνεται εἰς βόρειον καὶ νότιον τρίγωνον (Ἰνδοσιάν, Δεκάν). Μετὰ τῆς νήσου **Κεϋλάνης** αἱ Ἰνδίαι ἔχουν ἔκτασιν ἑπταπλασίαν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀλλὰ πληθυσμὸν 12 φορές μεγαλύτερον (325 ἑκατ. κατ.).

1. Τὰ **Ἰμαλαΐα** (τ. ἔ. κατοικία τῆς χιόνος) εἶναι ἡ μεγαλοπρεπεστέρα ὄροσειρὰ τῆς Γῆς. Πολλὰ ἀπὸ τὰς κορυφὰς των

Εἰκ. 24. Ἀποψὶς τῶν Ἰμαλαΐων ὄρεων ἐκ Δαρσίλιγκ. Τὸ Δαρσίλιγκ κεῖται εἰς ὕψος 2200 μ. ἀλλὰ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Καλκούταν εἶναι τόπος ἀναμνηστικῆς διὰ τοὺς Εὐρωπαίους τῶν Ἰνδιῶν καὶ περιβάλλεται ἀπὸ φυτείας τεύτου, καφέας καὶ κανέλλας.

υπερβαίνουν τὰ 7000 μ. καὶ εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ **Ἐβερεστ**, φθάνον εἰς ὕψος 8840 μ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς. Αἱ βράχεις τῆς ὄροσειρᾶς, ἐκτεινόμεναι τοξοειδῶς ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ, εἶναι κατὰ μέσον ὄρον ὑψηλότεραι ἀπὸ τὸ Λευκὸν Ὅρος τῶν Ἑλπεων· ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Θιβέτ, τὸ ὁποῖον ἀπλώνεται ἐπισθεν τῶν Ἑμαλαίων εἰς ὕψος 5000 μ., ὀλίγον μόνον ὑπερέχουν. Πρὸς τὸ βαθύπεδον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται νοτίως, τὰ Ἑμαλαία καταπίπτουν ἀποτόμως. Εἰς τὰ ὕψη των αἱ βροχαὶ

Εἰκ. 25. Ζῶναι βλαστήσεως ἐπὶ τῶν Ἑμαλαίων.

εἶναι χειμαρρῶδεις. Τόσαι δὲ εἶναι αἱ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποταμοὶ συμπαρασύρουν ἐκ τῶν βουνῶν, ὥστε μὲ αὐτὰς ὄλος ὁ κόλπος, ὁ ὁποῖος πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν ἐξετείνετο μεταξὺ τῶν Ἑμαλαίων καὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν, προσεχώσθη. Οὕτω τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Γάγγης, ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ, ὅπως καὶ τὸ βόρειον ἰταλικὸν βαθύπεδον ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Πάδου.

2. Τὸ Ἰνδοστάν.

α) **Ἡ χώρα τοῦ Ἰνδοῦ.** Αἱ πεδιάδες τοῦ μέσου καὶ τοῦ κάτω Ἰνδοῦ, ἂν καὶ πλησιέστεραι πρὸς τὴν παραλίαν, δὲν ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλη ξηρασία. Ἄνατο-

λικῶς μάλιστα τοῦ Ἰνδοῦ ἐκτείνεται ἔρημος. Βορειότερον ὅμως ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τῶν Ἰμαλαίων κατέρχονται πρὸς τὸν Ἰνδὸν πέντε πολυὺδροι ποταμοί. Ἡ πεδιάς, τὴν ὁποίαν οὗτοι διαρρέουν, εἶναι ἢ εὐφορος **Πενταποταμία** (Παντοχάμπ), μέχρι τῆς ὁποίας ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ὠδήγησε τοὺς Μακεδόνες. Καὶ μέχρι δὲ τῶν πηγῶν τῶν ποταμῶν αἱ κοιλάδες καὶ τὰ ὄροπέδια εἶναι ἐξαιρετικῆς εὐφορίας. Ἡ κοιλάς τοῦ **Κασιμιρ** κειμένη εἰς ὕψος 2000μ καὶ περιστοιχιζομένη ἀπὸ χιονοσκεπῆ ὄρη, εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὴν πλουσίαν βλάστησιν. Ἀπὸ μαλλιὰ λεπτότατα αἰγῶν οἱ ὕφανται τοῦ Κασιμιρ κατασκευάζουσιν τὰ περιφρημα λαχούρια ἢ σάλια, διὰ τὰ ὅποια δικαίως θεωροῦνται οἱ ἄριστοι ὕφανται τοῦ κόσμου. Κέντρον ἐμπορικὸν τῆς χώρας εἶναι ἡ **Δαχώρη** (430), τῆς ὁποίας τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ τζαμιά ὑπενθυμίζουσιν τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐν Ἰνδίαῖς ὑπῆρχε μωαμεθανικὴ δεσποτεία. Ἐπίγειον τῆς χώρας τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι τὸ **Καρατσι** (260) παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ.

β) **Ἡ χώρα τοῦ Γάγγου καὶ Βραμαπούτρα.** Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἰμαλαίων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες σχηματίζουν βαλτώδη ζώνην, ἢ ὁποία καλύπτεται ἀπὸ πυκνοὺς καλαμῶνας. (Τζούγγα). Ἐντὸς αὐτῶν διακτινῶνται ὄφεις δηλητηριώδεις καὶ ἄλλα ἐπίφοβα ἔρπετά καὶ ἐμφωλεύουσιν θηρία, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ τίγρις, ὁ πάνθηρ καὶ ὁ ρινόκερος εἶναι τὰ φοβερώτερα. Εἰς 1000 ὑπολογίζονται οἱ Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι κατ' ἔτος σπαράσσονται ἀπὸ τὰς τίγρεις καὶ εἰς δεκαπλασίους οἱ ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τὰ δῆγματα τῶν ἰσθόλων ὄφειν. Εἰς τὰ πανάρχαια δάση, τὰ ὅποια καλύπτουν τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, κατοικοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι καὶ σμήνη ποικιλοχρῶμων πτηνῶν· ἐκεῖ καὶ ὁ ταῶς (παγῶν) ἔχει τὴν κατοικίαν του.

Τὸ εὐρὺ βαθύπεδον διὰ τοῦ Γάγγου καὶ τῶν παραποτάμων του, ὡς καὶ διὰ πολλῶν διωρύγων, ἀρδεύεται πλουσίως. Ἐξ ἄλλου ἢ ὑψηλῆ ὄροσειρὰ τὸ προστατεύει ἀπὸ τοὺς χειμερινοὺς Μονσούν, ὥστε καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπικρατεῖ τὸ αὐτὸ σχεδὸν κλίμα. Ἡ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου προάγουν τὴν βλάστησιν καὶ ὑπὸ καυστικώτατον ἡλίον ἡ χώρα αὕτη παρουσιάζει ὄψιν καταπρασίνου κήπου. Εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, πλησίον τῶν ποταμῶν, εὐδοκιμεῖ τὸ ρύζι, τὸ ὁποῖον ἐδῶ θερίζεται καὶ τέσσαρας φορὰς τὸ ἔτος. Ἄλλ' ἂν οἱ θερινοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι

πνέουν από τὴν θάλασσαν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν εὐφορίαν, δὲν πνεύσουν ἢ βραδύνουν πολύ, τότε ἡ ἐσοδεία καταστρέφεται καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς μαστίζεται ἀπὸ πείναν, (ἀπὸ τοῦ 1860-1900 ἀπέθανον ἀπὸ πείναν 30 ἑκατομμ.). Ζαχαροκάλαμον, φοῖνικες, βαμβάκι, ἀρώματα εἶναι τὰ ἄλλα κύρια προϊόντα. Ἄλλὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ἔδαφος, εἰς τὰ ΝΔ τοῦ Ἰνδοστάν,

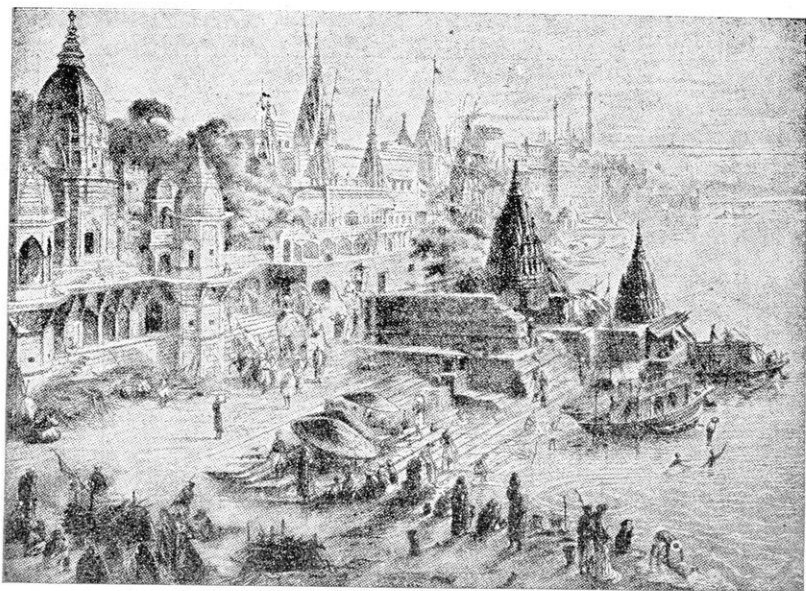

Εἰκ. 26. Φύτευμα ὀρύζης. Εἰς τὸ βάθος δένδρα καουτσούκ.

κρύπτει θησαυρούς: μέταλλα καὶ γαιάνθρακας, οἱ ὁποῖοι εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μηχανουργίας καὶ τῆς ὑφαντικῆς.

Ὁ Γάγγης δὲν ἀρδεύει μόνον τὴν χώραν, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ σπουδαιότατον μέσον συγκοινωνίας. Διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ εἶναι κτισμέναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις, οἱ δὲ Ἰνδοὶ θεωροῦν τὸν ποταμὸν ὡς ἱερόν, τὸν προσκυνοῦν καὶ εἰς τὰ δικαστήρια ὀρκίζονται εἰς τὰ νερά του. Παρὰ τὸν ἄνω Γάγγην τὸ **Δελχί** (440) εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τὸν μέσον Γάγγην κεῖται ἡ **Βεναγὲς** (200), ἡ «Ἱερὰ πόλις» τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν χιλιάδες πιστῶν ἀποδημοῦν, διὰ νὰ λουσθοῦν εἰς

τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν λατρεύουσιν ὡς θεὸν τῶν. Γέροντες καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀπὸ πολλῶ μακρὰν μεταφέρονται ἐκεῖ· εἰς τὰ «ἅγια νερά» ἐλπίζουσιν νὰ εὑρουν κάθαρσιν ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας τῶν καὶ θεραπείαν καί, ἂν δὲν εὑρουν τοῦτο, τοῦλάχιστον ν' ἀποθά-
νουν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ εὐχαριστημένοι. Διὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς

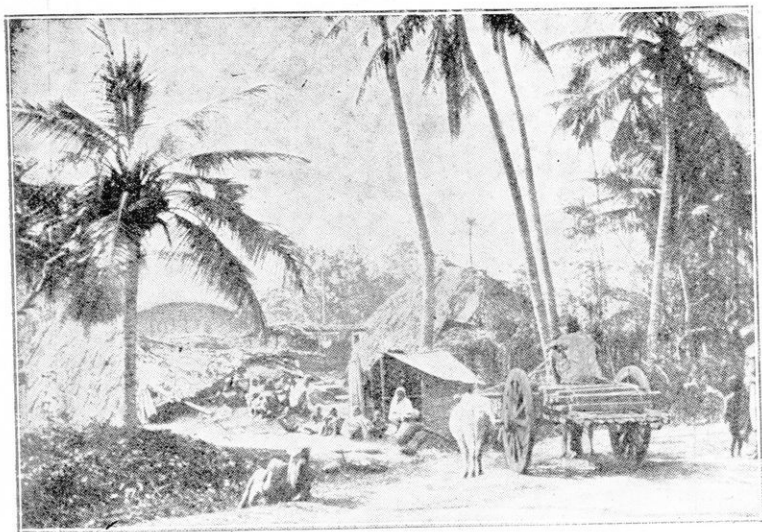
Εἰκ. 27. Βεναρές, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν, ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ἔχουσα 1450 Ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 570 τζαμιά.

τῶν Ἰνδιῶν πόλις ἱερὰ εἶναι ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἢ Ἀλλαχαμπὰδ (180) τ. ἔ. πόλις τοῦ θεοῦ.

Εἰς τὴν εὐφορωτάτην Βεγγάλην, εἰς τὸ τεράστιον Δέλτα τοῦ ποταμοῦ, κεῖται ἡ **Καλκούτα** (1,3 ἑκατ.), ἡ ὁποία πρὸ 200 ἐτῶν ἦτο ἀσήμαντον χωρίον ἀλιείων· σήμερον εἶναι τὸ «Λονδῖνον τῶν Ἰνδιῶν», ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ θησαυροὶ τῆς χώρας ἀποστέλλονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀκάθαρτον «μαύρην πόλιν» τῶν Ἰθαγενῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἀπαστράπτουσαν «λευκὴν πόλιν» τῶν Εὐρωπαίων. Ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς σηπομένης φυτικῆς ὕλης εἰς τὰ ἔλη τοῦ Δέλτα, ἡ Βεγγάλη εἶναι ἑστία τῆς χολέρας καὶ τῆς πανούκλας.

3. Τὸ Δεκάν. (=Χώρα τοῦ Νότου).

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν κατέχεται ἀπὸ ὑψηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰ νότια ὑπερβαίνουν τὴν ἰδικήν μας Πίνδον. Ἐκεῖ τὰ νέφη τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων ρίπτουν τὴν βροχὴν των καὶ πολλοὶ ποταμοὶ ἔχουν ἐκεῖ τὰς πηγὰς των. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως ἔχει ὀλίγας βροχὰς καὶ κατὰ μέγα μέρος εἶναι στεππῶδες. Καλλιεργεῖται ὅμως καὶ ἐκεῖ τὸ βαμβάκι καὶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξορύσσονται μέταλλα πολύτιμα, χρυσός,

Εἰκ. 28. Τοπίον τῆς Βεγγάλης.

ἀδάμαντες κλπ. Ἡ **Χαΐδαγαβὰδ** (380) ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Δεκάν ἔχει πολλοὺς Μωαμεθανούς. Ἡ **Βουβάνη** (1,2 ἑκατ.), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἰνδικῆς διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βάμβακος καὶ ἔδρα τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν οἴκων. Τὸ **Μαδράς** (650) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς εἶναι ὁ κύριος ἐξαγωγικὸς λιμὴν τοῦ Δεκάν.

4. Ἡ νῆσος **Κεϋλάνη** εἰς ἕκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα καὶ ἔχει 5,5 ἑκατ. κατοίκων. Εἶναι ὠραία καὶ εὐφορὸς ὡς παράδεισος, μὲ τὰς ἐκτεταμένας φυτείας τῆς καφέας καὶ τοῦ τεύου, καὶ τὰ δένδρα τῆς κανέλλας καὶ τὰ ἄλλα ἀρωματικά. Τὸ

Κολόμπο (250) είναι σπουδαίος σταθμός διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων. Ὀλίγον ἔξωθεν τῆς Κεϋλάνης τὸν Φε-

Εἰκ. 29. Χωρίον τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ στέγαι τῶν καλυβῶν εἶναι καλάμιναι.

βρουάριον καὶ Μάρτιον ἀλιεύονται μαργαριτάρια ἀπὸ τὰ μαργαριτοφόρα ὕστρεα, τὰ ὁποῖα ζοῦν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

5. Οἱ κάτοικοι.

α) Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ

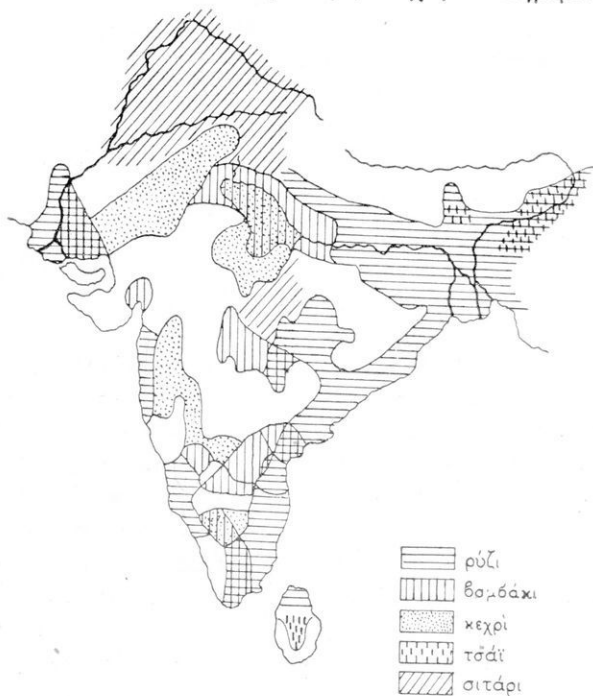
εδάφους αἱ Ἰνδίαί, καὶ ἰδίᾳ τὸ Ἰνδοστάν, εἶναι πυκνότατα κατοικημένα (35 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλ. ἐκάστη καὶ 2 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τοῦ 1 ἑκατ.)· κατοικοῦνται δὲ ὑπὸ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι συγγενῆς μὲ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς.

Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν, ὅτι ὁ θεὸς Βραχμᾶν (τ. ἔ. Δημιουργὸς) ἐμοίρασε τοὺς ἀνθρώπους εἰς διαφόρους τάξεις· ἄλλοι γὰρ εἶναι ἱερεῖς, ἄλλοι πολεμισταί, ἄλλοι γεωργοί, ἔμποροι, τεχνίται καὶ ὑπηρέται. Οὕτω κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἐκ γεννήσεως προωρισμένος γὰρ συνεχίσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του καὶ δὲν ἠμπορεῖ μὲ κανένα τρόπον γὰρ εἰσέλθῃ εἰς ἄλλην τάξιν. Πρὸς τὸ σύστημα τοῦτο τῶν τάξεων ἀντεστρατεύθη ὁ Βούδδας (τ. ἔ. σωτήρ), ἰδρύσας νέαν θρησκείαν, τὸν βουδδισμόν. Αὕτη διδάσκει τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ προτρέπει εἰς βίον ἐνάρετον καὶ καινοφελῆ. Ἄλλ' οἱ βραχμᾶνοι, οἱ ἱερεῖς τῆς παλαιᾶς θρησκείας, κατεδίωξαν τὸν βουδδισμόν, ὥστε σήμερον οὗτος εἶναι διαδεδομένος ἔξω τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Ἰνδοκίαν, τὴν Κίαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἄλλὰ καὶ ἐκεῖ αἱ εὐγενεῖς ἀρχαὶ τοῦ Βούδδα δὲν τηροῦνται ἀπὸ τοὺς ὄπαδούς του· πλῆθος ἱερέων κατοικοῦν εἰς μοναστήρια καὶ περνοῦν τὴν ζωὴν των μακρὰν πάσης ἐργασίας, μὲ ἑορτάς, νηστείας καὶ ἀποδημίας εἰς ἱεροὺς τόπους.

Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς ἔχει πολλοὺς ὄπαδούς (68 ἑκατ.), ἐν ᾧ ὁ Χριστιανισμὸς ὀλίγους (4,5 ἑκατ.).

β) **Πολιτισμὸς.** Οἱ Ἰνδοὶ ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἐκτιζον διὰ τοὺς θεοὺς των ἀξιοθαυμάστους ναοὺς, τοὺς ὁποῖους ἐστόλιζον μὲ λαμπρὰ ἀγάλματα, τὸ δὲ μεγαλεῖον τῆς θεότητος ἐξύμνον μὲ ἔξοχα ποιήματα. Εἰς τὰς τέχνας ἦσαν πολὺ ἐπιδέξιοι· εἰς τὴν κατασκευὴν κοσμημάτων καὶ μεταλλίων σκευῶν, ὡς καὶ τὴν ὕφανσιν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὕφασμάτων καὶ ταπήτων εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀριστοτέχναι. Διὰ τοῦτο ἀπ' ἀρχαίων χρόνων αἱ Ἰνδίαί εἶχον τὴν φήμην χώρας θαυμαστῆς καὶ πολλοὶ ἔμποροι ἐταξίδευσον μὲ τὰ καραβάνια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν προϊόντων τῆς Ἰνδικῆς τέχνης. Οἱ Ἀραβες ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας ἐκράτησαν εἰς χεῖράς των τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀριθμοί, τοὺς ὁποῖους ἀποκαλοῦμεν ἀραβικοὺς, μᾶς ἔγιναν μὲν γνωστοὶ διὰ τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐξευρέθησαν ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν.

γ) **Πολιτική κατάσταση.** Ἡ εὐκολία, μετὰ τὴν ὁποίαν ἠδύ-
ναντο οἱ Ἰνδοὶ νὰ ἔχουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τοὺς ἔκαμε
μαλθακοὺς καὶ ἀπολέμους. Διὰ τοῦτο πολεμικοὶ λαοί, οἱ Μογγό-
λοι, τοὺς ὑπέταξαν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας οἱ Εὐρω-
παῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν εὐφορον χώραν. Σήμερον ὅλη ἡ

Εἰκ. 30. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

Ἰνδικὴ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλων. Οὗτοι ἔστρωσαν σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, ἤνοιξαν διώρυγας, κατεσκεύασαν ὑδραγωγεία καὶ ἐξησφάλισαν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς αὐτήν. Ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν, κατέχει ἕκτασιν ἴσην μετὰ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 358 ἑκατ. κατοίκων. Ὅθεν ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν βρετανικὴν κτήσιν· ἀλλ' ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος μόνον εἰς 250 χιλ. ἀνέρχονται οἱ ἐν Ἰνδίασι Εὐρωπαῖοι.

Β. Ἀσκήσεις. 1. Διὰ τί αἱ Ἰνδαὶ ἐθελουσίως ἀνέκαθεν θανασιάζονται; 2. Ἀναζήτησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θαλασσίαν καὶ τὴν

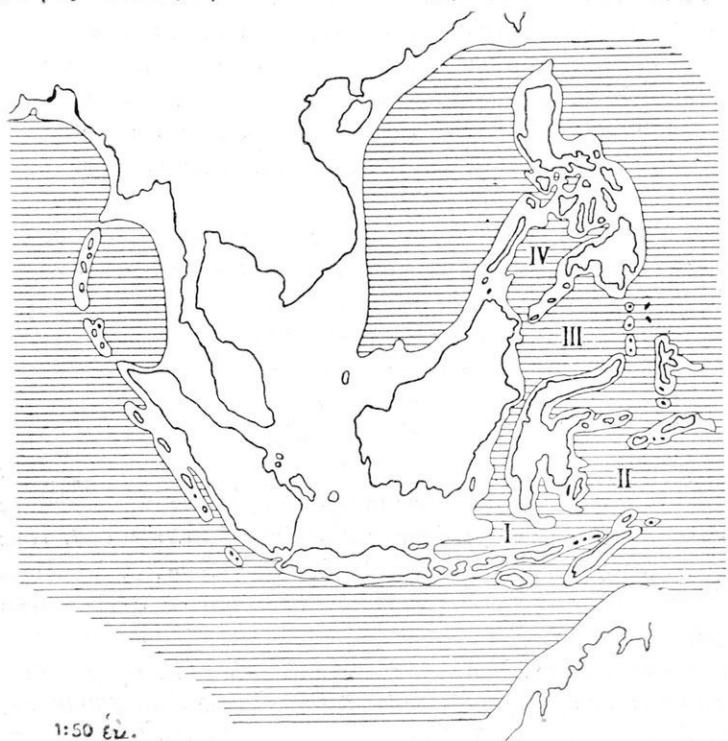
ήπειρωτικήν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας. Ποῖοι οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καλκούταν; 3. Ἰχνογράφησε τὸ σχῆμα τῶν Ἰνδιῶν καὶ σημείωσε τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμούς. 4. Τὸ ὄριον τῆς αἰωνίας χιόνος ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων εὐρίσκεται εἰς 5000 μ., ἐπὶ τῶν Ἀλπεων εἰς 2800 μ.· ποῦ ὀφείλεται ἡ διαφορὰ αὕτη; Ποίας ζώνας βλαστήσεως συναντᾷ ὁ ἀνερχόμενος τὰ Ἰμαλαία ἐκ τῆς νοτίας αὐτῶν πλευρᾶς; 5. Εἰς ποίας περιοχὰς τῆς Ἰνδικῆς παράγεται ρύζι καὶ διατὶ ἐκεῖ; εἰς ποίας βαμβάκι καὶ σοῦσι; (Εἰκ. 30). 6. Ὑπολόγησε τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς τοῦ Γάγγου: $64 \frac{1}{2}$ ἐκ. ἀνθρώπων ἐπὶ 310000 τ. χμ. ! 7. Παράβαλε τὴν θέσιν τοῦ λιμένος Καρασιὶ μὲ τὴν τῆς Μασσαλίας.

2. Ἡ Ἰνδοκίνα.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Ἰνδοκίνας. 2. Παράβαλε τὸ σχῆμα αὐτῆς πρὸς τὸ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, καθὼς καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀρέων τῆς. 3. Σύγκρινε καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν· ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει ἑκτασίαν 2 περίπου ἑκατ. τ. χμ. 4. Πῶς ὀνομάζεται ἡ στένῃ χερσόνησος εἰς τὸ νότιον ἄκρον; 5. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλυτέρους ποταμούς. (Μενάμ, εἰς τὴν σιαμικὴν γλῶσσαν = μητέρα τῶν ὑδάτων). 6. Ποῖα εὐρωπαϊκὰ κράτη ἔχουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ποῖον τὸ ἀνεξάρτητον κράτος εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου; Ἡ ἑκτασις αὐτοῦ εἶναι 500 000 τ. χμ. ὁ πληθυσμὸς 11,5 ἑκατ. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλάδα. 7. Ὀνόμασε τὰς καθ' ἑκαστον περιοχὰς καὶ τὰς μεγαλυτέρας τῶν πόλεις.

α) Ἡ χώρα. Αἱ ὄροσειραὶ τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἄλλων ὀρέων τοῦ Θιβέτ κάμπτουσαι πρὸς νότον σχηματίζουν τὸν σκελετὸν τῆς χερσονήσου. Ἡ κεντρικὴ μάλιστα ὄροσειρὰ ἐπεκτεινομένη σχηματίζει τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὁποία χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν Εἰρηγικὸν Ὠκεανόν. Οὕτως ἡ Ἰνδοκίνα λαμβάνει τὸ σχῆμα συνεσφιγμένου γρόνθου μὲ τὸν δείκτην τῆς χειρὸς ἐκτεταμένον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κοιλάδες, αἱ μεταξὺ τῶν παραλλήλων ὄροσειρῶν, εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς νότον, ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ αὔρα τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων εἰσδύει βαθέως εἰς αὐτὰς καὶ ζωογονεῖ τὴν φύσιν. Ἐκ τούτου πυκνὰ δάση σκεπάζουσιν τὰς ὄροσειράς, ἡ δὲ εὐφορία εἰς τὰς κοιλάδας, τὰς ὁποίας διαρρέουν με-

γάλοι ποταμοί (Μεκόγκ, Μενάμ), είναι ἐξαιρετική. Ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, οὕτω καὶ ἐδῶ οἱ ὄρυζῶνες καταλαμβάνουν τὰς μεγαλύτερας ἐκτάσεις, ἢ δὲ ἐσοδεῖα των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς πλημμύ-

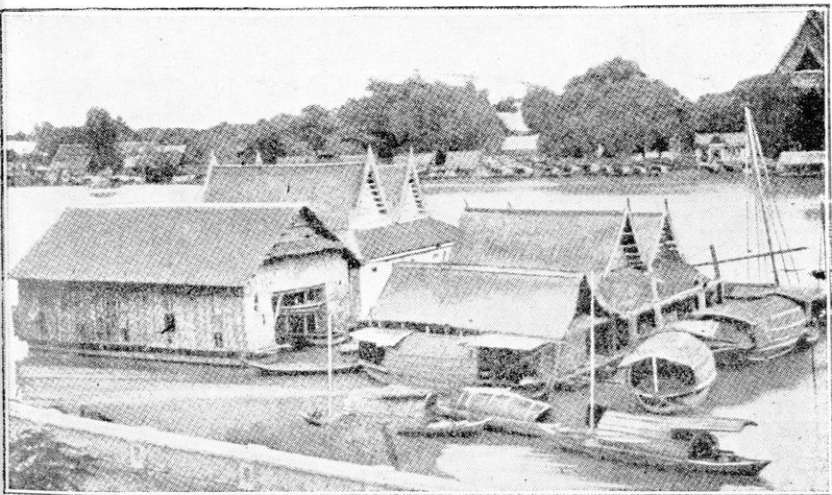
Εἰκ. 31.

ρας τῶν ποταμῶν καὶ τὴν θαλασσίαν αὔραν. Καὶ γενικῶς ὁ φυτικὸς καὶ ζωϊκὸς κόσμος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν τῶν Ἰνδιῶν. Φυτεῖται καφέας κατέρχονται κλιμακῆδόν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν, αἱ δὲ χαράδραι τῶν ποταμῶν πνίγονται ἀπὸ τὰς περιπλοκάδας, τὰς πτέριδας καὶ τοὺς θάμνους, οἱ ὅποιοι συμπλέκονται καὶ σχηματίζουν φραγμὸν σχεδὸν ἀδιαπέραστον. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὄρυζῶνας προβάλλουν ὡς νησιά τὰ δάση τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ μέσα εἰς αὐτὰ χάνονται αἱ χαμηλαὶ καλύβαι τῶν κατοίκων, τριγυρισμέναι ἀπὸ φοίνικας ἀρτόδενδρα καὶ βαναέας. Εἶναι δ' ἢ Ἰνδοκίνα πλουσία καὶ εἰς θησαυροὺς τοῦ ἐδάφους (γαϊάνθρακας, σίδηρον, κασσίτερον, πετρέλαιον).

β) Οἱ **κάτοικοι** τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Μογγόλοι, οἱ ὅποιοι μετηγάστεισαν ἀπὸ βορρᾶ, εἰς τὴν νοτίαν δὲ Μαλάκκην Μαλαῖσι, ἐλθόντες ἀπὸ νότου. Ἐπὶ τὸν πολιτισμὸν διατελεῖ εἰς μὲν τὰ ΒΔ ὑπὸ Ἰνδικήν, εἰς δὲ τὰ ΒΑ ὑπὸ κινεζικὴν, εἰς δὲ τὴν νοτίαν ἄκρην ὑπὸ ἀραβικὴν ἐπίδρασιν. Ὅθεν ἡ γραφὴ εἰς μὲν τὴν Βιρμανίαν καὶ τὸ Σιάμ εἶναι Ἰνδική, εἰς δὲ τὸ Τογκινόν καὶ τὸ Ἀνάμ κινεζική, εἰς δὲ τὴν Μαλάκκην ἀραβική· καὶ ἡ θρησκεία εἰς τὰ βόρεια μὲν εἶναι καθαρῶς βουδδική, εἰς τὴν νοτιωτάτην δ' ἄκρην μωαμεθανική.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς τὰ παραποτάμια μέρη, τὰ ὅποια εἶναι εὐφορώτερα· κατασκευάζουσιν δὲ τὰς καλύβας τῶν ἐπὶ πασσάλων, τοὺς ὁποίους ἐμπηγνύουσιν εἰς τὰ νερά.

γ) **Πολιτικὴ κατάστασις.** Ἀνεξάρτητος πολιτεία ἐν Ἰνδοκίνα εἶναι τὸ **Σιάμ**. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ **Βαγκὸν** (500),

Εἰκ. 32. Οἰκίαι ἐπιπέουσιν ἐπὶ τοῦ Μενάμ.

πόλις θαυμαστὴ ἐπὶ τοῦ Μενάμ, μὲ πολλὰς διώρυγας, μὲ σπίτια ποῦ ἐπιπέουσιν εἰς τὰ νερά, μὲ ναοὺς καὶ ἀνάκτορα ποῦ προκαλοῦν τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ξυλογλυπτικὴν των. Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσιν τὴν δυτικὴν πλευρὰν, τὴν χώραν **Βιρμανίαν** μὲ τὴν **Ραγκὸν** (400), τὴν μεγαλυτέραν ἀγορὰν ἐμπορίας ἐν τῷ κόσμῳ,

καθώς καὶ τὰ νότια τῆς **Μαλάκκας** μετὰ τὴν **Σιγκαπούρη** (300), βάσιν ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ κέντρον παντοῦ ἐμπορίου (προπάντων καουτσούκ καὶ κασιτέρου). Τὴν ἀνατολικήν πλευρὰν τῆς Ἰνδοκίνας ἔχουν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν οἱ Γάλλοι (**Κοχινκίνα**, **Ἀνάμ**, **Τογκίνο**, μετὰ 20 ἑκατ. κατ.) μετὰ πρωτεύουσαν τὴν **Σαϊγκὼν** (300).

3. Αἱ Ἰνδικαὶ καὶ Μαλαϊκαὶ νῆσοι.

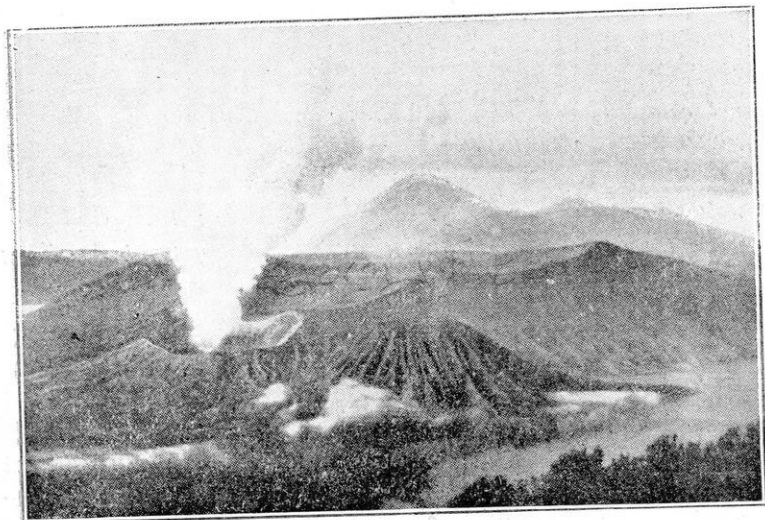
(Ἰνδονησία ἢ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος).

1. Τίνας ἠπείρους συνδέει τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο; Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης κατ' αὐτὸ εἶναι ἀβαθὴς (εἰκ. 31), ἀλλ' ἀνατολικῶς τῶν Φιλιππίνων ἐμετρήθη τὸ μέγιστον βάθος τῶν ὠκεανῶν ἦτοι 9788 μ.
2. Ὄνόμασε τὰς μεγαλυτέρας ἐκ τῶν νήσων τούτων. Ἡ Ἰάβα ἔχει ἔκτασιν 132000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 41 ἑκατ. Πόσοι κάτοικοι ἀναλογοῦν εἰς 1 τ. χλμ.; Σύγκρινε πρὸς τὴν Ἑλλάδα! 3. Ποία κατὰ τὸν χάριτον ἢ μορφήν τοῦ ἔδαφους τῆς Ἰάβας καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων νήσων; Ἐκ τῶν 121 ἠφαιστειῶν τῆς Ἰάβας ἐνεργὰ εἶναι μόνον τὰ 4. Ποῖα Εὐρωπαϊκὰ κράτη κατέχουν τὰς νήσους ταύτας;

1. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι λείψανα πλατείας λωρίδος γῆς, ἡ ὁποία πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἤγνωνε τὴν ΝΑ Ἀσίαν μετὰ τὴν Αὐστραλίαν. Τὰ βουνὰ τῶν εἶναι συνέχεια τῶν ὄροσειρῶν τῆς Ἰνδοκίνας καὶ θὰ ἔφθανε ἑξαρσις τοῦ πυθμένους τῆς θαλάσσης κατὰ 50 μέτρα, διὰ τὴν ἐπανασυνδεθοῦν αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν καὶ μετὰ τῶν καὶ μετὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἠπειρον. (Σύγκρισις μετὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους). Πολλὰ ἐκ τῶν νήσων ἔχουν ἐνεργὰ ἠφαιστεια καὶ συχνὰ τὸ ἔδαφος τῶν συγκλονεῖται ἀπὸ σεισμούς. Κατὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ Κρακατάου ἐν ἔτει 1883, μετὰ τῶν Σουμάτρας καὶ Ἰάβας, μέγα μέρος τῆς νήσου ἐκτάσεως 23 τ. χλμ. ἐξεσφενδονίσθη εἰς τὸν ἀέρα, ἡ δὲ τέφρα ἡ ὁποία ἔπεσε, κατεκάλυψεν ἑκτασιν σχεδὸν διπλασίαν τῆς Βαλκανικῆς.

Αἱ νῆσοι αὗται διαιροῦνται εἰς 4 κύρια συστήματα: 1) τὰς **μεγάλας Σούνδα** (Σουμάτραν, Ἰάβαν, Βόρνεο, Σελεμπές), 2) τὰς **μικρὰς Σούνδα**, 3) τὰς **Μολούκκας** καὶ 4) τὰς **Φιλιππίνας** νήσους. Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θερμῆς θαλάσσης εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἀνθυγιεινὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους. Ὠραὶ τοῦ ἔτους σχεδὸν δὲν διακρίνονται, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ

ἔδαφος, ὡς ἠφαιστειῶδες, εἶναι εὐφορώτατον, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ποικιλία τῆς βλαστήσεως εἶναι ἐξαιρετικά. Τὰ βουνὰ ἕως τὰς κορυφάς των εἶναι σκεπασμένα με πικνὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζῆ ὁ οὐραγκουτάνος (εἰς τὴν Σουμάτρην καὶ Βόρνεο), ἡ τίγρις καὶ πολλὰ ἄλλα θηρία. Αἱ Μολοῦκκαι ἐπονομάζονται «νῆσοι τῶν ἀρωμάτων» διὰ τὰ πολλὰ ἀρωματικά φυτὰ των (πιπέρι, μοσχοκάρυδον, γαρούφαλλον κλπ. μπαχαρικά). Ἔνεκα τῆς εὐφορίας τοῦ ἔδαφους ὁ πληθυσμὸς εἰς μερικοὺς τόπους εἶναι πολὺ πικνός, ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰάβα, ὅπου εἰς τὴν θέσιν τῶν δασῶν φυτεύονται καφέαι, ζα-

Εἰκ. 33. Ἡφαίστεια ἐν Ἀνατολικῇ Ἰάβα.

χαροκάλαμον, τέϊον, καπνὸς καὶ ὄρυζα («κῆπος τῆς Ἀνατολῆς»). Ἡ Ἰάβα εἶναι ὁ μαργαρίτης τοῦ ὅλου Ἀρχιπελάγους.

2. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων κατὰ μέγα μέρος εἶναι **Μαλαῖοι**, φυλὴ συγγενὴς με τοὺς Μογγόλους. Οἱ Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι με τὰ πλοῖα των ἔφθαναν ἕως ἐδῶ, τοὺς προσεῖλκυσαν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Εἶναι δὲ καὶ οἱ Μαλαῖοι, ὡς νησιῶται, ἐπιδέξιοι θαλασσινοί, οἱ ὁποῖοι τολμοῦν με μικρὰς λέμβους ν' ἀνοίγωνται εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ κυριώτεραι τῶν νήσων (τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Ἰνδονησίας) κατέχονται ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας. Ἡ **Βαταβία** (430), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰάβας, εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν. Αὐταὶ

είναι πλούσιαι εἰς πηγὰς πετρελαίου, ἐξάγουσι δὲ κυρίως ζάχαριν, πετρέλαιον, καπνόν, καουτσούκ, καφέ, τέϊον, μπαχαρικά καὶ ψευδάργυρον.

Αἱ **Φιλιππῖναι** (10 ἑκατ. κατ.) ἀνήκουσι εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐξάγουσι δὲ ζάχαριν, φοινικέλαιον καὶ καπνόν. Ἡ πρωτεύουσα **Μανίλα** (270) εἶναι ἀξιόλογος διὰ τὰ καπνεργαστάσιά της. Οἱ κάτοικοι τῶν Φιλιππίνων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί· ἀγαποῦν γὰρ μασοῦν Ἰνδοπέπερι, γὰρ κεννίζουσι καὶ γὰρ βλέπουσι ταυρομαχίας.

3. Ἀσκήσεις. 1. Ἡ ἔκτασις τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν εἶναι 1 508 000 τ.χμ. Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἔμβαδόν εἶναι 34 000 τ.χμ.; 2. Ποία ἡ πικρότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Φιλιππίνων, αἱ ὁποῖαι ἔχουσι ἔκτασιν 298 000 τ.χμ.; 3. Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν γίνεται τὸ ταξίδιον ἀπὸ Μανίλας πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς; Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ Βαταβίας πρὸς τὸ Ἄδεν; 4. Διατί οἱ Μαλαῖοι τῆς Ἰνδονησίας ταξιδεύουσι καθ' ὁμάδας πρὸς τὴν Ἀραβίαν;

Β) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Σινικὸν Κράτος.

1. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας Παμῆρ καὶ ἀκολούθησε ἐξ αὐτοῦ τὰ ὄρια τοῦ Σινικοῦ Κράτους. 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος; Μὲ ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης ἀντιστοιχεῖ τοῦτο; Τί δυνάμεθα γὰρ συναγάγωμεν ἐκ τούτου περὶ τοῦ κλίματος; 3. Ὀνόμασε τὸ βορείως τῶν Ἰμαλαῶν ὄροπέδιον, τοὺς ποταμούς, οἱ ὁποῖοι πηγάζουσι ἐξ αὐτοῦ, τὰς θαλάσσας εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουσι. 4. Εὔρε τὸν κόλπον τοῦ Τσιλί καὶ τὸν κόλπον τοῦ Τογκίνου, τὴν χερσόνησον Κορέαν. Ὀνόμασε τὰς ἀπέναντι αὐτῆς νήσους. 5. Καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν πνέουσι οἱ ἐτήσιοι ἄνεμοι, ἅν καὶ ὄχι μὲν τὴν ἰδίαν κανονικότητα, ὡς ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀσίᾳ. Ποία θὰ εἶναι ἡ διεύθυνσις αὐτῶν κατὰ τὸ θέρος καὶ ποία κατὰ τὸν χειμῶνα; 6. Σύγκρινε κατὰ τὴν εἰκ. 34 τὸ μέγεθος τῆς καθαντὸ Κίνας μὲν τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην. 7. Ὀνόμασε τὰς ἐκτὸς τῆς Κίνας χώρας τοῦ Σινικοῦ Κράτους. 8. Ποία κατὰ τὸν χάρτην ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν βορείαν

Κίνας και ποία εἰς τὴν νοτιαν ; Ποία εἰς τὴν Μαντζουρίαν καὶ τὰς δυτικῶς αὐτῆς κειμένας χώρας ;

1. Θέσις.

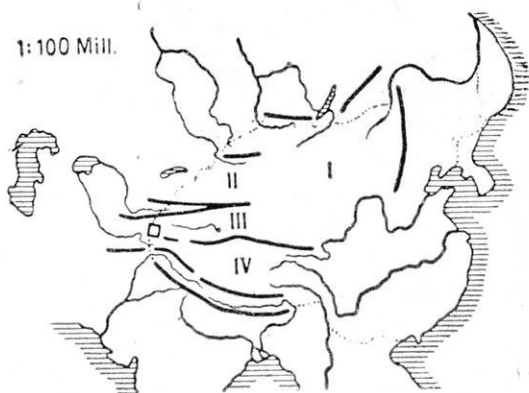
Τὸ Σινικὸν Κράτος περιλαμβάνει τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας καὶ τὰς ἀνατολικῶς αὐτοῦ μέχρι τῆς θαλάσσης χώρας (ἐκτὸς τῆς χερσονήσου Κορέας). Εἰς ἕκτασιν καταλαμβάνει ἐπιφάνειαν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Καὶ πρὸς τὰς τρεῖς μὲν πλευρὰς ὀρίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν, πρὸς δὲ τὴν τετάρτην ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ. Ὅθεν τὸ Σινικὸν Κράτος διὰ φυσικῶν ὀρίων εἶναι σχεδὸν ἀποχωρισμένον ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἤπειρον.

2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

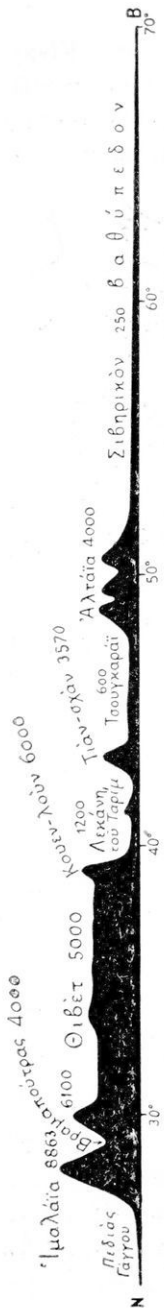
Εἰκ. 34. Σύγκρισις Κίνας καὶ Ἀνατολ. Εὐρώπης.

α) **Κεντρικὴ Ἀσία.** Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ **Παμίρ**, τὸ ὅποιον ὑψοῦται εἰς 4000 μ., ἐκπέμπονται ἀκτινοειδῶς πρὸς Δ μὲν τὸ **Ἰνδοκοῦχον** ὄρος, πρὸς Α δὲ τρεῖς μακρόταται ὄροσειραί: τὰ **Ἰμαλαΐα**, τὸ **Κουέν-λουν** καὶ τὸ **Τιέν-σχαν**, πρὸς τὸ ὅποιον

Εἰκ. 35. Κεντρικὴ καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία.

συνάπτονται τὰ **Ἀλτάϊα**, ὄρη μεθόρια τῆς Σιβηρίας. Ἐνῶ λοιπὸν τὸ Παμίρ μὲ τὰ Ἰμαλαΐα καὶ τὰ Σιβηρικὰ ὄρη περικλείου

Εἰκ. 36. Κάθετος τομή διὰ τῆς Ἀσίας ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

τὸ ὅλον ὑψόμενον τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, αἱ ἐν τῷ μέσῳ ὄροσειραὶ (Κουέν-λουν καὶ Τιέν-σχαν) διασχίζουσι αὐτὸ ἐγκαταλείβουσι καὶ τὸ διαμερίζουσι εἰς χωριστὰς χώρας. Οὕτω μεταξὺ Ἰμαλαίων καὶ Κουέν-λουν περικλείεται τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Θιβέτ** (ὑψους 5000 μ.), μεταξὺ Κουέν-λουν καὶ Τιέν-σχαν ἡ λεκάνη τοῦ **Ταριμ** ἢ τὸ **ἀνατολικὸν Τουρκεστάν**, καὶ μεταξὺ Τιέν-σχαν καὶ Σιθηρικῶν ὄρεων τὸ ὄροπέδιον τῆς **Μογγολίας**.

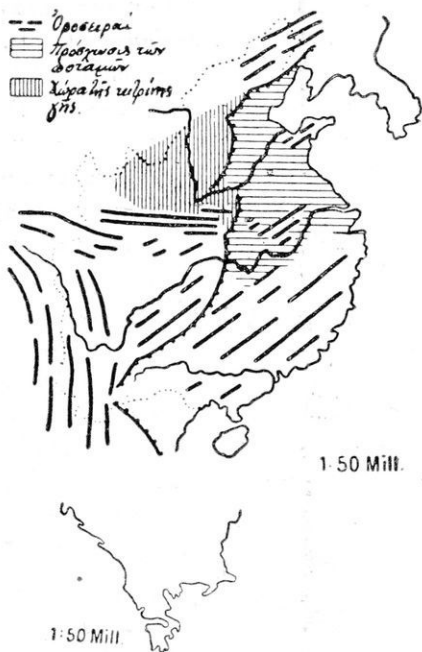
β) **Ἀνατολικὴ Ἀσία**. Ἀνατολικῶς τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Θιβέτ μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Τογκίνου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλι ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**. Αὕτη διὰ τῶν παραφυάδων τοῦ Κουέν-λουν χωρίζεται εἰς **νότιον** ὄρεινόν μέρος καὶ **βόρειον** πεδινόν μέρος. Βορείως τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλι μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀμουρ ἐκτείνεται τὸ βαθύπεδον τῆς **Μαντζουρίας**, τὸ ὅποιον διὰ καθέτως διευθυνομένων ὄροσειρῶν χωρίζεται δυτικῶς μὲν ἀπὸ τὴν Μογγολίαν, ἀνατολικῶς δὲ ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν. Ἡ ἀνατολικῶς αὐτῆς κειμένη χερσόνησος **Κορέα** εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὅπως καὶ ἡ νοτίως κειμένη ὄρεινὴ νῆσος Φορμόζα.

3. Αἱ χῶραι τῆς Σινικῆς.

Α) **Ἡ Κίνα**.—α. **Σύστασις καὶ προϊόντα τοῦ ἐδάφους**. Ὁ **Χοάγκ-Χὼ** τ.ἔ. κίτρινος ποταμός, ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν **ἀσβεστιώδη πηλόν**, τὸν ὅποιον συμπαρασύρει ἀπὸ τὸ ἔδαφος τοῦ ὄροπέδιου, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται. Καὶ τὸ βαθύπεδον δέ, τὸ ὅποιον διαρρέει, λέγεται «χώρα τῆς κίτρινης γῆς» καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὴν ὁποίαν χύνεται «Κιτρίνη». Καὶ ὁ ἕτερος μέγας ποταμὸς τῆς Κίνας, ὁ **Γιάγκ-Τσὲ-Κιάγκ**, μεταφέρει ἐκ τῶν ὄρεων ἀφθόνους ὕλας. Ὅπως λοιπὸν εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Γάγγου, οὕτω καὶ τὸ **Κινεζικὸν βαθύπεδον** ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν ἰλύν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἀμνη-

μονεύτων χρόνων μετέφερον οί μεγάλοι ποταμοί τής Κίνας. Όπου κάποτε ἐκυμάτιζεν ή θάλασσα, τώρα ἐκτείνονται όμαλώταται πεδιάδες· έπειδή δέ με τās βροχάς τών θερινών έτησίων (είκ. 19) καί με πολλές διώρυγας εκ τών ποταμών τό πηλώδες έδαφος άρδεύεται πλουσίως, ή καθαυτò Κίνα είναι χώρα ευφορωτάτη.

Διά τούτο τò μεγαλύτερον μέρος του πληθυσμου καταγίνεται εις τήν γεωργίαν, τò δέ μεταξύ τών δύο ποταμών βαθύπεδον διά τής φιλοπονίας τών κατοίκων απέβη ό πλουσιώτερος σιτοβολών του κόσμου. Καθ' έλλην τήν Κίναν τò κυριώτερον προϊόν είναι τò **ρύζι**, τò όποιον αναπληρώνει τò ψωμί, όπως καί εις τās 'Ινδίας καί τήν 'Ιαπωνίαν. Διά τούτο τò **ρύζι** ανήκει εις τὰ πέντε ιερά φυτά (ρύζι, σιτάρι, κριθάρι, κεχρί, φασόλια), τὰ όποια άλλοτε έσπείροντο κατ' έτος υπ' αυτό του αυτο-

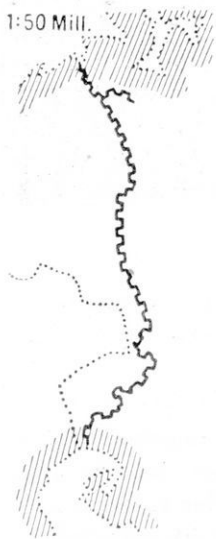
Είκ. 37. Η Κίνα. Μορφή του εδάφους. Σύγκρισις προς τήν 'Ελλ. Χερσόνησον.

τοκράτορος εν τῷ ιερῷ ἀγρῷ του Πεκίνου. Η επιβράδυνσις όμως τών θερινών ανέμων με τās ραγδαίαις βροχάς ήμπορει νά επιφέρη τήν καταστροφήν τής έσοδείας καί τότε τρομερά πείνα μαστίζει τόν πυκνότατον πληθυσμόν τής χώρας. Όπου τò κλίμα είναι θερμόν καί υγρόν, έχει απ' αρχαιοτάτων χρόνων φυτεύεται τò **τέϊον**. Εις τήν **νοτίαν Κίναν**, ή όποια φθάνει καί μέχρι τής θερμής ζώνης, ευδοκιμοῦν τò **βαμβάκι** καί τò **ζαχαροκάλαμον**. Καθ' έλλην δέ τήν Κίναν εκτείνονται άπέραντοι **μορεῶνες**, διά τών όποίων γίνεται ή εκτροφή του μεταξοσκώληκος, ή τόσοσν προσοδοφόρος. Η μέ-

ταξα αποτελεί τὸ σπουδαιότερον εἶδος ἐξαγωγῆς τῆς Κίνας. Ἀπὸ ἕν ἄλλο φυτόν, τὴν παπαρούνα, κατασκευάζεται τὸ **ὄπιον**, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς καλὴν τιμὴν, ἀλλ' εἶναι ὀλέθριον εἰς τὴν ὑγίαν ἐκείνου, ὃ ὁποῖος τὸ καπνίζει.

Διὰ τὴν **κτηνοτροφίαν** ἡ γεωργία ὀλίγον μόνον τόπον ἀφήνει. Τρέφονται ἰδίᾳ βόδια, πρόβατα, χοῖροι, πουλερικά, ἀλλὰ καὶ ἡμίονοι καὶ ἵπποι διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ὀρεινῶν μερῶν. Εἰς ὑπογείους θησαυροὺς τὸ ἔδαφος τῆς Κίνας εἶναι πλουσιώτατον, ἰδίᾳ εἰς **γαιάνθρακας** καὶ **σιδηροῦχα ὄρυκτά**. Ἡ ἐκμετάλλευσίς των σήμερον εἶναι περιορισμένη· ἀλλ' ἀσφαλῶς ἡ Κίνα εἶναι χώρα μεγάλης βιομηχανίας τοῦ μέλλοντος.

β) **Πολιτισμὸς τῆς Κίνας.** Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Ἡ Κίνα ἀπ' ἀρχαιστάτων χρόνων κατοικεῖται ὑπὸ φυλῆς Μογγολικῆς. Οἱ **Κινέζοι** ἔχουν κιτρινωπὸν χρῶμα, κατάμαυρα μαλλιά, μῆλα τῶν παρεῖθ' ἐξωγκωμένα καὶ λοξὰ μάτια. Εἶναι

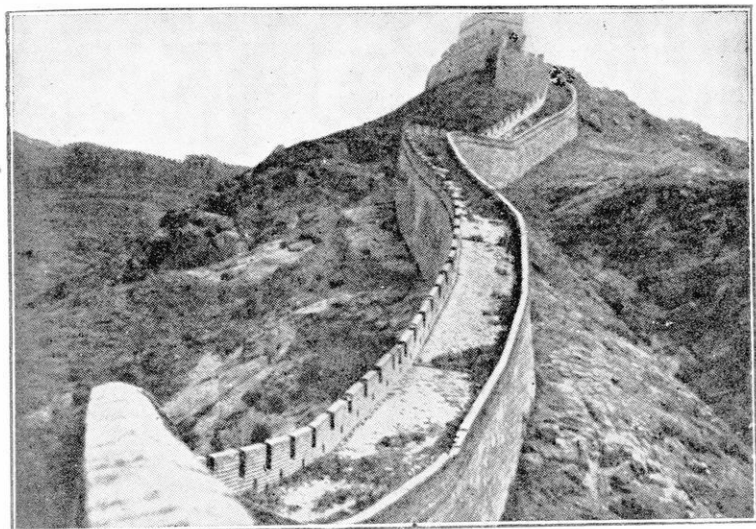

Εἰκ. 38. Τὸ μῆκος τοῦ μεγάλου σινικοῦ τείχους.

ἄνθρωποι τῆς σκέψεως, φιλόπονοι, εὐγενικοὶ καὶ εὐσπλαχνικοί, ἀλλὰ μανιώδεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν χρήματος, οἰκονόμοι καὶ λιτοί. Γάλα καὶ βούτυρον ὡς τροφή τοὺς εἶναι ἄγνωστα, ἀλλὰ κρέας ἀπὸ ἄλογα, ἀπὸ γάτες καὶ σκύλους δὲν ἀπορρίπτουν, ὅπως καὶ κάθε τι θαλασσινόν. Φοροῦν φόρεμα κυανοῦν μὲ φαρδιά μανίκια, τὸ ὁποῖον οἱ εὐγενεῖς κατασκευάζουν μεταξωτόν. Ὁ Κινέζος δὲν μεθᾶ μὲ ποτά, ἀλλὰ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ καταστρέφεται σωματικῶς καὶ πνευματικῶς μὲ τὴν γεῦσιν τοῦ ὀπίου. Μεγάλῃ διαφορᾷ ὑφίσταται μεταξὺ βορείων καὶ νοτίων Κινέζων. Οὗτοι εἶναι κοντότεροι, περισσότερον μελαψοὶ καὶ ζωηροί. Διαφοραὶ ὑφίστανται μεταξὺ των καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοιαῦται, ὥστε ἡ συνεννόησις εἶναι πολλάκις ἀδύνατος. Ὁ Κινέζος δὲν

ἔχει πολεμικὰς ἰδιότητας· διὰ τοῦτο πολλάκις ὑπετάχθη ὑπὸ ξένων νομαδικῶν λαῶν, ἂν καὶ προσεπάθησε ν' ἀμυνθῆ κατ' αὐτῶν διὰ τοῦ **Μεγάλου Τείχους**, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς εἶχε κατασκευα-

σθῆ ἐναντίον τῶν Οὐννων. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2450 χμ. (Σύγκρινε μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰκ. 38). Πρὸ 300 περίπου ἐτῶν οἱ Κινέζοι ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῶν **Μαντζού**, οἱ ὅποιοι, ἂν καὶ ὀλιγώτεροι, εἰσέβαλον ἀπὸ τὴν Μαντζουρίαν· οὗτοι τοὺς ἐξηνάγκασαν νὰ πλέξουν τὰ μαλλιά των καὶ ν' ἀφήσουν πλεξίδα ὡς δεῖγμα ὑποταγῆς. Τὸν Μάρτιον ἔμως τοῦ 1912 οἱ Κινέζοι

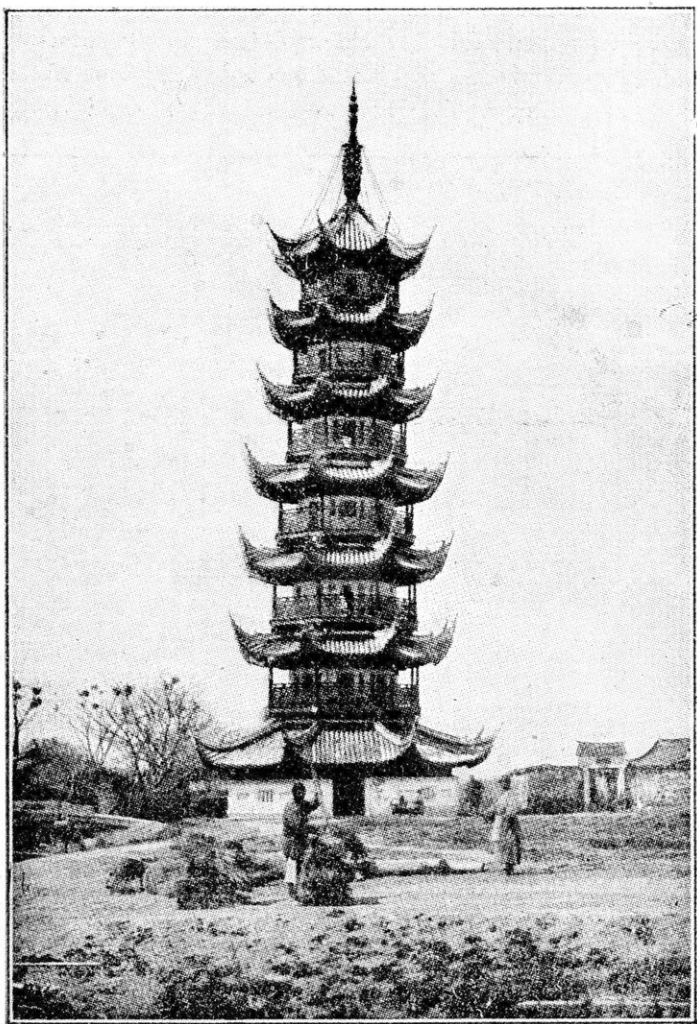
Εἰκ. 39. Τὸ μέγα σινικὸν τείχος.

ἀπετίναξαν τὴν δεσποτείαν τῶν Μαντζού καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν. Ἐκτοτε ἀρχίζει· τὸ ἔθιμον τῆς πλεξίδας νὰ ἐγκαταλείπεται.

Αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Κινέζων πρὸ 1400 ἐτῶν συνηρολογήθησαν ὑπὸ τινος σοφοῦ ὀνομαζομένου **Κομφουκίου**. Συμφώνως μὲ αὐτὰς οἱ Κινέζοι λατρεύουν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδιὰ καὶ κάθε νεώτερος πρῶτιστον καθῆκον θεωρεῖ νὰ τιμᾷ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας.

Πυκνότης πληθυσμοῦ. Ἡ ἰδίως Κίνα, ἂν καὶ εἰς ἕκτασιν εἶναι μικροτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς Εὐρώπης, ἔχει πληθυσμὸν σχεδὸν ἴσον μὲ αὐτὴν (458 ἑκατ.). Εἰς τὸ βόρειον βαθύπεδον ἐπὶ ἐκτάσεως 500,000 τ. χμ. κατοικοῦν 130 ἑκατ. ἀνθρώπων· ἄρα ἡ πυκνότης αὐτοῦ εἶναι ἴση μὲ τὴν τοῦ Βελγίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ

ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι πολὺ ἀκριβόν, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ζοῦν

Εἰκ. 40. Παγόδα ἢ Κινεζικὸς ναός.

εἰς λαξευμένας κατοικίας ἀνά τὰς ἀποτόμους κλιτύς τῶν κοιλάδων. Ὅμοίως ὁ πληθυσμὸς τῆς Νοτίας Κίνας συνωστίζεται εἰς

τάς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χιλιάδες δὲ λέμβων χρησιμεύουν πρὸς κατοικίαν τῶν οἰκογενειῶν.

Παρ' ἔλλην τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ χώρα δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαθέψῃ τόσους κατοίκους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μεταναστεύουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ Ἀμερικὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἀρκοῦνται καὶ εἰς πολὺ μικρὸν ἡμερομίσθιον, εὐκολὰ ἐκτοπιζοῦν τοὺς Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς ἐργάτας, οἱ ὅποιοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν, ὅπως οἱ Κινέζοι, ὀλόκληρον ἡμέραν μὲ μιὰ φουχτα ρύζι: («κίτρινος κίνδυνος»). Ἄφ' οὗ δὲ ἐκεῖ μὲ μεγάλην οἰκονομίαν ἀποταμιεύουν περίσσειμά τι, ἐπιστρέφουν πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον.

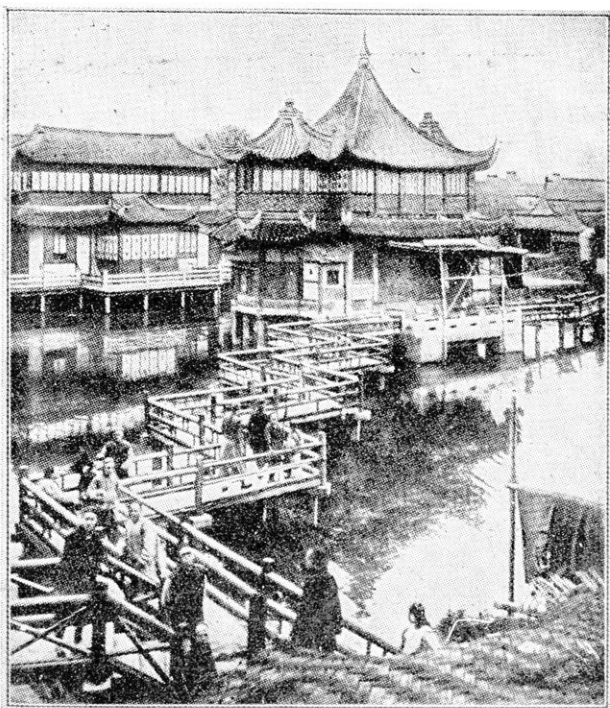
Τέχναι. Οἱ Κινέζοι εἶναι τόσον ἐπιδέξιοι εἰς τὴν χειροτεχνίαν, ὥστε τὰ ἔργα των (μεταξωτὰ καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα, γλυπτὰ ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ξύλου, ὀρειχάλκινα σκευῆ), προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν μας. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εἶναι ἀπαράμιλλοι, ἀποδεικνύουν οἱ παράδοξοι πυργοειδεῖς ναοὶ (παγόδοι) καὶ τὸ «Μέγα τεῖχος» εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας. Πολλὸ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν οἱ Κινέζοι ἔκαμαν πολλὰς ἐφευρέσεις. Οὗτοι ἐφεῦρον τὴν *ναυτικὴν πυξίδα*, ἡ ὁποία τοὺς διηκούλυε νὰ ταξιδεύουν εἰς ἀχανεῖς ἐρήμους, τὴν *πυρίτιδα* διὰ τὴν κατασκευὴν πυροτεχνημάτων, τὴν *πορσελάνην* διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων οἰκιακῆς χρήσεως, τὴν *σινικὴν μελάνην*, τὴν *τυπογραφίαν* κλπ.

γ) **Οἱ Κινέζοι καὶ οἱ ξένοι.** Μὲ τὰς σημαντικὰς προόδους, τὰς ὁποίας οἱ Κινέζοι εἰς ἀρχαίους ἤδη χρόνους ἐπετέλεσαν, ἔγιναν ὑπερήφανοι καὶ ἔβλεπαν μὲ περιφρόνησιν τοὺς ἄλλους λαούς. Μὲ ἐπιμονὴν ἐκλείσαν εἰς τοὺς ξένους τὴν εἴσοδον τῆς χώρας των καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν πείραν τῶν ξένων ἔθνων. Ἐκ τούτου, παρὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον φιλοπονίαν των, ἔμειναν ὀπίσω ἀπὸ ἄλλους λαούς: ἡ βιομηχανία των μάλιστα καὶ ἡ χειροτεχνία δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ συναγωνισθοῦν τὰς τῶν Εὐρωπαϊῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι μετεχειρίζοντο τὴν πυκνοκατοικημένην χώραν ὡς τόπον καταναλώσεως διὰ τὰ ἐμπορεύματά των, οἱ Κινέζοι ἀπηγόρευσαν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν των. Ἀντέδρασαν δ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων: ἡ πρώτη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ κατεσκευάσθη πρὸ 55 ἐτῶν, τὸ δὲ μήκος τῶν σιδηροδρόμων ὀλοκλήρου τῆς Κίνας μόλις ὑπερ-

θαίνει τὸ τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Βελγίου. Διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μεταχειρίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα.

Ἐμπορικαὶ ὁδοὶ καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Τὸ ἐμπόριον μὲ τὴν Κίναν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος γήϋξανεν εἰς σημασίαν, ἐπέφερον ἀπὸ καιροῦ μεταβολὴν καὶ εἰς τὰς ἐμπορικὰς ὁδοὺς. Ἄλλοτε ὀλίγαι μόνον ὁδοὶ καραβανίων ἔφερον ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν χώραν ταύτην. Τώρα ὁ σιδηρόδρομος διασχίζει τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Μαντζουρίας καὶ πολυάριθμα ἀτμόπλοια ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν.

Ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας τὰ πνεύματα εἶναι ἀκόμη ἐχθρικά πρὸς τοὺς ξένους, οἱ Εὐρωπαῖοι ἔμποροι ἔδρυσαν

Εἰκ. 41. Οἰκίαι καὶ γέφυρα ἐν Σαγκάη. Τὸ σχῆμα τῆς γεφύρας ἔχει σχέσιν μὲ τὴν περὶ πνευμάτων πίστιν τῶν Κινέζων· οὗτοι πιστεύουν ὅτι τὰ κακὰ πνεύματα δὲν ἠμποροῦν νὰ περάσουν ἓνα περίπλοκον δρόμον.

εἰς τὰ παράλια τοὺς ἐμπορικοὺς τῶν οἴκους. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πό-

λεις πολυάνθρωποι, αὶ ὁποῖαι ἔχουν σχῆμα ὀρθογωνίου τετραπλεύρου καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὑψηλῶν τειχῶν. Εἰς τὴν βορείαν Κίναν τὸ **Πεκῖνον** (1,3 ἑκ.), ἡ τέως πρωτεύουσα τοῦ Σινικοῦ κράτους, περιβάλλεται ὑπὸ τετραγωνικοῦ τείχους, 5 μ. πάχους καὶ 6 μ. ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ εἴσοδος γίνεται διὰ 16 πυλῶν. Ἐπίκειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιέντσιν** (1,4 ἑκ.) ἐπὶ τῆς Κιτρίνης Θαλάσσης. Νοτιώτερον ἐπὶ τοῦ Γιαγκ-τσε-Κιάγκ κεῖται τὸ **Νάνμινγκ**, ἡ πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς Δημοκρατίας (500, βαμβακερὰ ὑφάσματα) μετ' ἀξιόλογον ἀγορὰν τεύου καὶ βάμβακος, καὶ τὸ **Χανκάου-Βούτσαγκ** (1,5 ἑκατ.), ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τεύου, μέχρι τῆς ὁποίας εἰσπλέουσι εἰς τὸν ποταμὸν τὰ πλοῖα τῶν Εὐρωπαίων. Εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ἡ **Σαγκάη** (2,6 ἑκ. κ.) εἶναι κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ τεύου, τῆς μετὰξης καὶ τοῦ βάμβακος, ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Κίνας. Εἰς τὴν νοτίαν Κίναν, τὴν χῶ-

Εἰκ. 42. Κατοικίαι ἐπὶ λέμβων ἐν Κανιῶν.

ραν τοῦ τεύου, κεῖται ἡ **Κανιῶν** (800), ὁ πρῶτος εἰς τοὺς ξένους

ἀνοιχθείς λιμὴν, μὲ ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον· μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ ἐπὶ λέμβων ἐν τῷ ποταμῷ.

Ἐπέναντι αὐτῆς, ἐπὶ τῆς νήσου **Χάν-κόγκ**, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας, εἶναι ἡ **Βικτωρία** (170), πόλις σπουδαία διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Β') Αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Σινικῆς.

α) Ἡ **Μαντζουρία** ἀποτελεῖ ἐν μέρει ξηρὰν στέππην, ἐν μέρει εὐφορον δασικὴν χώραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμφανίζονται πότε ἡ τίγρις καὶ πότε ὁ τάρανδος καὶ ἡ ὁποία παρέχει πλουσίαν συγκομιδὴν, ὁποίαν καὶ ἡ βορεῖα Κίνα. Οἱ κάτοικοι (24 ἑκατ.) εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Κινέζοι. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ **Μοῦκ-δεν** (160) καὶ λιμὴν τὸ **Πόρτ-Ἀρθούρ**. Ἀπὸ τινος ἡ Μαντζουρία διατελεῖ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἰαπώνων.

Τὸ βόρειον μέρος τῆς Μαντζουρίας, εἰς τὸν κάτω ῥοῦν τοῦ **Ἄμουρ**, κατέχεται ὑπὸ τῶν Ῥώσων. Ὁ λιμὴν **Βλαδιβοστόκ** (100) εἶναι ὁ ἀκραῖος σταθμὸς τοῦ μεγάλου Σιθηρικοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις συνέδεσε τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Εὐρώπην.

β) ΝΑ τῆς Μαντζουρίας κεῖται ἡ **Κορέα**, ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Αὕτη διατέμενεται ὑπὸ δασώδους ὄροσειρᾶς καὶ ἔχει περίπου τὸ μέγεθος τῆς Ἰταλίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ λαοῦ Μογγολικοῦ, συγγενοῦς μὲ τοὺς Κινέζους. Εἰς τὰ εὐφορα πεδινὰ μέρη τῆς δυτικῆς πλευρᾶς εὐδοκιμεῖ πολὺ τὸ ῥύζι. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Σάουλ** (300). Διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κορέας ἐξερράγη τὸ 1905 φοβερὸς πόλεμος μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Ρωσίας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 21 ἑκατ.

γ) Ἡ **Μογγολία** καὶ ἡ **Τζουγκαρία** διακρίνονται, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ κεντρικὴ Ἀσία, διὰ τραχέος ἡπειρωτικοῦ κλίματος. Τοῦτο ὀφείλουν αὐταὶ εἰς τὴν λίαν ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ περικλειστον θέσιν των. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπὸ ἀνέφελον οὐρανὸν καὶ ἥπιον ἄνεμον ἐπικρατεῖ δριμύ ψῦχος· κατὰ τὸ θέρος ὁ καύσων εἶναι ἀφόρητος. Ἐκ τούτου αἱ χῶραι αὐταὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ στέππας καὶ πετραίας ἐρήμους, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὁποίων περιπλανῶνται ποιμενικαί τινες μογγολικοὶ λαοί. Πρόγονοι αὐτῶν ἦσαν οἱ **Οὔννοι** καὶ τὰ ἄγρια στίφη τοῦ Τσιγγισχάν, πρὸ τῶν ὁποίων κάποτε ὁ κόσμος ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Εἰρηγικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἔτρεμε. Τώρα

οί Μογγόλοι είναι φιλειρηνικοί νομάδες, οί όποιοι προμηθεύουν εις τήν Κίναν και τήν Σιδηρίαν μαλλιά και κρέατα. Σπουδαιότερα πόλεις είναι ή **Ούργκα** (40) επί παλαιάς οδοῦ καραθανίων από τῆς Εὐρώπης πρὸς τήν Κίναν.

δ) Τὸ **Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν** (Σιγκιάγκ) ἔχει τὸ σχῆμα λεκάνης, ἣ ὁποία περικλείεται ὑπὸ ὕψηλῶν ὄροσειρῶν (βλ. εἰκ. 36). Οἱ πολυάριθμοι ποταμοί, οἱ ὁποιοὶ κατέρχονται ἐκ τῶν ὄρέων ἀρδεύουν τοὺς πρόποδας αὐτῶν καὶ συντελοῦν εἰς τήν εὐφορίαν (σιτάρι, ῥύζι, καλαμπόκι, ὀπωροφόρα). Ἄλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπέδιου οἱ ποταμοὶ ἔνεκα τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους ξηραίνονται. Ὅθεν μόνον ξηραὶ στέππαι καὶ πετρώδεις ἔρημοι εὐρίσκονται ἐκεῖ, ὁποῖαι καὶ ἐν Ἰράν. Ὁ ποταμὸς **Ταρίμ** καταλήγει εἰς μικρὰν ἀλμυρὰν λίμνην, τήν Λόμπ-νωρ. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τουρκικῆς καταγωγῆς. Κέντρα αὐτῶν εἶναι, ὡς δάσεις κατὰ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ **Ταρίμ**, ἣ **Κασγάρ** (200) καὶ ἣ **Ἰαρκάνδ** (200).

ε) Τὸ **Θιβέτ** εἶναι ἡ ὕψηλότερα χώρα τῆς Γῆς (5000 μ.), ἐνῶ δὲ κεῖται ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος μὲ τήν Πελοπόννησον, δεῖκνύει συχνὰ θερμοκρασίαν—30°. Εἶναι ξηρὰ ἀλμυρὰ στέππη, τήν ὁποίαν διατρέχουν ἀγέλαι ἀγρίων ὄνων, ἵππων, βάκων καὶ ἀντιλοπῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ ζοῦν ὡς νομάδες ποιμένες καὶ εἶναι Μογγόλοι, ὅπαδοι τῆς βουδδιστικῆς θρησκείας. Τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μοναχοὶ καὶ ἱερεῖς. Πρωτεύουσα τοῦ ἀνωτέρου ἱερατείου τῆς εἶναι ἡ **Λάσα** (20), τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἰς τήν γλῶσσαν τῶν Θιβετινῶν σημαίνει τόπον τοῦ Θεοῦ. Ὡς ζῶον πρὸς φόρτωσιν καὶ ἵππασίαν εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα χρησιμεύει εἰς τοὺς Θιβετινοὺς ὁ **ἄακος**, εἶδος βοδιοῦ μὲ πολὺ μακρὰ μαλλιά.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν τριῶν τελευταίων χωρῶν προκύπτει ἐκ τῶν κάτωθι ἀριθμῶν:

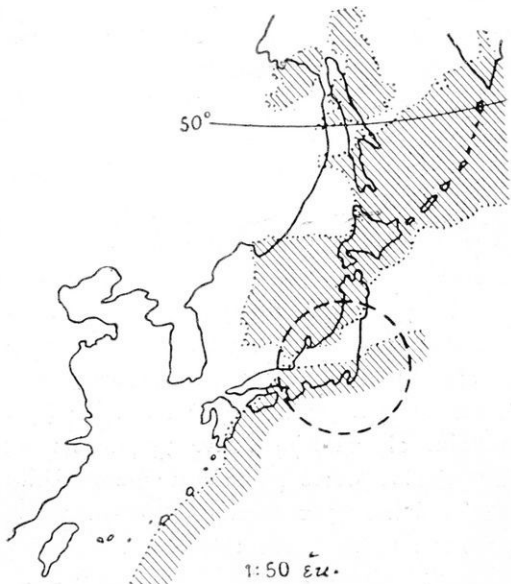
Μογγολία	:	ἑκτασίς 2 500 000	τ. χμ.	κάτοικοι 2	ἑκατ.
Ἀνατ. Τουρκεστάν:	»	1 500 000	»	»	2 »
Θιβέτ	:	2 000 000	»	»	3 »

4. Ἀσκήσεις. 1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν μέγαν Σιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ μέτρησε τὴν ἀπόστασιν Βλαδιβοστόκ-Μόσχας. Ἀκολούθησε τὴν κατὰ θάλασσαν ὁδὸν Πειραιῶς-Τιέν-Τοιν καὶ μέτρησε τὴν ἀπόστασιν. Διὰ τῆς πρώτης οδοῦ φθάσεις εἰς Κίναν εἰς 3, διὰ τῆς ἑτέρας εἰς 6 ἑβδομάδας. 2. Χάραξε τὰς κυρίας ὄροσειράς περὶ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ καὶ σχημάτισε τὰ

ὄρια τοῦ Κινεζικοῦ Κράτους. Ποῖαι χῶραι τὸ ἀπαριζοῦν; 3. Μεταξὺ ποίων παραλλήλων κύκλων κεῖται ἡ ἰδίως Κίνα καὶ μὲ ποίας Εὐρωπαϊκὰς χῶρας ἀντιστοιχεῖ; Κλίμα, προϊόντα, πληθυσμός.

2. Ἰαπωνία.

1. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας νήσους καὶ τὰ συστήματα τῶν νήσων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται τὸ ἰαπωνικὸν κράτος. Ποῖα τμήματα τῆς ἠπείρου κατέχει προσέτι; 2. Μέτρησε τὴν κατὰ μῆκος ἑκτασιν τοῦ κράτους καὶ παράβαλε πρὸς αὐτὴν τὸ πλάτος αὐτοῦ. Ἄν ἡ Ἰαπωνία εἶχε κυκλικὸν σχῆμα, θὰ κατελάμβανε τόσον μόνον χῶρον, ὅσος παριστάνεται μὲ τὸν διακεκομμένον κύκλον ἐπὶ τῆς εἰκόνας 43. 3. Ποῖαι χῶραι παριστάνονται ὀπισθεν τῶν ἰαπωνικῶν νήσων εἰς τὴν εἰκόνα αὐτὴν; Αὗται κεῖνται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς κυρίας ἰαπωνικὰς νήσους. 4. Σύγκρινε τὰς δύο μεγαλυτέρας ἰαπωνικὰς νήσους μὲ τὰς βρετανικὰς. (Εἰκ. 44).

Εἰκ. 43. Ἐκτασις τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων.

5. Ὅποία φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸν χάριτην ἢ φύσιν τοῦ ἐδάφους τῶν ἰαπωνικῶν νήσων; Ὅποια εἶναι τὰ πολυαριθμότερα ὄρη; Ὀνόμασε τὸ ὑψηλότερον τῶν ἠφαιστείων τούτων.

1. Θέσις, μέγεθος.

Πολυάριθμοι νῆσοι (413 τὸν ἀριθμὸν) ἐκτείνονται ταξοειδῶς πρὸ τῆς χερσονήσου Κορέας, ἀποτελοῦν τὴν αὐτοκρατορίαν

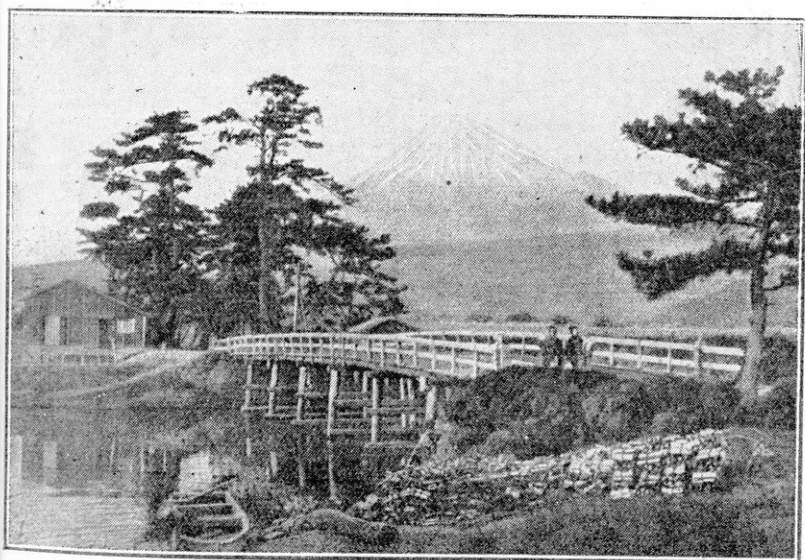
τῆς Ἰαπωνίας. Αὕτη εἰς ἕκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς πληθυσμὸν 14 φορές μεγαλύτερα (92 ἑκατ. κατ.).

2. Φύσις τοῦ ἐδάφους.

Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶναι πολὺ ὄρειναι καὶ πλούσιαι εἰς φυσικὰς καλλονάς· εἶναι ἔμωσ καὶ πλήρεις ἐνεργῶν ἡφαιστειῶν. Ἐκ τῶν 150—200 ἡφαιστειῶν 59 εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνεργά! Τὸ ὑψηλότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ Φουτσιγιάμα (3760 μ.), τὸ ὅποσον ὡς γιγαντιαῖος κῶνος ἐξέχει εἰς τὰ περίχωρα τῆς πρωτευούσης. Οἱ Ἰάπωνες πιστεύουν, ὅτι εἰς τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν του εἶναι ἡ κατοικία τῶν θεῶν. Κατ' Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον, ὅτε τὰ χιόνια λειώνουν, χιλιάδες πιστῶν ἀναβαίνουν εἰς αὐτὴν, διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ ν' ἀποθαυμάσουν τὴν ἀνατολήν

Εἰκ. 44. Σύγκρισις Ἰαπωνικῶν καὶ Βρετανικῶν νήσων.

Εἰκ. 45. Ἰαπωνικὴ τοποθεσία μετ' τὸ Φουτσιγιάμα εἰς τὸ βάθος τοῦ ἡλίου. Ἀποτέλεσμα τῆς ἡφαιστειακῆς ἐνεργείας εἶναι οἱ συ-

χνοί **σεισμοί**, από τους οποίους πάσχουν αἱ νῆσοι (πρὸλ. σεισμὸν 1923, ὅτε τὸ ἔδαφος ἀλλοῦ μὲν ἐξήρθη εἰς 2,8 μ. ἀλλοῦ δὲ ἐδυσθίσθη εἰς 0,46 μ., τότε 150000 ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν). Διὰ τοῦτο αἱ οἰκίαι κτίζονται μονώροφοι καὶ ξύλινοι, αἱ δὲ πόλεις καταλαμβάνουν μεγάλην ἔκτασιν.

3. Κλίμα.

Οἱ θερινοὶ ἐτησῖαι (Μονσὸν) φέρουν εἰς τὰς νήσους πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτάς διευθύνεται ἐν ὠκεάνειον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ νότου, ἢ ὀριμύτης τῶν χειμερινῶν ἐτησίων παρὰ τὰς ἰαπωνικὰς νήσους μετριάζεται ἐκ τούτου πολὺ. (Ποῖται νῆσοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὠφελοῦνται ὁμοίως ἐξ ὠκεανείου ρεύματος;) Ὅθεν τὸ κλίμα τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἡπιον· ἐνῶ τὰ ὄρη φθάνουν σχεδὸν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων, ὅμως μόνον τὸν χειμῶνα σκεπάζονται μὲ χιόνια.

4. Προϊόντα τοῦ ἔδαφους.

Τὸ γλυκὺ κλίμα καὶ ἡ πλουσία ἄρδευσις κάμνουν τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπωνίας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἡφαιστειακόν, πολὺ γόνιμον. Ὅθεν ἡ **γεωργία** εἶναι ἡ κυρία ἀσχολία τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ αὐτὰ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν σκεπάζονται μὲ ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους καλλιεργοῦνται τὰ ἴδια πολῦτιμα φυτὰ, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὴν Κίναν (ὀνόμασέ τα). Κτηνοτροφία τοῦναντίον μικρὰ μόνον ἐνεργεῖται καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀγροκήπια ἀφήνονται χωρὶς φράκτας. Ὁ ἵππος μάλιστα μόνον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆται, διότι διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μεταχειρίζονται καὶ ἐδῶ δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα. Εἰς τὰ **ὄρυχεῖα** ἐξάγονται γαιάνθρακες, ἀρκετοὶ διὰ τὴν ἐπιχώριον βιομηχανίαν, καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ, προσέτι δὲ ἐξαίρετος πορσελάνη. Σπουδαία διὰ τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων εἶναι ἡ **ἀλιεῖα**.

5. Πληθυσμός.

Διὰ τὰς πηγὰς ταύτας τοῦ πλούτου αἱ νῆσοι εἶναι πυκνότατα κατοικημένα. Ἡ κυρία τροφή τοῦ λαοῦ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κίναν, εἶναι ρύζι, ψάρια, λαχανικὰ καὶ τσάι. Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν πολὺ τὰ ἄνθη· τὴν χώραν των ὀνομάζουν «χώραν τῶν χρυσαυθάνθων», ἔχουν δὲ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἑορτὰς εἰς τιμὴν τοῦ ἀνθους τῆς κερασέας. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι βουδδισταί.

Εἰς ὅλα τὰ ἐπιτηδεύματα οἱ Ἰάπωνες ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ ἐν τῇ ἠπειρῷ συγγενοῦς των λαοῦ. Ἄλλ' ἀπὸ καιροῦ ὑπερέβαλον

τοὺς Κινέζους ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Ὁ Ἰάπων αὐτοκράτωρ (Μικάδος) ὑπεβοήθησε τὴν ἐκπολιτιστικὴν προσπάθειαν τοῦ λαοῦ του· ἤνοιξε τὴν χώραν του εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἔστειλε πολλοὺς φιλομαθεῖς νέους εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ σπουδάσουν εἰς σχολεῖα καὶ νὰ ἐξασκηθοῦν εἰς ἐργαστάσια καὶ ἐργαστήρια. Οὗτοι ἐπιστρέψαντες ἐχρησιμοποίησαν τὰς γνώσεις των πρὸς ὄφελος τῆς

Εἰκ. 46. Συγκομιδὴ τείτου.

πατρίδος των· κατεσκεύασαν σιδηροδρόμους, ἔδρυσαν ταχυδρομεῖα καὶ σχολεῖα, ἤνοιξαν μεταλλεῖα, ὠργάνωσαν βιομηχανίας κλπ. Οἱ Ἰάπωνες διωργάνωσαν καὶ τὰ στρατιωτικὰ των κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα, ὥστε σήμερον εἶναι ὁ ἰσχυρότερος καὶ μᾶλλον προωδευμένος λαὸς τῆς Ἀνατολῆς.

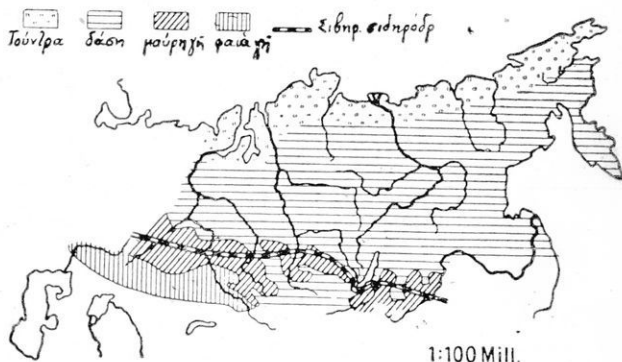
6. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν εἶναι πολλὸ ἀνεπτυγμέναι. Οἱ ξένοι μετὰ τὰ πλοῖα των εἰσά-

γουν χρώματα, βάμβακα, μέταλλα αντικείμενα, θαλικά κλπ. λαμβάνουν δὲ μεταξάν, χαλκόν, καμφοράν κλπ. Ἀκμάζει ἰδίᾳ ἡ βιομηχανία μεταξωτῶν. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ **Τόκιο** (2,5 ἑκατ.). Ἐπειδὴ ἡ παραλία πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἀβαθῆς, ὡς λιμῆν αὐτοῦ χρησιμεύει ἡ **Γιοκοχάμα** (600). Ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι τὸ **Κιότο** (760), κέντρον δὲ ἀκμαίας ὑφαντουργίας καὶ ταπητουργίας ἡ **Ὁσάκα** (2,5 ἑκατ. κατ.). Τὸ **Ναγασάκι** (200) εἶναι ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς χώρας.

7. Ἀσκήσεις. 1. Παράβαλε τὴν θέσιν τῆς Ἰαπωνίας μετὴν θέσιν τῆς Ἀγγλίας. Παράστησε διὰ βελῶν εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 43 τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀνέμων Μονσούν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους. 3. Ποίαν ἐπίδρασιν ἔχουν οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἰστιοπλοΐαν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀσίᾳ; 4. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν τοῦ Τόκιο ἀπὸ τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον τῆς Ἀμερικῆς. 5. Τί ἐννοεῖς κίτρινον κίνδυνον; 6. Ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι 60 000 τ. χμ. Ἐπὶ ταύτης ζοῦν 5 1/2 ἑκατ. οἰκογενειῶν. Εἰς πόσα στρέμματα ἀνέροχεται κατὰ μέσον ὄρον ὁ κληρὸς κάθε οἰκογενείας; (1 στρέμμα=1000 τ. μ.).

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἡ δυτικὴ καὶ ἡ βορεῖα Ἀσία περιλαμβάνει τὸ 1/3 τῆς ὅλης

Εἰκ. 47. Βορσία καὶ ΒΔ Ἀσία.

Ἀσίας. Αἱ **Κιργίσιαι στέππαι**, αἱ ὁποῖαι ὑψοῦνται μέχρι 1000 μ. χωρίζουν τὸ **βαθύπεδον τοῦ Τουράν**, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ

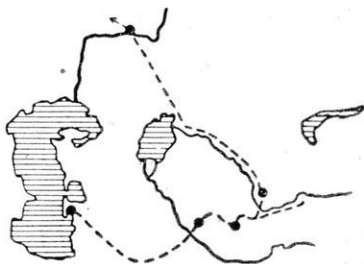
δυτικὸν Τουρκεστάν, ἀπὸ τὴν **Σιβηρίαν**. Αὕτη διὰ τοῦ **Γενισεΐ** ποταμοῦ διαιρεῖται εἰς τὴν πεδινήν, ἐλώδη **δυτικὴν Σιβηρίαν** καὶ εἰς τὴν ὑπὸ λοφώδους χώρας διατετανομένην **Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν**, ἣ ὁποία πρὸς τὰ ΝΑ ἀνυψοῦται καὶ περὶ τὸ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καθίσταται ὄρεινή.

1. Τουράν.

1. Ὄνόμασε τὴν λίμνην καὶ τοὺς δύο ποταμοὺς, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς αὐτήν. 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀράλης λίμνης εἶναι 67 000 τ. χλμ. (ἢ τῆς Πελοποννήσου 8287), τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ἀμὸν Δάρια 2200 χλμ. (τὸ τοῦ Ἐβρου 550 χλμ.). Παράσθησε τὴν διαφορὰν γραφικῶς. 3. Εὗρε τὴν ὄσιν Μερβ νοτίως τοῦ Ἀμὸν καὶ ὑπολόγισε τὴν διαφορὰν τοῦ θερμοτάτου καὶ ψυχροτάτου μηνὸς δι' αὐτήν καὶ διὰ τὴν Κων/πολιν (τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος):

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Μερβ	-0,6	+30,2
Κωνσταντινούπολις	+5,2	+23,5

4. Ὅποία φαίνεται εἰς τὸν χάρτην ἢ μορφή τῆς χώρας; 5. Περίγραψε τὴν διαδρομὴν τοῦ ὑπερκασπικοῦ σιδηροδρόμου κατὰ τὸν ἔναντι χάρτην καὶ ὀνόμασε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κειμένας πόλεις.

1:50M

Εἰκ. 48. Τουράν.

Τὸ Τουρανικὸν βαθύπεδον ἐκ τῆς ἀνατολικῆς καὶ νοτίας αὐτοῦ πλευρᾶς περιορίζεται ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τοὺς ζωογόνους ἀνέμους τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης νὰ φθάσουν εἰς αὐτό. Ἐκ τούτου δέχεται ἐλαχίστας βροχὰς, ἣ δὲ ἀντίθεσις τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτός, θέρους καὶ χειμῶνος εἶναι εἰς τὸ Τουράν μεγαλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς Γῆς. Τὸ θέρος εἶναι τόσο θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Ἀμὸν

(᾽Ωξος) καὶ **Σύο** (Ἰαξάρτης) μόνον τὰ παρόχθια αὐτῶν μέρη ἠμποροῦν νὰ ἀρδεύουν. Ἐνῶ δὲ ἡ περιοχή των εὐρίσκεται εἰς ὁμοίαν θέσιν μὲ τὴν Μακεδονίαν, τὸν χειμῶνα εἶναι ἐπὶ ἐβδομάδας παγωμένοι. Φοβεραὶ χιονοθύελλαι μαίνονται τότε ἐπάνω ἀπὸ τὴν χώραν. Αὕτη εἶναι ἔρημος γεμάτη κοκκίνην ἄμμον καὶ κίτρινον πηλόν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται δάσεις εἰς τὰ παραποτάμια μέρη. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐκτάσεις περιφέρονται τουρκεῖοι ποιμενικοὶ λαοὶ βόσκοντες ἵππους, καμήλους, βοῦς, καὶ πρόβατα. Μόνον ὅπου τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται μὲ ἀλλάκια ἀπὸ τοὺς ποταμούς, ἐκεῖ εὐδοκιμεῖ τὸ σιτάρι, τὸ ρύζι, τὸ βαμβάκι, ὁ καπνὸς καὶ τὰ ὀπωροφόρα.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τασκένδη** (300) ἐπὶ τοῦ Σύρ, ἀξιόλογον κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τὸ Τουράν ἔχει μεγάλην σημασίαν ὡς διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Διὰ τοῦτο μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀρχομένη ἐκ Μόσχας διευθύνεται πρὸς τὸ Βακού καὶ συνεχιζομένη πέραν τῆς Κασπίας θαλάσσης ὡς ὑπερκασπικὸς σιδηρόδρομος, φθάνει διὰ τῆς **Βουχάρας** (45) καὶ **Σαμαρκάνδης** (100) πρὸς τὴν Τασκένδην καὶ τὰ Κινεζικὰ σύνορα. Ἄλλη δὲ γραμμὴ ἐκ τῆς Τασκένδης ἄγει κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Σύρ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Μόσχαν (γῦρος 6 ἡμερῶν).

2. Κιργίσιαι στέππαι.

Βορείως τοῦ Τουράν ἐπικρατεῖ ὁμοίως τὸ ἠπειρωτικὸν κλι-

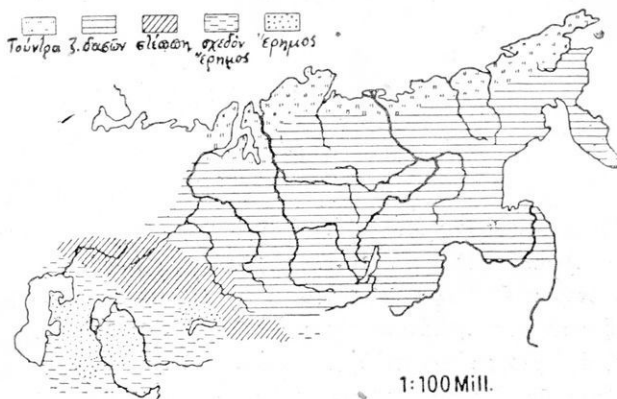
Εἰκ 49. Καταυλισμὸς Κιργισίων.

μα, τὸ δὲ ἔδαφος μόνον μετὰ τὴν τῆξιν τῶν χιόνων πρασινίζει.

Εὐθὺς κατόπιν ἢ βλάστησις ξηραίνεται καὶ ἕλη ἢ χῶρα μεταβάλλεται εἰς ξηρὰν στέππην. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ **Κιογίσιοι** ἢ **Κοζᾶκοι**, νομαδικὸς Μογγολικὸς λαὸς, τοῦ ὁποίου ὁ πλοῦτος συνίσταται εἰς πρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Ὅπου εὑρουν βοσκὴν διὰ τὰ ζῶα των, ἐκεῖ στήνουν τὰς θολωτὰς σκηνάς των (γιοῦρτας) καὶ πάλιν τὰς ξεστήνουν, διὰ ν' ἀναζητήσουν ἄλλοῦ ἀφθονωτέραν βοσκὴν. Ἀνατολικῶς τῆς στέππης ὑψοῦται ὄρεινὴ χῶρα, μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας· ἐκεῖ ἐξορύσσονται ἄνθρακες, χαλκός, ἄργυρος καὶ χρυσός.

3. Σιβηρία.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὅρια τῆς Σιβηρίας. 2. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλυτέρους ποταμοὺς καὶ τὴν λίμνην, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ὁ παραπόταμος τοῦ Γενισεῖ Τουγγούσκα. 3. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς λίμνης καὶ σύγκρινέ το μὲ τὴν ἀπόστασιν Θεο/νίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Αὕτη πληροῖ ἓνα ταφροειδὲς ὄρυγμα τῆς ὄρεινῆς χώρας καὶ εἶναι ἡ βαθυτάτη λίμνη τῆς γῆς (βάθος 1500 μ.)· ἡ λέξις **Βαϊκάλ τουοκισι**—πλοῦσιος, δηλ. εἰς ψάρια. 4. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ σιβηρικῶν σιδηροδρόμου ἀπὸ τῶν Οὐραλίων μέχρι

Εἰκ. 50. Σιβηρία.

Βλαδιβοστόκ. Ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας ἐπ' αὐτοῦ πόλεις. 5. Ὑπολόγησε τὴν διαφορὰν θερμοκρασιῶν τοῦ ψυχροτάτου καὶ θερμοτάτου μηνὸς διὰ τὴν Ἰρκούτσκην (παρὰ τὴν Βαϊκάλην) καὶ τὸ Βερολῖνον (τὸ αὐτὸ γεωγραφ. πλάτος) :

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Ἰοκούτσκη	—20,8	+18,4
Βερολίνον	— 0,7	+18,1

Ἐποῖον εἶναι κατὰ ταῦτα τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας ; 6. Διατὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν συγκοινωνίαν ; 7. Τί θὰ συμβαίῃ ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν παραμένουν ἐπὶ μακρότερον χρόνον παγωμένα ἀπὸ τὸν ἄνω ὄρῳ αὐτῶν ; 8. Πόσας ζώνας βλαστήσεως διακρίνεις εἰς τὸν χάρτην τῆς Σιβηρίας ; (εἰκ. 50). Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μὲν τὰς ζώνας τῶν τουντροῶν καὶ τῶν δασῶν εἶναι περίπου 0,5, εἰς δὲ τὴν χώραν τῆς μαύρης καὶ τῆς φαιᾶς γῆς περίπου 6,5.

1. Κλίμα, ὕδατα.

Ἡ Σιβηρία ἐκτείνεται βορείως τῆς Κιργισίας στέππης ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων μέχρι τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ. Ἡ βορεία παγωμένη θάλασσα, ἡ ὁποία βρέχει τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀσίας, κατὰ τὸ βραχὺ θέρος μόνον παρὰ τὴν ἀκτὴν τήκεται· διὰ τοῦτο αὕτη ἔχει διὰ τὸ κλίμα τὴν ἰδίαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν καὶ μία μεγάλη ἠπειρωτικὴ ἔκτασις. Ἐκ τούτου ἡ Σιβηρία, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, παρουσιάζει ἠπειρωτικὸν κλίμα, τὸ ὁποῖον ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ τοσοῦτον γίνεται τραχύτερον καὶ ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον, παρὰ τὴν πολίχνην Βερχογιάνσκη (ἀνατολικῶς τοῦ ποταμοῦ Λένα), ἐμφανίζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγνωσθήσαν ποτε ἐπὶ τῆς γῆς (Ἰανουαρ. μέχρι—70°, Ἰούλιος μέχρι+30°).

Ἐνεκα τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἡ Σιβηρία δέχεται, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, ἐλαχίστας μόνον βροχάς. Ἄλλ' ἐνῷ εἰς τὸ Τουράν ἡ ἐξάτμισις τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ θερμότατον θέρος εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε αἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ποταμῶν, ὅσοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ μεθόρια ὄρη, ξηραίνονται ἢ καταπίνονται ὑπὸ τῆς ἄμμου, εἰς τὴν Σιβηρίαν ἡ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ μικροτέρα καὶ οὕτως αἱ ὀλίγαι βροχαὶ ἐξαρκοῦν διὰ νὰ θρέψουν καὶ μεγίστους ποταμούς. Λεπτὸν δὲ μόνον στρώμα χιόνος σκεπάζει ἐπὶ ὀλόκληρον ἐξάμηνον τὴν Σιβηρίαν.

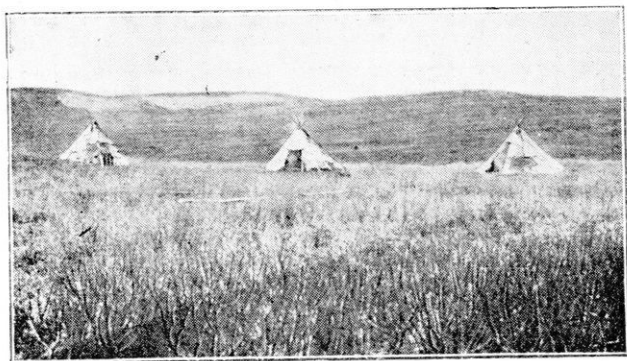
2. Ζῶναι βλαστήσεως.

Ἐπὸ τὴν ἐποψιν τῆς βλαστήσεως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τὴν Σιβηρίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, τὰς

ἀκολουθούς τρεῖς ζώνας, ἐκτεινομένης κατὰ τὴν ἀπ' Α πρὸς Δ διεύθυνσιν.

α) Εἰς τὰ παράλια τῆς βορείας παγωμένης θαλάσσης τὸ θέρος εἶναι τόσον βραχὺ καὶ ψυχρὸν, ὥστε κανὲν εἶδος δένδρων, ἐξ ὧσιν φύονται εἰς τὴν γῆν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὀριμάσῃ τοὺς καρπούς του. Ὅθεν ἐδῶ ἐκτείνεται ἡ ζώνη τῶν **τουνιτρῶν** (tuntur φινιστί=ἄδενδρος τόπος)· εἶναι ἄδενδροι πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι ἄλλοῦ μὲν κατέχονται ἀπὸ βάλτους καὶ ἔλγῃ, ἄλλοῦ δὲ διατέμνονται ἀπὸ βραχῶδεις λόφους, σκεπασμένους μὲ φύκη καὶ χαμηλοὺς θάμνους. Ἐδῶ εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς ἄρκτου καὶ ἀλώπεκος προπάντων ὁ τάρανδος, τὸ ζῷον τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξημερώθη καὶ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν διαμονὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Σαμογέται καὶ ἄλλοι Μογγολικοὶ λαοὶ (Ἰακουῖται, Τουγγούζοι, Τσοῦχτσοι) περιπλανῶνται ἐδῶ βόσκοντες τὰς ἀγέλας τῶν ταράνδων των.

β) Νοτιώτερον ἀρχίζου ν' ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ μετριώτατα ἐκ τῶν δένδρων, κάποια βελονόφυλλα, καὶ οὕτω σχε-

Εἰκ. 51. Σκηναὶ νομάδων εἰς τὴν στέππην τῆς Μείσης Σιβηρίας.

δὸν ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον ἀρχίζει ἡ ζώνη τῶν **δασῶν**. Αὕτη περικλείει μίαν περιοχὴν παναρχαίων δασῶν, πρὸς τὴν ὁποῖαν μόνον ἡ τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ τῆς νοτίας Ἀμερικῆς δύναται νὰ παραβληθῇ εἰς ἕκτασιν· ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦν ἡ πεύκη, ἡ σιθηρικὴ κέδρος, ἡ πίτυς, ἡ λευκὴ ἐλάτη καὶ ἡ σημύδα· διὰ τὸ τρομερὸν ψῦχος συχνὰ τὰ δένδρα κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκρηγνύονται (σκάζουσι)

μέ τον δξύν κρότον εκπυρσοκροτοῦντος ὕπλου. Ἐδῶ κατοικοῦν τὰ ἰκτιδοειδῆ, σαμούρι, κουνάβι, προσέτι ὁ σκίουρος καί τὰ ζῆα τῶν δασῶν τῆς Εὐρώπης, ἄρκτοι, λύκοι, λύγγες, ἀλώπεκες.

γ) Νοτίως τῆς γραμμῆς, τὴν ὁποῖαν ἀκολουθεῖ ὁ σιδηρικὸς σιδηρόδρομος ἢ θερμότης κατὰ τὸ θέρος γίνεται τόση, ὥστε αἱ ὀλίγαι βροχαὶ δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δένδρων ὅθεν εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ἀκολουθεῖ πρὸς Ν ἢ ζώνη τῶν στεππῶν, ἢ ὁποῖα παρουσιάζεται εἰς τὴν ὑψηλὴν στέππην τῆς Κιργισίας καὶ διακρίνεται μὲ εὐφορον πηλώδη γῆν ἐδῶ ζῆ ἓνα εἶδος ἀντιλόπης. Νοτιώτερον ἀκόμη τὸ πολὺ θερμότερον Τουράν εἶναι τμήμα (δ) τῆς ζώνης τῶν ἐρημῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἢ ὁποῖα προχωρεῖ ἐκ τοῦ Ἰράν καὶ πέραν τοῦ Τιένσχαν εὐρίσκει τὴν συνέχειάν της εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ταρίμ καὶ τὴν ἔρημον Γκόμπι.

Τὸ νότιον μέρος τῆς ζώνης τῶν δασῶν καὶ ἡ ζώνη τῶν στεππῶν ἔχουν εὐφορον ἔδαφος καὶ παραδίδονται ὀλονὲν περισσότερον εἰς τὴν γεωργίαν, καλλιεργεῖται δὲ σῖτος καὶ σίκαλις. Ἐνεργεῖται καὶ κτηνοτροφία, ἐκ τῆς ὁποίας παράγεται πολὺ βούτυρον.

3. Οἱ κάτοικοι καὶ αἱ ἀσχολίαι των. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἐὶς τὴν ἰθαγενῆς πληθυσμὸς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μογγολικῆς καταγωγῆς, εἶναι δὲ πανταχοῦ ἐκτάκτως ὀλιγάριθμος. Ἀνὰ τὰ δάση κατοικοῦν κυνηγετικαὶ φυλαί, αἱ ὁποῖαι ἀποζοῦν ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας, (ὡς Ἰακοῦται, Τουγγούζοι). Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Σιθηρίας καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη εἶναι πλουσιώτατοι εἰς ἰχθύς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἴστανται ἐπὶ χαμηλῆς βαθμίδος τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπειδὴ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ των καταναλίσκεται εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς τραχείας φύσεως τῆς χώρας των, τείνουν δὲ ὀλονὲν νὰ ἐξαφρανισθοῦν.

Οἱ Ῥῶσοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι κύριοι τῆς Σιθηρίας, προσεπάθησαν νὰ ἀναπτύξουν τὴν χώραν οἰκονομικῶς. Ὡς μετανάσται ἢ ὡς ἐξόριστοι ἐγκαθίστανται κυρίως εἰς τὰ μεταξὺ τῆς ζώνης τῶν δασῶν καὶ τῆς ζώνης τῶν στεππῶν μέρη, τὰ ὁποῖα εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν, καθὼς καὶ κατὰ μῆκος τῶν πλωτῶν ποταμῶν, προπάντων ὡς γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔμποροι γουναρικῶν. Εἰς τὰ πρὸς τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν μεθόρια ὄρη ἐνεργεῖται καὶ ἐπικερδῆς ὀρυκτωρυχία χρυσοῦ, μολύβδου, σιδήρου, γραφίτου (πρὸς κατασκευὴν μολυβδοκονδύλων) καὶ γαιανθράκων.

Ἐὶς τὴν ὀλόκληρον ἢ βορεῖα καὶ δυτικὴ Ἀσία εἶναι κτηνιστὶς ὀρωσικῆ.

Δι' αὐτῆς ἡ Ῥωσία ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον εἰς ἕκτασιν κράτος τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Τὰ καθ' ἕκαστον μέρη τοῦ κράτους τούτου ἀπολαύουν σήμερον ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν ἢ ὅσην εἶχον ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν Τσάρων. Τὰ μεγαλύτερα τῶν κρατῶν τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσίας εἶναι ἡ «Κιργισία», ἡ «Σιβηρία», ἡ «Ἰακουτία», ἡ «Ἀπω Ἀνατολή» καὶ ἐν Τουράν ἡ «Οὐσμπεκία» καὶ ἡ «Τουρκμενία».

Πρὸς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σιβηρίας καὶ πρὸς σκοποὺς στρατιωτικοὺς οἱ Ῥῶσοι κατεσκεύασαν τὸ 1893—1903 τὸν **ὑπερσιβηρικὸν σιδηροδρόμον**, τὸν μεγαλύτερον τοῦ κόσμου (7800 χλμ.). Οὗτος διέρχεται διὰ τῆς Ὀμοσκῆς (150), τῆς μεγαλυτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐμπορικῆς πόλεως τῆς Σιβηρίας, κειμένης ἐν μέσφ εὐφόρου γεωργικῆς περιοχῆς, προχωρεῖ πρὸς τὴν **Τόμοσκην** (100), ἣτις ἔχει πανεπιστήμιον, καὶ τὴν **Ἰρκοῦτσκην**, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν γουναρικῶν· μὲ πολλὰς σήραγγας περιέρχεται τὴν Βαϊκάλην λίμνην καὶ προχωρῶν πρὸς Α τελευτᾷ εἰς τὴν **Βλαδιβοστόκ** (100). Κατὰ τὸ θέρος οἱ μεγάλοι σιβηρικοὶ ποταμοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν. Κύριος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἴρτις ποταμοῦ εἶναι ἡ **Τοβόλσκη** (20), καὶ ἐπὶ τοῦ Λένα ἡ **Ἰακούτσκη** (10), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰακουτίας.

Ἡ χερσόνησος **Καμισιάτκα** εἶναι ἴση κατὰ τὸ μέγεθος μὲ τὴν Ἰταλίαν καὶ περιέχει τεράστια ἡφαίστεια. Ταῦτα ἔχουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ ὄρους τῶν Ἀλπεων, καὶ περιζωννύονται ἀπὸ τεραστίους παγετῶνας. Εἰς τὰ δάση τῶν ὑπωρειῶν των διακτινῶνται ἀναρίθμητοι ἄρκτοι. Οἱ ἐλάχιστοι κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιεΐαν.

Ἀσκήσεις. 1. Διατί ἡ Σιβηρία κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχει δομιύτατον ψῦχος καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐλαχίστας βροχάς; 2. Ποῦ ἀλλοῦ εὐρομεν ταφροειδὲς ὄρυγμα εἰς ὄρεινὴν χώραν καὶ κατὰ τί διαφέρει ἢ πληροῦσα αὐτὸ λίμνη ἀπὸ τὴν Βαϊκάλην; 3. Ποίας περιοχῆς τῆς Ἀσίας γνωρίζεις χωρὶς διέξοδον τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν θάλασσαν; Ποία ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου; 4. Ποῖα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἀνὰ τὰς διαφόρους ζώνας τῆς ΒΑ Ἀσίας; 5. Ταξίδιον ἀπὸ Σαμάρας εἰς Τασκένδην, ἀπὸ Μόσχας εἰς Πεκῖνον.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1. *Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας.*

Γνώσεις γεωγραφικὰς περὶ τῆς Ἀσίας ἤρχισαν νὰ λαμβάνουν οἱ Ἕλληνες κυρίως ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (334 π. Χ.). Ἐκτοτε ἀρχίζει νὰ γίνεται ὀλονὸν ζωηρότερον τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν διὰ τῶν καραβανίων, τὰ ὁποῖα ἔφθανον μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν λιμένων τῆς Συρίας. Οἱ Ἀραβες, οἱ κληρονομήσαντες κατὰ τὸν μεσαίωνα τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ἐγνώριζον ἐξ ἀφηγήσεων ταξιδιωτῶν τὴν νότιον Ἀσίαν μέχρι τῆς Κίνας καὶ τῶν Μαλαϊκῶν νήσων. Συγχρόνως ἔμποροι ἐξ Εὐρώπης ἐταξίδευον εἰς τὸ ἀχανὲς μογγολικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον τότε ἔφθανεν ἀπὸ τῆς Ρωσίας μέχρι τῆς Κίνας.

Πρῶτος εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἶναι ὁ Βενετὸς ἔμπορος Μάρκος Πόλος (1275). Κατόπιν ὅμως διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἡ ἐμπορικὴ ὁδὸς πρὸς τὰς Ἰνδίας διεκόπη, καὶ ἔμεινε μόνη ἡ ἀγορὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς τὴν ὁποίαν Ἀραβες ἔμποροι μετακόμιζον διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν, (μπαχαρικά, πολυτίμους λίθους, ἐλεφαντόδοντα, βαμβακερὰ καὶ μεταξωτὰ υφάσματα, ἔθρονον κλπ.). Ἐκεῖθεν ἔμποροι τῆς Βενετίας καὶ τῶν ἄλλων ἰταλικῶν πόλεων τὰ παρελάμβανον καὶ μετακομίζοντες εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς τὰ ἐπώλουν εἰς ὑπερόγκους τιμὰς. Ἐνεκα τούτου πολλάκις οἱ ἄνθρωποι εἶχον σκεφθῆ νὰ εὐρουν θαλασσίαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ πρῶτοι οἱ Πορτογάλλοι ἐπεχείρησαν νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰς περιπλέοντες τὴν Ἀφρικὴν. Μετὰ πολλὰς προσπαθείας ὁ θαλασσοπόρος Βάσκο δ᾽ Γάμα ἔφθασε τὸ 1498 εἰς τὰς Ἰνδίας, ἄλλοι δὲ Πορτογάλλοι προσήγγισαν τὸ 1517 εἰς τὴν Κίναν, τὸ 1542 εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Μαγγελάνος κατὰ τὸν περίπλου τῆς γῆς, τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησε τὸ 1521, ἀνεκάλυψε πλέων ἐξ ἀνατολῶν τὰς Μαλαϊκὰς ἐκεῖνας νήσους, τὰς ὁποίας ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου Β' ὠνόμασε Φιλιππίνας. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 16 αἰῶνος ἐγνώσθη διὰ τῶν ρωσικῶν κατακτήσεων καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀσίας μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐκτοτε ἀρχίζει καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξερεύνησις τῆς ἠπείρου. Ὁ γνωστό-

τερος έρευνητής του έσωτερικού της Ἀσίας είναι ο Σουηδός Σβέν Χέντιγκς.

2. Ἡ Ἀσία ὡς ἡπειρος. (Μέγεθος, θέσις).

Ἀσία : 44 εκατ. τ.χλμ.

1130 εκατ. κατοίκων

Εὐρώπη : 11 εκατ. τ.χλμ.

492 εκατ. κατοίκων

1. Ποῖα τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην ; πρὸς τὴν Ἀφρικὴν ; 2. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν ; 4. Ὄνόμασε τοὺς ὠκεανοὺς καὶ τὰς θάλασσας, αἱ ὁποῖαι περιβρέχουν τὴν Ἀσίαν. 4. Ὅρισε τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ.

Ἡ Ἀσία καὶ ἄνευ τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία κυρίως εἶπεν ἀποτελεῖ μεγάλην αὐτῆς χερσόνησον, εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἡπειρος τῆς Γῆς· διότι καταλαμβάνει περίπου τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ξηρᾶς καὶ εἶναι $4\frac{1}{2}$ φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

Μὲ τὴν Εὐρώπην, ὡς εἶδομεν, ἡ Ἀσία εἶναι στενώτατα συνδεμένη. Πρὸς τὴν Ἀφρικὴν συνάπτεται διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς δὲ τὴν Ἀμερικὴν πλησιάζει κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν. Μὲ τὴν Αὐστραλίαν συνδέεται διὰ τῶν Μαλαϊκῶν νήσων ὡς διὰ γεφύρας. Ὅθεν ἡ θέσις τῆς Ἀσίας διὰ τὰς συγκοινωνίας φαίνεται εὐνοϊκή. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ βόρειαι ἀκταὶ τῆς ἡπείρου εἶναι ἀπροσπέλαστοι, ἡ δὲ ἀπέναντι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς παραλία τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολὺ ἀπομακρυσμένη, τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως ἐλαττώνονται πολὺ.

3. Διαμελισμὸς τῆς ἡπείρου.

Πρὸς βορρᾶν ἡ Ἀσία προχωρεῖ πρὸς τὸν βόρειον Παγωμένον Ὀκεανόν· ὅθεν ἡ βορεία αὐτῆς ἀκτὴ ἔχει δι' ἡμᾶς σημασίαν μόνον ὡς ὄριον τῆς ἡπείρου. Κυρίως ἐστραμμέναι πρὸς τὸν Ὀκεανὸν εἶναι ἡ νοτιά καὶ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Ἀσίας· ἡ νοτιά ὁμοιάζει κατὰ τὸν διαμελισμὸν μὲ τὴν νοτίαν Εὐρώπην, ἡ δὲ ἀνατολικὴ διαμελίζεται εἰς πολλὰς χερσονήσους καὶ νήσους τοξοειδῶς πρὸ αὐτῆς τεταγμένας. Ἄλλ' ἔλαι ὁμοῦ αἱ χερσόνησοι καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἀσίας δὲν ἀπαρτίζουν

οὐδὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ὅλης ἠπείρου. Κατὰ ταῦτα τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀσίας ἔχει τὸν χαρακτήρα τῆς μεσογαίας.

4. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀσία ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἓν σύνολον, πρέπει ἐξετάζοντες τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀσίας νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν μορφολογίαν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ **βορεία** Ἀσία ἤτοι ἡ Σιβηρία ἔχει, ὡς καὶ ἡ βορεία Εὐρώπη, τὸν χαρακτήρα εὐρείας πεδιάδος. Αὕτη πρὸς ἀνατολὰς συνάπτεται μὲ λοφώδη καὶ ὄρεινὴν χώραν. Ἡ **μέση** Ἀσία συνίσταται ὁμοίως πρὸς δυσμὰς ἐκ βαθυπέδου, τὸ ὁποῖον συνάπτεται μὲ τὸ βαθύπεδον τῆς νοτίας Ῥωσίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ χωρίζεται δι' ὑψηλῶν ὄροσειρῶν ἀπὸ τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Τὰ **νότια** τῆς Ἀσίας καὶ τὸ **κεντρικὸν αὐτῆς** μέρος διατέμνονται, ὡς καὶ ἡ νοτία Εὐρώπη, ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐν ἀντίθεσει πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δὲν διακόπτονται, ἀλλὰ διατηροῦν τὴν συνοχὴν των. Τέλος ἡ **ἀνατολική** πλευρὰ τῆς ἠπείρου ἔχει ὅλως διαφορετικὸν χαρακτήρα. Αὕτη κατέρχεται κλιμακῶδ' ἀπὸ τὴν παραλίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ· ὁ ἀβαθὴς δὲ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ αἱ στεφάναι τῶν νήσων καὶ χερσονήσων μαρτυροῦν ὅτι ἐδῶ, ὡς καὶ εἰς τὸ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος, συνέδησαν κάποτε κατακρημνίσαις ἐδαφῶν, συνοδευόμεναι μὲ τὴν ἔκρηξιν πολλῶν ἠφαιστειῶν. (Πρὸβλ. τὸν σχηματισμὸν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης ἐν γένει).

5. Κλίμα.

1. Ποῖοι τόποι τῆς Ἀσίας δέχονται κατὰ τὸ θέρος πλουσίας βροχᾶς καὶ διατὶ τότε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου ἀπομένει κατ' ἄξησηρον ; 2. Διατὶ κατὰ τὸν χειμῶνα πνέουν ἤπιοι, ξηροὶ καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας πρὸς τὰς παραλίας χώρας ; 3. Ποῖον τμήμα τῆς Ἀσίας δέχεται κατὰ τὸν χειμῶνα σχετικῶς πλουσίας βροχᾶς καὶ διατὶ ; Ἐξήγησε ἐν γένει τὸν λόγον τῶν βροχῶν τῆς ὅλης Ἀσίας (Εἰκ. 20).

6. Οἱ ποταμοὶ καὶ τὸ ἔργον των.

Ἡ κεντρικὴ Ἀσία πάσχει ἀπὸ ξηρασίαν. Τὸ ἐλάχιστον ποσὸν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων τῆς δὲν δίδει εἰς τοὺς ποταμοὺς τὴν δύναμιν, ὅπως διανοίξουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅθεν ποταμοὶ σχηματίζονται κυρίως εἰς τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα περιστοιχίζουσι τὸ κεντρικὸν ὑψίπεδον. Οὗτοι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευ-

θύνσεις, ἐπειδὴ δὲ κατέρχονται ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη, εἰς τὰ ὁποῖα μὲ τὸν καιρὸν διήνοιξαν βαθυτάτας φάραγγας, εἶναι ὀρηκτικοὶ καὶ συμπαρασύρουν ἀφθονωτάτας ὕλας, τὰς ὁποίας καὶ ἀποθέτουν εἰς τὰς ἐκβολὰς των, διότι ἐκεῖ ἡ δύναμις τοῦ ρεύματός των ἀνακόπτεται. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν τὰ εὐρέα βαθύπεδα τῆς ἠπείρου, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξακολουθοῦν ὀλονὲν νὰ ἐπεκτείνωνται. Πόσον διαφορετικὰ εἰς τὴν ὄψιν εἶναι τὰ εὐρέα ὑψίπεδα τῆς κεντρικῆς καὶ νοτιοδυτικῆς Ἀσίας! Ἐξήγησε τὴν διαφορὰν ἀπὸ τὰ λεχθέντα κατὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Ἰρανικοῦ ὄροπέδιου.

7. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀσίας.

Φυτὰ καὶ ζῶα εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους. Τὰ πλεῖστα τῶν φυτῶν, τὰ ὁποῖα καλλιεργοῦμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ τῶν κατοικιδίων μας ζῴων πατρίδα ἔχουν τὴν Ἀσίαν. Δυνάμεθα προχωροῦντες ἀπὸ Β. πρὸς Ν νὰ διακρίνωμεν ἕξ μεγάλας ζώνας, ἐκτεινομένας κατὰ μῆκος ἀπὸ Α πρὸς Δ: 1) ζώνη τῶν τουντρῶν, 2) ζώνη τῶν δασῶν βελονοφύλλων δένδρων, 3) ζώνη τῶν στεππῶν (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία, Κιργίσιαι στέππαι, Τζουγγαρία, βορεῖα Μογγολία, Μαντζουρία), 4) ζώνη τῶν ἐρήμων (Ἀραβία, Συρία, Μεσοποταμία, Ἰράν, ΒΔ Ἰνδίαί, Τουράν, λεκάνη τοῦ Ταρίμ, Γκόβι), 5) ὑποτροπικὴ ζώνη τῶν θερινῶν βροχῶν (χῶραι Μονσὸν) (Τεμένη, Ἰνδίαί, Ἰνδοκίνα, νοτιὰ Κίνα, νοτιὰ Ἰαπωνία), 6) τροπικὴ ζώνη τῶν διηγεκῶν βροχῶν (Μαλάκκα, Μαλαικὸν Ἀρχιπέλαγος).

8. Πληθυσμός.

Ἡ Ἀσία, ὡς φαίνεται, εἶναι ἡ μήτηρ γῆ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐδῶ πιθανῶς εὐρίσκεται ἡ ἀρχικὴ τοῦ πατρὸς ἀπὸ ἐδῶ ἡ ἀνθρωπότης ἠδύνατο ἔνεκα τῆς κεντρικῆς θέσεως τῆς ἠπείρου εὐκολώτατα νὰ ἐξαπλωθῇ πρὸς ὅλας τὰς ἄλλας ἠπείρους. Πολὺ προτοῦ ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἀνθρωπότης λάβῃ συνείδησιν ἑαυτῆς καὶ τοῦ περιβάλλοντος αὐτὴν κόσμου, ἤκμαζον ἐδῶ μεγάλα κράτη, πανίσχυροὶ βασιλεῖς, ἐδρεύοντες εἰς μεγαλοπρεπεῖ ἀνάκτορα, ἐδέσποζον μυριάδων ὑπηκόων, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐκαλλιέργουν κατ' ἔτος τοὺς ἀγρούς, σοφοὶ ἠρεῦνων εἰς τὰ μυστήρια τῶν ἀστέρων, ἱερεῖς ἀνήγγελλον τὴν δύναμιν τῶν θεῶν. Μὲ θαυμαστὴν δημιουργικὴν δύναμιν ἡ Ἀσία παρήγαγε καὶ τὰς πέντε θρησκείας

τοῦ κόσμου : τὸν Ἰουδαϊσμόν καὶ τὸν Χριστιανισμόν, τὸ Ἰσλάμ, τὸν βραχμανισμόν καὶ τὸν βουδδισμόν.

Σήμερον τρεῖς φυλαὶ κατοικοῦν τὴν Ἀσίαν, ἡ κιτρίνη, ἡ λευκὴ, καὶ ἡ μαλαϊκὴ. Τὸ ὄριον μεταξύ τῶν μογγολικῶν καὶ ἰνδο-γερμανικῶν γλωσσῶν διήκει ἀπὸ τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς Κασπίας θαλάσσης μέχρι τοῦ Παμίρ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βραμαπούτρα.

Ἡ Ἀσία εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολυανθρωποτέρα ἡπειρος τῆς γῆς. Ἐνῶ περιλαμβάνει εἰς ἕκτασιν μόνον τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ὅλης ξηρᾶς ἔχει ὅμως πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (ἦτοι 1130 ἐκ τῶν 2000 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων). Τὰ σμήνη ταῦτα τῶν ἀνθρώπων συνωστίζονται κατὰ σχεδὸν ἀπίστευτον τρόπον εἰς τὰς ἑνεκα τῶν ἐτησίων ἀνέμων εὐφόρους περιοχὰς τῆς νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἐδῶ κατοικοῦν 1020 ἑκατομμύρια ψυχῶν (πυκνότης πληθυσμοῦ 68, πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ὅλης Εὐρώπης)· ἡ λοιπὴ Ἀσία, ἴση κατ' ἕκτασιν μὲ τὴν Ἀφρικὴν, περιλαμβάνει τὰ ὑπόλοιπα 110 ἑκατ. κατοίκων (πυκνότης πληθυσμοῦ 3).

9. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Κατὰ μῆκος τῆς ζώνης τῶν ὁρέων διήκει διὰ τῆς Ἀσίας μίαν σειρὰ κρατῶν, τὰ ὅποια εἶναι ἀνεξάρτητα : Τουρκία, Περσία, Ἀφγανιστάν, Κινεζικὸν κράτος, Σιάμ, Ἰαπωνία. Ἄλλ' ἐκ τούτων μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Τουρκία ἀναπτύσσουν ἰσχυρὰν πολιτικὴν δύναμιν. Τὰ λοιπὰ παρατείνουν τὴν ὑπαρξίν των προπάντων ἕνεκα τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῆς ζηλοτυπίας τῶν μεγάλων δυνάμεων. Νοτίως τῆς ζώνης ταύτης δεσπόζει ἡ Ἀγγλία ὡς ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ δύναμις. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον βρετανικὴ θάλασσα. Βορείως τῆς ζώνης ταύτης μόνος κυρίαρχος εἶναι ἡ Ρωσία.

10. Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων ζωνῶν τῆς Ἀσίας σύμφωνα μὲ τὴν μακροτάτην ἀπὸ Β πρὸς Ν ἕκτασιν αὐτῆς εἶναι ποικιλώτατα. Αἱ χῶραι Μονσοῦν ὑπερβάλλουν εἰς ποικιλίαν προϊόντων ὅλας τὰς ἄλλας. Ἄλλ' εἶναι συγχρόνως ἡ περιοχὴ ἑνὸς συνωστισμοῦ λαῶν, ὁ ὅποιος οὐδαμοῦ ἄλλοῦ τῆς γῆς παρατηρεῖται. Ἐνεκα τούτου μόνον ἐλάχιστον πολλοστημόριον τῆς ὅλης παραγωγῆς δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀπὸ ἐδῶ, τὸ ὅποιον ὅμως διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν

είναι σημαντικώτατον. Τὰ σπουδαιότερα τῶν προϊόντων τούτων εἶναι : σίτος, ὄρυζα, ζακχαροκάλαμον, τένον, μέταξα, μπαχαρικά. Ἐκ τῶν Μαλαϊκῶν νήσους ἔρχονται καουτσούκ, κακάον, καφές, καπνός, τένον. Ἡ ζώνη τῶν ἐρήμων καὶ στεππῶν παρέχει : βάμβακα, ἔρια, σιτηρά, φοίνικας, ἔσπεριδοειδῆ, ὄσπρια. Ἡ ζώνη τῶν δασῶν ἐξάγει : ξυλείαν, δέρματα, σιτηρά, βούτυρον. Ἐνεξάρτητοι ἀπὸ τὸ κλίμα εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ἐδάφους, τῶν ὀψίων ἢ Ἄσια ἔχει μεγάλην ἀφθονίαν. Οὗτοι ὅμως μένουσιν πολλοῦ ἀνεκμετάλλευτοι. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι : χρυσοῦς καὶ ἄλλα πολύτιμα μέταλλα (ΒΔ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἄσιας), σίδηρος (Κίνα, Ἰνδία, Ἀνατολικὴ Σιβηρία), κασσίτερος (Μαλάκκα, ΝΔ Κίνα), πετρέλαιον (Καυκάσια, Μεσοποταμία, Περσία, μεγάλαι νῆσοι Σούνδα), γραφίτης (Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Κεϋλάνη), γαιάνθρακες (Κίνα, Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Ἰνδία). Οὕτω καὶ ἡ Ἄσια παρέχει εἰς τὸν κόσμον τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας πρὸς βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν. Ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Ἰνδικῇ ἀρχίζει ν' ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιτόπιος ἰσχυρὰ βιομηχανία.

11. Συγκοινωνία.

Δίκτυον σιδηροδρομικὸν κέκτηνται μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ αἱ Ἰνδία, εἰς δὲ μόνον σιδηρόδρομος ὑπάρχει, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὴν ἑλλην ἡπειρον, ὁ ὑπερσιβηρικὸς. Ἡ ποταμοπλοῖα ἐξαιρέσει τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ κάτω Γιάγκτσεκιαγ δυσχεραίνεται ἄλλοῦ μὲν ἕνεκα στεριεύσεως τῶν ὑδάτων, ἄλλοῦ δὲ ἕνεκα τῶν σχηματιζομένων δινῶν, εἰς τὴν Σιβηρίαν δὲ ἕνεκα τῶν πάγων.

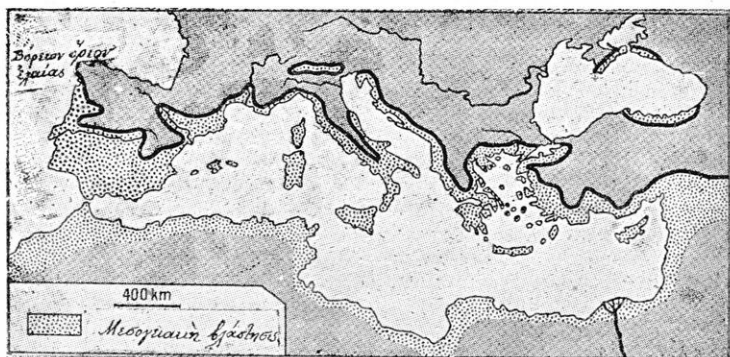
12. Ἀσκήσεις. 1. Ποίαν χώραν τῆς Ἄσιας θὰ ἐπεθύμεις νὰ ἐπισκεφθῆς; Διατί ἀκριβῶς αὐτήν; Εἰς ποίαν δὲν θὰ ἠθέλεις νὰ ταξιδεύσῃς; Διατί; 2. Ὄνόμασε προϊόντα τῆς Ἄσιας, τὰ ὁποῖα τρώγεις ἢ χρησιμοποιοεῖς. Ἐκ ποίας χώρας τῆς Ἄσιας προέρχονται ταῦτα; 3. Περιέγραψε τὸ ταξίδιον ἐνὸς κυτίου τεῖνον ἐκ Κίνας μέχρι τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς σου. Ἐκ τίνος ἄλλου τόπου τῆς Ἄσιας ἠμπορεῖ νὰ προέρχεται τοῦτο; 4. Τίνα ζῶα χρησιμεύουν ὡς φορητά: α) ἐν τῇ πρόσθεν Ἄσιᾳ, β) ἐν Ἰνδία, γ) ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων, δ) ἐν τῇ Μογγολίᾳ, ε) ἐν τῇ βορείᾳ Σιβηρίᾳ; 5. Ποῦ θὰ προτιμοῦσες νὰ ζῆς, εἰς μίαν ἀρκτικὴν χώραν ἢ εἰς μίαν τροπικὴν; Διατί; 6. Τίνες χῶραι τῆς Ἄσιας κατοικοῦνται ὑπὸ τῆς κλιματικῆς φυλῆς; Κατάταξε κατὰ τὴν ἑκτασιν τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἄσιας (Βλ. τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα).

ΑΦΡΙΚΗ

Α') ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.

Πλησιεστέρα καὶ γνωστοτέρα εἰς ἡμᾶς χώρα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ **Αἴγυπτος**. Πολλοὶ συμπατριῶται μας ζοῦν εἰς αὐτήν, ἰδίᾳ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος διέδωκεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Εἰς αὐτὴν φθάνομεν, ἀφοῦ διαπλεύσωμεν μετὰ τὸ πλοῖον τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἀλλὰ καὶ δυτικώτερον αὐτῆς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς **Κυρηναικῆς** καὶ **Τριπολίτιδος** καταπλέουσι οἱ θαλασσινοὶ μας, (Αἰγινῆται, Ὑδραῖοι καὶ Δωδεκανήσιοι), διὰ τὸ ἄλιεύουσι εἰς τὸν πυθμῆνα τῆς θαλάσσης

Εἰκ. 52. Χάρτης τῶν μεσογειακῶν χωρῶν.

σπόγγους. Αἱ ἀκταὶ τῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐρημικαί, ὀλίγον δὲ πέραν τῆς παραλίας ἐκτείνεται ἀχανὲς ἔρημος, ἡ **Σαχάρα**.

Ἐτι δυτικώτερον, εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς μᾶς εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Ἐκεῖ, εἰς τὸν μυχὸν εὐρυχώρου καὶ ἀσφαλοῦς κόλπου, ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Καρχηδῶν, κτίσμα τῶν Φοινίκων διὰ τῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἰδιοφυῆς τῶν κατοίκων της εἶχε δεσπόσει ἐπὶ αἰῶνας καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἕως οὗ οἱ

Ρωμαῖοι τὴν κατέστρεψαν. Ἐκεῖ εἶναι σήμερον ἡ **Τύνις**, δυτικώτερον δ' αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νουμιδίας τὸ **Ἀλγέριον**, εἰς τὴν θέσιν δὲ τῆς Μαυριτανίας τὸ **Μαρόκκον**.

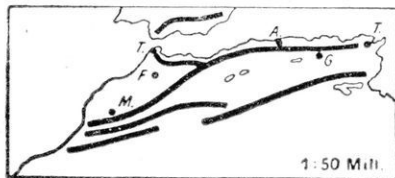
Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ Ἀφρικὴ προχωρεῖ περισσότερο πρὸς βορρᾶν, πλησιάζουσα πρὸς τὴν Εὐρώπην. Αἱ ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι τὴν διασχίζουσιν (Μικρὸς καὶ Μέγας Ἄτλας), κατὰ μὲν τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ συνέχονται μὲ τὴν Σιέρραν Νεβάδαν, κατὰ δὲ τὸ στενὸν τῆς Σικελίας εὐρίσκουσιν τὴν συνέχειάν των εἰς τὰ Ἀπέννινα. Ὅθεν ὁ Ἄτλας, ἂν καὶ εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἐδάφους, εἶναι μᾶλλον μέλος τοῦ μεγάλου ὄρεινου συστήματος τῆς νοτίας Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν πλοκάμων του περιτυλίσσει ἀμφοτέρως τὰς λεκάνας τῆς Μεσογείου. Μεσογειακὸν εἶναι καὶ ἐδῶ τὸ κλίμα καὶ ἡ χλωρίς. Κατὰ ταῦτα αἱ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς, αἱ περιλαμβανόμεναι μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου καὶ τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν, εἶναι αἱ **μεσογειακαὶ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς**. Ἐπειδὴ δὲ αἱ **χῶραι τοῦ Ἀτλαντος** τόσον κατὰ τὴν σύστασιν τῶν ὀρέων, ὅσον καὶ κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὸν φυτικὸν κόσμον παρουσιάζουσιν μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰς νοτίας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος: ἀφοῦ δὲ διατρέξωμεν τὴν **ἔρημον**, τῆς ὁποίας τὸ βόρειον κράσπεδον βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν **Αἴγυπτον** καὶ διὰ τοῦ Νείλου θὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικανικῆς ἠπείρου, τὸ **Σουδάν**.

1. Αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος.

1. Σύγκρινε τὸ μῆκος τοῦ Ἀτλαντος: α) μὲ τὰς Ἀλπεις, β) μὲ τὴν Σκανδιναβίαν (εἰκ. 56). 2. Τί δεικνύει ὁ χάριτης διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Ἀτλαντος; ὀνόμασε τὰ κυριώτερα αὐτοῦ μέρη καὶ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφάς. 3. Ποία ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ΒΔ τοῦ Ὑψηλοῦ Ἀτλαντος, ποία μεταξὺ τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Ἀτλαντος; 4. Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀτλαντος εἶναι μεσογειακά. Ὅποια ἄραγε θὰ εἶναι ἐν αὐτῇ αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, ἡ περίοδος τῶν βροχῶν, ἡ βλάστησις τῶν φυτῶν, τὸ εἶδος τῆς καλλιιεργείας καὶ ἡ κτηνοτροφία; 5. Ποῖον τμήμα εἶναι περικλειστον καὶ ἐκ τούτου θὰ ἔχη πολὺ ὀλίγας βροχάς; Ποίας ζώνης

ή βλάστησις θά επικρατή εκεί; 6. Ποία Εὐρωπαϊκά κράτη κατέχουν τὰς χώρας τοῦ "Ατλαντος;

Τὸ συγκρότημα τοῦ "Ατλαντος κατὰ τὸ μῆκος εἶναι σχεδὸν διπλάσιον ἀπὸ τὰς "Αλπεις. Τοῦτο πρὸς Δ μὲν σύγκειται ἐκ μιᾶς μόνης ὄροσειρᾶς, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφή φθάνει εἰς ὕψος 4400 μ. καὶ κοσμεῖται ὑπὸ αἰωνίας χιόνος ("Υψηλὸς "Ατλας). Πρὸ αὐτοῦ ἐκτείνεται πρὸς τὸν ὠκεανὸν εἰς ΒΔ διεύθυν-

Εἰκ. 53. Αἱ χώραι τοῦ "Ατλαντος.

σιν ἕκτασις πεδινῆ καλυπτομένη ἀπὸ εὐφορωτάτην μχύρην γῆν. Περαιτέρω πρὸς Α ἐκτείνονται δύο παράλληλοι ὄροσειραί, τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία βαίνει κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ εἶναι χαμηλοτέρα (**Μικρὸς "Ατλας**), ἡ δὲ ἄλλη ἀπέχει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εἶναι ὑψηλοτέρα (**Μέγας "Ατλας**). Μεταξὺ αὐτῶν περικλείεται λεκανοσειδὲς **ὄροπέδιον**, ὕψους 1000 μ., τοῦ ὁποίου τὰ νερά συλλέγονται εἰς ἀλμυρὰς λίμνας καὶ ἔλη.

1. Τὸ **ὄροπέδιον** ἔχει τὸν χειμῶνα ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος θερμόν, ὥστε ὁμοιάζει μὲ ἀλμυρὰν στέππην. Κύριον αὐτοῦ προῖόν εἶναι εἶδος σχοίνου, διὰ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται χάρτης. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν ἐστραμμένη πλευρὰ τοῦ "Ατλαντος ἔχει ὀλίγας μόνον βροχὰς καὶ εἶναι ἄγονος. Εἰς τὰς κοιλάδας ὅμως καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἀναβλύζουν ὕδατα, αἱ φοίνικες εὐδοκιμοῦν καὶ βοσκή ὑπάρχει διὰ τὰς χαμηλούς.

2. Πρὸς τὴν **παραλίαν** τοῦ "Ατλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὁ "Ατλας κατέρχεται κλιμακῆδόν. Εἰς τὴν κλιμακωτὴν αὐτὴν χώραν τὸ κλίμα εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν νοτιᾶν Ἰσπανίαν, γλυκὺ (Μεσογειακόν) καὶ μόνον τὸν χειμῶνα φέρει βροχὰς. Μὲ τεχνητὴν ὅμως ἄρδευσιν τὸ ἔδαφος δίδει πλούσια εἰσοδήματα· εὐδοκιμοῦν ἀραβόσιτος, ζαχαροκάλαμον, ῥύζι, βαμβάκι, ἀμπέλια, ἐσπεριδοειδῆ καὶ λαχανικά. Διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, αἴγες, ὄνοι, ἵπποι) εἶναι ὁμοίως ἡ χώρα πολὺ κατάλληλος. Πολλὰ πτηνά, τὰ ὁποία τὸν χειμῶνα ἀποδημοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ὅπως τὸ χελιδόνι, τὸ ὀρτύκι καὶ ὁ πελαργός, ἔχουν ἐδῶ μόνιμον διαμονήν. Εἰς τὰ δάση, τὰ ὁποία σκεπάζουν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν φύονται ἡ φελλοδρῦς, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία. Καὶ μεταλλεύ-

ματτα δὲ σιδήρου, χαλκοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου ὑπάρχουν ὑπὸ τὸ ἔδαφος, ἀρχίζει δὲ τὴν νῦν ἐνεργῆται ὑπὸ Εὐρωπαίων ἢ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Εὐρωπαῖος ἐπισκέπτῃς δυσκόλως δύναται νὰ εἰκάσῃ, ὅτι εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς Εὐρώπῃς, ζῆα καὶ ἄνθρωποι ὑποδεικνύουν, ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἔδαφους. Καὶ εἶναι μὲν τὴν ὁ λέων πολὺ σπάνιος, ἀλλ' ἢ ἄρκτος, τὸ τσακάλι, ἢ ὕαινα, ἀντιλόποι, πίθηκοι ἀπαντῶνται συχνά. Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι πολυποίκιλος.

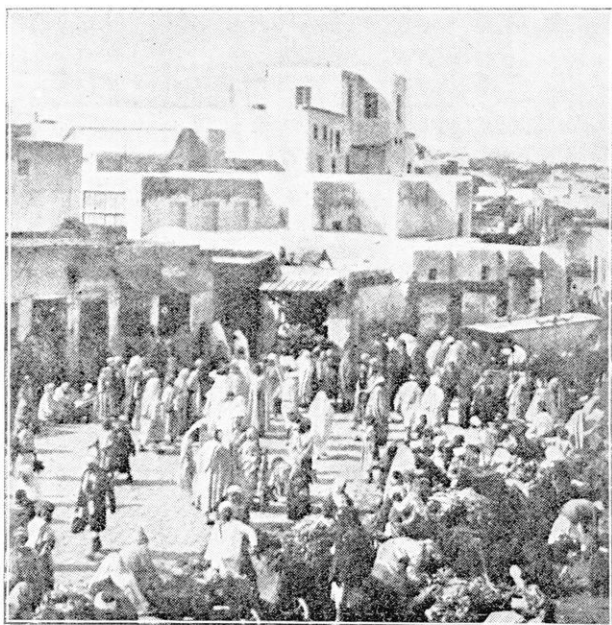
3. Οἱ ἀρχαιότεροι **κάτοικοι** εἶναι λευκόχρωμοι **Βέρβεροι**, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Οἱ **Ἄραβες**, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐξ ἀνατολῆς ὡς κατακτηταὶ καὶ διέδωσαν εἰς τὴν χώραν τὸν Μωαμεθανισμόν, καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐπανῆλθον ἐξ Ἰσπανίας (Μαυροὶ) κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ ζοῦν μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν· εἶναι δὲ πολὺ ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν δερμάτων (Μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ὕφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Αἱ οἰκίαι τῶν εἶναι χαμηλαὶ μὲ ἐπίπεδον στέγην (δόμα), ἐπάνω δ' εἰς αὐτὴν εἰς μεγάλους πύθους (κιούπια) ἐναποτίθενται σιτηρὰ, ἔλαιον καὶ λοιπὰ τρόφιμα. Αἱ πόλεις τῶν περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ τεῖχη ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων.

Πολιτικὴ κατάστασις.

1. Τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἄτλαντος κατέχεται ἀπὸ τὸ **Σουλτανᾶτον τοῦ Μαρόκκου** (4 ἑκατ.). Ἡ πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ **Φέξ** (100), πόλις ἱερὰ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ 300 τῆς τζαμιά, ἔχει ἐργαστᾶσια ξυμπεργασίας δερμάτων. Τὸ **Μαρόκκου** (200) εἶναι ὁμοίως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ χιονοσκεποῦς Ἄτλαντος. Ἐπί τῆς πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἢ **Ταγγέρη** (50) ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Ὁ Σουλτάνος τοῦ Μαρόκκου κατ' ὄνομα μόνον εἶναι κυρίαρχος τῆς χώρας· ἐν τῇ πραγματικότητι κύριοι αὐτῆς εἶναι οἱ **Γάλλοι**, ἐκτὸς στενῆς ζώνης ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν ὁποίαν κατέχουν οἱ **Ἰσπανοί**, μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σεούταν** (35).

2. Τὸ **Ἀλγέριον**, ὡς καὶ ἡ Τυνησία, εἶναι κτήσεις τῆς Γαλλίας. Εἰς τὸ Ἀλγέριον εἶναι ἐγκατεστημένοι 900 χιλ. Γάλλων ἀποίκων, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν φιλοπονίαν τῶν ἀνέπτυξαν μεγάλως τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Ἐκ τούτου μεγάλη ἐξαγωγή οἴνων, σιτηρῶν, κτηνῶν, φελλοῦ, ὀπωρικῶν,

καπνοῦ καὶ μετάλλων γίνεται ἐκ τοῦ Ἀλγερίου. Σπουδαιότεροι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι τὸ Ἀλγέριον (250) καὶ ἡ Ὁράνη (150), ἐκ τῶν ὁποίων γραμμαὶ σιδηροδρομικαὶ διευθύνονται πρὸς τὰ βόρεια ἄκρα τῆς Σαχάρας, ἐπὶθεν ἀρχίζουσιν ὁδοὶ καραβανίων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς (πληθυσμὸς ἴσως μὲ τὸν τῆς Ἑλλάδος).

Εἰκ. 54. Ἀγορὰ ἐν Τύνιδι.

3. Ἡ **Τυνησία** (2,5 ἐκ. κατ.) εἶναι ἐπίσης γεωργικὴ χώρα ἢ γεωργία καὶ ἐν αὐτῇ προάγεται ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν διοίκησιν (σιτηρὰ, φοῖνικες, ἔλαιον). Ἡ **Τύνις** (185), ὄχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς Καρχηδόνας, εἶναι ἀκρατὸς σταθμὸς τῶν καραβανίων. Εἰς τὰς ἀνοικτὰς ἀγορὰς τῆς (παζάρια) πωλοῦνται προπάντων εὐώδη ἔλαια, τάπητες καὶ πολύχρωμα χρυσοκέντητα ὑφάσματα. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλούς.

2. Ἡ Σαχάρα.

1. Κάμε ἐν σχεδιογράφημα τῆς Σαχάρας, θέσε το ἐπάνω εἰς ἓνα χάριτην τῆς Εὐρώπης (τῆς ἰδίας κλίμακος) καὶ ὄρισε τὸ μέγεθος τῆς Σαχάρας διὰ τῆς ἐπιφανείας Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. 2. Ποῦ ὑποῦνται ὄρη ἐν τῇ Σαχάρα; 3. Τὸ θερμομέτρον ἐν τῇ Σαχάρα κατὰ τὸ θέρος ἀνέροχεται ὑπὸ σκιὰν μέχρι $+50^{\circ}$ K. πρὸ τῆς ἀνατολῆς δὲ τοῦ ἡλίου δεικνύει συχνὰ 0° μέχρι -7° . Τί συνάγεις ἐκ τούτου διὰ τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας; 4. Ἀοίθησε τοὺς συνοικισμοὺς, τοὺς ὁποίους σημειώνει ὁ χάριτης ἐν Σαχάρα. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς $\frac{3}{4}$ ἑκατομμυρίου. Ποία ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ;

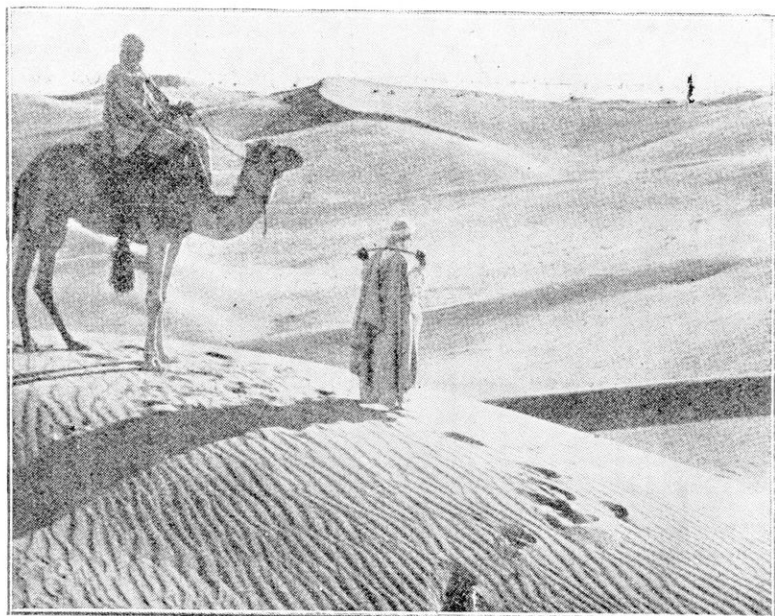
1. Ἡ ἔρημος.

Ἡ ὀλη σχεδὸν ἡ βορεία Ἀφρικὴ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης εἶναι ἔρημος καὶ ὀνομάζεται **Σαχάρα**. Εἶναι ἀπέραντον ὀροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ὕψώματα· ἐν ἀπὸ αὐτὰ διατέμνει τὴν ἔρημον διαγωνίως ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ καὶ ἀποτελεῖ ὀροσειρὰν ὕψηλοτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον. Μεγάλα ὕμωσ ἐκτάσεις τῆς ἐρήμου σκεπάζονται μὲ ἄμμον, ἡ ὁποία μετακινεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ σχηματίζει σειρὰς λόφων. Πῶς λοιπὸν εὐρέθη ἡ ἄμμος εἰς τὰς ἐκτάσεις ἐκεῖνας;

Εἰς τὴν Σαχάραν ὀσπανιώτατα βρέχει. Ὁ οὐρανὸς καθ' ὄλον σχεδὸν τὸ ἔτος εἶναι ἀνέφελος. Ὅθεν τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται ὑπερβολικά, ἐνῶ τὴν νύκτα ἡ θερμοκρασία κατέρχεται καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Μὲ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου τὰ πετρώματα διαστέλλονται, μὲ τὴν ψύξιν ὕμωσ τῆς νυκτὸς συστέλλονται. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται ἀποτόμωσ, ἡ συνοχὴ τῶν πετρωμάτων χαλαρώνεται, καὶ ἀναρίθμητοι σχισμαὶ ἀνοίγονται εἰς τὴν στερεὰν μᾶζαν. Ὁ ἄνεμος τότε ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς σχισμάς λεπτοτάτους κόκκους καὶ τοὺς παρασύρει μακράν. Οὕτω οἱ βράχοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποτριβόνται, μὲ τὴν «ἀποσάθρωσιν» δὲ αὐτῶν ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἐσχηματίσθησαν οἱ σωροὶ ἐκεῖνοι τῆς ἄμμου.

Τόση εἶναι ἡ ξηρασία εἰς τὴν Σαχάραν, ὥστε ἐνίοτε καὶ ἔτη περνοῦν, χωρὶς καθόλου νὰ βρέξῃ. Ἐπειδὴ ὕμωσ τὴν νύκτα πίπτει ἄφθονος ὀρός, αὕτη συντελεῖ ὥστε νὰ φύωνται κάποια σκληρὰ χόρτα καὶ θάμνοι. Ὅταν ὕμωσ βρέξῃ, εἶναι ὡς ν' ἀνοίγωνται οἱ κρουνοὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ποτάμια τότε σχηματίζονται,

ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου καταπίνονται ἀπὸ τὴν διψασμένην γῆν. Οὕτω τροφοδοτοῦνται οἱ ὑπόγειοι ῥύακες καὶ νερὰ ἀναδύζουσι εἰς τὰ κοιλιώματα τοῦ ἔδαφους. Ἐκεῖ τότε ὁ τόπος πρασινίζει καὶ ἡμπορεῖ τὸ ἔδαφος νὰ καλλιεργηθῆ καὶ νὰ δώσῃ ἀφθόνους καρποὺς (σιτάρι, ὀπωρικά καὶ κουρμάδες). Οἱ εὐφοροὶ οὗτοι τόποι τῆς ἐρήμου λέγονται **δάσεις** καὶ εἶναι σὰν νησιά μέσα εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ἄμμου. Εἰς τὴν περιφέρειάν των φυτρῶναι χόρτον ἀρκετὸν διὰ τὴν συντήρησιν προβάτων, ὄνων, καὶ καμήλων. Ὑαίται καὶ θῶες (τσακάλια) ἐμφανίζονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν δάσεων. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου εἶναι ὁ λέων, ὁ ὁποῖος θηρεύει ἀντιλόπας καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα.

Εἰκ. 55. Εἰς τὴν ἐρημον Σαχάραν.

2. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἐρημον.

Τὸ νότιον ὄριον τῆς Σαχάρας σχηματίζεται, ἂν φαντασθῶμεν μίαν γραμμὴν ὑπεράνω τῆς λίμνης Τσαῶ καὶ τοῦ βορείου ἄκρου τοῦ Νίγηρος. Ὅθεν ἡ Σαχάρα ἔχει ἔκτασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ δὲν ἔχει οὐδὲ ὄσους μόνη ἢ Πελοπόννη-

σος κατοίκους* κατοικούν δὲ εἰς τὰς ὀάσεις καὶ τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ φοίνικος. Φοροῦν μακρὰ, πλατέα φορέματα καὶ ἔχουν τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένην μὲ βαμβακερὸν σαρίκι. Ἔχουν διάφορα ὀνόματα: **Τουαρέγοι** εἰς τὰ ΒΔ, **Τιμποὺν** περὶ τὰ ὄρη Τιμπέσι, **Βεδουῖνοι** εἰς τὰ ΒΑ. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἀποζοῦν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς **νομαδικῆς ζωῆς** ἔχουν γίνεαι ἔξοχοι ἱππεῖς. Ξένα περαστικά καραβάνια ληστεύονται ἀπὸ αὐτοῦς, ὥστε εἶναι ὁ τρόμος τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ταξιδεύουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ταξίδι των γίνεται ἀπὸ ὀάσεως εἰς ὀασιν καὶ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας· μόνον δὲ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου ἠμπορεῖ νὰ κατορθωθῆ. Πολὺν τρόπον εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἐμβάλλει ὁ φοβερός **Σαμουὺν**, ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ἀνακινεῖ τὴν ἄμμον καὶ τὴν μεταφέρει μακρὰν. Τόσον ὁ ἀήρ γεμίζει ἀπὸ λεπτὴν ἄμμον, ὥστε σκοτεινιάζει ὡς νὰ εἶναι νύκτα. Τότε κάμηλοι καὶ ἄνθρωποι πίπτουν εἰς τὴν γῆν μὲ τὴν κεφαλὴν σχεδὸν θαμμένην εἰς τὴν ἄμμον, ἕως ὅτου ἡ θύελλα περάσῃ· πολλὰ ὅμως καραβάνια εὗρον ἕως τώρα τὸν θάνατον.

3. Πολιτικὴ κατάστασις.

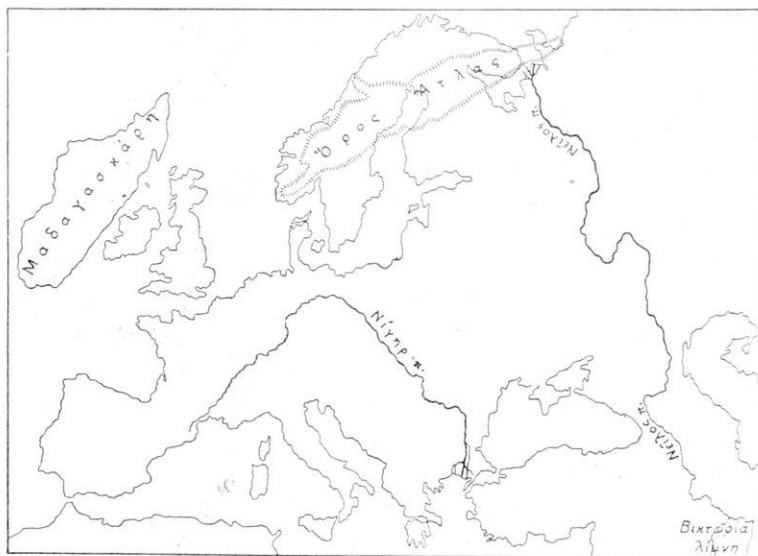
Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐρήμου ὑπάγεται εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας. Οἱ Γάλλοι διασχίζουν τώρα τὴν Σαχάραν μὲ εἰδικὰ αὐτοκίνητα. Μέρος μικρὸν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ κατέχουν οἱ **Ἰσπανοί**, ἄλλο δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν **Τριπολίτιδα** καὶ τὴν **Κυρηναϊκὴν**, οἱ Ἰταλοί.

Ἡ παραλία, πρὸς τὴν ὁποῖαν κατέρχεται κλιμακῶδον ἡ βορεία κλιτὸς τοῦ ὄροπέδιου τῆς Σαχάρας, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀμαλή. Μόνον παρ' αὐτὴν εἶναι τὸ κλίμα μεσογειακόν. Ἐπικρατεῖ ἡ στέπη μὲ ἄφθονον χόρτον (χάλφα). Τὸ εὐφορον ἔδαφος δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἐν δέκατον τῆς χώρας. Ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἀσβεστολιθικῶν ὑψωμάτων εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία. Ἡ **Τρίπολις** (70), ἐν μέσῳ ὀραίων κήπων, εἶναι ἀκραῖος σταθμὸς καραβανίων, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς ὀάσεως **Μουρζοῦν** (7) ταξιδεύουν πρὸς τὸ Σουδάν.

Περισσότερας βροχὰς δέχεται τὸν χειμῶνα τὸ ὄροπέδιον τῆς

Βάρκας, ἡ **Κυρηναϊκὴ** τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἐδῶ ἀκμαζούσας ἀποικίας, διότι τὸ ὄροπέδιον προεκτείνεται πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀπὸ ΒΔ πνεύοντων ἀνέμων. Εἰς τὰς κοιλάδας εὐδοκιμεῖ ἡ κριθή, ὁ σίτος καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὸ δὲ δάσος συνίσταται ἀπὸ πίτυς, κυπαρίσσους καὶ δρυς. Εἰς τὴν εὐρείαν στέππην οἱ Βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὡς εἶπομεν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κυρηναϊκῆς καταπλέουν Ἑλληνες νησιῶται πρὸς ἀλιεῖαν σπόγγων. Πρωτεύουσα τῆς Κυρηναϊκῆς εἶναι ἡ **Βεγγάζη** (30). Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἰταλικῶν τούτων κτήσεων ἀνέρχεται εἰς 700 χιλιάδας.

4. Ἀσκήσεις. 1. Ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τῶν ὁάσεων τῆς Σαχάρας ἀνέροχεται κατὰ τινα ὑπολογισμὸν εἰς 200 000 τ.χλμ. Μὲ ποῖον μέρος τῆς Βαλκανικῆς δύνασαι νὰ τὴν παραβάλης; Τί ποσοστὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς Σαχάρας ἀποτελεῖ αὕτη; 2. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τύνιδος εἰς Τιμβοκτού, ἀπὸ Τριπόλεως διὰ Μουρζοῦκ εἰς λίμνην Τσαδ. Ὑπολόγισε πόσαι κάμηλοι καὶ πόσαι ἡμέραι ταξιδίου ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ μεταφερθῇ ἐν φορτίον 10 τόνων, ἐὰν μία κάμηλος κατὰ μέσον ὄρον μεταφέρει 200 κοιλὰ καὶ διανύῃ 4 χλμ. τὴν ὥραν.

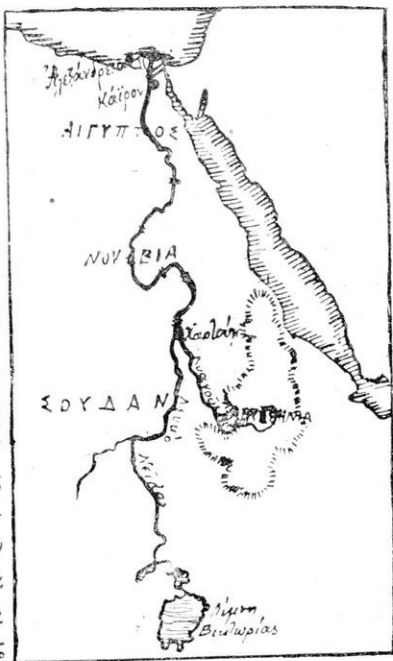

Εἰκ. 56. Σχέδιον τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κλίμακα χαράσσονται ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Νίγηρ.

3. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

1. Εἰς ποίαν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ἀρχίζει ὁ Νεῖλος νὰ ἔχη παραποτάμους; Ποῖος ὁ μεγαλύτερος παραπόταμός του; 2. Ποία κατὰ τὸν χάρτην ἢ μορφή τοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου τόπους; 3. Ποῦ κεῖνται αἱ πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς Αἰγύπτου; Ἡ ὅλη καλλιεργήσιμος καὶ κατοικήσιμος ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται εἰς 35 160 τ.χλμ., οἱ κάτοικοι εἰς 14 200 000. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλην. Μακεδονίαν ἔχουσαν ἔκτασιν 34 900 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 1 450 000. 4. Ἐν Καίρῳ μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 14°, Ἰουλίου 38°· ἐν Ἀσσουάν ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1895 δὲν ἔβρεξε καθόλου! Τί συνάγεις ἐκ τῶν δεδομένων τούτων διὰ τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου; Εἰς τί ἀράγε ὀφείλεται ἡ εὐφορία τῶν ἀγρῶν αὐτῆς; 5. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ διώρυξ τοῦ Σουὲξ διὰ τὰς ἠπειρούς Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν; Ποίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας Εὐρώπης καὶ Νοτίας Ἀσίας; Τὸ μῆκος τῆς διώρυγος ταύτης εἶναι 125 χλμ. Σύγκρισις μὲ τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου!

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπόστασιν ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον ὁ Νεῖλος μὲ τὸ τεράστιον Δέλτα του. Ἄν μὲ τὸ πλοῖον εἰσπλεύσωμεν εἰς τὸν ποταμὸν, πέραν τοῦ Καίρου, εἰσερχόμεθα εἰς εὐρεῖαν καὶ βαθεῖαν κοιλάδα. Ἄγροί καλλιεργημένοι καὶ ὑψηλοὶ φοίνικες καλύπτουν τὰς χαμηλὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ἐκτείνεται ξηρὰ καὶ πετρώδης ἔρημος, ἡ Σαχάρα. Προχωροῦντες φθάνομεν εἰς τοὺς καταρράκτας τοῦ Νείλου. Ἐκεῖ ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀφήσωμεν τὸ πλοῖον καὶ μὲ τὸν σιδηρόδρομον νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ταξίδι μας πρὸς νότον διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ βραχέδους **Νουβίας**. Ὁ-

Εἰκ. 57. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

ταν φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν Χαρτούμ, ἐκεῖ συναντῶμεν ἓνα μεγάλον παραπόταμον, ὁ ὁποῖος κατέρχεται ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀθησσυνίας καὶ ἔχει θολὰ νερὰ (**Κυανοῦς Νεῖλος**). Ἀπὸ τὸ Χαρτούμ ἤμποροῦμεν πάλιν μὲ πλοίαριον γ' ἀναπλεύσωμεν τὸν Ἄνω Νεῖλον, τοῦ ὁποῖου τὰ νερὰ εἶναι καθαρῶτατα (**Λευκὸς Νεῖλος**). Αἱ ἐπίπεδοι ὄχθαι τοῦ σκεπάζονται μὲ πυκνοὺς καλαμῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐμφωλεύουν ἀκόμη κροκόδειλοι. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἔχουν χρῶμα μαῦρον καὶ σγουρὰ μαλλιά καὶ μόνον μίαν στενὴν ζώνην φοροῦν εἰς τὰ ἰσχία. Ζῶα ἄγρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων βασιλεύει ὁ λέων, ἐμφανίζονται εἰς τὰ γειτονικά μέρη. Ἐξ ὧν αὐτῶν ἐννοοῦμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, εἰς τὸ Σουδάν, τ. ἔ. τὴν χώραν τῶν μαύρων. Ἄν θελήσωμεν νὰ εὕρωμεν τὰς πηγὰς τοῦ Νεῖλου, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν λίμνην **Βικτωρίαν** (θέσις!). Σύγκρινε εἰς τὸ σχέδιον τῆς εἰκ. 56 τὸ μῆκος τοῦ Νεῖλου μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

α) Ἡ Αἴγυπτος.

1. Ἡ χώρα. Κατ' ἔτος εἰς τὰς ὑψηλοτέρας χώρας τοῦ Νεῖλου,

Εἰκ. 58. Ἡ καλλιερρομένη περριοχὴ τοῦ Νεῖλου.

πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Ἀθησσυνίας, πίπτουν ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουνίου βροχαὶ βραχθαῖαι καὶ συνεχεῖς. Τότε ὁ Νεῖλος ἐξογκώνεται, ἐκχειλίζει καὶ πλημμυρεῖ, ἰδίᾳ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὰ χαμηλὰ μέρη. Ἀπὸ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου τὰ νερὰ ἀρχίζουν νὰ καταπίπτουν· ὅταν δὲ τελείως ἀποσυρθεῖν, ἀφήνουν ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος παχεῖαν ἰλύν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος. Ἄλλ' εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁ ποταμὸς ἀποθέτει διαρκῶς ἀφθόνην ὕλας, διὰ τῶν ὁποίων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἢ παραλίᾳ ἐπεκτείνεται. Οὕτως ἐσχηματίσθη ἐκεῖ εὐφροῦτατον Δέλτα καὶ δικαίως ἡ Αἴγυπτος ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου «θῶρον τοῦ Νεῖλου». Αὐτὸς μὲ τὰς κανονικὰς πλημμύρας τοῦ ἀρδεύει καὶ λιπαίνει τὸ ἔδαφος. Διὰ νὰ ἤμπορεῖ τοῦτο γ' ἀρδεύεται

καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ξηρασίας, οἱ Ἄγγλοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν των τὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, κατεσκεύασαν εἰς τὸ Ἄσσουάν τεράστιον ὕδατοφράκτην, διὰ τοῦ ὁποῖου μεγίστη ποσότης ὕδατος συλλέγεται ὡς εἰς δεξαμενὴν καὶ διοχετεύεται εἰς τοὺς ἀγρούς τῆς Αἰγύπτου. Οὕτως ἡ παραγωγὴ εἰς τὴν κοιλάδα καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου εἶναι πλουσιωτάτη, εὐδοκιμοῦν δὲ πολὺ ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ ὄρυζα καὶ τὰ ὄσπρια, καθὼς καὶ τὸ βαμβάκι, ὁ καπνός, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ οἱ φοῖνικες. Κατὰ μίαν ἀραβικὴν παροιμίαν ἡ Αἴγυπτος εἶναι «πρῶτα χωράφι, ἔπειτα γλυκεῖα θάλασσα καὶ ὕστερα κῆπος μὲ τὰ λουλούδια».

2. *Οἱ κάτοικοι ἄλλοτε καὶ τώρα.* Ἔνεκα τῆς εὐφορίας

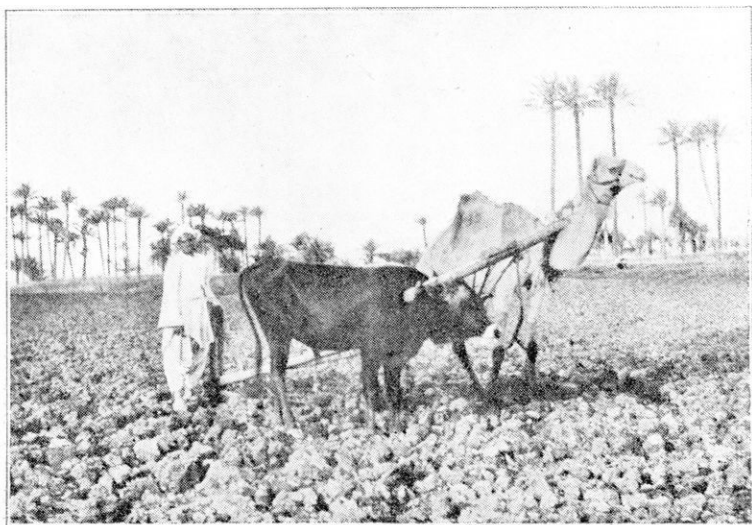

Εἰκ. 59. Ὁ Νεῖλος καὶ αἱ πυραμίδες τῆς Γκιζέχ.

τοῦ ἐδάφους ἡ Αἴγυπτος ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχε πικνὸν πληθυσμὸν, ὁ ὁποῖος ἠσχολεῖτο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐδημιούργησε τὰ πρῶτα ἀξιόλογα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι ἐπενόησαν τὰ γράμματα καὶ ἀνέπτυξαν ἐπιστήμας καὶ

τέχνες (ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, ἰατρικὴν, ἀρχιτεκτονικὴν, γλυπτικὴν). Μεταξὺ τῶν πολλῶν κτισμάτων, τὰ ὁποῖα σφῆζονται ἀκόμη εἰς τὴν καιλᾶδα τοῦ Νείλου ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν Φαραῶ, τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου προσελκύουσιν αἱ πυραμίδες, οἱ τάφοι τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Ἡ μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν ἔχει ὕψος 140 μέτρων.

Διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ Αἴγυπτος καὶ σήμερον εἶναι πυκνότατα κατοικημένα, (πυκνότης ἀνωτέρα τῆς τοῦ Βελγίου). Οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων (Χαμίται): ὅσοι ἐξ αὐτῶν κατοικοῦν εἰς τὰ χωρία εἶναι Μωαμε-

Εἰκ. 60. Αἰγύπτιος Φελλάχος ἀροτριῶν τὴν γῆν.

θανοὶ (Φελλάχοι τ.ἔ. γεωργοί), ὅσοι ζοῦν εἰς τὰς πόλεις ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνες εἶναι χριστιανοὶ (Κόπται). Πολυάριθμον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν καὶ οἱ Ἄραβες.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τοῦ 1922 εἶναι ἀνεξάρτητος πολιτεία, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι εἶναι κατ' οὐσίαν κύριοι τῆς χώρας. Αὐτοὶ ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν των καὶ τὴν **διώρυγα τοῦ Σουέξ**, ἡ ὁποία κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Λεσσέφ κατὰ τὰ ἔτη 1859—1869 καὶ ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Νοτίαν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Πρωτεύουσα τοῦ

βασιλείου είναι τὸ **Κάϊρον** (1 ἑκατ.), τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ἀφρικῆς. 400 τζαμιά μὲ πολυαριθμούς μιναρέδες ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Οἱ δρόμοι εἶναι στενοὶ· οἱ φαρδύτεροι ἀποτελοῦν ἀγοράς, εἰς τὰς ὁποίας ὁ λαὸς συνωθεῖται μὲ τὰς λευκάς καὶ μακρὰς ἐνδυμασίας του. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ συνδέουν τὸ Κάϊρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (550), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ 1/5 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι Ἕλληνες (60 000), Ἴταλοι (40 000) καὶ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι προσδίδουν εἰς αὐτὴν χροιάν Εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ἔμως χρόνους τὸ **Πόρτ Σαΐδ** (100), κείμενον ἐπὶ τοῦ βορείου ἄκρου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, ἤρχισε ν' ἀνταγωνίζεται εἰς κίνησιν ἐμπορικὴν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Πρὸ τινων ἐτῶν γραμμὴ σιδηροδρομικὴ συνέδεσε τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν Αἰγυπτιακῶν σιδηροδρόμων πρὸς τὸν σιδηρόδρομον Συρίας-Ἀραβίας.

Ἄλλαι ἀξιόλογοι πόλεις εἶναι ἡ **Δαμιέττη** (35), ἡ **Τάντα** (90), ἡ **Μανσούρα** (60) ἐν τῷ Δέλτα, ἡ **Σιούτη** (50) ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκουν αἱ ὀάσεις τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Ἡ ὄασις **Σιβά** (5), τὸ ἄλλοτε μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός, ἐξάγει μεγάλης ποσότητος κουρμάδων, ὡς καὶ ἡ **Δαχλά** (17), ἡ μεγαλύτερα τῶν ὀάσεων τῆς Λιβύης.

3. Ἀσκήσεις. 1. Τὸ ταξείδιον ἀπὸ Λονδίνου εἰς Βομβάην διὰ τῆς ὁδοῦ Σουέζ εἶναι κατὰ 9 000 χλμ. συντομώτερον ἀπὸ τὸν περίπλουν τῆς Ἀφρικῆς. Πόσων ἡμερῶν ταξείδιον ἐξοικονομεῖται διὰ τῆς πρώτης ὁδοῦ, ἂν τὸ πλοῖον εἰς μίαν ὥραν διανύει 15,60 χλμ.; 2. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ τὸ 1924 διηλθον ἐν ὅλῳ 5021 πλοῖα. Ἐκ τούτων ἦσαν: 2890 βρετανικά, 492 ὀλλανδικά, 399 γαλλικά, 367 ἰταλικά, 354 γερμανικά, 148 ἰαπωνικά, 131 ἀμερικανικά. Πόσα πλοῖα διέρχονται κατὰ μέσον ὄρον τὴν ἡμέραν; 3. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι λαμβάνουν τεῖον 99%, ἰσχύος 75%, καννάβεως 73%, ἐρίου 70%, καουτσούκ 51%, δερμάτων 49%, σιτηρῶν 35-38%. Τί σημαίνουν οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι; Τί θὰ ἐσήμαινε διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀπώλεια τῆς κυριαρχίας τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ;

β) Ἡ Ἀβησσυνία.

Τὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται ὁ Κυανοῦς Νεῖλος, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον πολιτείαν, τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀβησσυνίας. Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ταύτης ὀφείλει εἰς τὰ ἀπόκρημνα ὄρη, τὰ ὁποῖα τὴν καθιστοῦν ἀπόρθητον. Τινὰ ἐξ αὐτῶν φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων (4600 μ.). Ἐκ τούτου διακρίνομεν εἰς αὐτὴν διαφόρους ζώνας κλίματος. Εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τὸ κλίμα εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ἔχει ἠφαιστειακὴν σύστασιν, ἡ βλάστησις εἰς αὐτὸ λαμβάνει τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν εἶδομεν καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ὁ θάμνος τῆς καφέας ἀπαντᾷ ἐδῶ αὐτοφυῆς, εὐδοκιμοῦν δὲ πολὺ τὸ βαμβάκι, ἡ βανανέα καὶ τὸ ζαχαροκάλαμον. Εἰς ὕψη 1500—3000 μ. ἐπικρατεῖ κλίμα ὁμοιάζον μὲ τὸ μεσογειακόν· ὅθεν εὐδοκιμοῦν ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ὑψηλότερα καλλιεργοῦνται σκληρότερα δημητριακά, ὡς βρώμη, εὐρίσκονται δὲ δάση καὶ λιθάρια ὅπου βόσκουν πολυάριθμοι ἀγέλαι βοῶν, προβάτων καὶ αἰγῶν. Εἰς αὐτὰς συνίσταται ὁ πλοῦτος τοῦ λαοῦ τούτου, ὁ ὁποῖος εἶναι μιγὰς ἐκ Σημιτῶν καὶ Χαμιτῶν καὶ δι' Ἑλλήνων ἱεραποστόλων ἔχει δεχθῆ τὸν χριστιανισμόν. Ὅθεν ὁ χριστιανισμὸς (Κοπτικὴ ἤτοι μονοφυσιτικὴ αἵρεσις) εἶναι ἡ ἐπίσημος θρησκεία, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 10 ἑκατ. Ἐδρα τοῦ Νεγκοῦς Νεγκίστι (τ. ἔ. Βασιλέως τῶν Βασιλέων) εἶναι ἡ Ἀδδῖς Ἀμπέμπα (150), ἡ ὁποία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Τξιμπουτί, γαλλικὸν λιμένα ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἀδεν. Ἀξιόλογον ἐμπορικὸν κέντρον εἶναι ἡ Χαρράε (50), ἐπὶ τοῦ ἰδίου σιδηροδρόμου. Ἐξάγονται κυρίως καφές, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσὸς καὶ ἐλεφαντόδους.

Ἡ χώρα τοῦ Λευκοῦ Νεῖλου ἀνήκει κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν εἰς ἄλλην μεγάλην περιοχὴν τῆς Ἀφρικῆς τὸ Σουδάν.

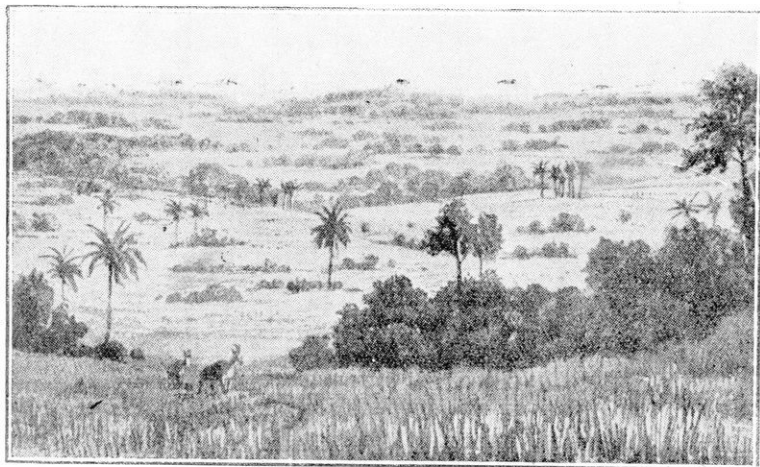
√ 4. Τὸ Σουδάν.

1. Μέτρησε τὴν ἔκτασιν τοῦ Σουδάν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ μέχρι τῆς Ἀβησσυνίας, ὅρισε κατὰ προσέγγισιν τὴν ἀπὸ Β πρὸς Ν ἀπόστασιν αὐτοῦ, εὔρε ὡς εἰς ἓν παραλληλόγραμμον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ σύγκρινε τὸ εὐρεθὲν ἔμβαδόν μὲ

χώρας τῆς Εὐρώπης. 2. Τίνας ποταμοὶ συλλέγουν τὰ ὕδατα τοῦ Σουδάν; 3. Ποῖον τμῆμα τοῦ Σουδάν δὲν ἔχει διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν; Ὄνόμασε τὴν λίμνην αὐτοῦ. 4. Σύγκρινε εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 57 τὸ μῆκος τοῦ Νίγηρος μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ.

Νοτίως τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται καθ' ἕλον σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς Ἀφρικῆς εὐρεῖα ζώνη, ἣ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐρήμου πρὸς τὰ πυκνὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἀφρικῆς. Λέγεται **Σουδάν** (λ. ἀραβ. τὸ πλήρες μπιλάντ ἀσ σουντάν=χώραι τῶν μαύρων). Ὅριον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Σαχάρας δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἡ ἔρημος βαθμηδὸν ἐξαφανίζεται, καθ' ὅσον αἱ βροχαὶ γίνονται συχνότεραι.

Δύο φορές κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἑξαμήνου θέρους αἱ ἠλιακαὶ ἀκτίνες πίπτουν καθέτως εἰς τὸ Σουδάν καὶ τὸ κατι-

Εἰκ. 61. Σαβάννα ἐν Σουδάν.

στοῦν θερμοτάτην χώραν (ἄνω $+30^{\circ}$ K.). Τότε συμπίπτει καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς νότον τόσον ἀφθονώτεραι γίνονται. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀντίκειται ἄλλη ἐποχὴ ξηρασίας, ἣ ὁποῖα αὐξάνει καθ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς βορρᾶν. Αὕτη μόνον εἰς ὠρισμένους τόπους ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν πυκνοῦ, ἀχμαίου δάσους. Ὅθεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Σουδάν εἶναι ἀλλοῦ μὲν ἄδενδρος στέπη, ἀλλοῦ δὲ σαβάννα

ἦτοι χώρα ὑψηλῆς χλόης, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρουσιάζονται μεμονωμένοι ἀκακίαι, φοίνικες καὶ ἄλλα γιγάντια δένδρα, ἀλλοῦ σύνδενδροι τόποι μὲ συστάδας δένδρων καὶ δενδροστοιχίας. Τὸ ποσὸν τῆς πιπτούσης βροχῆς ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν διαρκῶς βέοντων ποταμῶν· ἀλλ' ἡ στάθμη τῶν ὑδάτων των ποικίλλει πολὺ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸν χειμῶνα, τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας, ἡ σαβάννα παρουσιάζει ὠχρὰν καὶ πένθιμον ὄψιν. Ὁ ἀνέφελος οὐρανὸς εἶναι πλήρης κονιορτοῦ καὶ ἀτμῶν. Κιτρινὴ εἶναι ἡ θάλασσα τοῦ χόρτου, τὰ δένδρα φαιὰ καὶ φαλακρά. Διὰ τὴν λιπαντικὴν ἰδιότητα τῆς τέφρας τὸ ὑψηλὸν ξηρὸν χόρτον καίεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, καὶ κάθε νύκτα γλῶσσαι φλογῶν διατρέχουν τὴν πεδιάδα. Κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἡ εἰκὼν μεταβάλλεται. Ὡς λευκοὶ σωροὶ τὰ νέφη ταξιθεοῦν εἰς τὸν καταγάλανον οὐρανὸν καὶ ὁ καθαρὸς ἀῆρ ἀφήνει νὰ φαίνεται σαφές τὸ περίγραμμα καὶ τῶν μᾶλλον ἀπομακρυσμένων ὁρέων. Τέλος μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους ἀρχίζει ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν. Τὰ νέφη συμπυκνοῦνται εἰς σκοτεινὰς μάζας καὶ κάθε δύο-τρεῖς ἡμέρας πίπτουν ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ραγδαίαι βροχαί. Αἱ ἀπεξηραμένοι ἐπιφάνειαι μεταβάλλονται ταχέως εἰς πρασίλους λειμῶνας· ἀργότερά πως ἐξυπνοῦν ἀπὸ τὴν νάρκην των τὰ δένδρα καὶ ἔλη ἡ σαβάννα πρασινίζει. Εἰς τὴν εὐρεΐαν αὐτὴν ζώνην διακρίνομεν τὸ ἀνατολικόν, τὸ κεντρικὸν καὶ τὸ δυτικὸν Σουδάν. Τοῦτου ἡ μὲν δυτικὴ παραλία ἐπονομάζεται Σενεγαμβία, ἡ δὲ νοτιὰ Ἄνω Γουϊνέα.

Ἰα) Τὸ ἀνατολικὸν Σουδάν, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Λευκὸς Νεῖλος, περιλαμβάνει χαμηλὰ ὄροπέδια καὶ πεδινὰς ἐκτάσεις, αἱ ὁποῖαι πλημμυροῦνται διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου καὶ τοῦ βάμβακος φέρει πλουσίαν συγκομιδὴν. Ἡ χώρα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνερχόμενοι εἰς 5 1)2 ἑκατ. εἶναι Νέγροι, μωαμεθανοὶ τὸ θρησκεῦμα. Κέντρον τῆς χώρας ἐμπορικὸν εἶναι τὸ **Χαρτούμ**, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Κυανοῦ καὶ Λευκοῦ Νεῖλου καὶ μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ **᾽Ομδουμάν** ἔχει 140 χιλ. κατοίκων. Τοῦτο συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Ἄλεξάνδρειαν (ταξίδιον 6 ἡμερῶν) καὶ μὲ τὸν ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης λιμένα **Πόρτ Σουδάν** (7).

᾽Ομοιον κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἶναι :

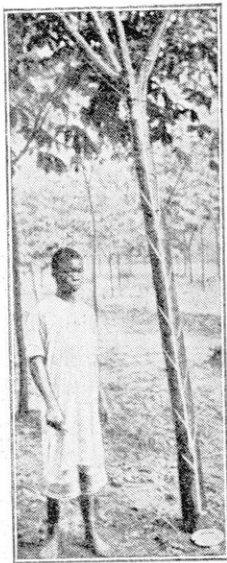
β) **Τὸ κεντρικὸν Σουδάν**, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νίγηρος. Τὴν βαθυτάτην λεκάνην του κατέχει ἡ λίμνη **Τσαδ**, τῆς ὁποίας τὰ νερὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αὐξάνουν διπλασίως. Αἱ ὄχθαι τῆς εἶναι βαλτώδεις καὶ σκεπάζονται μὲ πυκνοὺς καλαμῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους διαιτῶνται ἱπποπόταμοι, κροκόδειλοι καὶ ἐλέφαντες, ἀλλὰ καὶ σμήνη πελεκάνων, πελαργῶν, ἐρωδιῶν, νησῶν. Ἀνατολικῶς τῆς λίμνης **Τσαδ** τὸ Σουδάν ἔχει ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ κατέχεται ἀπὸ στέππας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἰθαγενεῖς βόσκουν τὰς ἀγέλας των. Ἡ χώρα αὐτή, ὡς καὶ τὸ δυτικὸν Σουδάν, ὑπάγεται εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

γ) **Τὸ δυτικὸν Σουδάν** ὑψοῦται ἄνω τῶν 1000 μ. καὶ διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων λαμβάνει κατὰ τὸ θέρος περισσοτέρας βροχὰς· ἐκ τούτου εἶναι πλούσιον εἰς πηγὰς καὶ εἰς δάση. Εἰς τὰ ἀνοικτὰ μέρη τοῦ ὄροπέδιου τὸ χόρτον φθάνει εἰς ὕψος 3 μ. καὶ παρέχει τροφήν εἰς πολυάριθμα φυτοφάγα ζῷα, ἀντιλόπας, βουβάλους, καμηλοπαρδάλεις, ῥινοκέρωτας, ἐλέφαντας, ζέβρους. Μὲ αὐτὰ πάλιν τρέφονται πολλὰ σαρκοφάγα (λέοντες, λεοπαρδάλεις, ὕαιναι, θῶες, αἴλουροι). Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας, ὁ Νίγηρ, εἶναι πλωτός· ἀποτελεῖ οὕτω τὴν φυσικὴν ὁδὸν τοῦ Σουδάν, τὴν ὁποίαν ἀναζητοῦν τὰ καραβάνια ἐρχόμενα ἐκ τῶν χωρῶν τοῦ Ἀτλαντος. Διὰ τοῦτο τὸ **Τιμβουκτοῦ** (5) ἐπὶ τῆς βορείας καμπῆς τοῦ Νίγηρος ἀπέκτησεν ἐμπορικὴν σημασίαν.

δ) **Σενεγαμβία** εἶναι ἡ χώρα τῶν ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβία. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι θερμὸν καὶ νοσηρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον, παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἀπὸ εἶδος τι ἀκακίας), καρυδέλαιον καὶ δημητριακά. Διὰ τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη καὶ τριῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, διὰ τῶν ὁποίων οἱ Γάλλοι συνέδεσαν τὴν παραλίαν μὲ τὴν χώραν τοῦ Νίγηρος, μέρος τοῦ πλούτου τοῦ Σουδάν ἐξάγεται ἐκ τοῦ **Ἀγίου Λουδοβίκου** (20), γαλλικῆς ἀποικίας. Οἱ Σενεγαλέζοι ζῶσι μᾶλλον ὡς νομάδες παρὰ ὡς καλλιεργηταί.

ε) **Ἀνω Γουϊνέα** λέγεται ἡ νοτιὰ παραλία τοῦ Σουδάν. Αὕτη σχεδὸν παντοῦ εἶναι χαμηλὴ καὶ ἀμμόχωστος καὶ στερεῖται λιμένων. Ὅπισθεν τῶν θινῶν τῆς παραλίας ὑπάρχουν λιμνοθάλασσαι καὶ ἔλη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ κλίμα γίνεται νοσηρὸν. Μὲ τὴν μεγάλην θερμότητα καὶ τὰς πλουσίας βροχὰς, τὰς ὁποίας

φέρουν οί δυτικοί θαλάσσιοι άνεμοι, ή βλάστησις είναι, όπως και εις τὰς Μαλαϊκάς νήσους, γιγαντώδης. Δάση παρθένα σκεπάζουν τὰ χαμηλότερα μέρη. °Οπου τὰ δάση έχουν κοπή, έχει οί ιθαγενείς καλλιεργούν άραβόσιτον, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον, καφέαν και κακαόδενδρον. °Από δένδρα τών δασών πα-

Εικ. 62. °Εκχύμωσις καουτσούκ.

ράγεται καουτσούκ και εξάγεται πολύτιμος ξυλεία (έβενος, μαόνι). °Αλλά τὸ κύριον προϊόν τών παραλίων τούτων χωρῶν είναι τὸ έλαιον, τὸ ὁποῖον ἐκθλίβεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς ἑνὸς εἴδους φοινίκων, και χρησιμεύει πρὸς παρασκευὴν σάπωνος, κηρίων κ.ά. °Εκ τούτου και ὅλη ή παραλία ὀνομάζεται παραλία τοῦ φοινικελαίου, ἐκ τών ἄλλων δὲ προϊόντων αὐτῆς λαμβάνει κατὰ τόπους διάφορα ὀνόματα: παραλία τοῦ σίτου, παραλία τοῦ ἔλεφαντόδοντος, παραλία τοῦ χρυσοῦ, παραλία τών δούλων ἀπὸ τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους οί μαῦροι τῆς °Αφρικῆς ἠρπάζοντο ὑπὸ τών Εὐρωπαϊῶν και ἐπωλοῦντο εις τὴν °Αμερικὴν ὡς δούλοι. Εὐτυχῶς ἀπὸ ἐτῶν ἀπηγορεύθη τὸ ἐμπόριον τών δούλων.

Οί Εὐρωπαῖοι λαμβάνοντες μεγάλας προφυλάξεις διὰ τὴν υγιείαν των, ἐγκατεστάθησαν εις τὴν παραλίαν ἐν μέσῳ τών ιθαγενῶν. °Αγγλικαὶ και Γαλλικαὶ ἀποικίαι διαδέχονται ἀλλήλας, συνδεόμεναι διὰ σιδηροδρόμων με τὰ μεγαλύτερα κέντρα τών Νιγηρητῶν. °Η **Νιγηρία** με 20 ἑκατ. κατοίκων είναι ή περισσότερον εὐημεροῦσα ἐκ τών °Αγγλικῶν κτήσεων τοῦ Σουδάν, φθάνουσα μέχρι τῆς λίμνης Τσάδ. Πλησίον αὐτῆς ή πόλις **Κοῦνα** ἔχει πληθυσμὸν 20 χιλ. Νέγρων. Παρὰ τὴν παραλίαν τὸ **Ίβαδάν** (240) και τὸ **Δάγος** (100) είναι ἀξιόλογοι διὰ τὸ ἐμπόριον, ὡς και ή **Φρητιάουν** (45) εις τὴν **Σιέρρα Λεόνε** (ἀγγλικὴν κτήσιν με 1,5 ἑκ.), ή **Ακκρα** (40) εις τὴν **Παραλίαν τοῦ χρυσοῦ** (ἀγγλ. με 2 ἑκ.), ή **Δόμε** (7) εις τὸ γαλλ. **Τόγκο** και τὸ **Πόρτο Νόβο** (20) εις τὴν γαλλ. **Δαχομένην** (1 ἑκ.). Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου

τῆς Γουϊνέας ὑψοῦται ὡς στῦλος τὸ ἠφαιστειῶδες ὄρος **Καμε-
ρον** (4100 μ.). Εἰς τὸ ἐσωτερικὴν ἢ χώρα εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἐκ
τούτου ἔχει κλίμα ψυχρότερον. Ἡ ἀποικία αὕτη μὲ 2 ἑκατ. πλη-
θυσμὸν ἦτο γερμανικὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου κατε-
λήφθη ὑπὸ τῶν Γάλλων.

Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Ἄνω Γουϊνέας κεῖται ἡ ἐλευθέρα

Εἰκ. 63. Ἀγορὰ ἐν ἄνω Γουϊνέᾳ: ψάρια, ἀλεύρι, λάδι καὶ κρασί ἀπὸ φοί-
νικας, χύτρες, ψάθες, κλπ. ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν.

δημοκρατία **Λιβερία** (2 ἑκατ. κατ.) ἰδρυθεῖσα ἐκ δούλων, τοὺς
ἁποίους ἀπηλευθέρωσαν οἱ Ἄμερικανοί.

ς') Οἱ κάτοικοι.

Οἱ Σουδανέζοι εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι ἐκ τῶν
μαύρων τῆς Ἀφρικῆς. Καλλιεργοῦν βαμβάκι καὶ σιτάρι, ἔχουν
ἀγέλας κτηνῶν καὶ κατασκευάζουν βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ δερ-
μάτινα εἶδη· γνωρίζουν νὰ χωνεύουν καὶ μέταλλα. Ἐκτὸς τῶν
χωρίων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν μὲ τείχος καὶ τάφρον, ἔχουν καὶ
πόλεις μεγάλας μὲ ἀγοράς, ὅπου οἱ Ἄραβες ἔμποροι συναθροίζου-
ν τὰ προϊόντα τοῦ Σουδάν καὶ τὰ μεταφέρουν πρὸς πώλησιν εἰς
τοὺς λιμένας τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ἐλεφαντοστοῦν καὶ τὰ πτερὰ τῆς

στρουθοκαμήλου αποτελοῦν ἀξιόλογον εἶδος ἐμπορίου. Ἐπὶ πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν των, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ γυναῖκες καλλιεργοῦν τὴν κυρίαν των τροφήν, τὸ κεχρί, μεταχειρίζονται ἕνα ἐργαλεῖον, ὅμοιον μὲ τὴν ἰδικὴν μας σκαπάνην· τὸ ἄροτρον εἶναι ἄγνωστον ἀκόμη καὶ τώρα εἰς αὐτοὺς, ἐπειδὴ μία μυῖγα,

Εἰκ. 64. Χωριὸν τοῦ Καμερούν.

λεγομένη τσέτσε, διαδίδει τὴν ἐπιζωοτιάν καὶ καθιστᾷ τὴν κτηνοτροφίαν ἀδύνατον.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Σουδάν εἶναι Μωαμεθανοί· οἱ ἄλλοι εἰδωλολάτραι. Κάθε μεγάλη φυλὴ ἔχει τὸν Σουλτάνον της· ἄλλ' ὅλοι ὑπάγονται εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Ἀσκήσεις. 1. Μέτρησε ἐπὶ τοῦ βορείου τροπικοῦ κύκλου τὸ μῆκος τῆς ἐρήμου Σαχάρας. 2. Ἀκολούθησε τὸν τροπικὸν κύκλον πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας διὰ τῶν ὁποίων διέοχεται οὗτος. Παρατήρησε τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν τούτων καὶ τῆς Σαχάρας κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. 3. Παράβαλε τὰς ζώνας βλαστήσεως τῶν Ἀβησσυνιακῶν

ὁρέων πρὸς τὰς τῶν Ἰμαλαίων (εἰκ. 25). 4. Ποίας ζώνας βλαστήσεως ἔχει νὰ διακρίνη ὁ κατερχόμενος ἀπὸ τῆς Τύνιδος μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας; 5. Ἰχνογράφησε τὴν βορείαν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Συνέχισε τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτὰρ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Παράβαλε τὸν διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας! 6. Σημείωσε εἰς τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀφρικῆς. Ἐχει τοῦτο πρὸς νότον φυσικὰ ὄρια;

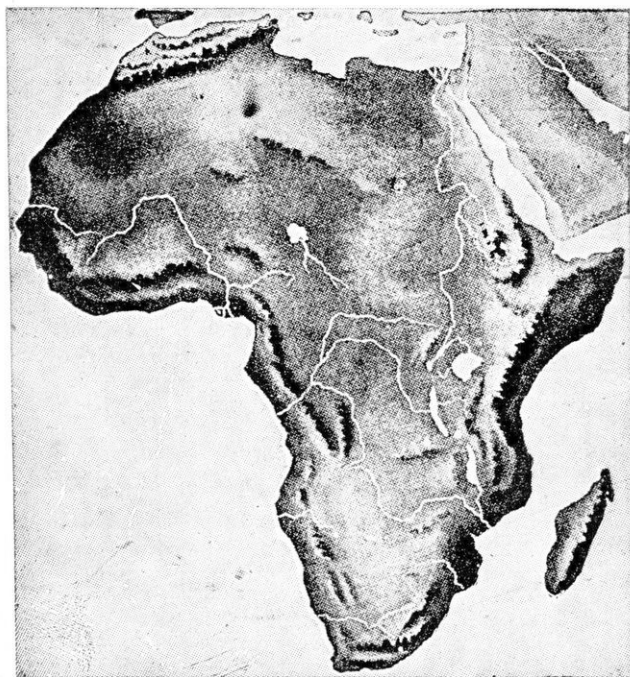
Ἐπισκόπησις τῆς βορείας Ἀφρικῆς.

Αἱ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν, ἀποτελοῦν τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου καὶ δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν μὲ ἓν ὄνομα **βορεία Ἀφρικῆ**. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον τοῦ ὁποίου τὸ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ εὐρείας σκαφοειδεῖς λεκάνας, εἰς δὲ τὰ ἄκρα ὑψοῦνται πολλαχοῦ μεγάλα ὄρη (Ἄτλας, Ἀθησσυριακαὶ Ἀλπεις, Καμερούν). Τὴν ἀνατολικὴν καὶ νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου διαρρέουν μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Νίγηρ). Ὅριον φυσικὸν πρὸς νότον ἢ βορεία Ἀφρικῆ δὲν ἔχει, καὶ ὡς ταιοῦτο θεωροῦμεν γραμμὴν, ἢ ὁποία ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν. Καὶ ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι ἐλάχιστος. (Ὀνόμασε τοὺς δύο εὐρεῖς κόλπους εἰς τὴν βορείαν παραλίαν).

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ μορφή τοῦ ὄροπέδιου ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὁμοίομορφος, μεγάλαι διαφοραὶ παρατηροῦνται εἰς τὰς καθ' ἕκαστον χώρας ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Ἐνῶ αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος ἔχουν τὸν χαρακτῆρα τῶν μεσογειακῶν χωρῶν, ἢ συνηχομένη μὲ αὐτὰς εὐρεῖα ζώνη εἶναι ξηρὰ καὶ ἀμμώδης ἔρημος. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὡς μία ὄασις, ἢ μεγαλυτέρα μεταξὺ τῶν ὄασεων τῆς Σαχάρας. Νοτιώτερον τὸ Σουδάν ἀποτελεῖ στενὴν λωρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναλλάσσονται στέππαι, σαβάνναι καὶ σύνδενδρον τόποι, ἐνῶ ἀνατολικώτερον εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἀθησσυριανὴν κλίμα καὶ βλάστησις ποικίλλουν, ἐξαρτώμενα ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ὁρέων καὶ τῶν ὄροπέδιων. Τέλος ἡ παραλία ζώνη τῆς Γουϊνέας μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ τὰ παρθένα δάση ἔχει τὰ γνω-

ρίσματα τῶν τροπικῶν χωρῶν, τὰ ὅποια εἶδομεν καὶ εἰς τὰς Μα-
λαικᾶς νήσους.

Ὅθεν κλίμα καὶ βλάστησις εἶναι καὶ ἐδῶ τὰ κύρια
γνωρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ διάφοροι περιοχαὶ
τῆς βορείας Ἀφρικῆς, καὶ τὸ αὐτὸ ἀληθεύει, ὡς θὰ ἴδωμεν, καὶ
διὰ τὴν νοτίαν Ἀφρικὴν. Οἱ Ἀραβες, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐξηπλω-
μένοι εἰς τὰ βόρεια τῆς ἡπείρου καὶ διενεργοῦν τὸ ἐμπόριον καὶ
τὴν συγκοινωνίαν πρὸς τὸ Σουδάν, διέδωκαν καθ' ὅλην τὴν βο-
ρείαν Ἀφρικὴν τὸν μωαμεθανισμόν.

Εἰκ. 65. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Ἀφρικῆς.

Β) ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

1. Ὅποιος εἶναι ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τῆς νοτίας Ἀφρικῆς; 2. Ὀνόμασε τὸ ἀκρωτήριο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπολήγει, καὶ τοὺς Ὠκεανούς, οἱ ὁποῖοι ἐνοῦνται κατ' αὐτό! 3. Ὅρισε τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀφρικῆς. 4. Τίνα τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς; Τί δύνασαι νὰ συμπεράνῃς ἐκ τῆς κυκλοτεροῦς μορφῆς, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸν χάρτην μερικὰ ἐκ τῶν ὄρέων τούτων; 5. Ποῖον μέρος τῆς Ἀφρικῆς δέχεται κατὰ τὸν σχετικὸν χάρτην τὰς περισσότερας βροχάς, καὶ ποῖον τὰς ὀλιγωτέρας; 6. Ὀνόμασε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας. 7. Πρὸς ποίας λίμνας τῆς Ἀσίας δύνασαι νὰ παραβάλλῃς τὴν Ταγκανίκαν καὶ τὴν Νυάνσαν. Τίνα συμπεράσματα συνάγεις περὶ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ὑψηλῆς θέσεως αὐτῶν; 8. Ποία περιοχὴ φαίνεται σαφῶς ἐκ τοῦ χάρτου ὡς μεγάλη κυκλοτερὴς λεκάνη;

✓ Ὡς ἡ βορεία, οὕτω καὶ ἡ νοτία Ἀφρικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται διὰ παρυφῆς παρακτιῶν ὄρέων. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὑψηλότερα καὶ διευθυνόμενα ἀπὸ Β πρὸς Ν περικλείουν μεταξὺ των πολλὰς καὶ μεγάλας λίμνας. Ἡ «**χώρα τῶν λιμνῶν**» εἶναι ἡ ὑψηλότερα τῆς Ἀφρικῆς· εἰς αὐτὴν ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Κόγγος, Ζαμβέζης). Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει εἰς εὐρυτάτην λεκάνην, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Κόγγος, νοτίως δὲ συνεχίζεται ὑψηλὸν μέχρι τῆς ΝΑ ἄκρας, ὅπου ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Ἀκρωτηρίου. Οὕτω διακρίνομεν ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ τὸ **ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν**, τὴν **λεκάνην τοῦ Κόγγου** καὶ τὸ **νότιον ὄροπέδιον**.

✓ 1. Τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν.

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τὸ ἀφρικανικὸν ὄροπέδιον ὑψοῦται εἰς 1100—1300 μ. Ὅπως εἰς τὴν Κοίλην Συρίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ ἀπὸ ἐπιμήκη «**ρήγματα**», τὰ ὁποῖα ἔγιναν κάποτε εἰς τὸν φλοιὸν τῆς Γῆς, ἐσχηματίσθησαν κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ταφροειδῆ ὀρύγματα καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑψώθησαν μεγάλα ἠφαίστεια, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι ἐσβεσμένα, ὅπως τὸ **Κιλιμάντζαρο** (6000 μ.), ἡ **Κένια** (5200 μ.) κ. ἄ. Εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῶν ὀρυγμάτων τούτων συλλέγονται τὰ νερὰ καὶ σχηματί-

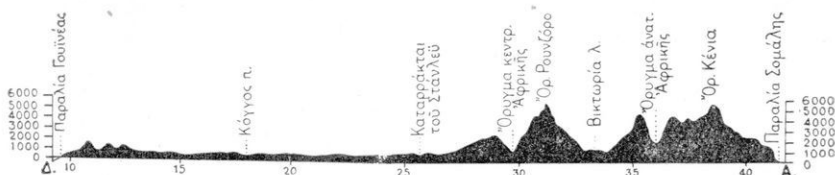
ζουν επιμήκεις βαθείας λίμνας. Αί μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Ταγκανίκα** καὶ ἡ **Νυάνσα**. Εἰς τὸ μέσον ὅμως τοῦ ὄροπεδίου, εἰς ὕψος 1200 μ., ἡ λίμνη τῆς **Βικτωρίας** (ἴση εἰς ἔκτασιν μὲ τὴν παλαιάν Ἑλλάδα), εἶναι ὡς δεξάμενῃ ἐντὸς κυκλοτεροῦς λεκάνης.

Εἰκ. 66. Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν.

Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Ἀθιοπιακῶν ὄρεων μέχρι τοῦ Ζαμβέζη ποταμοῦ, κεῖται ὅλη ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν. Καὶ ὅμως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων τῆς κατοικεῖ αἰωνία χιών! Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὅποια οἱ θερινοὶ ἔτησίαι φέρουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀνωθεν τοῦ ὄροπεδίου ψύχονται καὶ ἐξαπολύουν χειμαρρῶδεις βροχάς. Μὲ τὰ νερά των τρέφονται οἱ

τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀροσερῶτερον καὶ ἐπικρατοῦν δύο ἐποχαὶ βρο-

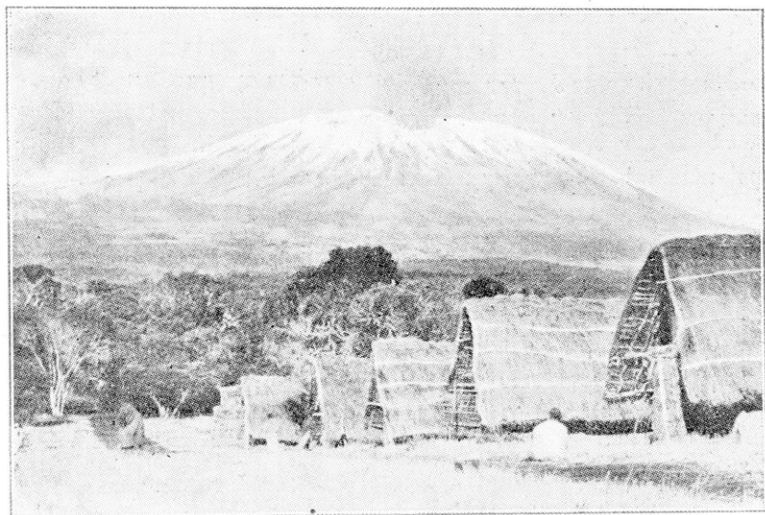

Εἰκ. 67. Τομὴ τῆς Ἀφρικῆς ἐγγὺς τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ Δ πρὸς Α.

χῶν, ἐκτείνονται μεγάλοι λειμῶνες, ὡς ἐπέκτασις τῆς ζώνης τῶν στεππῶν καὶ σαβαννῶν τοῦ Σουδάν. Τὸ χόρτον εἰς αὐτοὺς φθάνει συχνὰ τὸ ἀνάστημα ἀνδρὸς καὶ κατ' ἀγέλας βόσκουν ἐκεῖ ἀντιλόπαι, γαζέλλαι, ζέβροι, προσέτι δὲ ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες,

καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι, ἐνῶ εἰς τοὺς ποταμοὺς δια-
τῶνται κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι. Εἰς τὴν στενὴν ὅμως καὶ
χαμηλὴν παραλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ὄροπέδιον κατέρχεται κλι-
μακηδόν, ἐπικρατεῖ μεγάλη θερμότης καὶ ὑγρασία καὶ ἐκ τού-
του ἐκεῖ ἐκτείνονται παρθένα δάση, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἄνω
Γουῆνάν.

✓Οἱ κάτοικοι, ὑπολογιζόμενοι εἰς 10 ἑκατομμύρια, εἶναι
κατὰ τὸ πλεῖστον Νέγροι Μπαντού καὶ καταγίνονται εἰς τὴν

Εἰκ. 68. Χωρίον Νέγρων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Κιλιμάντζαρο.

γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὸ κυνήγιον. Εἰς τὰ παράλια κα-
τοικοῦν καὶ Ἄραβες καὶ Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι κατ' ἀρχαίους χρόνους
ἐγκατεστάθησαν καὶ συναλλάσσονται μὲ τοὺς ἐγχωρίους. Ἐπί
μακρὸν οἱ Ἰθαγενεῖς ἐδεκατίζοντο ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους
καὶ ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων. Σήμερον ἔλη ἡ χώρα τῶν λι-
μνῶν μετὰ τῆς παραλίας ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς
Ἑγγλίας, ἡ ὁποία κατεσκεύασε σιδηροδρόμους καὶ ἀνέπτυξε τοὺς
οἰκονομικοὺς πόρους τοῦ τόπου. Ἐπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμ-
μώδης, δὲν ὑπάρχουν καλοὶ λιμένες. Ὁ καλύτερος λιμὴν εὐρί-
σκεται εἰς τὸ Δαρ-ἔς- Σαλάμ (25) καὶ εἰς τὴν νησίδα Σανσιβάρη
(40), ἡ ὁποία ἀποτελεῖ Σουλτανᾶτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς

Ἀγγλίας. Κύρια προϊόντα εἶναι: καουτσούκ, ἔλεφαντοστούν, καφέ, καπνός, βαμβάκι καὶ ζαχαροκάλαμον.

2. Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου καὶ ἡ Κάτω Γουϊνέα.

Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου ἔχει μέσον ὕψος περίπου 400 μ. καὶ ἐξ ὄλων τῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροπεδίων. Κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ κλίμα εἶναι γνησίως τροπικὴ χώρα μὲ καθημερινὰς βροχάς. Διὰ τοῦτο ὁ Κόγγος εἶναι ὁ πλουσιώτατος εἰς ὕδατα καὶ εὐρύτατος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς. Ἄλλ' ἕνεκα τῶν καταρρακτῶν, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν τοῦ σχηματίζει, δὲν ἀποτελεῖ πλωτὴν ὁδόν. Ἀνὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν παραποτάμων τοῦ ἐκτείνονται παρθένα δάση, τῶν ὁποίων οἱ ἐλαιοφοίνικες καὶ τὰ ἔγχρωμα ξύλα (ἔβενος κλπ.) ἔχουν ἀξίαν διὰ τὸ ἐμπόριον· καὶ καουτσούκ δὲ συλλέγεται πολὺ. Ἐλέφαντες, ῥινοκέρωτες καὶ πολυάριθμοι πίθηκοι ἔχουν ἐκεῖ τὴν κατοικίαν των, ἐν ᾧ ζέβροι, καμηλοπαρδάλεις, ἀντιλόπαι τρέχουν εἰς τοὺς γειτονικοὺς λειμῶνας. Ἐκ τοῦ Κόγγου ἐξάγονται μεγάλα ποσότητες χαλκοῦ, ὡς καὶ ἔλεφαντοστοῦ. Πόλεις κυρίως δὲν ὑπάρχουν, ἀλλὰ μόνον σταθμοὶ ἐμπορικοί. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βόμα**.

Τὸ Κογγὸ κατέχει ἕκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου· εἶναι κτήσις τῶν **Βέλγων** καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 9 ἑκατ. Νέγρων **Μπαντού**, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ μικρὰς φυλάς περισσότερον ὡς γεωργοὶ παρά ὡς κτηνοτρόφοι. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν παναρχαίων δασῶν τοῦ Κόγγου ὑπάρχουν **νᾶνοι**, τῶν ὁποίων τὸ ἀνάστημα μόλις φθάνει τὸ ἕν μέτρον. Οὗτοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀραιώσουν τὸ δάσος καὶ νὰ ἀροτριώσουν ἀγροὺς. Ζοῦν κυρίως μὲ τὸ κυνήγιον. Διὰ νὰ προφυλάξουν τὰς καλύβας των ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις γειτονικῶν φυλῶν, φυτεύουν γύρω ἀκανθωτὰ φυτὰ καὶ οὕτω ἀποφράσσουν ὅλας τὰς παρόδους. Ἄν κάπου παρατηρήσουν μετακίνησιν τινα, ταποθετοῦν δίκτυα, τὰ σκεπάζουν προσεκτικὰ μὲ κλαδιά καὶ φύλλα καὶ πιάνουν μὲ αὐτὰ καὶ μεγάλα ἀγρίμια. Ἀπὸ κάποια δὲ βότανα, ποὺ αὐτοὶ μόνοι ἠξεύρουν, παρασκευάζουν δηλητήριον καὶ μὲ αὐτὸ ἐπιχρῶν τὰ βέλη καὶ τὰς λόγχας των οὕτως, ἂν καὶ τόσον μικροί, εἶναι πολὺ ἐπίφοδοι ἐχθροί.

Ἐκατέρωθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ παραλία εἶναι ἐπίπεδος καὶ ἀμμόδης, ὥστε εἰς ἐλάχιστα σημεῖα αὐτῆς ἡμποροῦν

τὰ πλοῖα νὰ προσεγγίσουν. Ὅπως δὲ εἶναι πλήρης ἐλῶν, τὸ κλίμα μὲ τοὺς πυρετοὺς του εἶναι θανάσιμον εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς. Βορείως τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους (**Γαλλικὸν Κογγό**). Αὕτη ἔχει μὲν τὰ ἴδια προϊόντα μὲ τὸ Βελγικὸν Κογγό, ἀλλ' ἀραιότερον πληθυσμὸν (1,5 ἑκατ.) καὶ δὲν εὐημερεῖ ὅσον ἐκεῖνο.—Νοτίως τοῦ Κόγγου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Φρίο ἡ **Πορτογαλικὴ Ἀγγόλα** (2 1/2 ἑκ. κατ.), ἡ ὁποία εἶναι πλουσία εἰς χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα, ἐξάγει δὲ καὶ κόμμι, καφέν, βαμβάκι κλπ.

3. Βρετανικὴ νοτιὰ Ἀφρική.

Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀφρικῆς ἔχει ὕψος 900 περίπου μέτρων, νοτιώτερον ὅμως ὑψοῦται εἰς 1200 μέχρι 1500 μ. Τοῦτο ἐκ τριῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ παρακτίων ὀρέων· μόνον πρὸς Β ὀρίζεται διὰ χαμηλῶν ὑψομάτων. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τὰ ὄρη τοῦ **Δράκου** φθάνουν τὸ ὕψος τῶν ἀνατολικῶν Ἀλπεων (3650 μ.), εἰς τὴν δυτι-

Εἰκ. 69. Τομὴ τῆς νοτιᾶς Ἀφρικῆς ἀπὸ Α πρὸς Α.

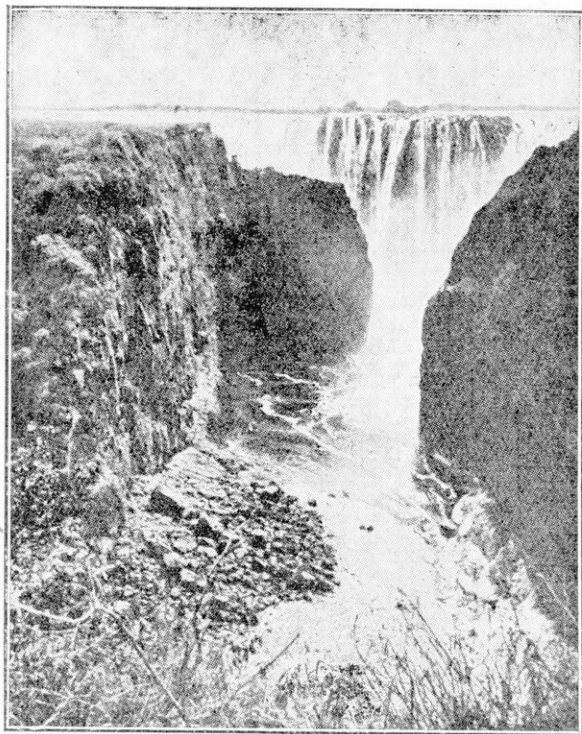
κὴν ἢ παρυφῆ τοῦ ὄροπέδιου ὑψοῦται εἰς 2600 μ. Πρὸς τὰ ἔξω ἴθιαι πρὸς τὴν θάλασσαν, τὰ ὄρη ταῦτα ἀποκλίνουν κατὰ βαθμίδας, ἰδίᾳ εἰς τὰ νότια, ὅπου αἱ δύο ἐπάλληλοι βαθμίδες κατατέμνονται εἰς πολυάριθμα τραπεζοειδῆ ὄρη.

Κατὰ τὸ θέρος σχηματίζεται εἰς τὴν νοτιᾶν Ἀφρικὴν μία περιοχὴ μὲ μέση θερμοκρασίαν ἄνω τῶν 30°. Ὁ θαλάσσιος ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ὀρμᾷ τότε πρὸς αὐτὴν ἐκ τῶν ΝΑ, καθὼς ἀκριδῶς οἱ θερινοὶ Μονσοῦν πρὸς τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, κατακλύζει ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν μὲ πλουσίας βροχάς. Ἄλλ' ὀλίγαι μόνον ἐξ αὐτῶν φθάνουν πέραν τῶν ὀρέων τοῦ Δράκου εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐξ ἄλλου ἢ δυτικῆ παραλία μένει ξηρά, διότι ἕνα ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον διευθύνεται πρὸς αὐτὴν ἐκ νότου, κρατεῖ σχεδὸν κάθε βροχὴν μακρὰν

ἀπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ νέφη, τὰ ὅποια ἔρχονται ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλήρη ὑδατιῶν ἀνωθεν τοῦ ρεύματος τούτου φύχονται καὶ ρίπτουν τὴν βροχὴν των, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ἀκτὴν. Τὸ νοτιοδυτικὸν ὄμωσ ἀκρον δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν χειμῶνα. (Εἰκ. 73).

Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἐκ τῆς διαφόρου ἀποστάσεως τῶν μερῶν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἢ νοτιωτέρω Ἀφρικῇ παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν εἰς αὐτὴν ὁ φυσικὰς περιοχὰς :

α) Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου καὶ τοῦ ὀροπεδίου τῶν

Εἰκ. 70. Καταρράκται τοῦ Ζαμβέζη.

λιμνῶν τὸ κλίμα εἶναι τροπικὸν καὶ ἡ χώρα ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὸ Σουδάν· ἐκ τούτου κατέχεται ἀπὸ λειμῶνας καὶ παρθένα δάση, διὰ τῶν ὁποίων ῥέει ὁ Ζαμβέζης ποταμὸς. Οὗτος σχηματίζει τοὺς θαυμασιωτέρους καταρράκτας τοῦ κόσμου (**Ροδεσία**).

β) Νοτιώτερον ἢ χώρα βαθμηδὸν μεταβάλλεται εἰς θαμνώδη στέππην καὶ τέλος καταστᾶ ξηρὰ καὶ ἄγονος ἔρημος, ἢ ὅποια ἐκτείνεται μέχρι τῆς δυτικῆς παραλίας καὶ ὁμοιάζει μετὴν Σαχάραν (Ἐρημος **Καλαχάρη**).

γ) Εἰς τὰ ΝΑ ἄκρα τῆς ἐρήμου ἀναφαίνεται πάλιν ἡ θαμνώδης στέππη διαρροεσμένη ὑπὸ τοῦ Βάαλ καὶ Ὁράγγη ποταμοῦ· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν ὁρέων τῆς Νατάλης εἶναι ἀποκλεισμένη ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν, ἦτοι πολὺ ξηρὸν θέρος καὶ ὑγρὸν χειμῶνα (**ὄροπέδια τοῦ Ὁράγγη καὶ τοῦ Τράνσβααλ**).

δ) Ἡ ΝΑ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου κατέχεται ἀπὸ τὸ ὄρεινόν σύστημα τῆς Νατάλης, τὸ ὅποιον κλιμακῆδὸν κατέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν· αὕτη διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερμῶν ἀνέμων τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ δέχεται πλουσίας βροχάς· ἐκ τούτου εὐδοκιμοῦν τὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν (καφές, τέϊον, ζαχαροκάλαμον), (**Χώρα τῆς Νατάλης**).

ε) Ἡ νοτιωτάτη ἄκρα κατέχεται ἐπίσης ὑπὸ παρακτίων ὄροσειρῶν καὶ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Νότιον Πόλον. Ὅθεν ἡ χώρα αὕτη κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ὁμοιάζει μετὴν χώραν τοῦ Ἀτλαντος· ἔχει δηλαδὴ ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας κλίμα καὶ βλάστησιν ὅμοια μετὰ τῆς Μεσογείου (σιτηρά, ἄμπελος, ὀπωροφόρα, τὰ ὅποια εὐδοκιμοῦν ὅπου τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται), ἐπὶ δὲ τῶν ὄροπέδιων πτωχὰς βοσκάς διὰ πρόβατα (**Χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου**).

Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὰς δύο τελευταίας περιοχάς, ἡ νοτιωτέρα Ἀφρικὴ εἶναι κυρίως χώρα τῆς κτηνοτροφίας (αἰγες, πρόβατα). Ἄλλ' εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐγκλείει μέγαν πλοῦτον πολυτίμων λίθων καὶ μετάλλων, ὥστε εἰς τὴν ἐξαγωγήν ἀδαμάντων καὶ χρυσοῦ εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου· ἐξάγει προσέτι χαλκόν, σίδηρον, μόλυβδον καὶ γαιάνθρακας.

Διὰ τὸ ὑγιεινόν τῆς κλίμα, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακαλυφθοῦν οἱ θησαυροὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ Νοτία ἄκρα τῆς Ἀφρικῆς προσείλκυσεν ἀποίκους Εὐρωπαίους. Οὗτοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξετόπισαν τοὺς ἰθαγενεῖς **Οιπενότιους** καὶ **Βουσμάνους**, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἄγριοι καὶ ἀνθίσταντο εἰς αὐτοὺς. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀποίκων κατ' ἀρχὰς ἦσαν **Ὀλλανδοὶ** (Μπόερς). Ἄλλ' ἀφοῦ οἱ Ἀγγλοὶ περὶ τὸ 1800 κατέλαβον τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τὴν

Νατάλην, οὔτοι ἀπεχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἔδρυσαν τὰς **Δημοκρατίας τῆς Ὁράγγης** καὶ τοῦ **Τράνσβααλ**, ζῶντες βίον ποιμενικόν. Ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τῶν χρυσορυχείων καὶ ἀδαμαντωρυχείων προεκάλεσε τοιαύτην συρροὴν ξένων, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἐπυκνώθη εἰς τὰς δημοκρατίας καὶ ἔριδες ἐπηκολούθησαν. Αὐταὶ ἐτερματίσθησαν διὰ πολέμου καὶ αἱ δημοκρατίαι προσηρθήθησαν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀποτελέσασαι μετὰ τῶν ἄλλων ἀποικιῶν τὴν «**Ἐνωσιν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς**», ἡ ὁποία περιλαμβάνει 8 ἐκ. κατοίκων καὶ ἀνεπτύχθη μεγάλως διὰ τῆς Ἀγγλικῆς διοικήσεως.

Τὰ πλουσιώτερα χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντωρυχεῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ Τράνσβααλ. Πλησίον αὐτῶν ἡ **Γιοχάνεσμπουργ** (300) ἔφθασεν εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Λιμένες ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἐν μὲν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἡ **Καίηπιαουν** (τ. ἔ. πόλις τοῦ Ἀκρωτηρίου, 250), ἐν δὲ τῇ Νατάλῃ ἡ **Δάρμπαν** (160). Ἐδρα τῆς κυβερνήσεως εἶναι ἡ **Πραιτωρία** (80) ἐν τῇ Τράνσβααλ.

Ἡ **Ῥοδεσία**, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ζαμβέζη μέχρι τῆς Ταγγανίκας, εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα (χρυσόν, μόλυβδον) καὶ γαιάνθρακας, διὰ κατασκευῆς δὲ σιδηροδρόμων οἱ Ἀγγλοὶ προσπαθοῦν νὰ φέρουν εἰς ἐπικοινωνίαν τὴν χώραν μὲ τὴν θάλασσαν.

Δυτικῶς αὐτῆς ἡ **Μοξαμβίκη**, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἰνδικοῦ Ὀκεανοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς Πορτογάλλους. Διὰ τὸ ἀνθυγιεινὸν κλίμα ἐλάχιστος εἶναι ἐν αὐτῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν Εὐρωπαίων. Οἱ ἰθαγενεῖς (περὶ τὰ 4 ἑκατ.) ἀνήκουν εἰς τὴν πολεμικὴν φυλὴν τῶν Ζουλοῦ καὶ καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Γ') ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἐν τῇ **Ἰνδικῷ Ὀκεανῷ** ἡ **Μαδαγασκάρη** εἶναι μεγαλύτερα εἰς ἑκτασιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον (βλ. εἰκ. 56). (3 1/2 ἑκατ. κατ.). Ὅροσειραὶ ὑψηλότεραι ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον διασχίζουσιν αὐτὴν κατὰ μῆκος. Ὅθεν, ἐγῶ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς νήσου ἔχει πλουσίας βροχάς, μὲ τὰς ὁποίας εὐδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὄρυζα, ἡ καφέα, ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦναντίον εἶναι ξηρὰ καὶ στεππώδης. Οἱ **κάτοικοι** εἰς μὲν τὰ δυτικὰ τῆς νήσου εἶναι Νέγροι, εἰς δὲ τὰνατολικά **Μαλαῖοι**, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θερινῶν Μονσούν κάποτε ἤλθον καὶ ἐγκα-

τεστάθησαν ἐδῶ. Ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν **Ταναγαρίβαν** (90).

2. Ἐν τῷ Ἐπιλαντικῷ Ὠκεανῷ ὑφθύνονται δυτικῶς τῆς Ἀφρικῆς συστήματα μικρῶν ἠφαιστειακῶν νήσων. Τούτων σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Ἄζόραι, ὅπου εὐδοκιμεῖ ἡ πορτοκαλλέα, καὶ αἱ **Κανάριοι** νῆσοι, αἵτινες διακρίνονται διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὴν μεγάλην εὐφορίαν (πατρὶς τῶν καναρινιῶν μας). Ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν **Τενερίφα** ἔχει ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν (3700 μ.), ἡ δὲ **Φέρος** εἶναι γνωστὴ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς οἱ παλαιότεροι ἠρίθμουσαν τοὺς μεσημέρινους τῆς Γῆς. Αἱ νῆσοι αὗται, ὡς καὶ αἱ νοτιώτεραι **νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου**, ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν, ἐπειδὴ εἰς αὐτάς τὰ περιπλέοντα τὴν Ἀφρικὴν πλοῖα ἀνεφοδιάζονται μὲ ὕδωρ καὶ γαιάνθρακα. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κεῖται ἡ **Ἁγία Ἐλένη**, μικρὰ καὶ βραχύδης νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέθανε τὸ 1821 ἐξόριστος ὁ Μέγας Ναπολέων. Ἄν ἐξαίρεσωμεν αὐτήν, ἡ ὁποία εἶναι Ἀγγλική, καὶ τὰς Καναρίους νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶναι Ἰσπανικαί, ὅλα αἱ ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως.

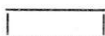
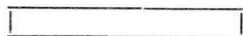
Ἄν καὶ ἡ Ἀφρικὴ εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπόστασιν, μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς παράλια ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους. Διότι ὀλίγον πέραν τῆς παραλίας ἀπλώνεται ἀχανὴς ἔρημος. Καὶ ὅταν δὲ ἀργότερα μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας οἱ Πορτογάλλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, πάλιν ἐπὶ μακρὸν οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἠπειρος καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ ἄκρα περιβάλλεται ἀπὸ ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι καταπίπτουν κλιμακῆδὸν πρὸς τὴν παραλίαν, οἱ ποταμοί, ῥέοντες πρὸς τὴν θάλασσαν, σχηματίζουν εἰς πολλὰ μέρη καταρράκτας καὶ δίνας καὶ ἐκ τούτου δὲν ἤμπορουν νὰ χρησιμεύσουν ὡς φυσικαὶ ὁδοὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου. Ἐπειτα καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἰσχωρεῖ βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ μόνον ἓνα κόλπον σχηματίζει: ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας. Διὰ ταῦτα ἡ Ἀφρικὴ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἡ αἰνιγματώδης, σκοτεινὴ ἠπειρος καὶ μόνον ἀπὸ

70 ἐτῶν κατωρθώθη γὰ ἐξερευνηθῆ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὑπὸ τολημηρῶν περιηγητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ὁ Σκῶτος ἱεραπόστολος **Δίβινγκστον** καὶ ὁ ἀμερικανὸς **Στάνλεϋ**.

2. Ἡ Ἀφρικὴ ὡς ἡπειρος (θέσις, μέγεθος).

Ἀφρικὴ : 29 ἑκατ. τ. χλμ.

140 ἑκατ. κατοίκων

Εὐρώπη : 11 ἑκατ. τ. χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

Ἡ Ἀφρικὴ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ ἀπέχει ἀπὸ τῆς Εὐρώπης 14 μόνον χιλιόμετρα, διὰ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὅστις ἐτάμη πρὸ 60 περίπου ἐτῶν, συνάπτεται μετὰ τῆς Ἀσίας. Ἔνεκα τούτου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πολλὰί σχέσεις συνέδεσαν τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Τὰς τρεῖς ταύτας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κείνται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ὀνομάζομεν καὶ «ἀρχαῖον κόσμον». Κατὰ τὴν ἔκτασιν ἡ Ἀφρικὴ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἶναι τριπλασία.

3. Διαμελισμὸς καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἐκτὸς τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ τῶν δύο Σύρτεων θαλάσσιοι κόλποι εἰς τὴν Ἀφρικὴν δὲν ὑπάρχουν· καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Σομάλης πρὸς Α εἶναι ἡ μόνη χερσόνησος. Ὅθεν ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἐλάχιστος· ὁμοιάζει μὲ κορμὸν χωρὶς ἄκρα, εἶναι δὲ καὶ εἰς νήσους πτωχὴ ἡ Ἀφρικὴ.

Καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ὁμοίομορφος. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλοῦ μὲν καταπίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀλλοῦ δὲ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ στενῆς πεδινῆς λωρίδος. Ἔχει δὲ εἰς μὲν τὰ νότια ὕψος 1300—1000 μ., εἰς δὲ τὰ βόρεια μόνον 500—100 μ.

Ἐκτὸς τῆς κλίσεως ταύτης, ἡ ὁποία βαίνει ἀπὸ Ν πρὸς Β καὶ γίνεται φανερά καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ Νείλου ποταμοῦ, τὸ ὄροπέδιον ἔχει καὶ ἐτέραν κλίσιν ἀπὸ Α πρὸς Δ τοιαύτην, ὥστε ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ παρουσιάζει καθόλου μεγαλύτερα ὕψη ἢ ἡ δυτικὴ. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην δεῖκνυει ὁ ροῦς τοῦ Κόγγου ποταμοῦ. Ἐνῶ δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπέδιου περιλαμβά-

Εἰκ. 71. Καθῆτος τομή τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ Ν πρὸς Β.

νει εὐρείας σκαφοειδεῖς λεκάνας, αἱ παραφαί αὐτοῦ κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὑψηλῶν παρακτίων ὄρέων. Ὡς δὲ εἶδομεν, τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου διατέμνουσι ἐπιμήκη ὄρυγματα, εἰς κοιλώματα τῶν ὁπίσθων τὰ ὕδατα σχηματίζουν λίμνας. Ἐντὸς τῶν ὄρυγματῶν τούτων καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑφθύνονται πολλαχοῦ ἡφαίστεια.

4. Κλίμα.

Ἡ Ἀφρικὴ ἐκτείνεται τόσο πρὸς Ν. τοῦ

Εἰκ. 72. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ πρὸς Β αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουσι κατακορύφως, διὰ τοῦτο ἡ Ἀφρικὴ ἔχει ἐν γένει θερμώτατον κλίμα. Καμμία χώρα τῆς γῆς δὲν σημειώνει μέσην θερμοκρασίαν Ἰουλίου 35°, ὡς ἡ Σαχάρα. Ἐνεκὰ τοῦ ἐλαχίστου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν ὄροπέδιων ὑπὸ τῶν παρακτίων ὄροσειρῶν ἢ ἐπίδρασις τῆς θαλάσ-

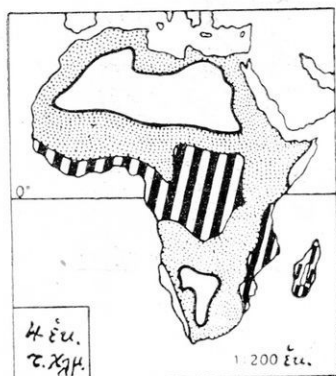
σης εις τὸ κλίμα τῆς ἠπείρου εἶναι μικρά. Πλουσίας βροχάς καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἔχει τὸ παρά τὸν Ἰσημερινὸν τμήμα, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας μέχρι τοῦ «ὄροπέδιου τῶν λιμανῶν», ἐπειδὴ ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ νέφη βροχῆς, καὶ ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς μεγίστης θερμότητος γίνεται μεγάλη ἐξάτμισις ὑδάτων ἐκ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Βορείως καὶ νοτίως τοῦ τμήματος τούτου αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται, περιοριζόμεναι εἰς τὴν θερινὴν ἐποχὴν, ἔτι δὲ περαιτέρω εἰς τὰς ἐρήμους (Σαχάραν, Καλαχάρην) ἐπικρατεῖ μεγίστη ξηρασία. Τέλος τὰ βόρεια καὶ νότια παράλια παρουσιάζουν μεσογειακὸν κλίμα μὲ χειμερινὰς βροχάς.

5. Ποταμοί.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἔχουν τὴν πηγὴν των εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰσημερινοῦ. (Ἐνεκα τίνων λόγων παρακλύεται ἡ ποταμοπλοῖα εἰς αὐτούς;).

6. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ ζῶναι τῆς βλαστήσεως ἐν Ἀφρικῇ βαίνουσι, ὡς καὶ αἱ τοῦ κλίματος, συμμετρικῶς πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Εἰς τὴν ζώνην

400
κ.μ.
200
μ.μ.

○ Ἐρημοί
▨ Στέππαι
▨▨▨ Παρθένα δάση

Εἰκ. 73. Ζῶναι βλαστήσεως.

ἀναρίθμητα πτηνὰ καὶ ἔντομα. Ἀντιλόπαι, καμηλοπαρδάλεις καὶ ζέβροι καὶ ὁ διώκτης των λέων κατοικοῦν τὰς σαβάννας καὶ τὰς στέππας. Ἡ στρουθοκάμηλος εὐρίσκεται ἀπὸ τῆς Σαχάρας μέχρι

τῶν παρθένων δασῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀκολουθοῦν πρὸς Β καὶ Ν αἱ ζῶναι τῶν στεππῶν καὶ τῶν λειμῶνων μὲ τὸ ὑψηλὸν χόρτον καὶ τὰ μεμονωμένα δένδρα. Ἐπονται αἱ ἔρημοι καὶ κατόπιν αἱ περιοχαὶ τῶν ἀειθαλῶν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος.

Εἰς τὰ παρθένα δάση τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουν τὴν κατοικίαν των οἱ μεγάλοι πίθηκοι, αἱ λεοπαρδάλεις, οἱ ἐλέφαντες, αἱ σαῦραι καὶ οἱ ὄφεις, εἰς τοὺς ποταμούς των οἱ ἵπποπόταμοι, οἱ κροκόδειλοι καὶ αἱ χελῶναι.

Τὸ παρθένον δάσος φιλοξενεῖ καὶ

τῆς χώρας τοῦ Ἀκρωτηρίου εἰς τὰς ἀναπεπταμένας περιοχάς. Τὸ χαρακτηριστικὸν ζῖον τῆς βορείας ἐρήμου εἶναι ἡ κάμηλος, τὸ τῆς νοτίας ἢ στρουθοκάμηλος. Ὅλων τῶν ζῴων τούτων ἡ κατασκευὴ τοῦ σώματος εἶναι ἔλως ἀνάλογος πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς διαβιώσεως ἐν τῇ πατρίδι των. Ἄλλ' εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἥπειρον οἱ ἄνθρωποι, τὰ κατοικιδιά των ζῶα καὶ οἱ καρποὶ τῶν ἀγρῶν ὑφίστανται τόσον πολὺ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ μικροῦ ζωικοῦ κόσμου. Αἱ μυταὶ τσέτσε διαδίδουσι τὴν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου καὶ τὴν ἐπιζωοτίαν, οἱ ἀφρικανικοὶ

Εἰκ. 74. Οἰκογένεια Ὀτιεντότου.

κόνωπες μεταδίδουσι τὴν ἐλονοσίαν, κάποιος ψύλλος χώνεται εἰς τὸ δέρμα τῶν ποδῶν ἀνθρώπου καὶ θηλαστικῶν καὶ προξενεῖ κακοήθη ἀποστήματα, τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων ἐξολοθρεύουσι ὄχι σπανίως τὰ νεκρὰ σπαρτά.

7. Πληθυσμός.

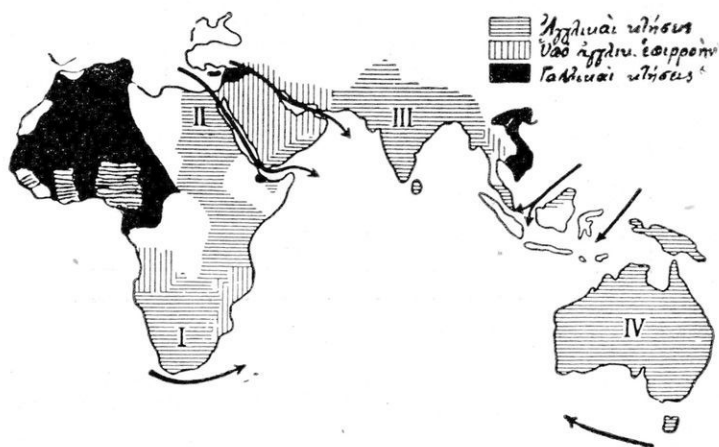
Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ὑπολογίζεται εἰς 140 ἑκατομμύρια, τῶν ὁποίων 5 κάτοικοι ἀναλογοῦν εἰς 1 τ. χλμ. Ὄθεν ἡ

Ἡ Ἀφρική ἀνήκει εἰς τὰς ἀρχαίως κατοικουμένας ἠπείρους. Εἶναι ἡ χώρα τῆς μαύρης φυλῆς, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ τὸ μέλαν χρῶμα τοῦ δέρματος, τὰ σγουρὰ μαλλιά, τὴν πλατεῖαν ῥίνα, τὰ παχέα χεῖλη. Τὸ κύριον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ **Νέγροι**, μετὰ τῶν ὁποίων ἀνemieχθησαν καὶ φύλα σημιτικά (Βεδουῖνοι) καὶ χαμιτικά (Βέρβηροι, Αἰγύπτιοι) εἰσδύσαντα διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου. Εἰς τὰ νότια κατοικοῦν ἐν μικρῷ ἀριθμῷ **᾽Οτιεντόιοι** καὶ **Βουσμάνοι**, ὁλονὲν ἐλαττοῦμενα λείψανα τοῦ παναρχαίου πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν βορείαν καὶ νοτίαν παραλίαν ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἐν μεγαλυτέρῳ ἀριθμῷ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Εἰς ὁλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν εὐρίσκονται καὶ Ἄραβες καὶ Ἰνδοὶ ἄποικοι.

Ἡ **Θρησκεία** τῶν Νέγρων συνίσταται κυρίως εἰς λατρείαν τῶν προγόνων καὶ εἰς μαγείαν. Ἄλλ' ὁ ἰσλαμισμὸς εἰσεχώρησε ἀπὸ Β καὶ Α βαθῆως εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

8. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ἡ Ἀφρική εἶναι ἡ ἠπειρος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀποικισμοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ μόνον ἡ Ἀθῆσσυρία καὶ ἡ Λιβερία παραμένον

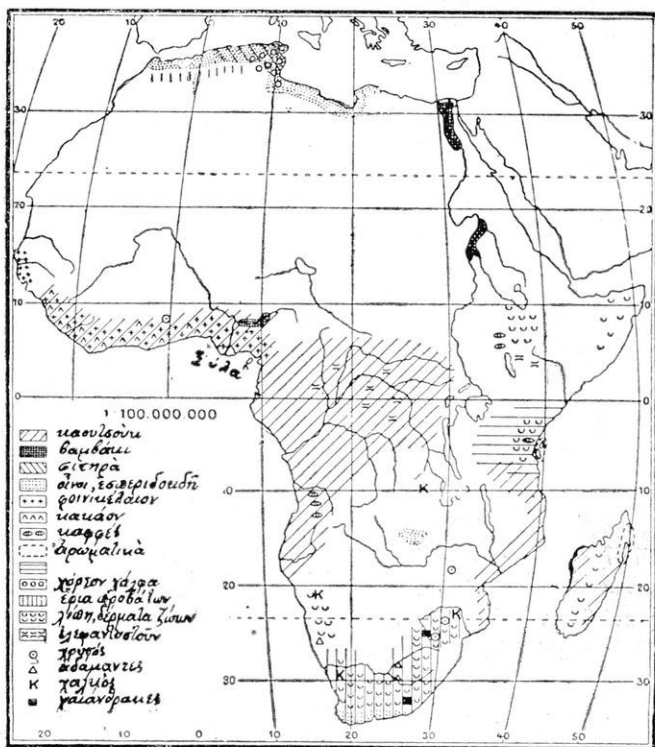
Εἰκ. 75. Κτήσεις Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων.

ἀκόμη ἀνεξάρτητοι. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία κατέχουν ἐκάστη ἀνὰ ἓν τρίτον τῆς ἠπείρου, ἀλλὰ τὸ ἀγγλικὸν τμήμα ἔχει περίπου διπλάσιον πληθυσμὸν τοῦ γαλλικοῦ. Εὐρείας ἐκτάσεις κατέ-

χουν και οι Πορτογάλλοι, οι Ίταλοί, οι Βέλγοι και οι Ίσπανοί. Τās γερμανικās άποικίās κατέχουν ήδη οι Γάλλοι και οι Άγγλοι.

9. Οικονομική ζωή.

Η Άφρική παρέχει εις τόν κόσμον πολύ περισσοτέρας πρώτας ύλας διά τήν βιομηχανίαν ή τρόφιμα. Εις ταύτα δύναν-

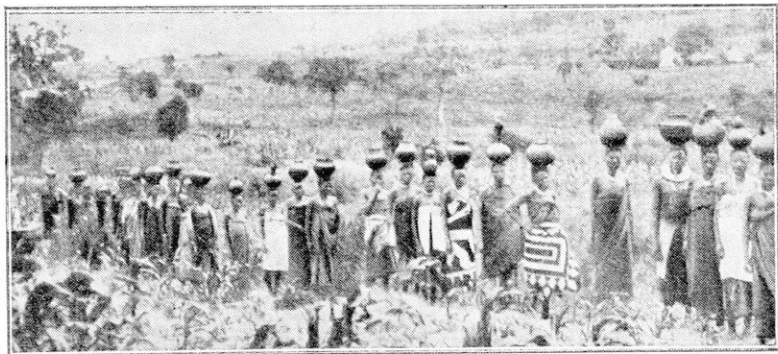
Εικ. 76. Οικονομικός χάρτης τής Άφρικής.

ται έκτός του κακάου να περιληφθούν και φυτικά τινα έλαια, τα όποια όμως χρησιμεύουν συγχρόνως και διά τήν κατασκευήν σαπώνων (π.χ. Παλμολίβ κλπ.). Άποκλειστικώς εις τήν βιομηχανίαν χρησιμοποιοούνται βάμβαξ, έρια, καουτσούκ, χρυσός, άδάμαντες, χαλκός, πτερά στρουθοκαμήλων και τó όλονέν σπανιότερον γινόμενον έλεφαντοστούν.

10. Συγκοινωνία.

Οί υπάρχοντες μέχρι τουδε σιδηρόδρομοι έν Άφρική είναι τοπικοί, συνδέοντες σημεία τινα τής παραλίās με τó έσωτερικόν.

Σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος νὰ διασχίζη τὴν ἠπειρον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου, ἀκόμη δὲν ἀπέκτησεν ἡ Ἰαφρική. Οἱ Ἰαγγλοὶ σχεδιάζουσι τὴν σιδηροδρομικὴν ἔνωσιν τοῦ Καΐρου μετὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Καίηπταου). Σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς ἠπειροῦ προσλαμβάνει τώρα τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον. Εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅπου ἕνεκα τῆς ἐπιζωοτίας καὶ τῆς ὀλεθρίας μυίας κατοικίδια ζῶα δὲν δύνανται νὰ

Εἰκ. 77. Καραβάνιον μεταφορᾶς ὕδατος.

συντηρηθοῦν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μοναδικὸν μεταφορικὸν μέσον. Ζῶα διὰ τὰς μεταφορὰς καὶ δι' ἵππασίαν εἶναι εἰς μὲν τὰ νότια βόες καὶ ἵπποι, εἰς δὲ τὴν Σαχάραν κάμηλοι, εἰς δὲ τὰς χώρας τοῦ Ἰατλαντος καὶ τὴν Ἰαθισσυνίαν ἵπποι καὶ ἡμίονοι.

11. Ἰασκήσεις. 1. Ἰαχνογράφησε τὸ περίγραμμα τῆς Ἰαφρικῆς καὶ σημείωσε ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὄρη, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν. 2. Ὀνόμασε τοὺς λιμένας εἰς τοὺς ὁποίους θὰ προσεγγίσης, ταξιδεύων ἐκ Πειραιῶς εἰς τὴν Δάρμπαν. 3. Διατὶ διαφέρει ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ἡ χώρα τῆς Νατάλης ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου, ἂν καὶ ἀπέχουν ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινον; 4. Δια τίνων χωρῶν θὰ διέλθῃ ὁ σιδηροδρόμος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐνώσῃ τὸ Καΐρον μετὰ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου; 5. Κάμε πίνακα τῶν προϊόντων τῆς Ἰαφρικῆς καὶ σημείωσε εἰς τίνας χώρας παράγεται ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν χάρτην 76. 6. Ὀνόμασε τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Ἰαγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸν χάρτην 75. 7. Εἰς ποῖον τόπον τῆς νοτίας Ἰαφρικῆς θὰ ἐπροτίμας νὰ ζῆς; Δια ποῖους λόγους ἐκεῖ;

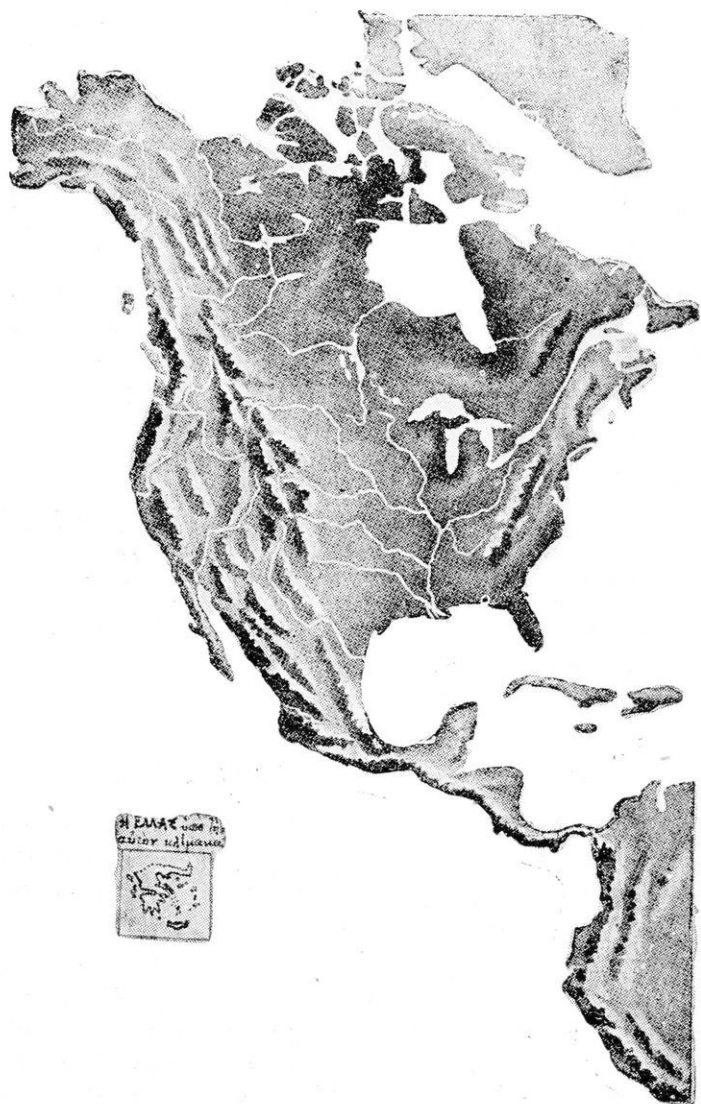
ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.

1. Ἡ Ἀμερικὴ κεῖται μόνη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου. Ποῖος ὠκεανὸς βρέχει τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποῖος τὴν δυτικὴν; 2. Νοτίως τῆς Ἀμερικῆς ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ὁ Εἰρηνηκὸς Ὄκεανὸς συναντῶνται, ἀλλὰ βορείως αὐτῆς τὸ ὄριον ἀποτελεῖ ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὄκεανός. 3. Ποία χώρα φαίνεται εἰς τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ χάρτου; 4. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν; Ποιοὶ ὠκεανοὶ ἐνώνονται δι' αὐτοῦ; 5. Ποία μεγάλη νῆσος κεῖται ΒΑ τῆς Ἀμερικῆς; Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται αὕτη; 6. Ποία μικροτέρα νῆσος κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Γροιλλανδίας; 7. Ἐὰν ἠθέλετε πλεύσει ἀπὸ τὴν Ἰσλανδία πρὸς ΝΑ εἰς ποίαν νῆσον ἠθέλετε φθάσει; 8. Ἀπὸ τὴν Ἰρλανδία τὰ ὑπερωκεάνεια φθάνουν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς ἐντὸς 4 ἡμερῶν. Ἐντὸς 4 ἡμερῶν φθάνουν καὶ ἀπὸ τὸ Πράσινον ἀκρωτήριο τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς (βλ. τὴν ὑδρογειον σφαῖραν).

Ἡ Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βορείου μέχρι σχεδὸν τοῦ Νοτίου Παγωμένου Ὄκεανοῦ. Ὅθεν εἶναι ἡ μακροτάτη ἔλων τῶν ἡπείρων καὶ κεῖται εἰς ἕλας σχεδὸν τὰς ζώνας τῆς Γῆς. Κατὰ τὴν ἑκτασιν ἡ Ἀμερικὴ εἶναι τετραπλασία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἶναι μικροτέρα. Διακρίνεται δὲ ἀπὸ αὐτὰς καὶ ὡς «**Νέος Κόσμος**», διότι μόνον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν δυτικὴν ἡπειρον, ἦτο ὁ **Κολόμβος**. Ἄλλ' οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος κανεὶς ἐγνώριζε τίποτε περὶ αὐτῆς· εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μάλιστα (ἦτοι πρὸ 440 ἐτῶν) ὀλίγοι ἄνθρωποι ἐπίστευαν, ὅτι ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη. Τότε πολλοὶ ἐπήγαιναν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὰς Ἰνδίας, ταξιδεύοντες πρὸς Α διὰ τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ Ἀσίας. Εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κολόμβου ἐπήλθε τὸ πρῶτον ἡ ἰδέα, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ

Εἰκ. 78. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Βορείας Ἀμερικῆς.

φθάση εις τὰς Ἰνδίας γρηγορώτερα, ἂν ἔπλεε πρὸς Δ. Ὅθεν μὲν τρία πλοῖα ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς Ἰσπανίας διευθυνόμενος πρὸς Δ' ὅταν μετὰ δύο μῆνας ἀπεδιθάξεται τὸ πρῶτον εἰς τὰς νήσους τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε φθάση εἰς τὰς Ἰνδίας τῆς Ἀσίας. Διὰ τοῦτο τὰς μὲν νήσους ὠνόμαζεν Ἰνδίας, τοὺς δὲ κατοίκους τῶν Ἰνδιάνους, τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα παρέμειναν καὶ πρὸς διάκρισιν αἱ νῆσοι λέγονται **Δυτικάι Ἰνδίαι**.

Ἐκτοτε πολλοὶ Εὐρωπαῖοι μετηγάστευσαν εἰς τὸν Νέον Κόσμον καὶ πολλοὶ μαῦροί μετεφέρθησαν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ κτήματα τῶν ἀποίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 250 ἑκατ., ἐκ τῶν ὁποίων 165 ἑκατ. εἶναι λευκοί, 16 ἑκατ. μαῦροί, 22 ἑκατ. Ἰνδιάνοι καὶ 40 ἑκατ. μιγάδες, ἀλλ' ἀναλογοῦν 6 κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χλμ. Διὰ τοῦτο ἐξακολουθεῖ αὕτη τὰ προσελκύει πολλοὺς μετανάστας ἐκ τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου.

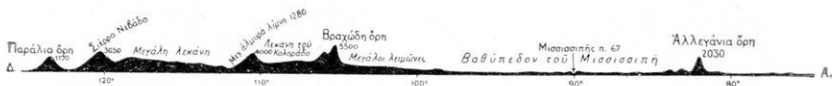
Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ βαθύτερον εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων μέγα τμήμα τῆς ἔδωθίσθη εἰς τὰ βᾶθη. Εἰς τὴν θέσιν του εἰσεχώρησεν ἡ θάλασσα· ἀλλὰ τὰ βουνὰ ἐξέχουν ἀκόμη ἀπὸ τὰ κύματα ὡς στενὰ γέφυρα (**Μέση Ἀμερικὴ**) καὶ ὡς πολυπληθεῖς νησιωτικὸν σύστημα (**Δυτικάι Ἰνδίαι**). Οὕτως ἡ ἡπειρος διηρέθη εἰς δύο σχεδὸν ἰσομεγέθη τριγωνικὰ τμήματα, τὴν **Βορείαν** καὶ **Νοτίαν Ἀμερικὴν**.

Α') ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Βορείας Ἀμερικῆς;
2. Μὲ ποίας ἡπείρους τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ αὕτη;
3. Ποῖος κόλπος εἰσχωρεῖ βαθύτατα εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀμερικῆς;
4. Ὄνόμασε τὰς χειρονήσους, εἰς τὰς ὁποίας ἀπολήγουν τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς βορείας Ἀμερικῆς.
5. Ποία νῆσος φράσσει ἀπὸ βορρᾶ τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου;
6. Τίνων μεγάλων λιμνῶν τὸν ἔκρουον ἀποτελεῖ ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου; οὗτος τὸ ὄνομά του ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Ἁγίον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεκαλύφθη.
7. Ὄνόμασε καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλους ποταμοὺς τῆς βορείας Ἀμερικῆς.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. Διαίρεσις.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακρόταται ὄροσειραί, ἐκτεινόμεναι εἰς δύο κυρίας γραμμὰς ἀπὸ τῆς βορειοτάτης Ἰθάσκας μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμαῦ, κατέχουν ὀλόκληρον τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἐκ τούτων ἡ δυτικὴ, βαίνουσα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὸν ὠκεανὸν καί, χωριζομένη εἰς μεμονωμένα τμήματα, λαμβάνει διάφορα ὀνόματα (**Θαλάσσιαι Ἄλπεις, Κασκάδια ὄρη, Παράλια ὄρη, Σιέρρα Νεβάδα, Σιέρρα Μάδρε.**) Ἡ ἀνατολικὴ τὸν ἀντίον ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ ὄροσειράν, τὰ **Βραχώδη ὄρη**. Περὶ τὸ μέσον αἱ

Εἰκ. 79. Κάθετος τομὴ τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἀπὸ Δ πρὸς Α.

δύο ὄροσειραί, καμπυλοῦμεναι, περικλείουν εὐρὸ καὶ ὑψηλὸν **ὄροπέδιον**. Τόσον ὑψηλά εἶναι τὰ ὄρη τῆς πλευρᾶς ταύτης, ὥστε καὶ εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον, ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, μερικαὶ ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ ὑψηλότατον ἐξ αὐτῶν (Μάκ Κίνλεϋ 6200 μ.) εὐρίσκεται εἰς τὸ βορειότατον ἄκρον, ὅπου αἱ Θαλάσσιαι Ἄλπεις κρημνίζονται εἰς τὸν ὠκεανόν. Οἱ παγετῶνές τῶν φθάνουν εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων πελώριοι ὄγκοι ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουν ὡς παγόδουνα.

Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς διασχίζεται ὑπὸ τῶν **Ἀλλεγανίων** ὀρέων, τὰ ὅποια μόλις φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ ὄροπεδίου τῆς δυτικῆς χώρας (2000 μ.). Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Βραχωδῶν ὀρέων ἐκτείνεται εὐρύτατον **βαθύπεδον**, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν νότιον μέρος διαρρέει ὁ **Μισσισιπιῆς** μετὰ τοὺς μεγάλους παραποτάμους του, ἐκδύλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, τὸ δὲ βόρειον ὁ **Νέλσον** καὶ ὁ **Μάκενζι**, ποταμοὶ ῥέοντες πρὸς βορρᾶν.—Εὗρατε τὴν ὑδροκριτικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν δύο λεκανῶν· αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ βορείου τμήματος (**Καναδά**) καὶ τοῦ νοτίου τμήματος (**Ἡνωμένων Πολιτειῶν**) τῆς Βορείας Ἀμερικῆς. Εὗρατε τὸν ποταμὸν **Ῥίο Γκρόντε**· οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ **Μεξικοῦ**.

1. Ὁ Καναδάς.

Ὁ Καναδάς κατέχει ὅλον σχεδὸν τὸ βόρειον ἥμισυ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς καί, ἐπειδὴ πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, λέγεται καὶ **Βρετανικὴ Βορεία Ἀμερική**. Εἰς ἑκτασίαν εἶναι ἴσος περίπου μετὰ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἔχει μόνον 10 ἑκατ. πληθυσμόν, διότι μόνον τὸ νότιον καὶ ΝΑ αὐτοῦ μέρος κατοικεῖται πυκνῶς. Περιγράψατε τὸ νότιον ὄριον τῆς χώρας.

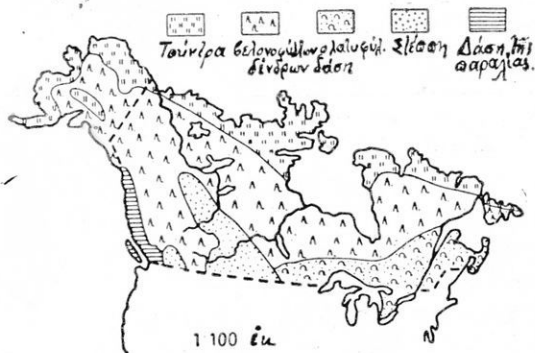
1:200 εἰ.

Εἰκ. 80. Σύγκρισις τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος.

1. Τὸ βόρειον μέρος τοῦ Καναδᾶ ἀνήκει εἰς τὰς ἀρκτικές χώρας· κατέχεται ἀπὸ παγωμένους ἐρήμους (**τουντρας**), εἰς τὰς ὁποίας αἱ χιονοθύελλαι εἶναι συνήθεις καὶ κατὰ τὸ θέρος. Ἐδῶ οἱ μόνοι κάτοικοι εἶναι **Ἔσκιμῶι**, οἱ ὁποῖοι τὸν χειμῶνα περνοῦν πλησίον τῆς παραλίας εἰς ὑπογείους θολωτὰς καλύβας, κυνηγοῦντες φώκας, θαλασσίους ἵππους κλπ., τὸ δὲ βραχὺ θέρος ἀποδημοῦν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, διὰ νὰ κυνηγήσουν ἀγρίους τα-

ράνδους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀγέλας πλανῶνται εἰς τὰς βορείας χώρας.

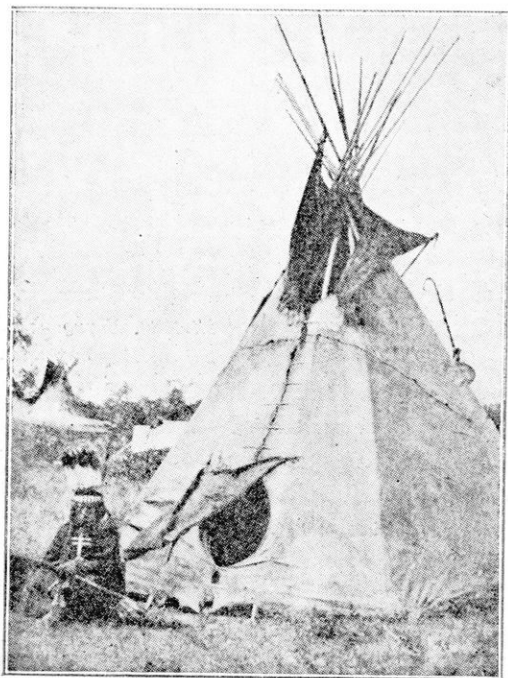

Εἰκ. 81. Ζώναι βλαστήσεως τοῦ Καναδᾶ.

2. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Νότον, τόσον τὸ ψυχρὸν τοῦ χειμῶνος μετριάζεται. Ὅθεν εἰς τὰς τουντρας ἀκολουθοῦν δασώδεις

ἐκτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦν ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς με ἐρυθρὸν δέρμα καὶ κατάμυρα μαλλιά (**Ἰνδιάνοι**). Οὗτοι κα-

τασκευάζουν τὰς καλύβας των ὡς πυραμίδας, τὰς ὁποίας ἐπενδύουν μὲ τὰ δέρματα τῶν ζώων, τὰ ὅποια κυνηγοῦν εἰς τὸ δάσος. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς ἡ ἰκτίς, ὁ κάστωρ, ἡ ἐνυδρίς ἔχουν δέρμα καταλληλότερον διὰ τὴν κατασκευὴν γουναρικῶν, καπέλλων κλπ.

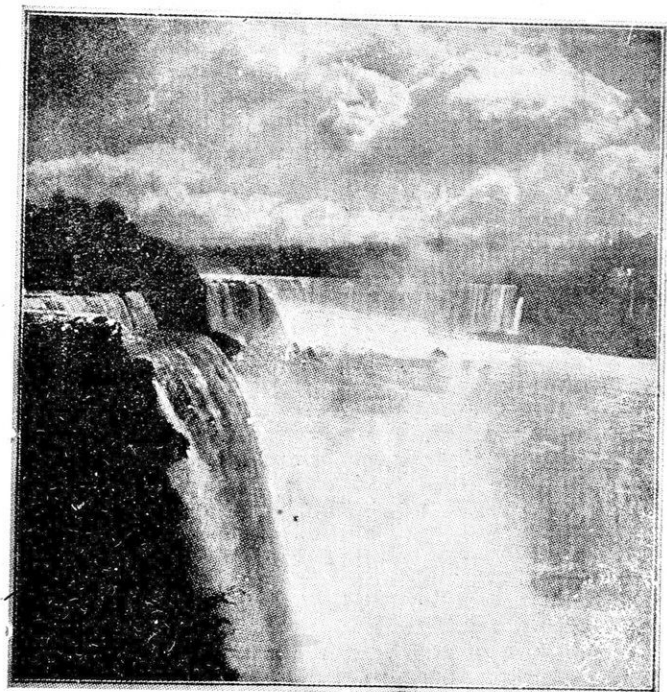

Εἰκ. 82. Σκηπὴ Ἰνδιάνων.

Διὰ τοῦτο οἱ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι διατηροῦν εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐμπορικοὺς σταθμούς, ἔπου οἱ Ἰνδιάνοι δίδουν τὰ δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα. Δρόμοι εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν χώραν ὑπάρχουν ὀλίγοι· ἀλλ' ὑπάρχουν πολλοὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι. Κατὰ τὸ θέρος Ἑσκιμῶσι, Ἰνδιάνοι καὶ ἄποικοι ταξιδεύουν ἐπάνω εἰς τὰ νερά μὲ μονόξυλα, τὰ ὅποια μεταφέρουν ἀπὸ μίαν λίμνην ἢ ἀπὸ ἓνα ποταμὸν εἰς ἄλλον. Κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅτε ὄλα τὰ σκεπάζει χιόνι καὶ πάγος, τὰ φορτία μεταφέρονται μὲ ἔλκηθρα, τὰ ὅποια σύρονται ἀπὸ σκύλους. Ἔτσι τὰ δέρματα φθάνουν εἰς τὴν κατφικημένην χώραν καὶ πα-

ραδίδονται εις τὸ ἐμπόριον. Ἐκτὸς τούτων ἐξάγονται καὶ χρυσὸς ἀπὸ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς χώρας, ἄφθονος δὲ ξυλεία ἀπὸ τὰ δάση αὐτῆς.

3. Εἰς τὸν νότιον καὶ **ΝΑ Καναδῶν** οἱ χειμῶνες εἶναι ψυχροί, ἀλλὰ τὰ θέρη ἀρκετὰ μακρὰ καὶ θερμά, ὥστε νὰ ὠριμάζουν τὸν σίτον καὶ τὰ λαχανικά. Ἡ μέση θερμοκρασία τῆς Βίννιπεγ (εὔρε τὴν πόλιν!) τὸν μὲν Ἰανουάριον εἶναι—20°, τὸν δὲ Ἰούλιον +19°. Ὅθεν ἡ γεωργία εἶναι ἐδῶ ἡ κυρία ἀσχολία τῶν κατοίκων καὶ μεγάλαι ποσότητες σιτηρῶν συγκομίζονται εἰς ἀπεράντους ἀγρούς. Ἡ **Βίννιπεγ** (220) εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπο-

Εἰκ. 83. Ὁ καταράκτης τοῦ Νιαγάρα.

ρίου τῶν σιτηρῶν. Μὲ τὴν ἀφθονίαν τοῦ χόρτου, τοῦ ἀραβοσίτου κλπ. ἀνεπτύχθη καὶ ἡ κτηνοτροφία καὶ μεγάλη ἐξαγωγή βουτύρου καὶ τυροῦ γίνεται ἀπὸ τὸν Καναδῶν.

Ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἀποτελεῖ τὸν ἔκρου

τῶν μεγάλων λιμνῶν (Ἄνω, Μίχιγκαν, Χρῦρον, Ἡρι, Ὀντάριο), αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦν μεταξύ των. Μεταξὺ τῆς Ἡρι καὶ τῆς Ὀντάριο τὰ νερὰ κρημνιζόμενα ἀπὸ ὕψος 50 μ. σχηματίζουν τὸν περίφημον καταρράκτην τοῦ **Νιαγάρα**. Μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὑδάτων του λειτουργοῦν πολλὰ ἐργοστάσια. Εἶναι τόσον εὐρεῖα ἡ κοίτη τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὥστε δι' αὐτῆς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας συγκοινωνεῖ μὲ τὴν θάλασσαν. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ κεῖνται αἱ σπουδαιότεραι ἐμπορικαὶ πόλεις τοῦ Καναδᾶ, ἡ **Μοντρεάλ** (620) καὶ ἡ **Κουέμπεκ** (100). Ἐπὶ τῆς λίμνης Ὀντάριο τὸ **Τορόντο** (620) εἶναι κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν σιτηρῶν, ὡς καὶ ἡ Μοντρεάλ. Ἡ **Ὀντάβα** (100) ἔχουσα τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ξυλείας εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατείας.

4. Τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου κλείει ἀπὸ Βορρᾶ ἡ νῆσος τῆς **Νέας Γῆς**. Βουνὰ πάγου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιδαίνουσι φῶκαι καὶ πολικαὶ ἄρκτοι, καταπλέουσι τὴν ἄνοιξιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν. Ἀνατολικῶς τῆς νήσου συναντῶνται δύο ἀντίθετα θαλάσσια ρεύματα, ἐν ψυχρὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἐν θερμὸν ἀπὸ νότου. Ἐκ τούτου τὰ ἀβαθῆ μέρη νοτίως τῆς νήσου ταύτης γεμίζουν κυριολεκτικῶς κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας μὲ ψάρια (βακαλάους, σολωμούς, βέγγες, ἀστακοὺς) καὶ πολλὰι χιλιάδες ψαράδων συγκεντρῶνονται τότε ἐκεῖ διὰ ψάρευμα.

Νοτιώτερον ἡ χερσόνησος τῆς **Νέας Σκωτίας** εἶναι πλουσία εἰς γαιάνθρακας καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Τὸ **Χάλιφαξ** (50) εἶναι ὁ κύριος αὐτῆς λιμὴν. Ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος διευθυνόμενος πρὸς δυσμὰς φθάνει εἰς 5 1/2 ἡμέρας εἰς τὴν **Βανκούβη** (250), τὸν σπουδαιότερον λιμένα τοῦ Καναδᾶ διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν.

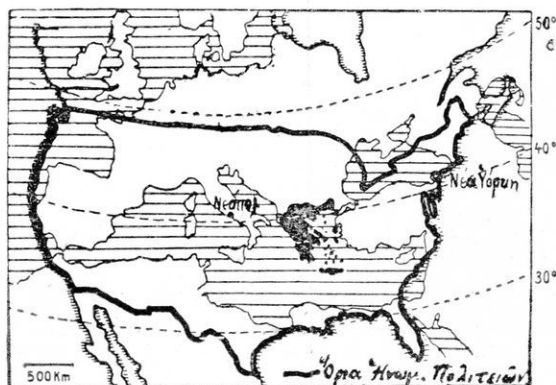
5. Γαιάνθρακες καὶ χρυσὸς εἶναι οἱ θησαυροί, τοὺς ὁποίους κρύπτουσι τὰ **Βραχώδη ὄρη** εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ Καναδᾶ. Χρυσὸς ἰδίᾳ εἶναι τὸ προϊόν τῆς ἀρκτικής **Ἀλάσκας**, ἡ ὁποία ὁμῶς ἀνήκει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

6. Οἱ πρῶτοι **ἄποικοι** εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἦσαν Γάλλοι. Διὰ τοῦτο ἄλλοτε τὸν Καναδᾶν κατεῖχεν ἡ Γαλλία καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων ὀμιλοῦν καὶ σήμερον τὴν Γαλλικὴν. Οἱ περισσότεροι ὁμῶς τῶν κατοίκων κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία καὶ κατέχει σήμερον τὸν Καναδᾶν. Ἀλλὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἔχουσι εἰς χεῖράς των οἱ Καναδοί.

2. Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

(USA = United States of Amerika).

1. Ἀκολουθήσε τὴν γραμμὴν τῶν συνόρων πρὸς τὸν Καναδᾶν καὶ πρὸς τὸ Μεξικὸν (περιγραφῆ). 2. Μεταξὺ τίνων παραλλήλων κύκλων κεῖται ἡ χώρα; Εἰς ποίαν ἄρα ζώνην κλίματος; Ἀκολουθήσε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν παράλληλον 40° καὶ εὔρε με ποίας χώρας

Εἰκ. 84. Σύγκρισις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος.

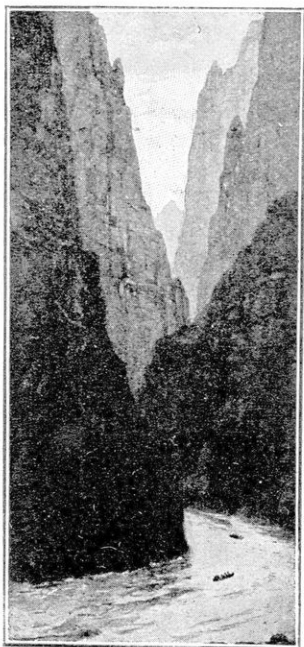
τοῦ ἀνατολ. ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ ἡ βορεῖα ζώνη τῆς χώρας. 3. Ὅρισε τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἰς τὸ δυτικὸν μέρος, εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς χώρας. 4. Ὀνόμασε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας.

Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι κατέχουν ἑκτασίαν ἴσην σχεδὸν μετὰ τὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουν δὲ πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν κατοίκων τῆς ἅλης Ἀμερικῆς (123 ἑκατ.). Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, ἡ χώρα εἰς τὴν δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὄρεινή, εἰς δὲ τὸ μέσον πεδινή.

1. Αἱ δυτικαὶ χῶραι.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κατέχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ὑψηλῶν ὄροπέδιον, τὸ ὅποιον ἀπ' ἀνατολῶν μὲν περικλείεται ὑπὸ τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, ἀπὸ δυσμῶν δὲ ὑπὸ τῆς Σιέρρας Νεβάδας καὶ τῶν Κασκαδιῶν ὄρέων. Ἐνεκα τούτου τὸ ὄροπέδιον ἔχει κλίμα ξηρὸν· εἰς τινα μέρη μάλιστα δὲν διαφέρει ἀπὸ πραγματικὴν ἔρημον. Ἄλλ' εἰς τὰ γύρω βουνά

πίπτει τὸν χειμῶνα ἀφθονος χιῶν, ἡ ὁποία εἶναι πηγὴ πολλῶν ποταμῶν. Ὅσοι διευθύνονται πρὸς τὴν **Μεγάλην λεκάνην** συλλέγονται εἰς λίμνας, αἱ ὁποῖαι δὲν

Εἰκ. 85. Φάραγξ τοῦ Κολοράδο.

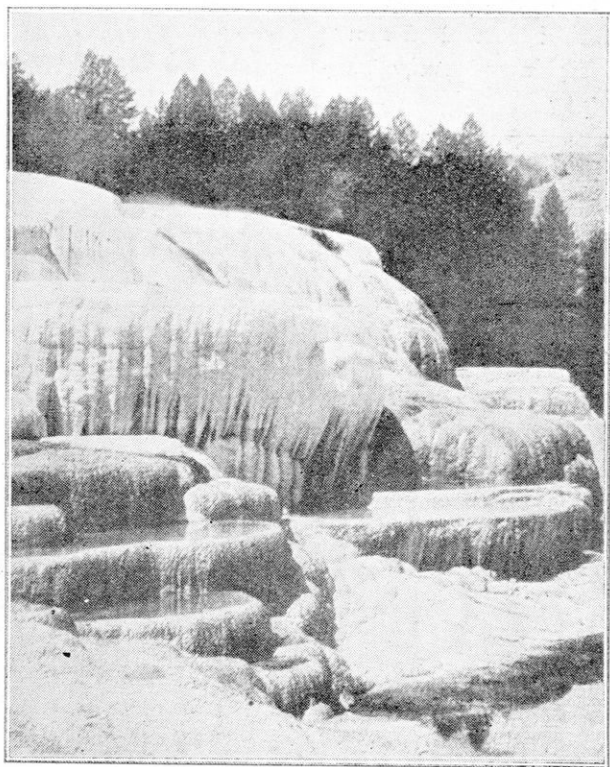
ἔχουν ἔκρουσιν καὶ εἶναι ἀλμυραὶ· ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν κεῖται εἰς ὕψος 1280 μ. Μερικοὶ ἔμωσ ποταμοί, ὡς ὁ **Κολοράδο** καὶ ὁ **Ρίο Γκράντε** διανοίγουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, σκάπτοντες εἰς τὸ ὄροπέδιον στενάς καὶ βαθείας φάραγγας (Καίνουσιν, ἐκ τοῦ ἰσπ. cañon—κανόνι). Ἡ φάραγξ τοῦ Κολοράδο, ὁ ὁποῖος εἶναι μακρότερος ἀπὸ τὸν Δούναβιν, εἶναι ἡ μεγαλοπρεπέστερα τῆς Γῆς μετ' ἀπότομα τοιχώματα βάρους 1000-2000 μ.

Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπέδιου, ὡς καὶ τῶν Βραχώδων ὄρέων, ἔγκειται εἰς τοὺς μεταλλευτικὸς θησαυροὺς. Χρυσός, ἄργυρος, χαλκός καὶ μόλυβδος ἐξάγονται εἰς μεγάλας ποσότητας, ἐπειδὴ δὲ καὶ

γαιάνθρακες ἀφθονοῦν εἰς τὰ Βραχώδη ὄρη, τὸ **Νιένβεργ** (280) εἰς τὰς ἀνατολικὰς αὐτῶν ὑπωρείας ἔχει ὑψηλὰς καμίλους, ὅπου τήκονται τὰ μέταλλα. Τόποι τινὲς ἐν τῇ Μεγάλῃ λεκάνῃ ἀρδεύονται τεχνητῶς, οὕτω δὲ ἡ **Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης** (140) ἰσομετρεῖται μετ' ὕδατος.

Εἰς τὰ Βραχώδη ὄρη ὑπάρχουν ὄροπέδιά τινα, τὰ ὁποῖα λέγονται «**πάρακα**». Τὸ περιφημότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ «**Γελοστόουν πάρακα**», ὅπου ἀπὸ ἑκατοντάδας θερμῶν πηγῶν ἀνατινάσσονται κατὰ μικρὰ διαστήματα στήλαι βράζοντος ὕδατος εἰς ὕψος 30—80 μέτρων (θερμοπίδακες, Γκέϋξερ). Λίμναι ἀτμίζουσαι μέσα εἰς καταπράσινα δάση, καταρράχται κρημνιζόμενοι εἰς βάρους

θυτάτας κοιλάδας, βουνά κατάλευκα από τὸ χιόνι πληροῦν πράγματι θαυμασμοῦ τὸν ἐπισκέπτην. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν χώρον αὐτὸν τὸ κυνήγιον εἶναι ἀπηγορευμένον, ἐδῶ εὔρον καταφύγιον καὶ οἱ

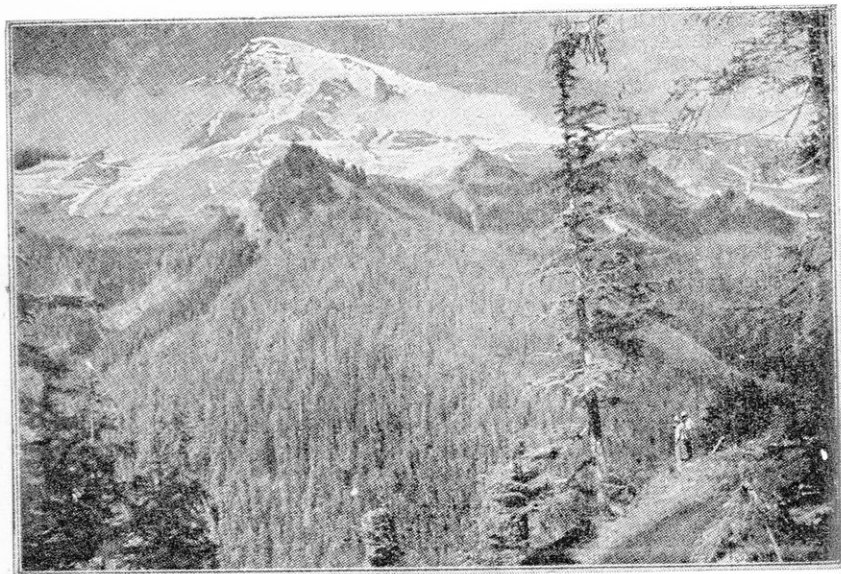

Εἰκ. 86. Γκέϋξο ἐν Γελοστόουν πάρκ.

τελευταῖοι βίσωνες ἤτοι ἄγριοι βούβαλοι τῆς βορείας Ἀμερικῆς, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν πολυπληθέστατοι, ἀλλ' ἐκινδύνεον ν' ἀφανισθοῦν τελείως ἀπὸ τὸν διωγμὸν τῶν κυνηγῶν.

Δυτικῶς τοῦ ὄροπεδίου ἡ **Σιέρρα Νεβάδα** διὰ τὴν ἀγρίαν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς φυσικὰς καλλονὰς παραβάλλεται μὲ τὰς Ἀλπεις τῆς Εὐρώπης. Ἰδίᾳ φημίζεται ἡ κοιλάς **Γιοξέμιτι** διὰ τὰς κρημνώδεις κλιτύς, τὰ γιγάντεια δένδρα καὶ τοὺς καταρράκτας, εἰς τῶν ὁποίων πίπτει ἐξ ὕψους 870 μ.

Μεταξύ τῆς Σιέρρας Νεβάδας καὶ τῆς χαμηλῆς παραθαλασσίας ὄροσειρᾶς ἐκτείνεται ἡ στενὴ καὶ μακρὰ πεδιάς τῆς **Καλλιφορνίας**. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνατολικῶς τῆς Νεβάδας ὄροπέδιον ἡ πεδιάς ἔχει πλουσίαν βροχάς, ἐπειδὴ τὰ νέφη, τὰ ὅποια οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ προσπίπτοντα εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νεβάδας ψύχονται καὶ

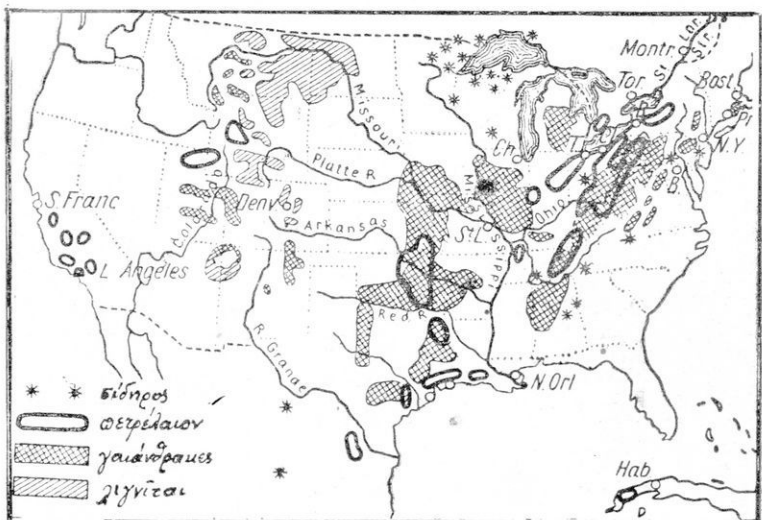
Εἰκ. 87. Τὸ ὄρος Ράλνερ ἐν τῇ ὄροσειρᾷ τῶν Κασκαδίων τῆς βορ. Ἀμερικῆς.

ρίπτουν βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει καὶ εὐφορον ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα γλυκύ, εὐδοκιμοῦν οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, ἡ ἐλαία καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ. Ἰδίᾳ τοὺς μετανάστας προσεῖλκυσε ἐδῶ ὁ χρυσός, ὁ ὅποτος εἶχεν ἀνακαλυφθῆ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Σιέρρας Νεβάδας· ἀφοῦ ὅμως οὗτος ἐξηγητήθη, οἱ ἐργάται τῶν χρυσορυχείων ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀμπελοργίαν καὶ σήμερον ἡ Καλλιφορνία θεωρεῖται ὡς ὁ κῆπος τῆς δύσεως. Ὁ Ἅγιος Φραγκῆσκος, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰρηνικοῦ, τὸ 1845 εἶχε μόνον 30 λευκοὺς κατοίκους· σήμερον ἀριθμεῖ μὲ τὰ πρᾶστα 1 ἑκατ. κατοίκων, μεταξύ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸν ἐξαίρετον λιμένα του, τοῦ ὁποίου

ή είσοδος ονομάζεται «χρυσή πύλη», συναντώνται αί θαλάσσιαι ὁδοί τοῦ Εἰρηνικοῦ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς τῆς ἠπείρου. Ἡ πόλις τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, παρὰ τὸ **Δὸς Ἄντζελες** (1,2 ἑκατ.) ὑπάρχουν πλούσιαι πηγαί πετρελαίου, βορειότερον δὲ ἡ **Σέτιλ** (360) εἶναι σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν.

4. Αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι.

Ἡ ἀνατολική πλευρὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν διασχίζεται ὑπὸ τῶν **Ἀλλεγανίων** ὄρεων, τὰ ὅποια εἰς τὸ νότιον μέρος

Εἰκ. 88. Τὰ κυριώτερα ὄρυχεῖα καὶ αἱ πετρελαιοπηγαὶ τῶν Ἠν. Πολιτειῶν.

ὑφθύνται μέχρι 2000 μ. Ταῦτα εἶναι δασώδη καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἐγκλείουσι ἀνεξαντλήτους θησαυροὺς γαιανθράκων, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, γύψου καὶ ἁλατος, εἶναι δὲ πλούσια καὶ εἰς πηγὰς πετρελαίου καὶ φωταερίου. Τὸ φυσικὸν φωταερίον, τὸ ὅποιον ἐδῶ ἐξορμᾷ ἐκ τῆς γῆς, χρησιμοποιεῖται εἰς πολλὰς πόλεις πρὸς φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν. Τὸ ἀμερικανικὸν πετρέλαιον διακρίνεται διὰ τὴν ποιότητά του. Ὅπως δὲ εἰς αὐτό, οὕτω καὶ εἰς τοὺς γαιάνθρακας καὶ τὴν παραγωγὴν σιδήρου καὶ χάλυβος, αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ περιφέρεια τῆς **Πίττςβουργ** (1,3 ἑκατ.) εἰς τὰς δυτικὰς ὑπὸ πωρείας τῶν Ἀλλεγανίων ὄρεων ἔχει τὰ πλουσιώτερα γαι-

ανθρακωρυχεία και είναι τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου.

Ἀνατολικῶς τῶν Ἀλλεγανίων ὀρέων ἐκτείνεται πεδινὴ παραλία ζώνη, ἡ ὁποία λαμβάνει ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πλουσίας βροχᾶς καὶ εἶναι εὐφορωτάτη. Εἰς μὲν τὰ νότια θερμὰ αὐτῆς μερὴ εὐδοκιμοῦν τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι (Καρολίνα), τὸ ζαχαροκάλα-

Εἰκ. 89. Χάρτης βροχῶν τῆς Βορείου καὶ μέσης Ἀμερικῆς.

μον καὶ ὁ καπνός, εἰς δὲ τὰ βόρεια καὶ ὀρεοειδέστερα μέρη ὁ σίτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἐκεῖ εἰς ἐξαιρετικούς φυσικούς λιμένας ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι πόλεις. Εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Χούδσωνος καὶ ἐπὶ τῶν ἀπέναντι νήσων κεῖται ἡ **Νέα Ὑόρκη** (πρόφ. Νιού Γιόρκ), ἡ πρώτη εἰς πληθυσμὸν (9,2 ἑκατ.) καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν πόλις τοῦ κόσμου. Αἱ οἰκίαι τῆς ἔχουν 20-50 πατώματα. Ἐνας τοιοῦτος οὐρανοξύστης ἔχει 58 πατώματα καὶ ὕψος 264 μ. ἐργάζονται δ' ἐντὸς αὐτοῦ περίπου 20000 ἄνθρωποι. Τέσσαρες τεράστιαι κρεμασταὶ γέφυραι καὶ ὀκτὼ σήραγγες συνδέουν ἐν τμήμα τῆς πόλεως, τὸ Μπροῦκλιν, μετὰ τὴν λοιπὴν πόλιν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος, ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου, ἵσταται τὸ ἀγαλμα τῆς

Ἐλευθερίας, ἡ δὲ κίνησις εἰς τὸν λιμένα καὶ τὰς προκυμαίας εἶναι ἀφάνταστος. Εἶναι καὶ κέντρον μεγάλης βιομηχανίας καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀγορὰ τοῦ κόσμου εἰς δέρματα. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 1 ἕκ. εἶναι Ρῶσοι, 800 000 Ἴταλοί, 650 000 Ἰρλανδοί, 800 000 Γερμανοί, 1 500 000 Ἰουδαῖοι. Ἡ **Βοστώνη** (1, 9 ἕκ.) εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, προπάν-

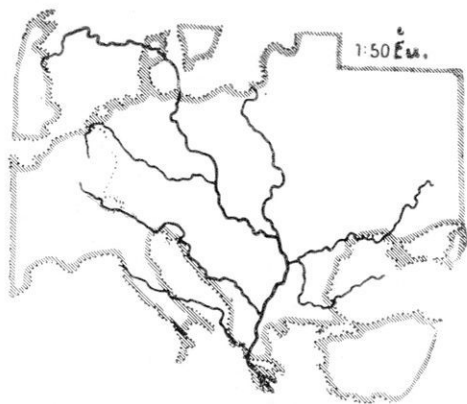

Εἰκ. 90. Ἡ Νέα Ὑόρκη τῆς Ἀμερικῆς.

των δι' ἔρια, ἀλλὰ συνάμα σπουδαιότατον κέντρον πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως. Εἰς προάστειον αὐτῆς λειτουργεῖ τὸ Πανεπιστήμιον Χάρβαρτ. Νοτίως τῆς Νέας Ὑόρκης ἡ **Φιλαδέλφεια** (2, 6 ἕκ.) μετὰ τὰ πλησίον αὐτῆς γαιανθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου κατέστη ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (μηχανουργία, ὑφαντικὴ). Νοτιώτερον ἡ **Βαλτιμόρη** (800) ἐξάγει τὰ προϊόντα τῆς νοτίας πεδιάδος, ἰδίᾳ καπνόν, σιτηρὰ καὶ συντηρημένους τροφάς. Πλησίον αὐτῆς ἡ **Βάσιγκτων** (480), εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου ἐν τῷ «Λευκῷ Οἴκῳ» κατοικεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Βοραιοαμερικανικῆς Ὀμοσπονδίας.

3. *Τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον* ὁμοιάζει μετε-

ρασίαν σκάφην, ἣ ὁποία κλίνει ἐλαφρῶς πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Ταύτην διαρρέει ὁ Μισσισιπής (μέγας ποταμὸς), ὁ ὁποῖος

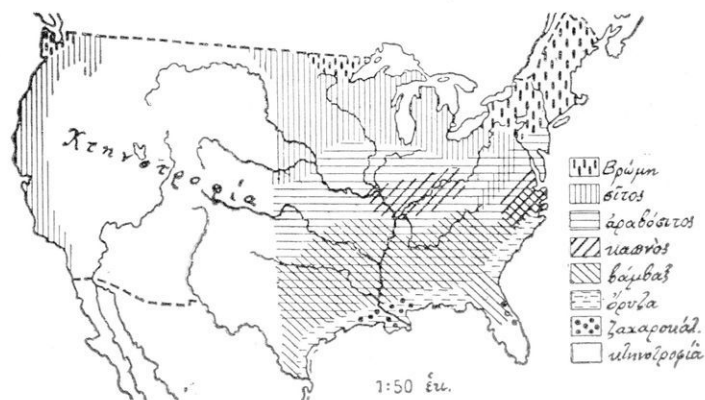
μετὰ τοῦ Μισουρή, τὸν ὁποῖον δέχεται ἐκ δεξιῶν, εἶναι ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς Γῆς (ὑπερδιπλάσιος τοῦ Δουνάβεως). Ἐξ ἀριστερῶν προσλαμβάνει τὸν Ὀχάϊο καὶ διὰ τεραστίου δέλτα, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ κατ' ἔτος 80 μ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Τὸ βαθυπέδον εἶναι ἐκτε-

Εἰκ. 91. Ἡ λεκάνη τοῦ Μισσισιπή καὶ ἡ Εὐρώπη.

θειμένον εἰς τοὺς βορείους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ βόρειον αὐτοῦ μέρος, ἂν καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τὴν Βορείαν Ἑλλάδα ἔχει πολὺ ψυχρότερον χειμῶνα. (Τὸ θέρος τῆς Νέας Ὑόρκης ὅμοιον μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὁ χειμὼν ὅμοιος μετὰ τὸν τῆς Στοκχόλμης). Τὸ θέρος ὅμως πνέουν ἐκ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ὑγροὶ καὶ θερμοὶ ἀνεμοί, οἱ ὁποῖοι διευθυνόμενοι πρὸς ΒΑ φέρουν βροχὰς εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ βαθυπέδου (βλ. εἰκ. 89).

α) Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ βαθυπέδου (ἀριστερὰ τοῦ Μισσισιπή) ἐκτείνονται ἀπέραντα δάση, τὰ ὁποῖα τώρα κόπτονται ὑπὸ τῶν ἀποίκων καὶ μετατρέπονται εἰς ἀγρούς. Νοτίως τῶν λιμνῶν καλλιεργοῦνται ἰδίως σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ σίκαλις. Ἐκεῖ εἰς ἀπεράντους ἀγρούς τεράστιαι μηχαναὶ συγχρόνως θερίζουν, ἀλωνίζουν, καθαρίζουν καὶ συσκευάζουν τὸν σῖτον εἰς σάκκους. Καλλιεργοῦνται προσέτι γεώμηλα καὶ καπνός, τὰ ὁποῖα, ὅπως καὶ ὁ ἀραβόσιτος, ἔχουν τὴν Ἀμερικὴν ὡς πατρίδα. Διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς νομῆς ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ τμήματος εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία (χοῖροι, βόες, πρόβατα, ἵπποι). Τὸ Σικάγον (3,5 ἑκατ.) κείμενον εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς λίμνης Μίχιγκαν, εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς σιτοφόρου περιοχῆς, ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν λιμνῶν καὶ διὰ πυκνοτάτου δικτύου

σιδηροδρόμων συνδέεται με όλα τὰ τμήματα τῆς χώρας, κατέστη ἢ μεγαλύτερα τοῦ κόσμου ἀγορά εἰς σιτηρά, κτήνη, κρέατα καὶ ξυλείαν. Εἰς τὰ σφαγεῖά του σφάζονται κατ' ἔτος 4 ἑκατ. βοῶν, 8 ἑκατ. χοίρων καὶ 3 ἑκατ. προβάτων. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον αὐτοῦ, παρὰ τὴν Ἐνωμένην Λίμνην, ἐξάγονται μεταλλεύματα σιδήρου καὶ καθαρὸς χαλκός, προσέτι δὲ γαϊάνθρακες, τὸ Σικάγον ἔχει μέγιστα μηχανουργεῖα διὰ κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν κλπ. Με-

Εἰκ. 92. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἐνωμένων Πολιτειῶν.

τοὺς οὐρανοξυστάς καὶ τὰς ὥραιās ἐπαύσεις τοῦ τοῦ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Αἱ ἡμερῖδες ἐν αὐτῷ ἐκδίδονται εἰς 25 διαφόρους γλώσσας. Ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πόλεις ἐν τῇ περιοχῇ τῶν λιμνῶν εἶναι ἡ **Νιητρούϊ** (1, 6 ἑκατ.), ἡ **Κλήβελαντ** (900) καὶ τὸ **Μπούμφαλο** (570), ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀχάϊο ἡ **Πίττςβουργ** (1, 3 ἑκατ.) ἡ **Κινκιννάτη** (450), κέντρα ἀκμαιοτάτης βιομηχανίας. Ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μισουρὴ ὁ **Ἅγιος Λουδοβίκος** (Σαιν Λούϊς 1. ἑκατ.) ἀπέδῃ διὰ τῆς θέσεώς του κέντρον συγκοινωνιῶν καὶ ἐμπορίου καὶ μίαν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων βιομηχανικῶν πόλεων τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς τὸ νότιον τμήμα τοῦ βαθυπέδου τὰ θέρη εἶναι μακρὰ καὶ οἱ χειμῶνες τόσοι γλυκεῖς, ὥστε χιών σπανίως φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πίπτουν ὅμως πολλοὶ βροχαί, αἱ ὁποῖαι εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος καὶ τῆς ὀρύξης. Ἄλλ' ἔπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμμώδης καὶ πλήρης ἐλῶν τὸ κλίμα εἶναι ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς λευκοὺς (κίτρινος πυρετός) διὰ τοῦτο τὸ ἦμισυ

του πληθυσμού είναι μαύροι, των οποίων οι πρόγονοι είχαν μεταφερθή ως δούλοι ἐξ Ἀφρικής. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** (450) εἰς τὸ στόμιον τοῦ Μισσισιπιῆ εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλύτερων ἐν τῇ κόσμφ ἀγορῶν βάμβακος.

β) Εἰς τὸ **δυτικὸν τιμήμα** τοῦ βαθυπέδου (δεξιὰ τοῦ Μισσισιπιῆ) αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι καὶ ἐκ τούτου μόνον χόρτα φυτρώνουν, διὰ τῶν οποίων εὐρεῖται πεδιάδες λαμβάνουν τὴν ὄψιν ἀπεράντου λειμῶνος (Prairie). Αὐταὶ εἰς παλαιότερους χρόνους κατοικοῦντο μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων, οἱ ὁποῖοι ἐδῶ ἐκυνηγοῦσαν τὸν **βίσωνα**, εἶδος ἀγρίου βουβάλου. Μετὰ τὴν διεῖσδυσιν ὅμως τῶν «λευκῶν» οἱ ἐρυθρόδερμοι ἀπωθήθησαν δυτικώτερον. Σήμερον περὶ τὰς 300000 ζοῦν εἰς χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῆ δι' αὐτούς. Οὕτως οἱ τέως περιπλανώμενοι Ἰνδιάνοι ἀποκατεστάθησαν εἰς χωρικούς. Καλλιεργοῦν τὴν γῆν, φοιτοῦν εἰς σχολεῖα καὶ ἐξασκοῦν μικρὸν ἐμπόριον καὶ τέχνην. Εἰς τοὺς εὐρεῖς τούτους λειμῶνας, οἱ ὁποῖοι μὲ βαθμιαίαν κλίσιν φθάνουν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Βραχωδῶν ὀρέων (1800 μ.), τρέφονται ἀπειροὶ ἀγέλαι βοῶν, ἵππων καὶ χοίρων καὶ ποίμνια προβάτων. Ὡς κέντρα ἐμπορικὰ ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ τοῦ Μισουρη τὸ **Σίτν** τοῦ Κανσάς (400) καὶ ἡ **Ὁμάχα** (230).

4. Κάτοικοι καὶ κράτος.

Οἱ πρῶτοι ἄποικοι εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἦσαν Ἄγγλοι. Οὗτοι ἀπετέλουν 13 ἀποικίας, ἀλλὰ θέλοντες νὰ κυβερνῶνται μόνοι ἐπολέμησαν πρὸς τὰ στρατεύματα τῆς «Μητροπόλεως» καὶ μετὰ ἑπταετῆ ἀγῶνα ἐπέτυχον ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἐκτοτε καὶ ἄλλαι χῶραι προσετέθησαν, καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ἰσχυρὰ «Ἐνωσις», ἡ ὁποία σήμερον περιλαμβάνει 48 Πολιτείας μὲ 123 ἑκατ. κατοίκων. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Κυβερνήσεως ἴσταται εἰς Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος ἐκλέγεται κατὰ 4ετίαν καὶ ἐδρεύει ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Βάσιγτων.

Ἀπὸ τοὺς ἀποίκους ἐκείνους προῆλθε μὲ τὸν καιρὸν νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνήκει εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν. Τοὺς «Ἀμερικανούς» διακρίνει μανία ἐπιχειρήσεων καὶ πνεῦμα ἐμπορικόν. Μετὰ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ὀρέων εἰς μεταλλευτικούς θησαυρούς, μὲ τὴν εὐφορίαν τοῦ

εδάφους, με τὴν εὐνοϊκὴν θέσιν τῆς χώρας, κειμένης μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, καὶ μετὰ τὰ ἐξαιρέτα μέσα συγκοινωνίας (ποταμοί, λίμναι, διώρυγες, σιδηρόδρομοι) αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔφθασαν εἰς μεγίστην δύναμιν καὶ ἀκμὴν. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ βάμβακος (πλέον τοῦ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς), ἀραβοσίτου (τὰ 4/5 αὐτῆς), σίτου (τὸ 1/5) καὶ καπνοῦ (τὸ 1/3), μολοντί μόνον τὰ 47% τῆς χώρας καλλιεργοῦνται ἀκόμη (ἐν Γαλλίᾳ 70%). Ἐπίσης πρώτη εἶναι εἰς τὴν ἐξαγωγὴν γαιανθράκων (τὰ γαιανθρακωρυχεῖα τῆς εἶναι τετραπλάσια τῶν γαιανθρακωρυχείων ὅλων ὁμοῦ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης), πρώτη εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ὑδραργύρου, ἄλατος καὶ πετρελαίου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι ἐξόχως ἀνεπτυγμένη. Εἶναι ἡ χώρα τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων, τηλεγράφου, ἠλεκτρικοῦ φωτός, βαπτικῶν, θεριστικῶν κ.ἄ. μηχανῶν. Εἰς ἐμπορικὸν δὲ καὶ πολεμικὸν στόλον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔρχονται πρῶται μετὰ τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν. Πολλοὶ χιλιάδες συμπατριωτῶν μας ζοῦν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Οἱ μεταναστεύσαντες εἰς Ἠνωμένας Πολιτείας κατὰ τὰ ἔτη 1820—1921 ἀνῆλθον εἰς 34 ἑκατ. καὶ προήρχοντο :

ἐκ Μεγ. Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας	24,8%
ἐκ Γερμανίας	16,1%
ἐξ Ἰταλίας	12,8%
ἐξ Ἀυστροουγγαρίας	11,8%
ἐκ Ῥωσίας	10,0%
ἐκ Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας	6,3%
ἐκ Καναδᾶ	5,9%
ἐκ Κίνας, Ἰαπωνίας	2,0%
ἐκ Γαλλίας	1,6%

Πόσοι μετανάσται ἀναλογοῦν εἰς ἑκάστην ἐκ τῶν χωρῶν τούτων ; 2. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν 89,7% εἶναι λευκοί, 9,9% Νέγροι, 0,2% Ἰνδιάνοι, καὶ 0,2% Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες. Ἀπόδωσε τὴν ἀναλογίαν εἰς ἀριθμούς. 3. Εἰς ποίαν περιοχὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν παράγονται ἐν ταυτῶ (κατὰ τὸν χᾶστην 92) βάμβαξ καὶ καπνός, εἰς ποίας ὄρυζα καὶ ζαχαροκάλαμον ; Ποῖα τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν ; 4. Εἰς τί συνίσταται ὁ πλοῦτος τῆς πε-

ριοχῆς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων; Διὰ τίνας μέσου γίνεται δυνατὴ ἢ εὐδοκίμησις τῆς γεωργίας εἰς τὸ ὄροπέδιον; 5. Εἰς τί ὀφείλει τὸ Λὸς Ἀντζελες τὴν ταχέϊαν του ἀνάπτυξιν; 6. Ἀπόδειξε ὅτι τὸ κράτος τοῦτο ἔχει οἰκονομικὴν αὐτάρκειαν. 7. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἀνέρχεται εἰς 421000 χλμ. ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκινήτων εἰς 26 1/2 ἑκατ. Ὑπολόγισε εἰς πόσους κατοίκους ἀναλογεῖ ἐν αὐτοκίνητον. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων τῆς ὅλης Εὐρώπης ἀνέρχεται εἰς 406000 χλμ.

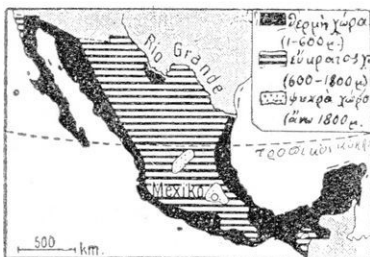
3. Μεξικόν.

✓ 2. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὄρια τοῦ Μεξικοῦ. 2. Ὄνόμασε τὰς δύο χερσονήσους αὐτοῦ. 3. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους; 4 Ποῖα ὄρη συνεχίζονται εἰς τὸ Μεξικόν; Ἡ χιονοσκεπὴς Ὄριζάβα (5600 μ.) εἶναι ἐνεργὸν ἠφαιστειον. 5. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὴν πρωτεύουσαν Μεξικόν καὶ τὴν Βερακρούζ, τὸ ἐπίκειον αὐτῆς καὶ παρατήρησε τὴν διαφορὰν τῆς θερμοκρασίας Ἰανουαρίου καὶ Ἰουλίου δι' αὐτάς :

	ὕψος	Ἰαν.	Ἰούλιος
Βερακρούζ	0 μ.	22,1	27,7
Μεξικόν	2300 μ.	12,5	19,6

Ἡ παραλία τῆς Βερακρούζ δέχεται βροχὰς τριπλασίας ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Τί συνάγεις ἐκ τούτων διὰ τὸ κλίμα;

Τὸ Μεξικόν κατέχει ἕκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, ἀλλ' ἔχει μόνον 16 1/2 ἑκατ. πληθυσμόν.

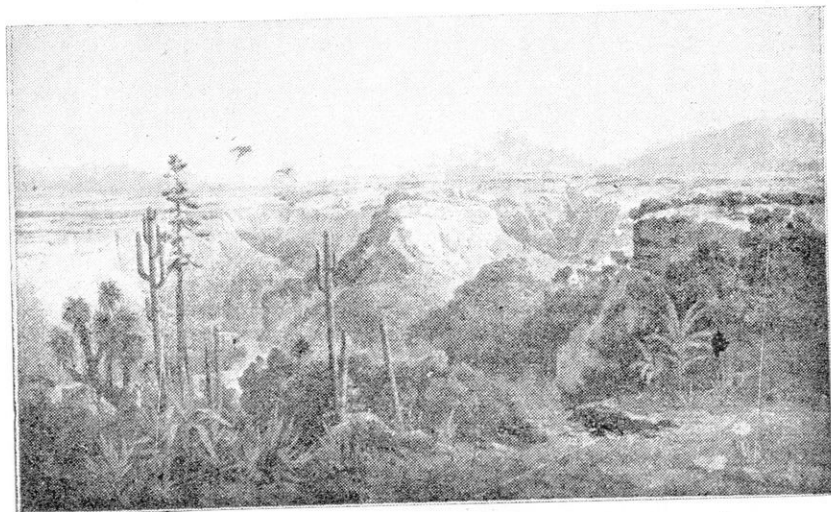

Εἰκ. 93. Μεξικόν. Ὄροπέδιον τοῦ Ἀναχουάκ

Ἡ παραλία τῆς Βερακρούζ δέχεται βροχὰς τριπλασίας ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Τί συνάγεις ἐκ τούτων διὰ τὸ κλίμα; Τὸ Μεξικόν κατέχει ἕκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, ἀλλ' ἔχει μόνον 16 1/2 ἑκατ. πληθυσμόν. Ἄν καὶ κατὰ μέγα μέρος κεῖται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ, ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον εὐκρατον κλίμα, διότι ὀλόκληρος ἡ χώρα κατέχεται ὑπὸ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (2000 μ.), μόνον δὲ πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καταπίπτει εἰς στενὴν παρυφὴν μὲ τροπικὸν κλίμα.

1. Ὅπως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, οὕτω καὶ εἰς τὸ

Μεξικόν τὸ ὄροπέδιον περιστοιχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν καὶ ἐκ τούτου εἶναι πτωχὸν εἰς βροχάς. Ἐνεκα τῆς μακρᾶς ξηρασίας δάση εἰς τὸ ὄροπέδιον δὲν ὑπάρχουν· εὐρίσκονται ὅμως εἶδη τινὰ φυτῶν, (κάκτος, ἀγκαύη), τὰ ὅποια ἔχουν σαρκώδη κορμὸν καὶ φύλλα καὶ ἀποταμειοῦν τόσον νερό, ὥστε ἠμποροῦν ν' ἀντέχουν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ξηρασίας. Μὲ τεχνητὴν ἄρδευσιν καλλιεργοῦνται ἀραβόσιτος, ὄσπρια καὶ σιτάρι, εὐδοκιμεῖ δὲ καὶ ἡ ἄμπελος. Ἄλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου ἔγκειται εἰς τὰς

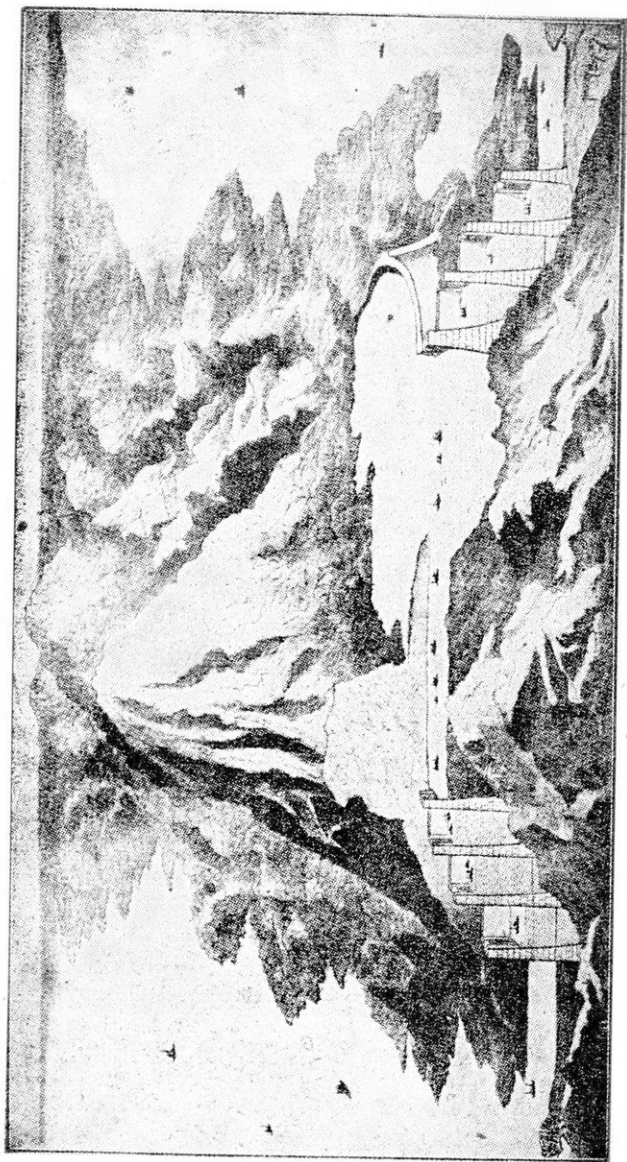

Εἰκ. 94. Μεξικόν. Ὁροπέδιον τῆς Ἀναχουάκ.
Εἰς τὸ βάθος ἡ κορυφή τῆς Ὀριζάβας.

πετρελαιοπηγὰς καὶ τὰ ὄρυχεῖα τοῦ ἀργύρου, τὰ ὅποια εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰ ἀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσα τῆς χώρας **Μεξικόν** (970) κειμένη εἰς ὕψος 2300 μ., πλησίον μεγίστου ἡφαιστείου. Μὲ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς **Βέρα-Κροῦξ** (50) συνδέεται σιδηροδρομικῶς.

2. Ἡ **κλιμακωτὴ χώρα καὶ ἡ χαμηλὴ παραλία** περὶ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἔχουν ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ εἶναι ἐξαιρετικῆς εὐφορίας· εὐδοκιμοῦν τὸ κακαόδενδρον, ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνός. Εἶναι ὅμως τὰ παράλια ἐστία τοῦ κιτρίνου πυρετοῦ.

Κάτοικοι. Ὅταν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὰς δυτικὰς Ἰνδίας,

Εἰκ. 95. Ἡ διώρυγὴ τοῦ Παναμά.

Παρατήρησε πῶς τὰ πλοῖα ἀναβαίνουν καὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὸς ἐκατέρωθεν δεξιαμενᾶς, ἐπειδὴ ἡ διώρυγὴ εἶναι 24 μέτρα ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Ἴσπανοὶ ἀπεβιδάσθησαν καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, τὸ ὅποιον εὗρον πυκνὰ κατοικημένον. Οἱ Μεξικανοὶ ἦσαν ἀρκετὰ πολιτισμένοι. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἴσπανῶν ἀποίκων ἔλαβον γυναῖκας Ἰνδιάνας· ἐκ τούτου οἱ περισσότεροὶ τῶν σημερινῶν κατοίκων (45%) εἶναι μιγάδες, μόνον δὲ 20% εἶναι λευκοί, οἱ δὲ λοιποὶ (35%) εἶναι Ἰνδιάνοι. Ἐπὶ μακρὸν ἡ χώρα εὕρισκετο ὑπὸ τὴν Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι πρὸ 100 περίπου ἐτῶν ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν καὶ ἀπετέλεσαν δημοκρατίαν. Ὅλοι ὀμιλοῦν τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς 78% τῶν κατοίκων ἀνέρχονται οἱ ἀναλφάβητοι.

Β') ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1. Ἡ Μέση Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς Βορείας καὶ Νοτίας Ἀμερικῆς. Ἀνατολικῶς αὐτῆς ἡ ἡπειρος πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἔπαθε σφοδροὺς κλονισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων εὐρεῖται πεδινὰ ἐκτάσεις ἐδυστήθησαν εἰς τὰ βάρη καὶ ἐσκαπάσθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἀποτέλεσμα τῶν ῥηγμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκ τούτου ἔγιναν εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, εἶναι τὰ πολλὰ ἠφαιστεία καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί. Εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον ἡ μέση Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ στενὸν λαιμόν, τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ. Ἐκεῖ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατεσκεύασαν διώρυγα μήκους 80 χλμ. καὶ βάθους 14 μ. διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα δύνανται νὰ διέλθουν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. (Σύγκρινε πρὸς τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου καὶ τὴν τοῦ Σουέζ). Ὁ διάπλους τῆς διώρυγος διαρκεῖ 7—11 ὥρας. Οὕτω τὰ πλοῖα ἀποφεύγουν τὸν περίπλου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ κλίμα τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἰς τὰ παράλια καὶ τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν βουνῶν εἶναι θερμὸν, ὑγρὸν καὶ πολὺ νοσηρὸν. Τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἠφαιστειογενὲς καὶ διὰ τοῦτο εὐφορώτατον. Συνήθως ὁ ἀραθόσιτος σπειρεται τρεῖς φορές τὸ ἔτος, ἡ δὲ παραγωγὴ καφέ, κακάου, ζαχαροκαλάμου καὶ βανανῶν εἶναι πλουσιωτάτη. Ἀπὸ δένδρα τῶν παναρχαίων δασῶν ἐξάγεται καουτσούκ καὶ πολυτίμος ξυλεία.

Οἱ κάτοικοι εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, μιγάδες καὶ Ἰνδιάνοι καὶ χωρίζονται εἰς 6 μικρὰς πολιτείας (Γουατεμάλα,

Χονδούρα, Σαλβατώρ, Νικαράγονα, Κόστα-Ρίκα, και Παναμάς. Αὗται ἔχουν ἐν συνόλῳ ἕκτασιν 500000 τ.χμ. ἀλλὰ πληθυσμὸν μόνον $5\frac{1}{2}$ ἑκατ. (Ποία ἢ πυκνότης κατὰ 1 τ.χμ.). Συχναὶ πολιτικαὶ ἀνατροπαὶ ἐμποδίζουσι τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ δημοκρατία τοῦ Παναμά διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

2. **Δυτικαὶ Ἰνδίαί** (Πόθεν τὸ ὄνομα;). Αἱ νῆσοι αὗται, κείμεναι ἐν τῇ τροπικῇ θαλάσῃ, ἔχουν **θερμὸν** καὶ συγχρόνως **ὠκεάνειον κλίμα** μὲ πλουσιωτάτας βροχάς. Ἐπειδὴ δροσιζονται ὑπὸ ὠκεανείου αὔρας, δὲν εἶναι οὔτε τόσοσιν θερμαὶ οὔτε τόσοσιν νοσηραὶ, ὅσον τὰ παράλια τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ἄλλ' ὅχι σπανίως κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰς ἐπισκέπτονται τρομεροὶ ἀνεμοστρόβιλοι ἢ **τυφῶνες**, οἱ ὅποιοι καταστρέφουσι τὰ σπαρτά, καταρρίπτουσι οἰκοδομήματα καὶ βυθίζουσι πλοῖα.

Τὸ **ἔδαφος** τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶναι πολὺ εὐφορον. Ὅπως εἰς τὰς Μαλαϊκὰς νήσους, οὕτω καὶ ἐδῶ ὑπάρχουσι πυκνὰ δάση μὲ κοκκοφοίνικας καὶ δένδρα πολυτίμου ξυλείας (μαόνι), εὐδοκιμοῦν δὲ πολὺ ἔλα τὰ τροπικὰ φυτὰ, ζαχαροκάλαμον, καφέα, βανανέα, ἀρωματικά, κακαόδενδρον. Πλουσιωτάται ἰδίᾳ εἶναι αἱ **Μεγάλαι Ἀντίλλαι** : **Κούβα**, **Ἰαμαϊκὴ**, **Αἴτη**, **Πόρτο Ρίκον** (=πλούσιος λιμὴν). Ἡ Κούβα (ἴση μὲ τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον) ἀποκαλεῖται «μαργαρίτης τῶν Ἀντιλλῶν»· εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς παραγωγὴν ζαχάρους, παράγει δὲ τὸν καλύτερον καπνόν. Οὗτος λαμβάνει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν **Ἀβάναν** (450), τὴν μεγαλυτέραν καὶ ὠραιότεραν πόλιν τῆς νήσου (ποῦρα Ἀδάνας). Εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν αὐτῆς εἶναι ὁ τάφος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

Ἐπὶ μακρὸν οἱ Ἴσπανοὶ κατεῖχον τὰς Δυτ. Ἰνδίας. Οὗτοι μετέφερον ἐξ Ἀφρικῆς διὰ τὰς ἐργασίας τῶν φυτειῶν τόσοσιν Νέγρους, ὥστε σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων σύγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ μαύρων. Τέλος οἱ Ἴσπανοὶ ἔχασαν ὅλας τὰς νήσους καὶ ἡ μὲν **Κούβα** ($3\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.) καὶ ἡ **Αἴτη** (2,3 ἑκ. Νέγροι) εἶναι ἀνεξάρτητοι δημοκραταί, τὸ **Πορτορίκον** (ἴσον μὲ τὴν Κύπρον, 1 ἑκ. κατ.) ἀνήκει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ἡ **Ἰαμαϊκὴ** (ἴση σχεδὸν μὲ τὴν προηγούμενην) καὶ αἱ **Βαχάμαϊ**

ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑγγλίαν, τὰς δὲ ἠφαιστειώδεις μικρὰς Ἀντίλλας διανεμόνται Ἑγγλοὶ, Γάλλοι καὶ Ὀλλανδοί.

Ἀσκήσεις. 1. Παράσθησε γραφικῶς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν:

	1910	1920
1. Λευκοὶ γεννηθέντες ἐν Ἀμερικῇ	68,6 ἑκ.	81,1 ἑκ.
2. Λευκοὶ μεταναστεύσαντες	13,3 »	13,7 »
3. Νέγροι	9,8 »	10,5 »
4. Ἰνδιάνοι	0,3 »	0,2 »
5. Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες	0,1 »	0,2 »

2. Παράσθησε ὁμοίως τὴν φυλετικὴν καταγωγὴν τοῦ λευκοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1920:

	εἰς ἑκατ.	%
Ἑγγλοὶ καὶ Ἑγγλοαμερικανοὶ	68	75
Γερμανοὶ	9	8,5
Ἰρλανδοὶ	8	7,5
Σλάβοι	3,5	3,3
Ἰουδαῖοι	1,6	1,5
Σκανδιναβοὶ	1,5	1,4
Ἰταλοὶ	1,5	1,4
Γάλλοι	1,0	0,9
ἄλλοι λευκοὶ	1,0	0,9

3. Σύγκρινε τὴν σημασίαν τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ τῆς τοῦ Παναμᾶ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν 4673 πλοίων, τὰ ὅποια διῆλθον τὸ 1924/25 διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ, ἦσαν

πλοῖα τῶν Ἑνωμ. Πολ.	2326
» τῆς Μεγ. Βρετανίας	1211
» τῆς Νορβηγίας	192
» τῆς Ἰαπωνίας	172
» τῆς Γερμανίας	163

4. Ποῖα προϊόντα συνιστοῦν τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν; 5. Διὰ ποίων προϊόντων ὁ Καναδᾶς ἀπέβη πλουσία χώρα, διὰ τίνων τὸ Μεξικόν; 6. Μὲ ποίας νήσους ὁμοιάζουν αἱ Ἀντικαὶ Ἰνδίαὶ ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν;

Εικ. 96. 'Ανάγλυφος χάρτης τῆς Νοτίας 'Αμερικῆς.

Εικ. 97. Κάθετος τομὴ τῆς νοτίας 'Αμερικῆς ἀπὸ Δ, πρὸς Α.

Γ') ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὅρισε τὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀμερικῆς εἰς τὰς ζώνας τῆς Γῆς. 2. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς; 3. Ὀνόμασε τὰς μακρὰς ὄροσειρὰς τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, τὰ ὄρη τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ εὔρε τὰ μεγαλύτερα ὕψη αὐτῶν. 4. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμούς.

Ἡ Νοτία Ἀμερικὴ ἔχει ὅμοιον μὲ τὴν Βορείαν τριγωνικὸν σχῆμα, ἀλλ' εἰς τὸν θαλάσσιον διαμελισμὸν ὁμοιάζει περισσότερον μὲ τὴν ἀνατολικῶς κειμένην Ἀφρικὴν. Ὅθεν κόλποι ἀξιόλογοι ὑπάρχουν μόνον εἰς τὰ χαονοειδῆ στόμια δύο μεγάλων ποταμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Εἰς τὸ νοτιώτατον δὲ ἄκρον διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγελλὰν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῆς ἠπείρου ἡ **Γῆ τοῦ πυρός**, ἀπολήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Χόρον**.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νοτίας Ἀμερικῆς κεῖται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ· τὸ νότιον ὅμως μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται ἐν τῇ νοτία εὐκράτῳ ζώνῃ, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην κανονικῶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν βορείαν· ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν θέρος, οἱ κάτοικοι τῆς νοτίας εὐκράτου ζώνης ἔχουν χειμῶνα.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακροτάτη ὄροσειρὰ ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς (**Ἄνδεις**), χαμηλότερα δὲ ὄρη κατέχουν τὴν ΒΑ καὶ ΝΑ πλευρὰν αὐτῆς (**ὄρη τῆς Γουαϊνάς**, **ὄρη τῆς Βραζιλίας**). Μεταξὺ αὐτῶν ἀπλώνεται εὐρύτατον βαθύπεδον, τὸ ὅποιον εἰς τὸ βόρειον μέρος διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὄρεινόκου ποταμοῦ, εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ Ἀμαζονίου καὶ εἰς τὸ νότιον ὑπὸ τοῦ Λὰ Πλάτα ποταμοῦ. Ὅθεν διακρίνομεν τὴν **δυτικὴν ὄρεινὴν χώραν**, τὰς **ἀνατολικὰς ὄρεινὰς χώρας** καὶ τὸ **κεντρικὸν βαθύπεδον**.

1. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα.

Αἱ Ἄνδεις ἢ Κορδιλλιέραι (τ. ἔ. ἀλύσεις) ἐκτεινόμεναι ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποτελοῦν ὑψηλὸν καὶ συνεχὲς τεῖχος. Ἐκεῖ ὅπου τοῦτο εὐρύνεται περισσότερον, περικλείεται μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑψηλότερον ὀ-

ροπέδιον. Βορείως αὐτοῦ αἱ Ἴνδιαι σύγκεινται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ὄροσειράς, ἐνῶ νοτίως αὐτοῦ ἐκτείνονται εἰς μίαν μόνον κυρίαν ὄροσειράν. Ἐν αἱ Ἴνδιαι δὲν ἔχουν τὸ πλάτος τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, ἔχουν ὅμως ὑψηλότερας κορυφάς. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι κῶνοι ἠφαιστειακῆς προελεύσεως. Τὸ **Κοτοπάξι** (τ. ἔ. λαμπρὸν ὄρος, 5850 μ.) ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι τὸ

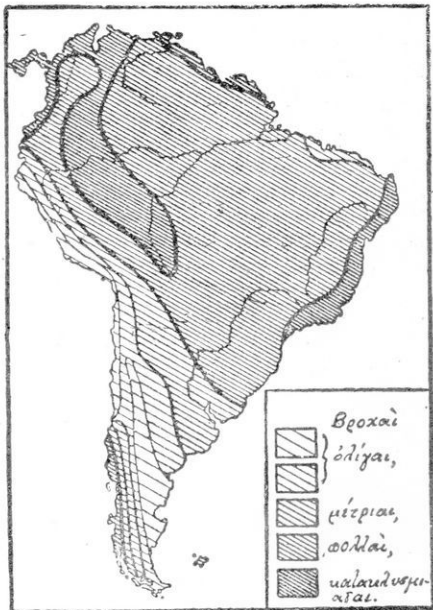
Εἰκ. 98. Χιμποράσο (6.300 μ.) ἠφαιστειὸν εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

ὑψιστον τῶν ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν τῆς Γῆς, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ καπνίζων κρατῆρ εὐρίσκεται εἰς αἰωνίους πάγους, τὸ δὲ Ἴσογκάγουα (7035 μ.) εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀμερικανικῶν γιγάντων. Τόσον πρὸς τὸ βαθύπεδον, ὅσον καὶ πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ αἱ Ἴνδιαι καταπίπτουν ἀποτόμως.

α) Τὸ μέγα ὄροπέδιον εἰς τὸ μέσον τῶν Ἰνδῶν κεῖται εἰς ὑψος διπλάσιον ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῶν Βραχωδῶν ὄρέων (4000 μ.). ἔπειδὴ δὲ περιστοιχίζεται ὑπὸ χιονοσκεπῶν κορυφῶν ἔχει μὲν κλίμα τερπνόν, ἀλλ' ὀλίγας βροχὰς (διατί;) καὶ εἶναι κατάλληλον μόνον διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἰδίᾳ τρέφεται ἐδῶ ἡ λάμα, ζῷον ὀλίγον μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν αἶγα. Εἶδος τι αὐτῆς χρησιμεύει πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ἄλλο δὲ εἶδος τρέφεται κατὰ ποιμίαια διὰ τὰ μακρὰ καὶ λεπτὰ μαλλιά, διὰ τὸ γάλα καὶ τὸ

κρέας. Ὅπως δὲ ἡ κάμηλος, οὕτω καὶ ἡ λάμα ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Ἄνδεων ζῆ τὸ μέγιστον τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν, ὁ **κόνδοωρ**, τρεφόμενος μὲ πτώματα ζῴων. Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐν γένει τῶν Ἄνδεων ἔγκειται εἰς τὰ ὄρυχεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ.

β) Ἡ **παραλία τοῦ Εἰθηνικοῦ** κατακλύζεται κατὰ μέγιστον μέρος ὑπὸ ψυχροῦ θαλασσοῦ βέματος. Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἔρχονται πλήρη ὑδρατιμῶν, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ξηράν, ρίπτουν τὴν βροχὴν των. Ὅθεν αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν Ἄνδεων, εἶναι, ὡς καὶ ἡ ΝΔ παραλία τῆς Ἀφρικῆς, πολὺ ξηραὶ καὶ γυμναί. Πλησίον μάλιστα τοῦ τροπικοῦ κύκλου (ἦτοι εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Χιλῆς) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὄροσειρᾶς ἐκτείνεται ἔρημος, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος εἶναι σκεπασμένον μὲ γέτρον· ἐξ αὐτοῦ παρασκευάζεται πυρίτις καὶ λίπασμα διὰ τοὺς ἀγρούς. Νοτιώτερον ὅμως τῆς ἐρήμου ταύτης, ὡς καὶ βορείως περὶ τὸν Ἰσημερινόν, ἡ παραλία λαμβάνει πλουσίας βροχᾶς· ὅθεν τὰ βουνὰ ἐκεῖ εἶναι δασώδη, εἰς δὲ τὰς χαμηλὰς γαίας εὐδοκίμει ἡ γεωργία.

Εἰκ. 99. Χάρτης βροχῶν τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς.

γ) Ἡ **ἀνατολικὴ πλευρὰ** τῶν Ἄνδεων ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ λαμβάνει πλουσίας βροχᾶς· διότι κανὲν ὄρεινόν τεῖχος δὲν περιφράσσει τὴν ἡπειρον ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ οὕτω οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ δύνανται νὰ φθάσουν μέχρι τῶν πρόποδων τῶν Ἄν-

δεων. Ἐκ τούτου ἡ πλευρὰ αὐτῆ καλύπτεται μὲ πανάρχαια δάση, τὰ ὅποια παρέχουν καουτσούκ, βαφικὰ ξύλα καὶ φλοιὸν κιγγώνης, ἐκ τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται ἡ κινίνη. Εἰς αὐτὴν δ' ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλοι ποταμοὶ (Ἄμαζόνιος).

Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Εὐθὺς ὡς ὁ Κολόμβος ἐπεσκέφθη τὴν Ἀμερικὴν, ἐγνώσθη εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ἐξεκίνησαν πρὸς ἀπόκτησιν πλοῦτου. Οὗτοι εὗρον τοὺς περισσοτέρους τῶν κατοίκων ἐν ἀγρία καταστάσει, ἀλλ' οἱ Ἰνκας εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῶν Ἄνδεων (ἔπου σήμερον τὸ Περού) εἶχον στοιχεῖα πολιτισμοῦ· ὑφαινον ὑφάσματα, κατεσκεύαζον πῆλινα ἀγγεῖα, ἔκαμναν ὠραίους δρόμους καὶ ἔζων εἰς καλῶς συντεταγμένην πολιτείαν. Οἱ Ἰσπανοί, μετὰ ἄγριον πόλεμον, ὑπέταξαν αὐτοὺς καὶ κατέστρεψαν τὸ μέγα κράτος τῶν. Εἰς τὰ βόρεια, θερμὰ μέρη κατοικοῦν καὶ σήμερον περισσότερο **Ἰνδιάνοι** καὶ **μιγάδες**, εἰς τὰ νότια μέρη πολλοὶ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἀπὸ 100 ὅμως ἐτῶν οἱ κάτοικοι ἀνέτρεψαν τὴν Ἰσπανικὴν διοίκησιν καὶ ἔδρυσαν δημοκρατίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἀκόμη ὁμιλεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Ἰσπανικὴ γλῶσσα καὶ πρεσβεύεται τὸ καθολικὸν δόγμα (Εἰκ. 102).

Αἱ Πολιτεῖαι τῶν Ἄνδεων εἶναι :

1) ἡ **Κολομβία** (7,5 ἑκατ. κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βογοτὰ** (120)· αὕτη παράγει κυρίως καφέν.

2) ὁ **Ἐκουαδῶρ** (τ. ἔ. Ἰσημερινὸς 1,8 ἑκατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὸ **Κίτο** (80)· παράγει κυρίως κακάον.

3) τὸ **Περού** (3 $\frac{1}{2}$ φορὰς μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου μὲ 6 ἑκατ. κατ.) ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου· ζάχαρις, βαμβάκι, ἔρια καὶ ἄργυρος εἶναι τὰ κύρια προϊόντα, ὡς καὶ φλοιὸς κιγγώνης· πρωτεύουσα ἡ **Λίμα** (180).

4) ἡ μεσόγειος **Βολιβία** (3 ἑκατ. κατ.) διὰ τὴν ὑψηλὴν τῆς θέσιν δύναται νὰ παραβληθῆ πρὸς τὸ Θιβέτ· ἔχει πλουσιώτατα ἀργυρωρυχεῖα καὶ ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν· μεγαλυτέρα πόλις ἡ **Λὰ Πάξ** (150).

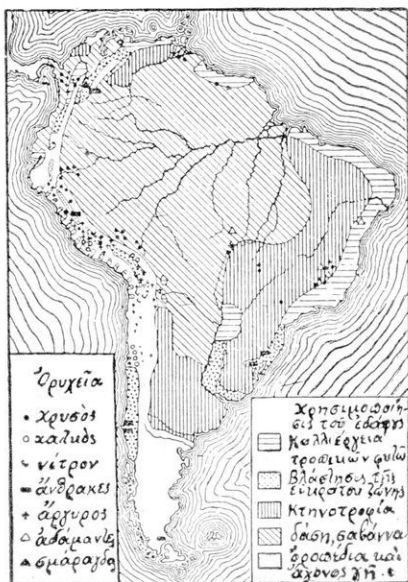
5) ἡ **Χιλὴ** (4 ἑκ. κατ.) καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν νοτίως τοῦ Περού παραλιακὴν ζώνην, ἐξάγει δὲ δημητριακά, ὀπώρας, χαλκὸν καὶ χρυσόν, ἀλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τῆς Χιλῆς εἶναι τὸ νιτρικὸν ἄλας καὶ ὁ βόραξ. Ἡ Χιλὴ εἶναι ἐκ τῶν πυκνῶς ἀποι-

κισμένων και προηγμένων χωρών. Ἡ πρωτ. **Σαντιάγον** (500) ἔχει ωραίας ὁδοὺς και κήπους. Ἀπὸ τὸ ἐπίγειον **Βαλπαραΐζο** (190, τ. ἔ. κοιλάς παραδείσου) σιδηρόδρομος διατέμνει ἐγκαρσίως τὰς Ἄνδεις εἰς ὕψος 3200 μ. διευθυνόμενος πρὸς τὸ Βουένος Ἀύρες.

2. Αἱ ἀνατολικαὶ ὄρειναι χῶραι και τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον.

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Γουαϊάνας** (θέσις;) ἔχει ὑγρὸν και θερμὸν κλίμα. Τὰ βουνὰ αὐτῆς ἔχουν τὸ ὕψος τῆς ἰδικῆς μας Πίνδου και εἶναι δασώδη· εἰς τὰς κοιλάδας των, ὅπως και εἰς τὴν χαμηλὴν και ἐλώδη παραλίαν, καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ κακαόδενδρον και τὸ ζαχαροκάλαμον. Ποῖος ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνὰ αὐτὰ και τί σχηματίζει εἰς τὰς ἐκβολὰς του;

2. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Βραζιλίας** παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ φθάνει τὸ ὕψος τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ ὀλογὸν ταπεινοῦται. Ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐστραμμένη πλευρὰ διὰ τῶν ΝΑ ἐτησίων ἀνέμων λαμβάνει πολλὰς βροχὰς και εἶναι διὰ τοῦτο πλουσία εἰς πηγὰς και εἰς δάση. Ταῦτα παρέχουν πολὺτιμα ξύλα και καουτσούκ, ἀλλὰ μεγάλαι ἐκτάσεις ἔχουν μετατραπῆ ὑπὸ τῶν ἀποίκων εἰς καλλιεργήσιμον γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φυτεύεται ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ βαμβάκι και τὸ ζαχαροκάλαμον. Νοτίως τοῦ τροπικοῦ κύκλου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ καλλιεργεῖα τῶν δημητριακῶν. Τὰ ἐνδότερα ὅμως τῆς χώρας

Εἰκ. 100. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς.

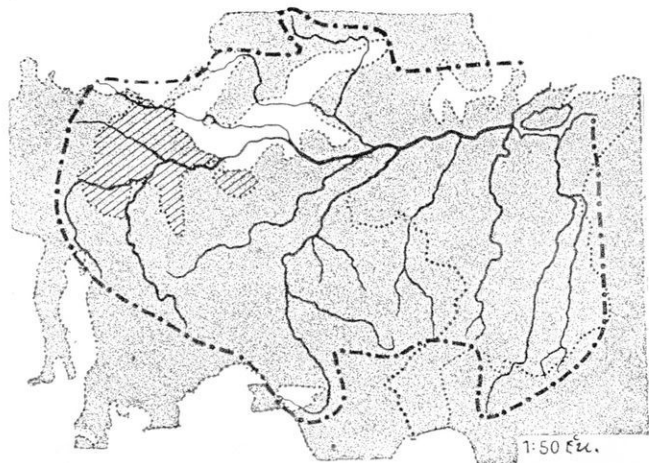
είναι πτωχὰ εἰς βροχὰς (διατί;) καὶ διὰ τοῦτο κατέχονται ἀπὸ στέππας, εἰς τὰς ὁποίας διαμένουν φυλαί τινες ἰθαγενῶν. Ἄν εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας προσθέσωμεν καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς εἰς σίδηρον, ἀδάμαντας καὶ χρυσόν, ἐννοοῦμεν ποίαν θέσιν κατέχει αὕτη ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ. Εἶναι ἡ **πρώτη εἰς παραγωγὴν καουτσούκ καὶ καφέ χώρα τῆς Γῆς**, παράγουσα 70% τοῦ καφέ, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ θάμνος τῆς καφέας μεταφυτεύθη εἰς Βραζιλίαν τὸ πρῶτον τὸ 1723 (ποῦ εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα τῆς πατρὸς;)

3. Τὸ **βαθύπεδον** ἐκτείνεται εἰς τὰς λεκάνας τῶν τριῶν μεγάλων ποταμῶν. Ὅ,τι μὲ ῥωσικὸν ὄνομα λέγομεν στέππην (μὲ οὐγγρικὸν πούστα, μὲ γαλλικὸν πραιρί, μὲ ἰσπανικὸν σαδάννα) τὸ αὐτὸ μὲ πορτογαλλικὸν ὄνομα λέγεται λάνος, μὲ ἰνδιανικὸν παμπάς. Ἡ πεδιάς τοῦ Ὀρινόκου λέγεται **λάνος**, ἡ δὲ τοῦ Λά-Πλάτα **παμπάς**· εἶναι δηλαδὴ ἄδενδροι πεδιάδες, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἀρκετὰς βροχὰς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν δένδρων. Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Ἀμαζονίου εἶναι δασώδεις καὶ λέγονται **σελβάς** (ἐκ τοῦ λατιν. silva=δάσος).

α) Αἱ **λάνος** κατέχουν ἕκτασιν $1\frac{1}{2}$ φορὰν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, ὁ δὲ **Ὀρινόκος**, ὁ ὁποῖος τὰς διαρρέει, εἶναι ὀλίγον τι μικρότερος ἀπὸ τὸν Δούναδιν. Εἰς αὐτὰς διακρίνομεν κατ' ἔτος μίαν ὑγρὰν καὶ μίαν ξηρὰν ἐποχὴν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αἱ λάνος ὁμοιάζουν μὲ ἀπέραντον λίμνην. Ὅταν τὰ νερὰ ἀποσυρθοῦν, ἡ χώρα μεταβάλλεται εὐθὺς εἰς «θάλασσαν χόρτου», ἡ ὁποία παρέχει βοσκὴν εἰς χιλιάδας βοῶν καὶ ἵππων. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ καύσωνος τὰ χόρτα ἐντὸς ὀλίγου ξηραίνονται καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν κτηνῶν τρέπονται πάλιν πρὸς τοὺς λόφους.

β) Αἱ **σελβάς** εἶναι περίπου ἑπταπλάσαι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον καὶ λαμβάνουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος πλουσίας βροχὰς. Ὁ **Ἀμαζόνιος**, ὁ ὁποῖος ῥέει δι' αὐτῶν, σχηματίζει μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους του τὸ μεγαλύτερον ποτάμιον σύστημα τοῦ κόσμου. (Σύγκρινε τὸ ποτάμιον σύστημα τοῦ Ἀμαζονίου μὲ ἴσην ἕκτασιν ἐν Εὐρώπῃ). Εἶναι ὁ πολυῦδρότατος ποταμὸς τῆς γῆς. Ὅλοι ὁμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν χύνουν εἰς τὴν θάλασσαν τόσα ὕδατα, ὅσα αὐτὸς μόνος! Εἶναι δὲ τόσον

εὐρὺς καὶ βαθύς, ὥστε καὶ μεγάλα ἀτμόπλοια ἀνέρχονται αὐτὸν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἑνδεων. Μεγάλαι ἐκτάσεις τῶν σελβάς εἶναι πάντοτε ἐλώδεις. Θερμότης καὶ ὑγρασία ἔχουν προκαλέσει πλουσιωτάτην βλάστησιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ διείδυσις εἰς τὸ δάσος εἶναι δυσχερεστάτη. Ἰαγούχοι, ἄρκτοι, πίθηκοι, βόαι, παπαγάλλοι διαιτῶνται εἰς αὐτά. Βάρκες ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἀπο-

Εἰκ. 101. Σύγκρισις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀμαζονίου πρὸς τὴν Εὐρώπην.

τελοῦν τὰ μόνα μέσθ συγκοινωνίας τῶν ὀλίγων Ἰνδιάνων τοῦ δάσους. Ἀπὸ τὰ δένδρα τοῦ δάσους συλλέγεται καουτσούκ καὶ πολύτιμος ξυλεῖα. Ταῦτα ἐξάγονται διὰ τοῦ λιμένος **Παρά** καὶ τῆς παραποταμίας **Μανάος**, μέχρι τῆς ὁποίας τὰ ὑπερωκεάνεια εἰσπλέουσι τὸν ποταμὸν.

γ) Αἱ **παμπάς** διαρρέονται ὑπὸ τοῦ **Παράνα**, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ **Οὐραγονάη** σχηματίζει χροανοειδῆς στόμιον, φέρον τὸ ὄνομα **Ῥίο δὲ λὰ Πλάτα**. Ἐπειδὴ εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας γενικῶς οἱ ἄνεμοι πνέουσι ἐκ δυσμῶν (εἰς τὴν θερμὴν ζώνην πνέουσι ἐξ ἀνατολῶν) ἡ χώρα ἀνατολικῶς τῶν Ἑνδεων εἶναι, ὡς καὶ αἱ λάνος, ἄδενδροι στέππαι (παμπάς), αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουσι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅθεν ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης ἔγκειται εἰς τὰς ἀγέλας· αὗται τὸ 1930 ἠρίθμουν ἐν συνόλῳ 32 ἑκατ. βόας, 10 ἑκατ. ἵππους, 1 ἑκατ. ἡμίονους καὶ ὄνους, 3½ ἑκατ. χοίρους, 5½ ἑκατ. αἰγας καὶ 45 ἑκατ. πρόβατα· ¼ περίπου ἀπὸ

Εικ. 102. Χάρτης πολιτικός της Νοτίας 'Αμερικής.

τὰ μαλλιά, τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἐξοδεύονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, προέρχονται ἀπὸ τὴν χώραν αὐτήν. Ζῶα ζωντανά, κρέατα παγωμένα εἰς ψυγεῖα, ζωμοὶ βοδινοῦ κρέατος συμπεπυκνωμένοι, λίπη, δέρματα ἐξάγονται κατὰ μεγάλην ποσότητα εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν λιμένων τοῦ Λά-Πλάτα καὶ προπάντων διὰ τοῦ Βουένος Ἄδρες. Μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παράνα καὶ τῶν Ἄνδεων τὸ ἔδαφος εἶναι ἀργιλιῶδες καὶ διὰ τοῦτο καλλιεργεῖται σιτάρι, λιγνίτις, βρίζα καὶ ἀραβόσιτος παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Νοτίως τῶν παμπὰς ἄρχονται αἱ ξηραὶ καὶ ἄγονοι στέππαι τῆς **Παταγονίας**, αἱ ὁποῖαι μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων κατοικοῦνται.

4. Κάτοικοι. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ὅπως εἰς τὰς χώρας τῶν Ἄνδεων, οὕτω καὶ εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Λά-Πλάτα ἐγκατεστάθησαν **Ἴσπανοί**. Ἄλλὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποικίσθη ὑπὸ **Πορτογάλλων**, τῶν ὁποίων οἱ ἀπόγονοι ζοῦν εἰς τὴν Βραζιλίαν, ὁμιλοῦντες τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν. Σήμερον μόνον ἡ **ὄρεινὴ χώρα τῆς Γουαϊάνας** εὐρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας). Ὁλητὴ ἢ ἄλλη χώρα, ἐλευθερωθεῖσα, ἀπετέλεσε τὰς ἐξῆς δημοκρατίας:

1. Ἡ **Βενεζουέλα** (τ. ἔ. Μικρὰ Βενετία, ὀνομασθεῖσα οὕτω διὰ τὰς ἐν τῇ παραλίᾳ πασάλοκτίστους οἰκίας, 3 ἑκατ. κατ.), ἡ πατρίς τοῦ καπνοῦ. Αὕτη καταλαμβάνει τὰ δυτικὰ τοῦ ὄρειοῦ τῆς Γουαϊάνας καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν λάνος. Πρωτεύουσα ἡ **Καρακάς** (70). Ἐξάγει κυρίως καφὲν καὶ κακάο.

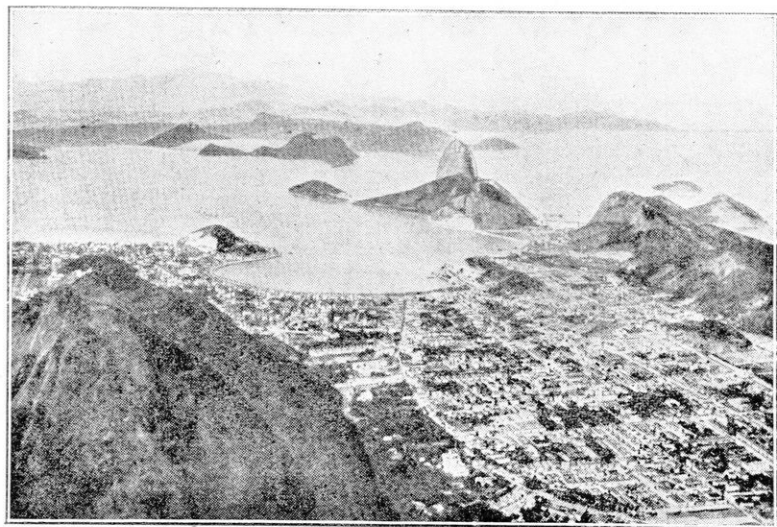
2. Ἡ **Βραζιλία** (ἴση μὲ τὸν κορμὸν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Σκανδιναβίας, 40 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν ΝΑ ὄρεινὴν χώραν καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου. Ἡ πρωτεύουσα ἡ **Ρίον Ἰανέϊρον** (1,5 ἑκ. κατ.) μετὰ θαυμασίου φυσικοῦ λιμένος καὶ τὸ **Σάντον** (100) εἶναι λιμένες ἐξαγωγῆς καφέ ἢ **Βαχία** (280) καὶ τὸ **Περγαμποῦκον** (250) λιμένες ἐξαγωγῆς ζαχάρους καὶ καπνοῦ, ἡ **Παρά** (240) λιμὴν ἐξαγωγῆς καουτσούκ. Εἰς τὰ νότια τῆς Βραζιλίας εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἴταλοί, Πορτογάλλοι, Ἴσπανοὶ καὶ Γερμανοί.

3. Ἡ **Παραγουάη** (1 ἑκ. κατ.) μετὰ τὴν Ἀσομπιὸν (75, τ. ἔ. Ἀνάληψιν) κείται μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παραγουάη καὶ τοῦ Παράνα.

4. Ἡ **Οὐραγουάη** (2 ἑκ. κατ.) ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ κάτω

βου του Ούραγουάη και του Ωκεανού. Είναι χώρα της κτηνοτροφίας, ἐξάγουσα κυρίως κρέατα, ἔρια και δέρματα. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν **Μοντεβίδεο** (τ. ἔ. τὸ βουνὸ πὸς βλέπω, 430) εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἰταλοί.

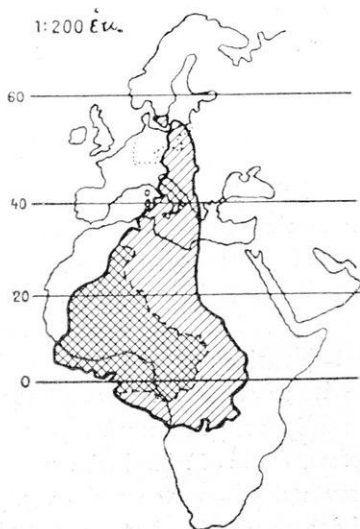
5. Ἡ Ἄργεντινὴ (τ. ἔ. χώρα τοῦ ἀργύρου, ἐξαπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, $11\frac{1}{2}$ ἐκ. κατ.) περιλαμβάνει τὰς πάμπας τοῦ Παράνα, αἱ ὁποῖαι μεταμορφώνονται ὁλονὲν εἰς

Εἰκ. 103. Ὁ λιμὴν τοῦ Ρίου Ἰανείρου.

ἀγρούς, καὶ τὰς στέππας τῆς Παταγονίας. Ἡ πρωτεύουσα **Βουένος Ἀῦρες** (=Καλὸς ἀέρας, 2,1 ἐκ. κατ.) εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς και μέγα κέντρον ἐμπορίου και βιομηχανίας. Συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μετὸ Βαλπαραιζὸν τῆς Χιλῆς. Ἡ Ἄργεντινὴ εὐρίσκειται εἰς στενάς ἐμπορικὰς σχέσεις μετὴν Εὐρώπῃ και ἐπιτελεῖ ταχείας προόδους. Εἰς αὐτὴν ἀνήκει και μέρος τῆς **Γῆς τοῦ Πυρός**· ταύτης τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀνακαλύψαντα αὐτὴν Μαγελλάν, ὁ ὁποῖος διερχόμενος τὸ 1520 ἀπὸ τὸν πορθμὸν ἐκεῖνον ἔβλεπε κατὰ τὴν νύκτα συχνὰς πυράς. Αὗται διατηροῦνται ἄσβεστοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος εἶναι δύσκολον εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνανεώνουν τὸ πῦρ διὰ τῆς τριβῆς ξηρῶν ξύλων.

Ἀσκήσεις. 1. Ὄνομασε τὰ κράτη τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ὅσα κεῖνται α) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ β) ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰρηρικοῦ ὠκεανοῦ καὶ γ) ὅσα δὲν ἔχουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, μὲ τὰς πρωτευούσας των. 2. Κατάταξε τὰ κράτη ταῦτα (κατὰ τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα) α) ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς των, β) ἀναλόγως τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ των. 3. Ποῦ θὰ ἔκειτο τὸ μᾶλλον ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ σημεῖον τῆς Βραζιλίας, ἂν ἀντεστρέφομεν τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου; Ποία ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἀπὸ Β πρὸς Ν ἔκτασις τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς; (εἰκ. 104). 4. Ποία μέση τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς ἀντιστοιχοῦν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν πρὸς τὰς Μεσόγειακὰς χώρας; 5. Ποῖα προϊόντα ἐξάγονται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὸ Ρίον Ἰανέιρον, ποῖα ἀπὸ τὸ Βουένος Ἀῦρες καὶ ποῖα ἀπὸ τὸ Βαλπαράϊζο; 6. Περιγράψε τὸ ταξίδι ἐνὸς σάκκου καφέ ἀπὸ τὸ Σάντος μέχρι Πειραιῶς.

Εἰκ. 104.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Βορεία Ἀμερικὴ 22 ἐκ. τ. χλμ.

Νοτία Ἀμερικὴ 18 ἐκ. τ. χλμ.

Εὐρώπη: 11 ἐκατ. τ. χλμ.

167 ἐκ. κατ.

81 ἐκ. κατ.

492 ἐκατ. κατοίκων

1. Ὄνομα.

Τὴν Ἀμερικὴν, ὡς εἶδομεν, ἀνεκάλυψε τὸ 1492 ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, προσεγγίσας τὸ πρῶτον εἰς τὰς Βαχαμικὰς νή-

σους. Ἄλλ' ἢ ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος δὲν ὠνομάσθη ἐξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰταλοῦ Ἀμερικού Βεσπούκη, ὁ ὁποῖος λαθὼν μέρος μετὰ τοῦ Κολόμβου εἰς πολλὰ ταξίδια ἀπέστειλε διεξοδικὰς περιγραφὰς αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου ἔλαβεν ἡ περιοχή τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὀρινόκου, τὴν ὁποῖαν οὗτος ἀνεκάλυψε κατὰ τὸ τρίτον του ταξίδιον, ἡ Κολομβία.

2. Σύστασις τῆς ἡπείρου καὶ κάθεται διαμελισμός.

Ἡ δυτικὴ ἡπειρος ἢ ὁ Νέος Κόσμος, ὡς ἀποκαλοῦμεν τὴν Ἀμερικὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ἡπειραν ἢ τὸν Ἀρχαῖον Κόσμον, ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγίστων τμημάτων, τὰ ὁποῖα χωρίζει ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἄλλη Μεσόγειος θάλασσα, ὁ μέγας Μεξικανικὸς κόλπος. Ταῦτα κατὰ τὴν φύσιν τῆς χώρας, τὸ κλίμα, τὰς οἰκονομικὰς συνθήκας καὶ τὸν πολιτισμὸν διαφέρουν πολὺ μετὰξὺ των. Διὰ τοῦτό τινες διακρίνουν αὐτὰ ὡς δύο χωριστὰς ἡπείρους. Κατὰ τὸ σχῆμα ὅμως καὶ τὸν διαμελισμὸν ἡ βορεία καὶ ἡ νοτία Ἀμερικὴ παρουσιάζουν μεγάλην ὁμοιότητα. Εἰς ἀμφοτέρας ἐκτείνονται κατὰ μῆκος μὲν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς γιγάνται ὄροστοιχίαι, κατὰ μῆκος δὲ τῆς ἀνατολικῆς ζώνη μετρίων ὄρέων, εὐρέα δὲ βαθύπεδα κατέχουν τὸ μέσον τόσον τοῦ βορείου, ὅσον καὶ τοῦ νοτίου τμήματος. Τέλος εἰς ἀμφοτέρα τὰ τμήματα αἱ ὄροστοιχίαι δὲν ἔχουν τὴν διεύθυνσιν τῶν παραλλήλων κύκλων, ὡς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ τὴν τῶν μεσημβρινῶν. Ὅπως δὲ τὸ κράσπεδον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, οὕτω καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὄροστοιχίαι τῶν Κορδιλλιέρων φέρουν πολυάριθμα ἠφαίστεια, τὰ ὁποῖα ὑψοῦνται καθ' ὁμάδας καὶ ἀποτελοῦν τὰ μέγιστα ὄρη τῆς ἡπείρου.

3. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς δυτικῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν βορείων πολιτικῶν χωρῶν μέχρι σχεδὸν τῆς Ἀνταρκτίδος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι εἴαι αἱ κλιματολογικαὶ ζῶναι ἀπαντῶνται εἰς αὐτήν. Ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος ἡ νοτία Ἀμερικὴ ἔχει εὐνοϊκωτέραν θέσιν ἀπὸ τὴν βορείαν, ἐπειδὴ μεγαλύτερα τμήματα αὐτῆς κεῖνται ἐν τῇ τροπικῇ καὶ τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ. Διὰ τοῦτο ἡ μὲν βορεία Ἀμερικὴ ἔχει ἡπειρωτικόν, ἡ δὲ νοτία τροπικὸν καὶ ὠκεάνειον κλίμα. Ὅρισε κατὰ τὸν χάρτην τῶν βροχῶν τῆς Ἀμερικῆς τίνα τμήματα αὐτῆς ἔχουν πλουσίας βροχὰς καὶ τίνα μετρίας. Ἐξηγήσῃ τὰς αἰτίας τούτου.

Βροχαί και θερμότης επιδροῦν εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν. Ὅλαι αἱ ζῶναι βλαστήσεως, αἱ ἀπαντῶσαι ἐπὶ τῆς γῆς, παρουσιάζονται εἰς τὴν δυτικὴν ἡπειρον, ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς τούντρας τοῦ βορρᾶ καὶ ἀπὸ τῆς στέππης τῆς Παταγονίας μέχρι τῶν παρθένων δασῶν τῆς εὐρείας λεκάνης τοῦ Ἀμαζονίου, ἢ ἀπὸ τῶν ἐλωδῶν ἀκτῶν τῆς Φλωρίδος μέχρι τῶν ὑψηλῶν στεππῶν τῆς «Μεγάλης λεκάνης» καὶ τῶν παγωμένων ἐρήμων τῆς Ἀλάσκας.

Καὶ περὶ τῶν ζῴων τῆς Ἀμερικῆς ἰσχύει ὅ,τι καὶ περὶ τῶν φυτῶν. Ὅλιγα μόνον ἐξ αὐτῶν ἐνεκλιματίσθησαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Ὡς δῶρα τοῦ Νέου κόσμου πρὸς τὸν Παλαιὸν πρέπει νὰ θεωρηθοῦν : ὁ ἀραβόσιτος, τὰ γεώμηλα, ὁ καπνός, ὡς καὶ μέγα πληθθος προσοδοφόρων δένδρων. Ἐκ τῶν κατοικιδίων ζῴων μας μόνον ὁ Ἰνδιάνος (γάλος) εἶναι ἀμερικανικῆς προελεύσεως. Τοῦναντίον ὅλα σχεδὸν τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ τὰ οἰκιακὰ ζῴα τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

4. Πληθυσμός.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἢ δυτικὴ ἡπειρος κατωκεῖτο μέχρι τοῦ βορειοτάτου αὐτῆς ἄκρου ὑπὸ μιᾶς ἐνιαίας φυλῆς, τὴν ὁποίαν, ὡς εἶπομεν, ὁ Κολόμβος ἐθεώρει καὶ ἐκάλει «Ἰνδιάνους». Αὕτη, ὡς φαίνεται, εἰς προϊστορικοὺς χρόνους μετηνάστευσεν ἐκ τῆς βορείας Ἀσίας διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ καὶ ἐξηπλώθη καθ' ὅλην τὴν ἡπειρον. Διακρίνεται ἀπὸ τὸ κιτρινόφαιον ἢ χαλκόχρουν χρῶμα, ἀπὸ τὴν μαύρην κόμην μὲ τὰς χονδρὰς καὶ σκληρὰς τρίχας, τὴν μεγάλην κυρτὴν μύτην. Διαφέρουν ὅμως οἱ Ἰνδιάνοι μεταξύ των κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν βαθμίδαν τοῦ πολιτισμοῦ. Κατώτερα ἴστανται οἱ κάτοικοι τῶν παρθένων δασῶν, ὅπου ἡ ἀφθονία καὶ εὐκολία τῆς ἐξευρέσεως τροφῆς ἀποκοιμίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τ' ἀγαθὰ τῆς κανονισμένης ἐργασίας· ἀνωτέραν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχουν οἱ κάτοικοι τῶν τραχέων καὶ ἀδένδρων ὄροπεδίων τῶν Ἀνδεων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος μόνον δι' ἐπιπόνου ἐπιμελείας καὶ τεχνητῆς ἀρδεύσεως δύναται νὰ πορισθῇ τὰ μέσα τῆς διατροφῆς καὶ τῆς ἐνδύσεώς του.

Εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν οἱ Ἰνδιάνοι διετηρήθησαν ἐν μεγαλύτερῳ ἀριθμῷ. Εἰς τὰς τροπικὰς χώρας παρὰ τὴν Ἀνατολ. ἀκτὴν ἐπικρατοῦν οἱ ἄλλοτε ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μετακκομισθέντες Νέγροι, εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν εὐκρά-

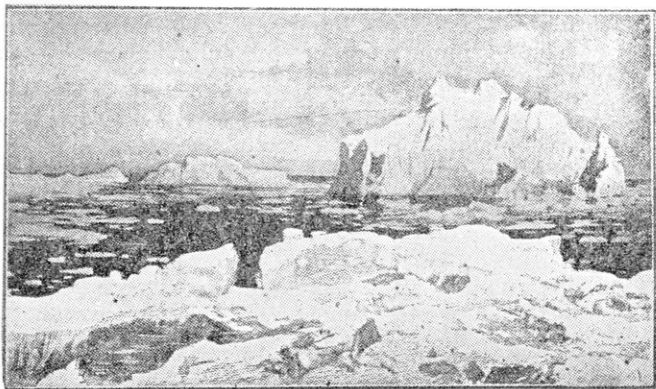
τον ζώνην τῆς Νοτίας οἱ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἡ ἀνά-
μειξις τῆς λευκῆς φυλῆς μετὰ Ἰνδιάνων καὶ Νέγγρων εἰς τὴν Νο-
τίαν Ἀμερικὴν ἐπροχώρησεν ὅσον πουθενά ἄλλου.

5. **Πολιτικὴ διαίρεσις.** Ἀπὸ τὸ μέγα ἀποικιακὸν κράτος
τῶν Ἰσπανῶν, τὸ ὅποτον διειρηθῆναι μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19
αἰῶνος, προέκυψαν εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἑννέα αὐτοτελεῖς
δημοκραταί, ἀπὸ τὸ κράτος τῶν Πορτογάλλων μία πολιτεία, ἡ
τῆς Βραζιλίας. Αἱ σταθερώτεραι ἐκ τῶν πολιτειῶν τούτων εἶναι
αἱ πρὸς νότον κείμεναι Ἀργεντινὴ καὶ Χιλὴ, ὅπου ἀκμάζει ἡ
γεωργία. Εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν, ὅπου ἐπεκράτησεν ἡ ἀγγλι-
κὴ φυλὴ καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα, προήχθη ἡ Ἐνωσις τῶν Πο-
λιτειῶν αὐτῆς διὰ τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν εἰς μεγίστην
δύναμιν.

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Ἡ Ἀρκτίς.

Βορείως τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουν πολλαὶ νῆσοι. Αὗται κείν-
ται ἐντὸς τοῦ πολιτικοῦ κύκλου καὶ εἶναι κατὰ μέγα μέρος σκεπα-

Εἰκ. 105. Ἡ βορεία θάλασσα εἶναι πλήρης ἐπιπλέοντων πάγων.

σμέναι μὲ πάγους. Γύρω των, εἰς τὴν θάλασσαν, καθ' ὅλον τὸ
ἔτος ἐπιπλέον ἀναρίθμητα βουναὶ πάγου, τὰ ὅποια λαμποκοποῦν
εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τὰς βορείας αὐτὰς πολιτικὰς νῆσους

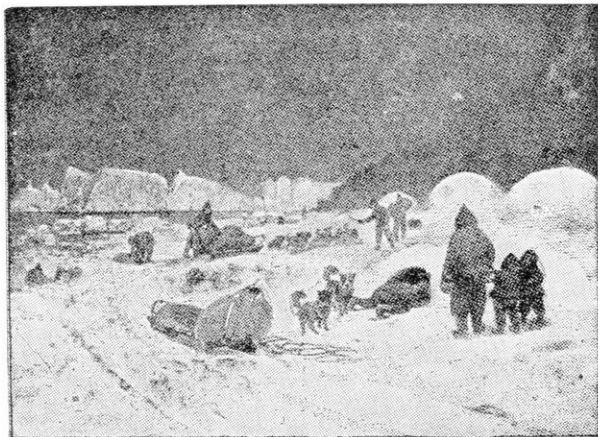
ονομάζομεν **ἀρκτικές**, ἔλην δὲ τὴν περὶ τὸν βόρειον Πόλον περισχὴν **Ἀρκίδα** ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἀρκτοῦ, ἣ ὁποία φαίνεται πρὸς βορρᾶν.

Εἰς τὴν ἐξερευνησιν τοῦ Πόλου ἀφιέρωσαν ἔτη τῆς ζωῆς των πολλοὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες. Ἰδίᾳ περίφημον εἶναι τὸ ταξίδιον τοῦ Νορβηγοῦ Νάνσεν, ὁ ὁποῖος μὲ ἓν πλοῖον ἐπεχείρησε νὰ πλεύσῃ ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν ἄλλην· καὶ ὑπερέβη μὲν τὴν 86°, ἀλλὰ τὸ πλοῖόν του ἐνεσφηνώθη εἰς τοὺς πάγους. Ἀκόμη βορειότερον ἐπροχώρησεν ὁ Ἀμερικανὸς Πῆρυ, ὁ ὁποῖος μὲ ἔλκηθρα ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν κατώρθωσε τὴν 6 Ἀπριλίου 1909 νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πόλον. Τὸ 1925 μὲ ἀερόπλοιον ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδσεν μὲ ἄλλους ἐρευνητὰς ἐπέταξεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν εἰς τὴν Ἀλάσκαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν, ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρά, ἀλλὰ θάλασσα σκεπασμένη μὲ πάγους.

Ἡ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰς ἀρκτικές νήσους, ἣ ὁποία εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ μεγίστη νήσος τῆς γῆς, εἶναι ἡ **Γροιλλανδία** (τετραπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον). Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ὕψηλόν ὄροπέδιον (1500—2700 μ.), τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου σκεπάζεται μὲ πάγους. Εἰς τὰς κοιλάδας οἱ πάγοι, ἕνεκα τοῦ βάρους τῶν γλιστροῦν σιγὰ, ἀποτελοῦντες ποταμοὺς πάγου, ἦτοι **παγετώνας**. Ὅταν οὗτοι φθάσουν εἰς τὴν θάλασσαν, πελώριοι ὄγκοι μὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουν ὡς **παγόβουνα**. Ταῦτα μεταφερόμενα ἀπὸ ἀρκτικά ρεύματα εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὄκεανόν, ἀποτελοῦν μέγαν κίνδυνον εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν. Ἡ παραλία τῆς Γροιλλανδίας εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Νορβηγίαν, στενὴ καὶ πλήρης ἀπὸ βαθεὰ φιορδ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς νήσου λούεται ἀπὸ κλάδον τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἣ δυτικὴ παραλία κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πάγους· ἐκεῖ τότε ἀναφαίνονται φύκη καὶ βρύα καὶ διὰ τοῦτο ἡ νήσος ἔλαβε τὸ ὄνομα Γροιλλανδία τ. ἔ. πρασίνη χώρα. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τῆς νήσου, οἱ **Ἔσκιμῶι**, λαὸς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς (14.000).

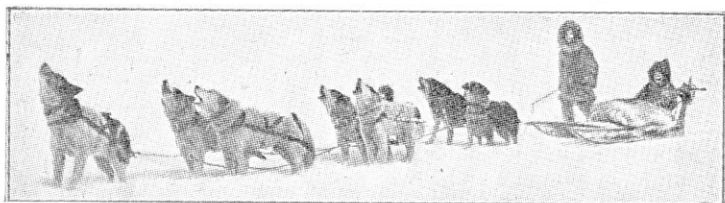
Τὸ ἀφιλόξενον τῆς χώρας ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Ἔσκιμῶους νὰ ζοῦν μᾶλλον μὲ τὴν θάλασσαν παρά μὲ τὴν ξηράν. Ἡ θάλασσα ἐκεῖ εἶναι γεμάτη ψάρια. Προσέτι φάλαιναί, θαλάσσιοι ἴπποι,

φώκαι, τάρανδοι, λευκαί ἄρκτοι, ἀλώπεκες, νῆσσαι καὶ ἄλλα πτη-
νὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς ὅ,τι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν. Ἡ ἀνάγ-
κη δὲ τῆς ζωῆς ἔκαμε τοὺς Ἑσκιμῶους τολμηροὺς θαλασσινοὺς
καὶ ἐπιδεξίους ἀλιεῖς. Ἔχουν κυρίως δύο ἐποχάς : μίαν μακρὰν

Εἰκ. 106. Συνοικισμὸς Ἑσκιμῶων.

θερινὴν ἡμέραν, ὅτε ὁ ἥλιος εἶναι ὄρατός ἐπὶ 4 1/2 μῆνας καὶ
μίαν μακρὰν χειμερινὴν νύκτα, ὅτε δὲν βλέπουν καθόλου ἥλιον.
Μεταξὺ τῶν ἐποχῶν τούτων ὑπάρχει περίοδος, κατὰ τὴν ὅποιαν
ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καθημέραν καὶ δύει. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς

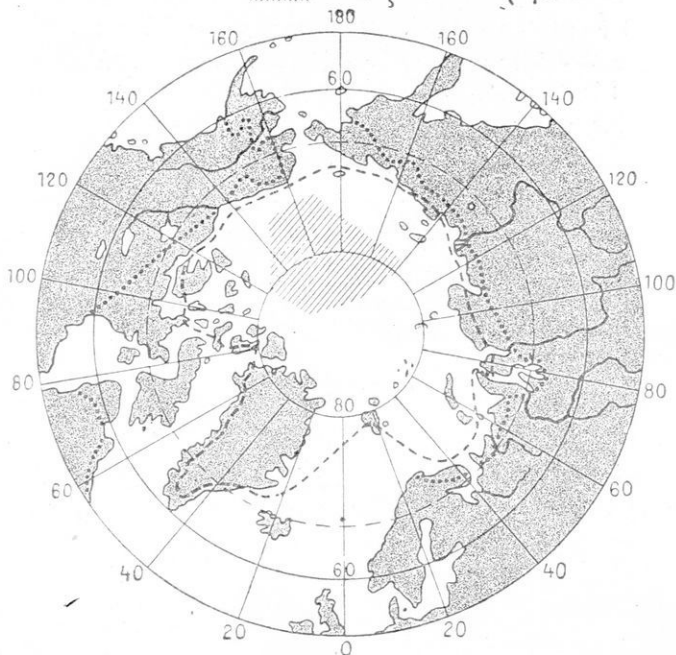

Εἰκ. 107. Ἐλκηθρον συρόμενον ἀπὸ σκύλους.

μακρὰς ἡμέρας οἱ Ἑσκιμῶοι κάμνουν ὄλας τὰς ἐργασίας των·
πλέουν μὲ τὰ μονόξυλά των εἰς τὴν θάλασσαν καὶ στήνουν τὰς
σκηνὰς των, ὅπου εὗρουν κυνήγι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μα-

κράς νυκτός, ἦτοι τοῦ χειμῶνος, ζοῦν πλησίον τῆς παραλίας, ὅπου ἠμποροῦν νὰ κυνηγοῦν φώκας, θαλασσίους ἵππους καὶ ἄλλα θαλάσσια ζῶα, κατοικοῦν δὲ εἰς σπηλαιώδεις θολωτὰς καλύβας, τὰς ὁποίας κατασκευάζουν μὲ πέτρας ἢ μὲ ὀγκώδη κομμάτια πάγου καὶ χιόνος. Ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ ἐνδύονται κατὰ τὸν

ὄριον δινδρων --- Βόρειον ὄριον κοινίμου ἀνθρώπων καλοιοίας.
 // // // // // ἀνεξερεύνητος φερροχή.

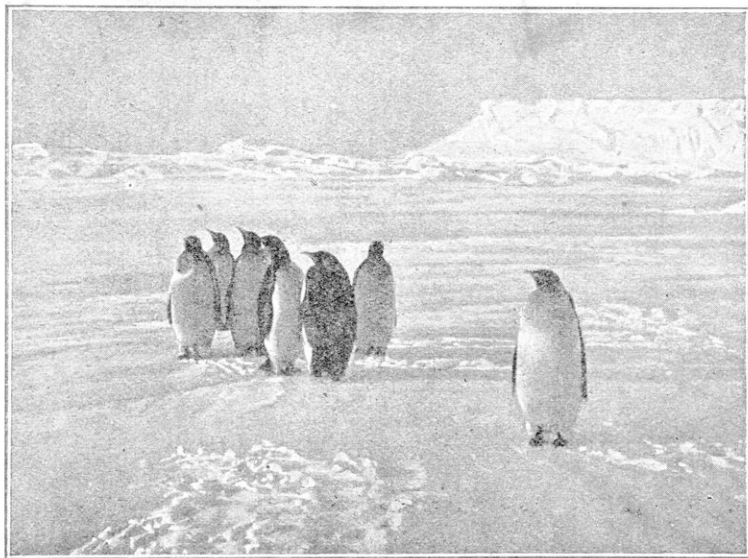
Εἰκ. 108. Χάρτης τῆς Ἀρκτίδος.

ἴδιον τρόπον φορέματα δερμάτινα. Τὸ μοναδικὸν οἰκιακὸν ζῶον τῶν Ἐσκιμῶν εἶναι ὁ σκύλος, ὁ ὁποῖος χρησιμεύει διὰ νὰ σύρῃ ἔλκηθρα ἐπάνω εἰς τὰ χιόνια. Ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν σκύλων, τοὺς ὁποίους τρέφει μία οἰκογένεια, υπολογίζεται ἡ εὐπορία αὐτῆς. Ἡ Γροιλλανδία ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν, ἡ ὁποία εἰς τὰ δυτικὰ παράλια ἔδρουσε συνοικισμοὺς τινεas καὶ πολλὰ ἔκαμε πρὸς ἐμπολιτισμὸν τῶν Ἐσκιμῶν.

Αἱ βόρειαι ἀκταὶ τῆς Ἀμερικῆς χωρίζονται ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς Ἀσίας διὰ τῆς βορείας παγωμένης θαλάσσης, τῆς ὁποίας τὸ βάθος φθάνει εἰς 3000 μέτρα. Αὕτη καθ' ὄλον τὸ ἔτος καλύπτεται ὑπὸ στρώματος πάγων, τοῦ ὁποίου τὸ πάχος μόνον σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 8 μέτρα. Οἱ πάγοι οὗτοι ὠθούμενοι ὑπὸ ἐνὸς θαλασσίου ρεύματος, διευθυνομένου πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἀλλοῦ μὲν στοιβάσσονται εἰς τεράστια πάγινα τεῖχη, ἀλλοῦ δὲ διαρρηγνύονται, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὰς μεγάλας ῥωγμάς. Εἰς τὴν βορείαν παγωμένην θάλασσαν κεῖνται αἱ νῆσοι τοῦ Φραγκίσκου Ἰώσφ και αἱ νῆσοι Σπίτσμπεργκεν. Αἱ πρῶται ἀνήκουν εἰς τὴν Ρωσίαν, αἱ δευτέραι εἰς τὴν Νορβηγίαν, καὶ εἰχαι ἀσυνήθης βάρει, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκκινοῦν οἱ τολμηροὶ ἐρευνηταὶ εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῆς πολικῆς περιοχῆς.

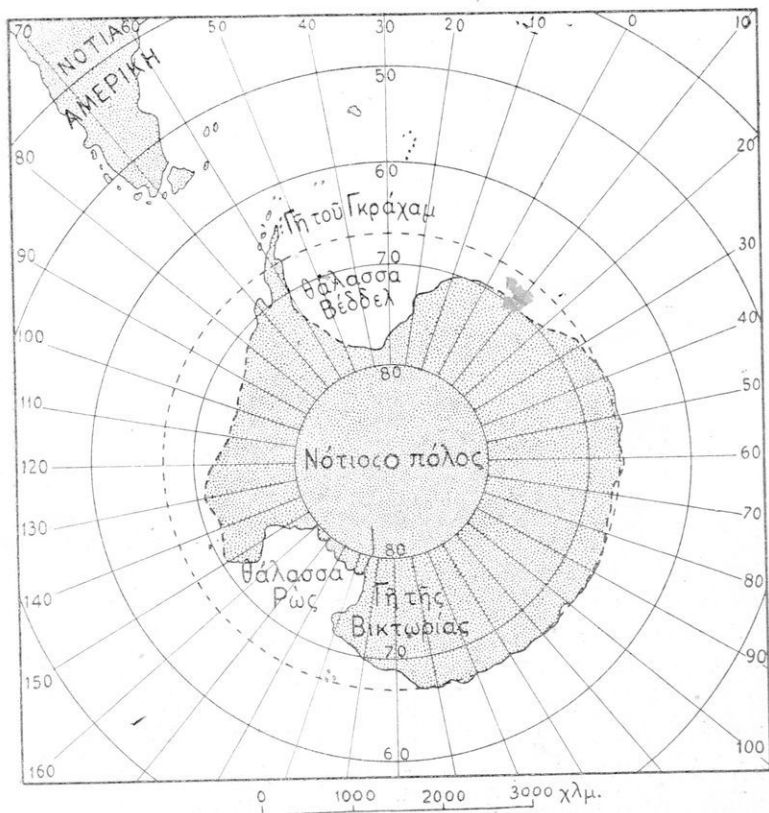
2. Ἡ Ἀνταρκτίς.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἀρκτίδα ἢ περὶ τὸν Νότιον Πόλον περιοχὴ ὀνομάζεται Ἀνταρκτίς. Ἐνῶ ὅμως ἡ Ἀρκτίς ἀπο-

Εἰκ. 109. Πιγκουῖνοι.

τελεί πολυπληθές νησιωτικόν σύστημα, ή Ἐνταρκτίς εἶναι ἐνιαίος καί συμπαγής ὄρεινός ὄγκος, ή ἔκτη ἤπειρος. Αὕτη εἰς ἔκτασιν εἶναι μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης καί ἔχει σχῆμα περίπου κυκλικόν, δύο δὲ μόνον βαθεῖς κόλποι σχηματίζονται εἰς αὐτήν.

Εἰκ. 110. Χάρτης τῆς Ἐνταρκτίδος.

Τὰ ὄρη τῆς Ἐνταρκτίδος φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ Ὄρους τῶν Ἀλπεων καί πολλὰ εἶναι ἐνεργὰ ἠφαιστεία. Τὰ πάντα καί εἰς αὐτήν σκεπάζει στερεὸς πάγος. Τὰς γνώσεις μας περὶ αὐτῆς ὀφείλομεν εἰς ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας, οἱ ὅποιοι ἐκκινουῦντες ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἄκρας τῆς Ἀμερικῆς ἐξερευνοῦν τὴν Ἐνταρκτίδα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νοτίου Πόλου ἔφθασαν τὸν Δεκέμβριον 1911 ὁ Νορβηγὸς Ἀμουνδсен καί ὁ ἀγγλὸς Σκότ, ἀνεξαρτήτως

ἀπὸ ἀλλήλων ἐνεργούντες. Ὁ Σκώτ, εἰς τῶν μεγαλυτέρων ἡρώων τῆς ἱστορίας τῶν ἐξερευνήσεων, εὔρεν εἰς τὰς φοβεράς χιονοθύλας μεθ' ὀλοκλήρου τῆς ἀκολουθίας του τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Αὐστραλίας πλευρὰν τῆς Ἀνταρκτίδος ὁ Ἑρεδός, ὄρος ὕψους 4000 μ. εἶναι ἐνεργὸν ἠφαίστειον. Φῶκαι καὶ σμήνη πτηνῶν, προπάντων τῶν ἀστείων πιγκουίνων, εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἀφιλοξένων ἐκεῖνων ἀκτῶν. Μεγάλαι τμήματα τῆς Ἀνταρκτίδος ἔλαβον οἱ Ἀγγλοὶ εἰς τὴν κατοχὴν των.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Αὐστραλία 8,5 ἑκ. τ. χλμ.

10 ἑκ. κατοίκων

Εὐρώπη 11 ἑκατ. τ. χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

1. Εἰς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν κεῖται ἡ Αὐστραλία; 2. Ποῖαι νῆσοι συνδέουν αὐτὴν μὲ τὴν Ἀσίαν ὡς διὰ γεφυύρας; 3. Ποῖοι ὠκεανοὶ περιβρέχουν τὴν Αὐστραλίαν ἐξ Α, ἐκ Ν καὶ Δ; 4. Ποῖος τροπικὸς κύκλος διατέμνει τὴν Αὐστραλίαν; 5. Ποῖα μεγάλα τμήματα τῶν ἄλλων ἠπειρῶν διατέμνονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τροπικοῦ; 6. Εἰς ποίας ζώνας τῆς Γῆς κεῖται ἡ Αὐστραλία; 7. Ποῖοι εἶναι ἐν τῇ Νοτίᾳ Αὐστραλίᾳ οἱ χειμερινοὶ μῆνες; 8. Ἐξήγησε τὸ ὄνομα **Αὐστραλία** ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου australis (=νότιος), ἀφοῦ συνάφης εἰς αὐτὸ τὸ οὐσιαστ. terra (= γῆ, χώρα). 9. Διὰ ποίας θαλασσίας ὁδοῦ δύνασαι γὰ φθάσης ταχύτερον ἐκ Πειραιῶς εἰς Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας; Ἡ ἀπόστασις μέχρις αὐτῆς εἶναι 20 000 χλμ. Πόσας ἡμέρας ταξιδίου θὰ χρειασθῆς, ἂν τὸ ἀτμόπλοϊόν σου διανύῃ 25 ναυτικά μίλια τὴν ὥραν; (1 μίλιον=1,85 χλμ.)

Ὄνομα καὶ θέσις τῆς ἠπειροῦ. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς.

Ἡ **Αὐστραλία** ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου australis (=νότιος) διότι ἀποτελεῖ τὴν μόνην οἰκουμένην ἠπειρον, ἣ ὁποία κεῖται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

Είναι ἡ μικροτέρα ὄλων τῶν ἠπείρων· εἰς αὐτὴν δ' ἀνήκει, ἐκτὸς τῶν πλησίον αὐτῆς κειμένων νήσων, καὶ πλῆθος μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, αἱ ὁποῖαι πληροῦν τὸ νότιον μέρος τοῦ Εἰ-

Εἰκ. ΙΙΙ. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Αὐστραλίας.

ρηγικοῦ Ὑκεανοῦ, τὴν Νοτίαν θάλασσαν, Ταύτας περιληπτικῶς ὀνομάζομεν **αὐστραλιακὰς νήσους**.

Ἡ Αὐστραλία ἀπέχει ἐκ τῆς Εὐρώπης περισσότερον ἀπὸ ὅσας τὰς ἄλλας ἠπείρους· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεκαλύφθη τελευταία. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος Ὀλλανδοὶ θαλασσοπόροι (Τόρρες, Τάσμαν) εἶχον προσεγγίσει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ἠπείρου, ἀλλὰ πρῶτος ὁ μέγας Ἕγγλος ἐξερευνητὴς Κούκ (1768—1779) καθώρισεν ἐπακριβῶς τὴν ΝΑ παραλίαν αὐτῆς καὶ ἠρεύνησε πολλὰς ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ὑκεανοῦ. Καθ' ὑπόδειξιν αὐτοῦ ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὸ 1788 ἱδρυσεν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὴν πρώτην ἀποικίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκατέστησε καταδίκους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἕγγλων ἀποίκων ἠδξήθη πολὺ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19 αἰῶνος, ὅτε ἀνεκαλύφθησαν πλούσια χρυσορυχεῖα.

Α) Η ΗΠΕΙΡΟΣ

1. Θαλάσσιος διαμελισμός. Μορφή τοῦ ἐδάφους.

Ἡ Αὐστραλία δὲν διαμελίζεται πολὺ ὑπὸ τῆς θαλάσσης· κόλποι μόνον εἰς τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν ὑπάρχουν, μία δὲ μόνη χερσονήσος σχηματίζεται εἰς τὰ βόρεια τῆς ἠπείρου, ἡ Γιόρκ. Αἱ ἀκταὶ τῆς κατὰ τὸ πλεῖστον δὲν εἶναι ὑψηλαί, εἶναι ὅμως ἀπότομοι καὶ δυσπρόσιτοι. Εἰς τὰ ΒΑ μάλιστα ἐκτείνεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ «προκαλυπτικὴ ὕψαλος» ἦτοι χαμηλὸς βράχος ἀπὸ κοράλλια, εἰς τὸν ὁποῖον θραύεται ἡ ὄρμη τῶν κυμάτων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Μόνον ἡ ΝΑ παραλία παρουσιάζει πολλοὺς καὶ εὐρυχώρους ὄρμους.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Αὐστραλίας παριστάνει ἓν μονότονον ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν ὑψηλῶν παρυφῶν κλίνει ἠρέμα πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου κατέρχεται καὶ κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης. Ὅλην τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς χερσονήσου Γιόρκ παρακολουθεῖ μία συνεχὴς ὄρσειρά, αἱ **Αὐστραλιακαὶ Ἄλπεις**. Αὗται ἔχουν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν μορφήν τῶν ἰδικῶν μας ὄρέων· αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὑψοῦνται ὀλίγον ὑπὲρ τὰ 2000 μ. καὶ κατὰ τὸ θέρος διατηροῦν μικρὰ μόνον ἕχνη χιόνος.

2. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Αὐστραλίας.

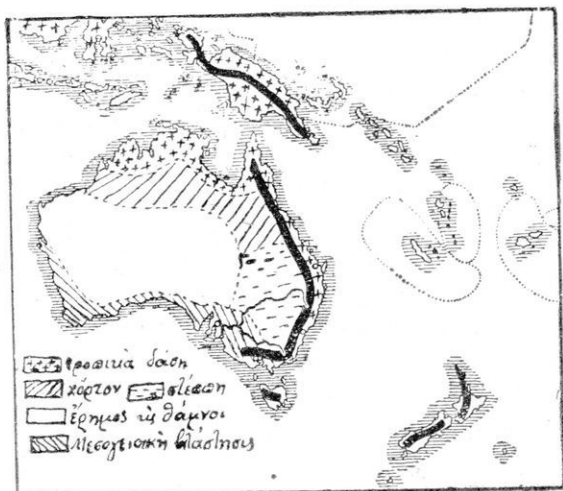
Κατὰ τὸ θέρος, ἦτοι τὸ θέρος τῶν χωρῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, τὸ ἐσωτερικόν τῆς Αὐστραλίας θερμαίνεται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου (μέση θερμοκρασία 30° καὶ ἄνω). Ἐκ τούτου, ὅπως εἰς τὴν Ἀσίαν (σελ. 33), οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναπτύσσονται θερινοὶ ἄνεμοι ἦτοι **ετησίοι** (Μονσούν), οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐκ ΒΑ καὶ ΝΑ. Οὗτοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλουσίας βροχάς, ἀλλ' αὗται περιορίζονται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν. Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ἐσωτερικόν ἀπομένει κατάξηρον· ἡ ξηρασία πολλάκις διαρκεῖ καὶ ἔτη ὀλόκληρα, ἀλλ' ἐνίστη διακόπτεται ἀπὸ χειμαρρῶδεις βροχάς. Ὅθεν

Εἰκ. 112. Χάρτης βροχῶν τῆς Αὐστραλίας.

ἡ ξηρασία πολλάκις διαρκεῖ καὶ ἔτη ὀλόκληρα, ἀλλ' ἐνίστη διακόπτεται ἀπὸ χειμαρρῶδεις βροχάς. Ὅθεν

εις τὸ ἐσωτερικὸν μόνον χεῖμαρροι σχηματίζονται, οἱ ὅποιοι ἐν περιπτώσει βροχῶν ὀγκοῦνται, κατὰ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον ξηραίνονται ἢ ρέουν ἀβαθεῖς καταλήγοντες εἰς ἀλμυρὰ ἔλη. Τεχνηταὶ πηγαί, αἱ ὁποῖαι ἀποκαλύπτουν τὸ ὑπογείως ὑπάρχον ὕδωρ (**ἀρτεσιανὰ φρέατα**) καθιστοῦν εὐρείας ἐκτάσεις δυτικῶς τῶν Αὐστραλιακῶν Ἑλπεων χρησίμους εἰς τὴν καλλιέργειαν. Τὸ μόνον ποτάμιον σύστημα τῆς Αὐστραλίας, τοῦ ὁποῦ τοῦ ὕδατα οὐδέποτε στερεῶν, ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Αὐ-

Εἰκ. 113. Ζῶναι βλαστήσεως τῆς Αὐστραλίας.

στραλιακῶν Ἑλπεων καὶ διαρρέει τὸ ΝΑ βαθύπεδον τῆς ἡπείρου. Εἶναι ὁ **Μάουραιη** μετὰ τοῦ παραποτάμου τοῦ **Δάουλιγγ**, ὁ ὅποτος εἶναι μὲν ὀλίγον μικρότερος τοῦ Δουνάβηως, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως καὶ τῆς διασχετεύσεως τῶν ὑδάτων τοῦ πρὸς τοὺς ἀγροὺς γίνεται πρὸς τὴν συμβολὴν τοῦ ὁλονὲν ἀβαθέστερος.

Κατὰ ταῦτα αἱ μὲν Αὐστραλιακαὶ Ἑλπεεις εἶναι δασώδεις· εἰς τὰ βόρεια μάλιστα φέρουν Ἰνδικόν, τροπικὸν χαρακτῆρα, εἰς δὲ τὰ νότια καλύπτονται μὲ δξύας, δρυς καὶ πεύκας, δένδρα, τὰ ὁποῖα εἰσῆχθησαν ἐξωθεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμων, εἰς τὰς ὁποῖας μόνον θάμνοι καὶ ἀκανθώδη χόρτα ἀπαντῶνται. Ἐραϊὰ βλάστησις παρουσιάζεται εἰς τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα καὶ εἰς τὰς κλιτύς τῶν βουνῶν. Αὕτη εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων ἡπείρων. Τινὰ ἐκ τῶν

δένδρων (ευκάλυπτοι, κομμιόδενδρα), είναι εκ των υψηλοτάτων της Γης (100-130 μ.) και κατά τον χειμώνα δεν ρίπτουν τὰ φύλλα, ἀλλὰ τὸν φλοιὸν των! Φυτὰ, τὰ ὅποια θὰ ἤμποροῦσαν μὲ τοὺς καρπούς των νὰ θρέψουν τοὺς κατοίκους δὲν ὑπῆρχον πρότερον εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Ὁ σίτος καὶ ἡ βρίζα, ἡ ἀμπελος καὶ τὰ ὄπωροφόρα, τὰ ὅποια σήμερον εὐδοκίμουν εἰς τὴν ΝΑ εὐφορον χώραν, εἰσήχθησαν νεωστὶ ὑπὸ ἀποίκων. Ἀλλὰ καὶ τὰ κοινὰ

Εἰκ. 114. Λειμὼν τῆς Αὐστραλίας

ζῶα τῆς ἀγέλης καὶ τοῦ ποιμνίου (πρόβατα, ἵπποι, βόδια), τὰ ὅποια σήμερον κατὰ ἑκατομμύρια βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα λιβάδια τῆς Αὐστραλίας, εἰσήχθησαν ἐπίσης ὑπὸ Εὐρωπαίων. Ὡσαύτως πίθηκοι καὶ ἀρπακτικὰ ζῶα, ἐκτὸς ἑνὸς εἴδους κυνός, ὁμοίου πρὸς τὸν λύκον, λείπουν ἐντελῶς.

Τὰ ἰθαγενῆ τῆς Αὐστραλίας ζῶα εἶναι παραδοξότερα ἀπὸ τὰ φυτὰ: εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μαρσιποφόρα ζῶα, τῶν ὁποίων τὸ θηλυ φέρει εἰς τὴν κοιλίαν μάρσιπον (=σκκκούλα), ἐντὸς τοῦ ὁποίου φέρει τὰ νεογνὰ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τὴν γέννησίν των. Ἡ *καγκουρῶ*, τὸ μεγαλύτερον ἐξ αὐτῶν, ἔχει δυνατὰ τὰ ὀπίσθια σκέλη καὶ βαδίζει μὲ πηδῆματα, χωρὶς καθόλου νὰ ἀκκουμᾷ τὰ πρόσθια σκέλη εἰς

τὸ ἔδαφος. Ἄλλο θηλαστικόν, ὁ *δονιθόρουγχος*, ἔχει βράμφος πτηνοῦ καὶ γεννᾷ αὐτά! Καὶ τὰ πτηνά δὲν εἶναι ὀλιγώτερον παράδοξα, ὡς οἱ λευκοὶ ἀετοὶ καὶ οἱ μαῦροι κύκνοι. Εὐρεῖται ἐκτάσεις εἰς τὰ δυτικὰ τῆς ἠπείρου, ὅπως καὶ εἰς τὰ ΝΑ, δι' ἀρτεσιανῶν φρεάτων μετεμορφώθησαν εἰς λιβάδια καὶ κήπους ὀπωροφόρων δένδρων.

3. Κάτοικοι καὶ κράτος.

Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας ἔχουν τὸ χρῶμα τῆς σοκολάτας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἡμιαγρίαν κατάστασιν. Ἐφ' ὅτου περιωρίσθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου ἕνεκα τῶν στερήσεων ὁλονὲν ὀλιγοστεύουν (ὑπολογίζονται ἐν ὄλῳ εἰς 60000). Ἐκεῖ ζοῦν τῶρα κατὰ μικρὰς ομάδας, μετακινούμενοι ἀπαύστως, καὶ ἀπασχολούμενοι μὲ τὴν συλλογὴν καρπῶν καὶ ριζῶν καὶ μὲ τὸ σπᾶνιον κυνήγιον.

Εἰκ. 115. Ἰθαγενὴς Αὐστραλός.

Οἱ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι, ἰδίᾳ Βρετανοί, ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἰδίᾳ εἰς τὴν εὐφορον ΝΑ χώραν, ὅπου ὑπάρχουν καὶ πλοῦσια μεταλλεῖα χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ γαιανθράκων. Αἱ πόλεις των συνεδέθησαν σιδηροδρομικῶς μὲ τὰ μεταλλεῖα καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀδιάκοπον ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης καὶ Ἄμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὰ δυτικὰ τῆς ἠπείρου ἀνεκαλύφθησαν τόποι χρυσοφόροι, ἡ Αὐστραλία εἶναι τρίτη εἰς ἐξαγωγὴν χρυσοῦ χώρα μετὰ τὴν Νοτίαν Ἀφρικὴν καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἄμερικῆς. Πηγὴ πλοῦτου διὰ τὴν Αὐστραλίαν εἶναι μετὰ τὸν χρυσὸν ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων. Πλέον τοῦ $\frac{1}{4}$ τῆς παγκοσμίου

έξαγωγής έριών προέρχονται από την Αυστραλίαν, μεγάλη δέ γίνεται έξαγωγή δερμάτων, κρεάτων και βουτύρου έξ αυτής.

Σπουδαιότεροι λιμένες είναι τὸ **Μέλβουρν** (1. έκατ.), τὸ **Σίδνεϋ** (1,2 έκατ.), ἡ **Μπρίσμπαν** (320), ἡ **Ἀδελαΐς** (320) καὶ ἡ **Πέρθ** (200).

Ἡ Αὐστραλιακὴ ἥπειρος ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀλλ' ἡ διοίκησις αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν κατοίκων. Ἐν καὶ εἰς ἔκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ὅλης Εὐρώπης, ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν υπερβαίνει τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος μόνῃς. Τὸ μέλλον τῆς στηρίζεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν μεταμόρφωσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἐκτάσεων εἰς ἀγροὺς καὶ λιβάδια καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς μεταλλουργίας καὶ βιομηχανίας τῆς. Κατὰ τινὰς ἐν Αὐστραλίᾳ ὑπάρχει θέσις δι' 100 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Μόνῃ ἡ περιοχὴ τοῦ Μάρραιη δύναται νὰ περιλάβῃ ἀκόμη 1 ἑκατομμύριον ἀνθρώπων γεωργῶν καὶ καλλιεργητῶν, ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀλλὰ καὶ τὰ βόρεια τῆς ἥπειρου, ὅπου εὐδοκιμοῦν τὰ τροπικὰ φυτὰ (ζαχαροκάλαμον, βάμβαξ, ἀνανά, βανάναι), εἶναι κατάλληλα δι' ἐγκατάστασιν λευκῶν, ἐπειδὴ ἐδῶ δὲν παρατηροῦνται αἱ τροπικαὶ ἀσθένειαι καὶ αἱ φορεῖς αὐτῶν, οἱ ὅποιοι μαστίζουσι τὴν Ἀφρικὴν.

Εἰς τὴν «Αὐστραλιακὴν ἔνωσιν» ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος **Τασμανία**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ νοτίαν προέκτασιν τῆς ἥπειρου. Διὰ τὸ γλυκὺ καὶ ὑγρὸν κλίμα τὰ βουνά τῆς εἶναι δασώδη, αἱ δὲ κοιλάδες εὐφοροὶ (ἑπῶραι, σίτος)· ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ὀρυχεῖα πολυτίμων λίθων.

Ἀσκήσεις. 1. Παρατήρησε εἰς τὸν κάτωθι πίνακα τὴν αὐξησιν τοῦ λευκοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλίας :

Ἔτος	Ἄνδρες	Γυναῖκες	Σύνολον
1800	3 780	1 437	5 217
1850	238 683	166 673	405 356
1900	1 976 992	1 788 347	3 765 339
1922	2 866 461	2 766 820	5 633 281
1931	3 268 706	3 207 325	6 476 031

Μεταξὺ τίνων ἐτῶν παρατηρεῖται ἡ μεγαλυτέρα αὐξησις; Ὑπολόγησε πόσοι ἄνδρες ἀναλογοῦσαν κατὰ τὰ διάφορα ἔτη εἰς

1000 γυναίκας. 2. Τί ποσοστόν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλ. ἠπείρου περιλαμβάνουν αἱ 5 μεγαλύτεραι πόλεις; 3. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Αὐστραλίας ἐν ἔτει 1921 ἀπησχολοῦντο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν 479543, εἰς τὴν μεταλλουργίαν 66761, εἰς τὴν βιοτεχνίαν 201319, εἰς τὸ ἐμπόριον 355009. Παράστησε γραφικῶς τὰς ἀσχολίας τοῦ πληθυσμοῦ τούτου.

Β') ΑΙ ΝΗΣΟΙ

Βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῆς Αὐστραλιακῆς ἠπείρου ὁ Εἰρηνικὸς Ὠκεανὸς εἶναι ἐσπαρμένον μετὰ πολυπληθεῖς νήσους. Ἐκ τούτων αἱ μὲν πλησιέστεραι πρὸς τὴν ἠπειρον ὀνομάζονται μετὰ ἓν ὄνομα **Μελανησία**, αἱ δὲ ἀπομακρυσμέναι τάσσονται εἰς δύο ὁμάδας καὶ διακρίνονται μετὰ τὰ ὀνόματα **Πολυνησία** καὶ **Μικρονησία**.

1. **Μελανησία**, τ. ἔ. νῆσοι τῶν μαύρων, εἶναι σειρὰ νήσων, αἱ ὁποῖαι ἐν εἴδει τόξου περιβάλλουν τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς ἠπείρου. Αὗται εἶναι ἐν γένει ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις. Βορείως τῆς ἠπείρου κεῖται ἡ μεγαλύτερα μετὰ τὴν Γροιλανδίαν νῆσος τῆς Γῆς, ἡ **Νέα Γουινέα** (1 1/2 φορές μεγαλύτερα τῆς Ἑλλην. χερσονήσου). Τὰ ὄρη αὐτῆς ὑψοῦνται μέχρι 5000 μ. Ἐχει ὑγρὸν, τροπικὸν κλίμα καὶ διὰ τοῦτο σκεπάζεται σχεδὸν παντοῦ μετὰ πυκνὰ δάση φοινίκων, δένδρων καουτσούκ κλπ. Πρὸς Α καὶ ΝΑ αὐτῆς ὑπάρχουν πολλὰ συστήματα μικρῶν νήσων, τὰ ὁποῖα διακρίνονται ὡς **νήσοι τοῦ Βίσμαρκ**, **Νῆσοι τοῦ Σολομώντος**, **Νεαὶ Ἐβρίδες**, **Νέα Καληδονία**. Ὅλαι αἱ νῆσοι αὗται εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ, ζαχαροκαλάμου, καφέας, κακάου, ἀραβοσίτου κλπ. Τὰ ὄρη τῆς Νέας Γουινέας ἐγκλείουσιν χρυσόν, ἡ Νέα Καληδονία ἔχει πλοῦσια ὄρυχεῖα ψευδαργύρου, ἐν Νέα δὲ Γουινέα εὐρέθη καὶ πετρέλαιον. Πηγὴν πλούτου διὰ τοὺς κατοίκους ἀποτελοῦν καὶ τὰ παραδείσια πτηνὰ τῶν νήσων.

Οἱ Μελανῆσοι εἶναι μελανόχρωμοι, συγγενεῖς τῶν Μαλαίων* μεταξὺ αὐτῶν διακρίνονται οἱ **Παπούα**, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν κυρίως εἰς τὴν Νέαν Γουινέαν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν λοιπῶν νήσων. Οὗτοι εἶναι τόσον ἄγριοι, ὥστε εἰς πολλὰ μέρη ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀνθρωποφαγίαν. Δὲν γνωρίζουν τὰ μέταλλα,

εἶναι ὅμως ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν ξυλίνων ἀντικειμένων καὶ πηλίνων σκευῶν καὶ στήνουν τὰς καλύβας των ἐπὶ πασσάλων εἰς τὴν παραλίαν ἢ ἐπὶ δένδρων. Τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ κοκκοφοίνικος, τοῦ σαγουτοδένδρου, τῆς βανανέας, τοῦ

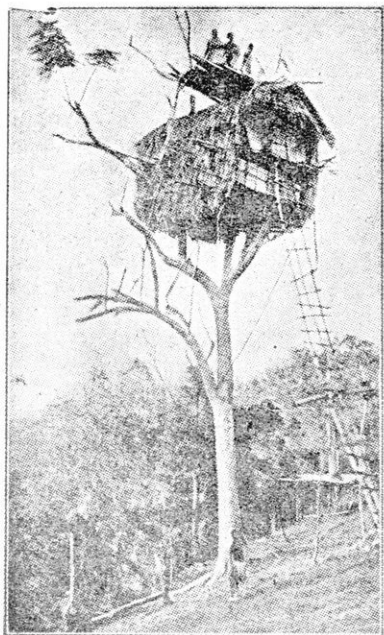
Εἰκ. 116. Πασσαλόκτιστον χωρίον τῶν Παπούα ἐν Νέα Γουίνέα.

ἀρτοδένδρου καὶ μὲ ἰχθῦς. Τὸ σπουδαιότερον οἰκιακόν των ζῖον εἶναι ὁ χοῖρος.

Αἱ νοτιώτεραι τῶν Μελανησιακῶν νήσων εἶναι αἱ δύο τῆς **Νέας Ζηλανδίας**. Αὗται κείμεναι ἐν τῇ νοτιᾷ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχουν εὐφορον ἔδαφος καὶ κλίμα εὐνοϊκόν διὰ τὴν γεωργίαν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων. Ἐκ τούτου πολλοὶ Ἕλλησι ἔχουν ἐγκατασταθῆ μονίμως ἐν αὐτῇ, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι **Μαόρι** ἐπολέμησαν τόσον πολὺ κατὰ τῶν Εὐρωπαίων, ὥστε ἐδεκατίσθησαν· σήμερον ἀνέρχονται εἰς 50000 καὶ προσαρμασθέντες πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουν δικαίωμα ψήφου καὶ μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀγγλικῆς ταύτης ἀποικίας. (Κατ' ἔκτασιν

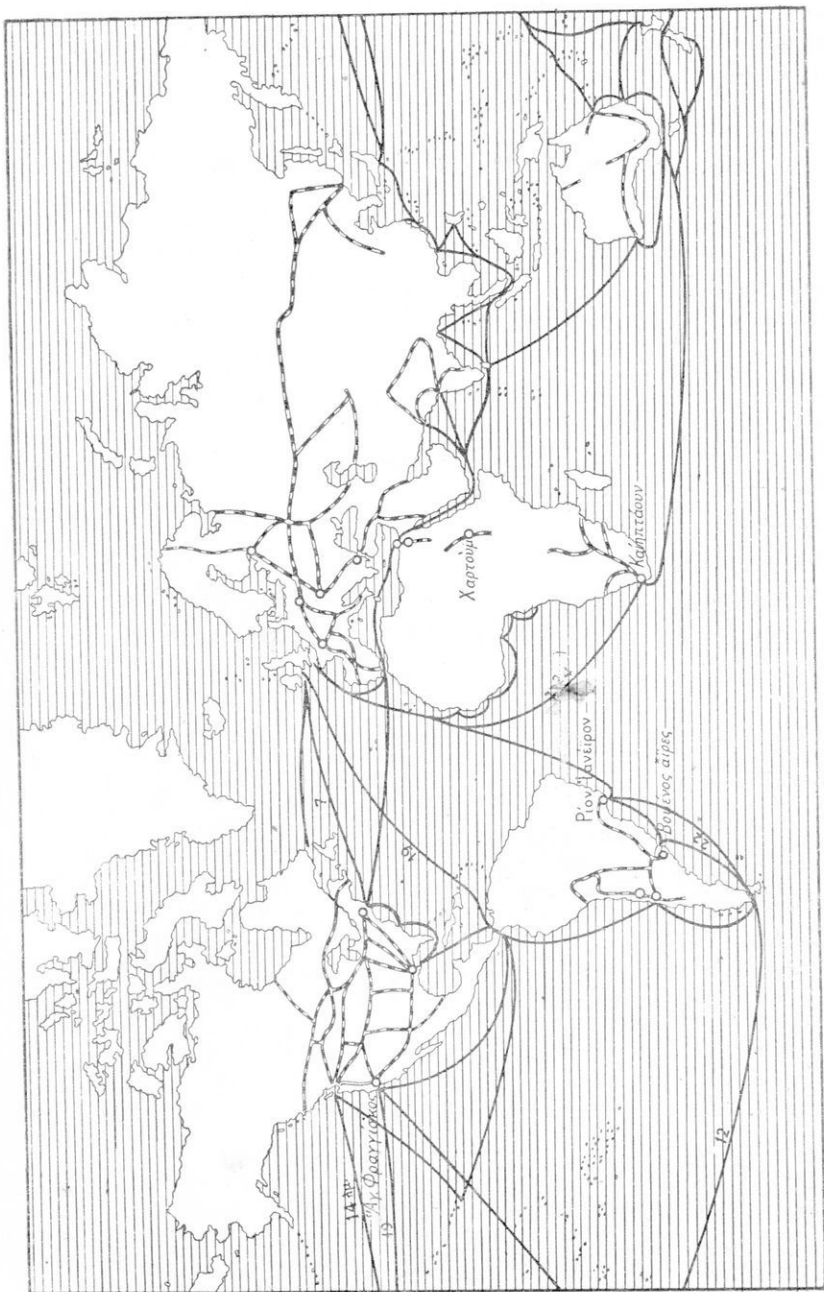
Ίση πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ κάτοικοι 1 1/2 ἑκατ.). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Οὐδέλλιγκτων** (140). Ὀλαιοὶ Μελανησιακαὶ νῆσοι εὐρίσκονται εἰς χεῖρας Εὐρωπαίων. Ἄγγλοι, Ὀλλανδοὶ καὶ Γάλλοι διανέμονται αὐτάς.

2. Ἡ Μικρονησία περιλαμβάνει τὰς νήσους τοῦ Ὠκεανοῦ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πολὺ μικραὶ καὶ κεῖνται βορείως τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἡ δὲ **Πολυνησία** ἔλας τὰς νοτίως αὐτοῦ καὶ ἀνατολικῶς τῆς Μελανησίας κειμένας νήσους. (Ὀνόμασε κατὰ τὸν χάρτην νήσους καὶ συστήματα νήσων καὶ τῶν δύο τούτων ομάδων. Ποῖται αἱ μεγαλύτεραι;) Πολλαὶ ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ὄρειναι καὶ ἔχουν ἐνεργὰ ἠφαίστεια. Ἐπειδὴ δὲ κεῖνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ τοῦ Ὠκεανοῦ ἡ βλάστησις εἰς τὰς πλαγὰς τῶν βουνῶν εἶναι

Εἰκ. 117. Οἰκίαι ἐπὶ δένδρου ἐν Νέα Γουινέα.

πλουσιωτάτη. Ἄλλαί προέκυψαν ἀπὸ τὰ κοράλλια τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἐκ τούτου ὀλίγον μόνον ἐξέχουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Ὁ κοκκοροϊνίξ, ὁ ὁποῖος εὐδοκιμεῖ ἐξόχως εἰς αὐτάς, παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους των πᾶν ὅ,τι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν: ξύλα δι' οἰκοδομίαν, κάρυα διὰ τροφήν, χυμοὺς διὰ παρασκευὴν ποτῶν ὀροισιτικῶν, ἴνας διὰ κατασκευὴν σχοινίων κλπ. Ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἡ τροπικὴ ζέστη μετριάζεται (μέση θερμοκρασία 26° K.), τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων εἶναι ὑγιεινόν. Τρομεροὶ κυκλῶνες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐρημώνουν τὰς νήσους ταύτας. Οἱ ὀλίγοι κάτοικοι εἶναι ὠραῖον καὶ ῥωμαλέον γένος ἀνθρώπων Μαλαϊκῆς καταγωγῆς, περίφημοι διὰ τὴν ναυτικὴν των δεξιότητα, καὶ διακρίνονται ὡς **Πολυνήσιοι**.

Εἴς, 118. Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. (Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν τὰς ἡμέρας ταξιδίου).

Ἐκ τῶν νήσων τούτων αἱ **Μαριάναι** καὶ **Καρολίνας** εἶναι ἰαπωνικαί, ἡ **Τόγκα** βρετανικὴ, αἱ **Σαμόαι** γαλλικαί, αἱ **Χαβάι** ἀμερικανικαί.

Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας καὶ Ὠκεανίας.

Ἡ Αὐστραλία μὲ τοὺς κατὰ φύσιν ζῶντας παλαιούς της κατόικους παρέχει εἰς ἡμᾶς ἓν ζωντανὸν δείγμα τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν λιθίνην ἐποχὴν. Διὰ τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ἀγγλίας ἡ ἠπειρος αὕτη ἐνέχει μεγίστην σπουδαιότητα. Αἱ νῆσοι τοῦ Εἰρηρικοῦ διὰ τῶν Πολωνησίων, τῶν ἐπιδεξίων θαλασσιῶν ἀνέπτυξαν ἰδιορρυθμὸν, στοιχειώδη πολιτισμόν. Ἡ οἰκονομικὴ των ἀξία ἐγκρατεῖται εἰς τοὺς κοκκοφοίνικας των, ἡ δὲ στρατηγικὴ των ἀξία εἰς τοὺς καλοὺς καὶ σπουδαίους διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν λιμένας των· κατέχονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ Βοραιοαμερικανῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Σύγκρινε εἰς τὸ ἀπέναντι σχῆμα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς μεγαλυτέρας ἠπείρου πρὸς τὴν τοῦ μικροτέρου Ὠκεανοῦ.

Εἰκ. 119.

Σύγκρινε ὁμοίως τὴν ὅλην ἔκτασιν τῶν ἠπείρων πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἐνὸς μόνου Ὠκεανοῦ, τοῦ Εἰρηρικοῦ. 2. Ποῖον μέρος τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Γῆς ἀποτελεῖ ἡ ξηρὰ καὶ ποῖον ἡ θάλασσα κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο; 3. Σημείωσε εἰς τὸν χάρτην 118 τὰς πικνότερον κατοικημένας χώρας τῆς Γῆς καὶ ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις, αἱ ὁποῖαι σημειοῦνται ἐπ' αὐτοῦ. 4. Περιγράψε ταξίδια α) ἐκ Πειραιῶς εἰς Νέαν Ὑόρκην τῆς Ἀμερικῆς, β) ἐκ Πει-

— 175 —

ραιῶς εἰς Σαγγάην, γ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Βουένος-Αἶρες, δ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Τράνσβααλ, ε) ἐκ Λονδίνου εἰς Μέλμπουρον, ς) ἐκ Νέας Ὑόρκης εἰς Τόκιο.

Ἐπιφάνεια καὶ πληθυσμὸς τῶν ἠπείρων.

	ΗΠΕΙΡΟΙ	Ἐπιφάνεια εἰς ἑκατ. τ.χλμ.	Πληθυσμὸς εἰς ἑκατ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ
1	Εὐρώπη	11	492	43
2	Ἀσία	44	1130	25,5
3	Ἀφρική	29	140	4,8
4	Ἀμερική μετὰ τῶν βορείων πο- λικῶν νήσων	42,5	250	5,8
5	Αὐστραλία μετὰ τῶν αὐστραλ. νήσων	8,5	10	1,1
6	Ἀνταρκτις	14	0	0
		149	2022	13

Ἐπιφάνεια τῆς Γῆς.

1. Ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς 149 ἑκατ. τ.χλμ. = 28 %
 2. Ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης 361 » » = 72 %
- ἐν ὅλῳ 510 ἑκατ. τ.χλμ.

Βοήθημα διὰ τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας : Δ. Λάμψα, Διδακτικὴ τῆς Γεωγραφίας, διασκευασθεῖσα κατὰ τὴν Μεθοδικὴν τοῦ Α. Rude. Ἐκδ. Ι. Δ. Κολλάρου καὶ Σ^{τας} 1922.

Εν Ἀθήραις, τῇ 13 Ἀπριλίου 1932.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχόντες ὑπόψη τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 5945, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κοιτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδασκαλικῶν βιβλίων τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσης, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ἐπιθ. ἀριθ. 503 πρακτικῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Ἐνταξιακοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῇ ὡς ἐπιπλέον βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μεθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν γυμνασίων τὸ ὑπο τὸν τίτλον «Γεωγραφία» βιβλίον τοῦ Γ. Μέγα, διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33 ἀπὸ τῶν ἄλλων, ὅπως ὁ συγγραφεὺς συμμορφωθῇ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κοιτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς
H. ΠΕΤΡΙΑΝΣ

Ἄρθρον 6ον τοῦ Προεδρικοῦ Διατάγματος

«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκρινομένων διδασκαλικῶν βιβλίων»

Τὰ διδασκαλικά βιβλία, τὰ πολούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των, ἐπιτρέπεται νὰ πωλοῦνται ἐπὶ τιμῇ ἀνετώρα κατὰ 15% τῆς ἐπιτιμῆσεως τοῦ παρόντος διατάγματος κανονισθείσης ἀνεπιβλεπόμενον πρὸς ἀντιμετώμισιν τῆς δαπάνης οὐσκαυῆς, καὶ τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιτιμῶν ἀπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτεποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.